

Місцевий план управління відходами Верхньодніпровської міської територіальної громади

Верхньодніпровськ -2026

Зміст

Перелік таблиць 5
Перелік рисунків 6
Перелік додатків 8
Вступ 10
РОЗДІЛ І. ХАРАКТЕРИСТИКА ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ 12
1.1. Адміністративно-територіальний устрій, демографічна та соціальна характеристика територіальної громади 12
1.2. Природно-географічна характеристика територіальної громади 18
1.3. Економічна характеристика територіальної громади. 27
РОЗДІЛ ІІ. АНАЛІЗ ПОТОЧНОГО СТАНУ УПРАВЛІННЯ ВІДХОДАМИ ВЕРХНЬОДНІПРОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ 35
2.1. Загальна характеристика управління відходами у Верхньодніпровській міській територіальній громаді 35
2.1.1. Параметри управління відходами та наявна інфраструктура 36
2.1.2 Інституційна структура управління відходами 41
2.1.3. Фінансово-економічне забезпечення управління відходами 54
2.2 Опис поточного стану за видами відходів 56
2.2.1. Побутові відходи 56
2.2.2.Небезпечні відходи 71
2.2.2.1.Відпрацьовані нафтопродукти 73
2.2.2.2. Відходи, що містять стійкі органічні забруднювачі 75
2.2.2.3. Відходи, що містять ртуть 77
2.2.2.4. Відходи, що містять полі хлоровані дифеніли/поліхлоровані терфеніли 78
2.2.2.5. Інші небезпечні відходи 79
2.2.3. Відходи промисловості 81
2.2.3.1. Промислові відходи 81
2.2.3.2. Відходи видобувної промисловості 83
2.2.3.3. Відходи будівництва та знесення 86
2.2.4. Рослинні відходи сільського господарства та лісового господарства, харчопереробної промисловості, деревні відходи, біовідходи 91
2.2.5. Відходи упаковки 93

2.2.6. Відходи електричного та електронного обладнання 95
2.2.7. Відходи батарей і акумуляторів 97
2.2.8. Медичні відходи 99
2.2.9. Транспортні засоби, строк експлуатації яких закінчився 102
2.2.10. Осади стічних вод від комунальних очисних споруд 105
2.2.11. Біовідходи 106
2.3. Аналіз ефективності управління відходами територіальної громади 109
РОЗДІЛ ІІІ ПЛАНУВАННЯ УПРАВЛІННЯМ ВІДХОДАМИ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ 112
3.1 Цілі та цільові показники 112
3.2. Управління потоками відходів 118
3.2.1. Управління побутовими відходами 120
3.2.2 Управління небезпечними відходами 139
3.2.3. Управління відходами промисловості 154
3.2.3.1. Управління промисловими відходами 155
3.2.3.2. Управління відходами видобутку 158
3.2.3.3. Управління відходами будівництва та знесення 161
3.2.3.4. Управління відходами від руйнувань 162
3.2.4. Управління рослинними відходами сільського господарства та лісового господарства, харчопереробної промисловості, деревними відходами, біовідходами 164
3.2.5. Управління відходами упаковки 170
3.2.6 Управління відходами електричного та електронного обладнання 173
3.2.7 Управління відходами батарей і акумуляторів 176
3.2.8. Управління медичними відходами 177
3.2.9. Управління транспортними засобами, строк експлуатації яких закінчився 180
3.2.10. Управління осадами стічних вод від комунальних очисних споруд . 184
3.2.11. Управління біовідходами 187
3.3. Інструменти забезпечення виконання МПУВ 188
3.4. Фінансово-економічне забезпечення управління відходами міської територіальної громади 207
3.5. План заходів МПУВ 213

РОЗДІЛ IV. МОНІТОРИНГ ТА ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОНАННЯ МІСЦЕВОГО ПЛАНУ 221
Моніторинг Місцевого плану 224
РОЗДІЛ V. ІНФОРМАЦІЯ ПРО СТРАТЕГІЧНУ ЕКОЛОГІЧНУ ОЦІНКУ . 225
ІНФОРМАЦІЙНІ ДЖЕРЕЛА 227

Перелік таблиць

Таблиця 1.1.1. Склад та населення старостинських округів

Таблиця 1.1.2. Прогноз населення у Верхньодніпровській МТГ на 2025-2034 роки.

Таблиця 1.2.1. Об’єкти природо-заповідного фонду Верхньодніпровської МТГ.

Таблиця 2.1.1. Обсяги утворення відходів на території Верхньодніпровської МТГ за період 2020-2024 роки.

Таблиця. 2.1.1.1. Динаміка утворення побутових відходів у Верхньодніпроській міській територіальній громаді.

Таблиця 2.1.3.1 Надходження до фонду ОНПС у Верхньодніпровській громаді.

Таблиця 2.2.1.1. Розташування контейнерних майданчиків у Верхньодніпровській міській територіальній громаді.

Таблиця. 2.2.1.2. Технічне забезпечення збирання побутових відходів.

Таблиця 2.2.1.3. Тарифи за послуги з управління побутовими відходами.

Таблиця 2.2.1.4. Перелік стихійних сміттєзвалищ.

Таблиця 2.2.1.5. Матеріально-технічна база КП "Вднжитлокомсервіс" ВМР.

Таблиця 2.2.4.1 Найбільші агропідприємства-утворювачі сільськогосподарських відходів на території Верхньодніпровської міської територіальної громади.

Таблиця 2.3.1. SWOT-аналіз стану системи управління відходами у Верхньодніпровській МТГ.

Таблиця 3.2.1.1. Інформація щодо усередненого морфологічного складу відходів згідно з Національним планом управління відходами до 2033 року у відсотках.

Таблиця 3.2.1.2. Припущення щодо розрахунку капітальних витрат на закупівлю контейнерів та будівництво/облаштування контейнерних майданчиків на території Верхньодніпровської МТГ.

Таблиця 3.3.1. Перелік чинних обласних стратегій, програм, планів дій, що мають взаємозв’язок із сферою управління відходами.

Таблиця 4.1. Індикатори виконання заходів Місцевого плану управління відходами у Верхньодніпровській МТГ

Перелік рисунків

Рисунок 1.1.1. Розташування Верхньодніпровської міської територіальної громади у схемі району.

Рисунок. 1.1.2. Склад Верхньодніпровської міської територіальної громади.

Рисунок 1.1.3. Фрагмент генерального плану м. Верхньодніпровськ.

Рисунок 1.1.4. Відсоткове співвідношення міського та сільського населення Верхньодніпровської громади.

Рисунок 1.1.5. Динаміка населення Верхньодніпровської громади у період з 2020-2024 роки.

Рисунок 1.1.6. Розподіл населення за статтю.

Рисунок 1.2.1. Рельєф Верхньодніпровської МТГ Кам'янського району.

Рисунок 1.2.2. Природно-заповідний фонд Верхньодніпровської МТГ Кам'янського району.

Рисунок 1.3.1. Сукупні ресурси на одне домогосподарство.

Рисунок 1.3.2. Наявний дохід на одну особу.

Рисунок 1.3.3. Прогноз показників середнього наявного доходу на одне домогосподарство.

Рисунок 1.3.4. Прогноз показників середнього наявного доходу на одну особу.

Рисунок 2.1.1.1. Вигляд контейнерів у багатоквартирній забудові.

Рисунок 2.1.1.2. Вигляд контейнерних майданчиків у багатоквартирній забудові.

Рисунок 2.1.1.3. Вигляд комунальних урн біля державних установ, ринків, в скверах.

Рисунок 2.1.1.4. Існуюче міське місце видалення відходів.

Рисунок 2.1.3.1. Фінансування заходів у сфері управління відходами за 2021-2024 роки.

Рисунок 2.2.1.1. Сміттєвоз КО-427-34 (МАЗ-5340С2 евро5).

Рисунок 2.2.1.2. Сміттєвоз заднього завантаження АТ-4021.

Рисунок 2.2.1.3. Міні-навантажувач Bobcat S770, Трактор МТЗ 82 з причепом.

Рисунок 2.2.1.4. Екскаватор - навантажувач JCB 3C.

Рисунок 2.2.2.1. Коробки для відпрацьованих батарейок в магазині мережі «АТБ-Маркет».

Рисунок 2.2.3.2.1. Місце розташування «Вільногірський державний гірничо-збагачувальний комбінат».

Рисунок 2.2.3.2.2 Місцерозташування піскового кар'єру у Верхньодніпровській МТГ.

Рисунок 2.2.10.1. Показники утворення та оброблення осадів стічних вод (ОСВ) в Дніпропетровсбкій області за період 2015-2024 років.

Рисунок 3.2.2.1 Вигляд контейнеру для небезпечних відходів.

Рисунок 3.2.5.1. Основні принципи РВВ.

Рисунок 3.3.1. Інституційна структура системи управління відходам.

Рисунок 3.5.1 Приклад багатофункціонального сміттєвоза з системою. змінних кузовів.

Рисунок 3.5.2 Вигляд контейнеру для великогабаритного сміття.

Рисунок 3.5.3 Вигляд приміщення для сортування та пресування ПЕТ.

Рисунок 3.5.4 Вигляд спресованого пластику після сортування.

Перелік додатків

Додаток 1. Дані щодо чисельності населення Верхньодніпровської міської територіальної громади.

Додаток 2. Прогноз чисельності населення Верхньодніпровської міської територіальної громади.

Додаток 3. Динаміка показників наявного доходу на одну особу та сукупні ресурси на одне домогосподарство Верхньодніпровської міської територіальної громади.

Додаток 4. Прогноз показників середнього наявного доходу на одну особу та на одне домогосподарство Верхньодніпровської міської територіальної громади.

Додаток 5. Дані щодо управління відходами на території Верхньодніпровської територіальної громади.

Додоток 6. Об’єкти управління відходами Верхньодніпровської міської територіальної громади.

Додаток 7. Фінансування заходів з управління відходами у ТГ.

Додаток 8. Надходження до бюджету територіальної громади.

Додаток 9. Система обліку відходів на об’єктах оброблення відходів.

Додаток 10. Дані щодо управління відходами на території Верхньодніпровської міської територіальної громади.

Додаток 11. Прогноз щодо управління відходами на території Верхньодніпровської міської територіальної громади.

Додаток 12. Дані управління відходами на об’єктах управління відходами.

Додаток 13. Прогноз щодо управління відходами на об'єктах управління відходами.

Додаток 14. Характеристики місць/об'єктів розміщення відходів (у т.ч. полігони та звалища) на території Верхньодніпровської міської територіальної громади.

Додаток 15. Технічні характеристики місць / об'єктів розміщення відходів (у т.ч. полігони та звалища).

Додаток 16. Охоплення утворювачів побутових відходів послугами з управління побутовими відходами Верхньодніпровської міської територіальної громади.

Додаток 17. Цілі та цільові показники МПУВ.

Додаток 18. Цільові показники НПУВ (РПУВ), прийняті для МПУВ.

Додаток 19. Дані щодо припинення експлуатації місць / об'єктів розміщення відходів (у т.ч. полігони та звалища)у Верхньодніпровській МТГ.

Додаток 20. Дані щодо продовження експлуатації місць / об'єктів розміщення відходів (у т.ч. полігони та звалища).

Додаток 21. Дані щодо об'єктів оброблення відходів, будівництво або реконструкція яких планується у період планування за МПУВ.

Додаток 22. Технічне забезпечення збирання побутових відходів.

Додаток 23. Перелік пунктів роздільного збирання побутових відходів.

Додаток 24. Загальна потреба у фінансуванні заходів МПУВ.

Додок 25. Плановий розподіл обсягів фінансування за джерелами фінансування у Верхньодніпровській міській територіальній громаді.

Додаток 26. Планові кількісні показники виконання МПУВ.

Додаток 27. Завдання та заходи МПУВ.

Додаток 28. Структура плану заходів МПУВ

Вступ

Місцевий план управління відходами − це комплекс взаємно пов'язаних та узгоджених в часі заходів: організаційних, технологічних, технічних, ресурсозберігаючих, екологічних, санітарно-гігієнічних, фінансово-економічних, соціальних, інформаційних, спрямованих на розв'язання проблем сфери управління відходами у Верхньодніпровській міській територіальній громаді.

Місцевий план управління відходами у Верхньодніпровській міській територіальній громаді розроблений на виконання вимог Закону України «Про управління відходами», Національної стратегії управління відходами в Україні до 2030 року, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 08 листопада 2017 року №820-р, Національного плану управління відходами до 2033 року, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2024 року № 1353-р та показників державної екологічної політки України, затверджених Законом України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року».

Цей Місцевий план управління відходами (МПУВ) розроблено на виконання вимог статті 52 Закону України “Про управління відходами” та у встановлений законодавством річний строк з дня набрання чинності Регіонального плану управління відходами Дніпропетровської області до 2034 року ухваленого розпорядженням голови ОДА № Р-153/0/3-26 17 квітня 2026 року (РПУВ). Положення та заходи цього МПУВ повністю узгоджуються з регіональною стратегією. Усі затверджені РПУВ цільові показники є обов'язковими для виконання на території громади та безпосередньо перенесені до цього документа.

Розробка Місцевого плану управління відходами у Верхньодніпровській міській територіальній громаді здійснювалася відповідно до Порядку розроблення, погодження та затвердження місцевих планів управління відходами, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 05 вересня 2023 року №947, з урахуванням місцевих особливостей та європейських підходів з питань управління відходами, що базуються на положеннях:

Рамкової Директиви № 2008/98/ЄС Європейського парламенту та Ради від 19 листопада 2008 року «Про відходи та скасування деяких директив»;

Директиви Ради № 1999/31/ЄС від 26 квітня 1999 року «Про захоронення відходів»;

Директиви № 2006/21/ЄС Європейського парламенту та Ради від 15 березня 2006 року «Про управління відходами видобувних підприємств, та якою вносяться зміни до Директиви 2004/35/ЄС»;

Директиви 2001/42/ЄС про оцінку впливу на стан довкілля окремих проєктів та програм;

Директиви 94/62/ЄС Європейського парламенту та Ради від 20 грудня 1994 року «Про упаковку та відходи упаковки»;

Директиви 2012/19/ЄС Європейського парламенту та Ради від 4 липня 2012 року «Про відходи електричного та електронного обладнання (ВЕЕО)»;

Директиви 2006/66/ЄС Європейського парламенту та Ради від 6 вересня 2006 року «Про батарейки і акумулятори та відпрацьовані батарейки і акумулятори».

Метою Місцевого плану управління відходами є забезпечення сталого управління відходами в населених пунктах Верхньодніпровської міської територіальної громади та впровадження стратегічного планування з урахуванням принципів співробітництва, сформованих на підставі оцінки поточного стану сфери управління відходами та вже розроблених моделей шляхом впровадження заходів зменшення утворення відходів, зниження негативних наслідків від діяльності з управління відходами, сприяння підготовці відходів до повторного використання, рециклінгу і відновленню, та здійснення заходів у сфері управління відходами без спричинення шкоди навколишньому природному середовищу та загрози здоров'ю людей.

Місцевий план управління відходами спрямований на поліпшення стану благоустрою населених пунктів, охорони навколишнього природного середовища, санітарного та епідеміологічного благополуччя населення, створення умов для залучення коштів бюджетів усіх рівнів, інвестиційних та кредитних ресурсів, міжнародної технічної допомоги.

Основними завданнями Місцевого плану управління відходами є конкретні суспільні, інституційні, організаційно-технічні, регуляторні, освітньо-виховні, технологічні та технічні, екологічні заходи, які сформовані на основі заходів, передбачених Національною стратегією, Національним планом управління відходами, та спрямовані на реалізацію державної та місцевої політики у сфері управління відходами.

На кожне завдання визначено заходи, відповідальні виконавці, строки здійснення заходів, джерела та обсяги фінансового забезпечення, засоби контролю за станом здійснення заходів та проведення моніторингу результатів їх впровадження у сфері управління відходами на території Верхньодніпровської міської територіальної громади.

Місцевий план управління відходами охоплює всі види діяльності у сфері управління відходами на території Верхньодніпровської міської територіальної громади.

Місцевий план управління відходами розроблено строком на 10 років. Місцевий план управління відходами оновлюється протягом 6 місяців з дня внесення змін до регіонального плану управління відходами.

РОЗДІЛ І. ХАРАКТЕРИСТИКА ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

1.1. Адміністративно-територіальний устрій, демографічна та соціальна характеристика територіальної громади

Верхньодніпровська міська територіальна громада створена 12 червня 2020 р. відповідно до розпорядження Кабінету Міністрів України № 709-р «Про визначення адміністративних центрів та затвердження територій територіальних громад Дніпропетровської області» з адміністративним центром у місті Верхньодніпровську у складі Кам'янського району Дніпропетровської області.

Громада розташована на правому березі річки Дніпро в північно-західній частині Дніпропетровської області, її площа становить – 1006,81 км^2.

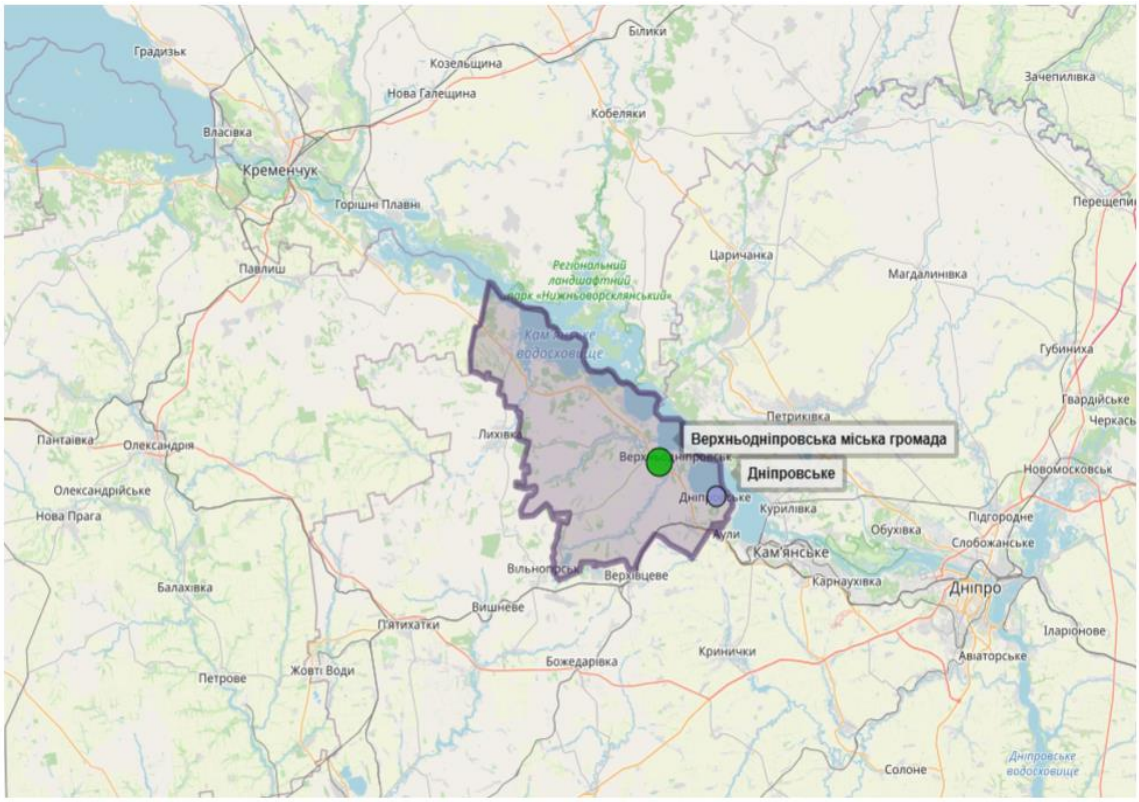

Рисунок 1.1.1. Розташування Верхньодніпровської міської територіальної громади у схемі району

Утворена територіальна громада навколо адміністративного центру – міста Верхньодніпровська, що розміщене на відстані 32 км від районного та 72 км від обласного центру м. Дніпра.

Громада межує з Вільногірською, Верхівцевською, Криничанською та Лихівською територіальними громадами Кам'янського району Дніпропетровської області та Онуфрієвською громадою Олександрійського району Кіровоградської області.

До складу Верхньодніпровської міської територіальної громади увійшли: місто – місто Верхньодніпровськ, 2 селища та 45 сіл. У громаді сформовано 11 старостинських округів. Зокрема, це Богодарівський, Боровківський,

Бородаївський, Водянський, Ганнівський, Дніпровокам’янський, Дніпровський, Зарічанський, Мишуринрізький, Новомиколаївський, Пушкарівський округи.

Таким чином, Верхньодніпровська міська територіальна громада, об’єднавши 1 міську раду, 2 селищних та 9 сільських рад, які входили до складу колишнього Верхньодніпровського району, являє собою адміністративно-територіальну одиницю в складі 48 населених пунктів з адміністративним центром у місті Верхньодніпровську.

Рисунок 1.1.2. Склад Верхньодніпровської міської територіальної громади

Рисунок 1.1.3. Фрагмент генерального плану м. Верхньодніпровськ

Таблиця 1.1.1. Склад та населення старостинських округів

№ з/п	Центр громади та старостинські округи	Населені пункти	Площа населених пунктів, га	Кількість населення, осіб на 01.01.2025
Адміністративний центр		м.Верхньодніпровськ	1017,6	15028
1	Богодарівський	с. Богодарівка	290,0	382
		с. Новогригорівка	290,0	130
		с. Підлужжя	330,0	316
		с. Самоткань	40,0	28
		с. Тарасівка	210,0	161
2	Боровківський	с. Авксенівка	90,3	89
		с. Боровківка	250,1	617
		с. Вільні Хутори	360,2	345
		с. Матюченкове	80,1	175
		с. Павло-Григорівка	180,2	164
		с. Ярок	50,0	20
3	Бородаївський	с. Бородаївка	441,7	689
		с. Правобережне	380,6	406
4	Водянський	с. Андріївка	93,0	327
		с. Водяне	41,0	169
		с. Діденкове	196,1	371
		с. Зелене	22,0	28
		с. Зуботрясівка	19,7	18
		с. Кривоносове	43,0	51
		с. Миколаївка	169,3	150
		с. Солов’ївка	9,0	31
		с. Томаківка	18,8	24
5	Ганнівський	с. Ганнівка	205,9	434

		с. Заполички	145,0	229
		с. Клин	31,6	12
		с. Мости	133,3	141
		с. Новоселівка	25,0	18
		с. Попівка	17,0	28
6	Дніпровокам'янський	с. Дніпровокам’янка	419,0	438
		с. Івашкове	108,0	137
		с. Калужине	88,0	72
		с. Павлівка	54,0	86
		с. Суслівка	131,0	101
7	Дніпровський	с-ще Дніпровське	294,0	5212
8	Зарічанський	с. Бородаївські Хутори	194,2	228
		с. Василівка	51,6	43
		с. Домоткань	356,7	278
		с. Заріччя	205,6	345
		с. Корнило-Наталівка	78,5	24
		с. Якимівка	151,0	182
9	Мишуринрізький	с. Мишурин Ріг	698,0	1445
10	Новомиколаївський	с-ще Новомиколаївка	589,4	3768
		с. Братське	65,6	269
		с. Воєводівка	44,5	71
		с. Чепине	21,8	42
		с. Чубарівка	61,1	87
11	Пушкарівський	с. Пушкарівка	525,0	2494
Всього по територіальній громаді			**100681**	**35903**

У громаді переважає сільське населення. Станом на 01.01.2025 року чисельність наявного населення Верхньодніпровської громади становила 35903 осіб. З них міського населення — 15 028 (41,9%), сільського — 20 875 (58,1 %).

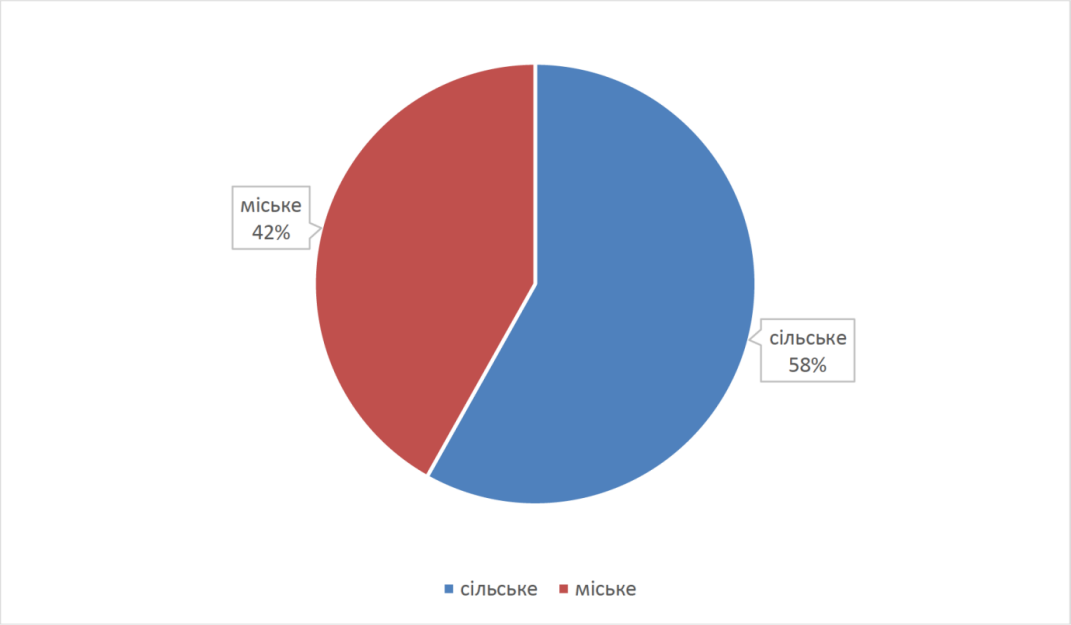

Рисунок. 1.1.4. Відсоткове співвідношення міського та сільського населення Верхньодніпровської громади

З 26 січня 2024 року набув чинності ухвалений Верховною Радою Закон України “Про порядок вирішення окремих питань адміністративно-

територіального устрою України” від 28.07.2023 №3285-IX”, що по-новому регулює зміни в адміністративно територіальному устрої (АТУ) країни.: класифікацію населених пунктів, правового статусу районів у містах, ролі громадських обговорень питань АТУ.

Закон скасував поняття “селище міського типу” для населених пунктів, відповідно, в Україні залишаються міста, селища й села.

Згідно Закону містом може називатися населений пункт з переважно компактною забудовою, загальна чисельність жителів якого становить не менш як 10 тисяч.

Селище – населений пункт з переважно садибною забудовою, загальна чисельність жителів якого становить не менш як 5 тисяч.

Село - це населений із садибною забудовою, загальна чисельність жителів якого становить менше 5 тисяч.

Міста є міськими, а селища та села - сільськими населеними пунктами. Цим обумовлене зростання в 2024 р. чисельності сільського населення в регіоні.

Динаміка населення громади має повільну негативну тенденцію. В порівнянні з 2020 роком населення громади скоротилося на 1674 особи. Зменшення населення відбувається пропорційно, не зважаючи на місце проживання. Чисельність населення територіальної громади 2020-2024 роки міститься у додатку 1.

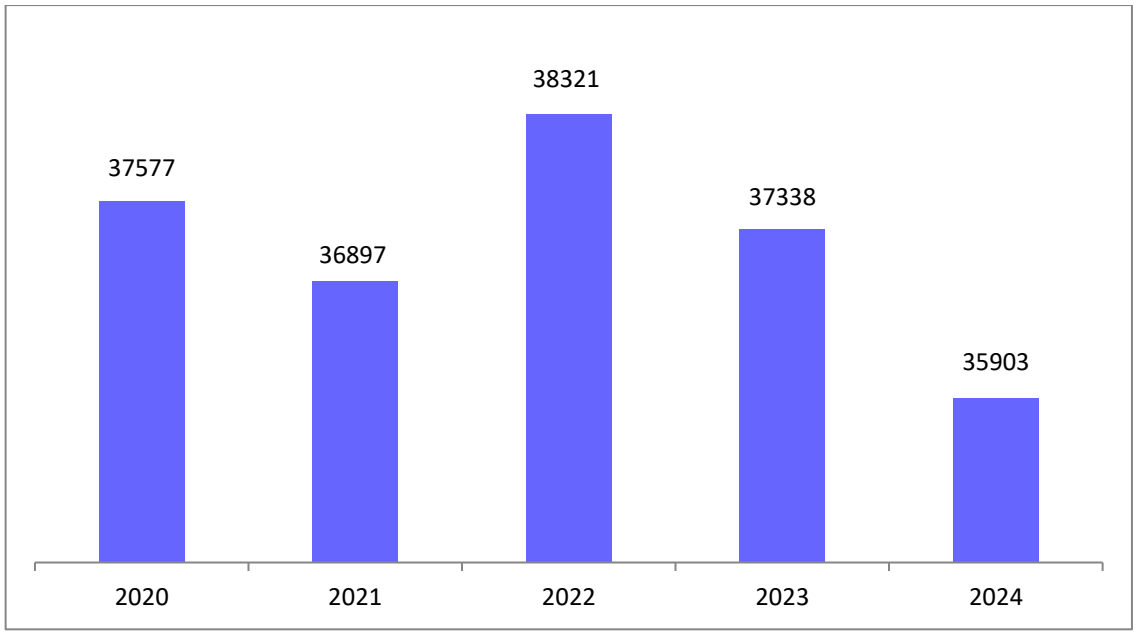

Рисунок 1.1.5. Динаміка населення Верхньодніпровської громади у період з 2020-2024 роки

Станом на 01.01.2025 у Верхньодніпровській міській територіальній громаді проживають 16336 чоловіків та 19567 жінок.

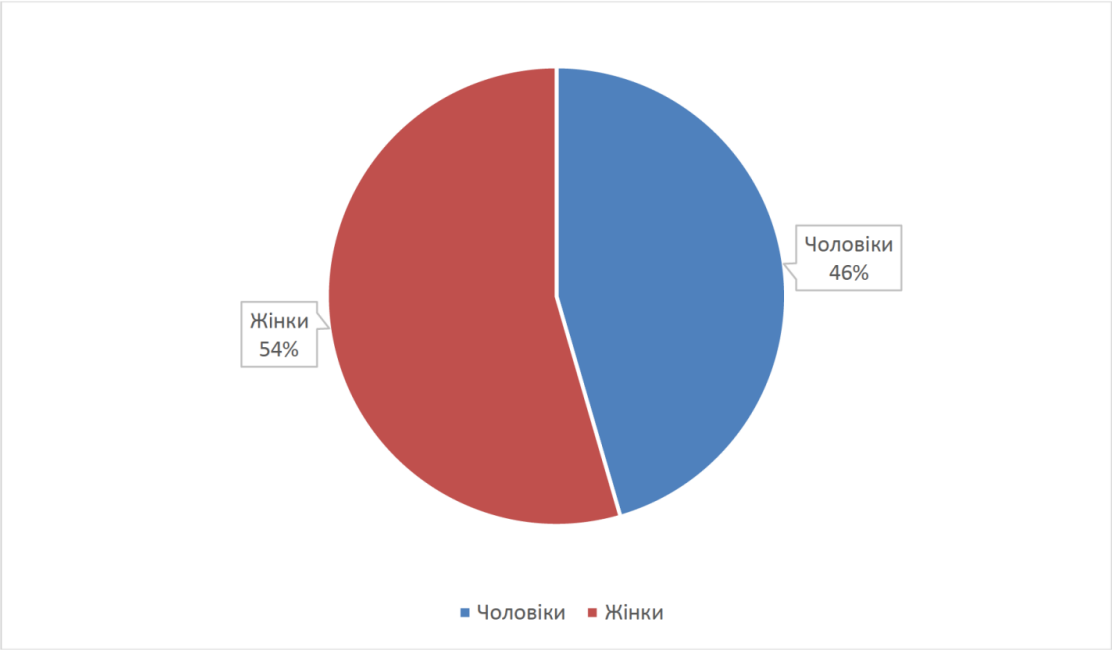

Рисунок 1.1.6. Розподіл населення за статтю

Прогноз населення у громаді є надзвичайно важливим інструментом для стратегічного планування та сталого розвитку. Він є основою для планування соціальних послуг, бюджетування, управління ресурсами (водопостачання, енергетика, побутові відходи) та розвитку місцевої економіки, включаючи ринок праці.

Згідно з даними Мінфіну, населення Дніпропетровської області в цілому має негативну динаміку.

Згідно з прогнозом, у 2030 році населення Вехньодніпровської міської територіальної громади дещо збільшиться.

З початком повномасштабного вторгнення у 2022 році в Україні зросли внутрішні міграції. Численні ракетні удари по цивільних містах України спричинили вимушені міграції населення. З початку війни до громади перемістилось 5321 внутрішньо переміщених осіб, на 01.01.2025 року ця категорія населення склала 3208 осіб .

Дані є не остаточними, оскільки постійна загроза ворожих обстрілів критичної та цивільної інфраструктури провокує зниження народжуваності та зростання міграцій населення за межі України.

Таблиця 1.1.2. Прогноз населення у Верхньодніпровській МТГ на 2025-2034 роки

Показник	Од. виміру	Роки				
		2026	2027	2028	2029	2023-2034
Наявне населення, в т.ч.	осіб	35903	35903	36897	36997	37577
міське	осіб	15028	15028	15442	15442	15726
сільське	осіб	20875	20875	21455	21455	21851

Додаток 2

Прогноз населення у громаді є надзвичайно важливим інструментом для стратегічного планування та сталого розвитку. Він є основою для планування соціальних послуг, бюджетування, управління ресурсами (водопостачання,

енергетика, побутові відходи) та розвитку місцевої економіки, включаючи ринок праці.

Верхньодніпровська міська територіальна громада характеризується збільшенням населення. Згідно з прогнозом, у 2030 році населення громади зросте до 37 577 осіб, міське населення буде переважати сільське. По віковому діапазоні більший коефіцієнт населення- люди віком від 40 років.

1.2. Природно-географічна характеристика територіальної громади

Геологія та рельєф

Верхньодніпровська МТГ розташована у північно-західній частині Дніпропетровської області.

Рисунок 1.2.1. Рельєф Верхньодніпровської МТГ Кам'янського району

Верхньодніпровська міська територіальна громада розташована у північно-західній частині Дніпропетровської області, у межах Придніпровської височини, яка є складовою південно-західної окраїни Східноєвропейської платформи. Територія громади має різноманітний рельєф, сформований поєднанням давніх тектонічних рухів, флювіальних і ерозійних процесів, що тривали протягом тривалого геологічного часу.

Рельєф місцевості переважно хвилястий, з вираженими височинними та схиловими формами. Поверхня поступово знижується із заходу та півночі в напрямку долини річки Дніпро, яка є головною водною артерією регіону. Саме на її правобережжі розташоване місто Верхньодніпровськ, що й дало назву громаді.

У межах громади розвинена система річкових долин, ярів та балок, які глибоко розчленовують платоподібні межиріччя. Найбільшими водотоками є Дніпро, Омельник, Домоткань та Самоткань. Їхні долини мають асиметричну будову: один схил пологий, другий — крутіший, часто із виходами на денну поверхню кристалічних порід.

Абсолютні висоти території коливаються в межах 100–180 м над рівнем моря. Найвищі відмітки приурочені до центральної частини громади, де збереглися залишки давнього плато, тоді як найнижчі — у заплаві Дніпра. Різниця висот місцями сягає 60–80 м, що створює мальовничі краєвиди і надає території виразного хвилястого характеру.

Геологічну основу території складають докембрійські кристалічні породи Українського щита — граніти, гнейси, кварцити, які місцями виходять на поверхню в долинах річок. Вище залягають осадові відклади — піски, суглинки, лесовидні породи, сформовані в палеоген-неогеновий та четвертинний час. Ці відклади є головним ґрунтотворним матеріалом, на них сформувалися чорноземоподібні та темно-сірі лісові ґрунти високої родючості. У рельєфі чітко виділяються три основні типи форм:

1. Платоподібні височини — відносно рівні ділянки між долинами річок, які використовуються переважно під орні землі.
2. Яружно-балкова мережа — результат тривалих ерозійних процесів, які особливо активні на схилах і у місцях розчленування лесових товщ.
3. Заплави та тераси річок — низинні ділянки з алювіальними відкладами пісків, супісків і суглинків, що мають значення для сільського господарства та водопостачання.

У заплаві Дніпра поширені алювіальні рівнини з добре розвиненими природними луками та ділянками заплавних лісів. Місцями трапляються невеликі озера та стариці. На схилах долин можливі зсувні процеси, особливо у місцях з порушеною рослинністю або надмірним зволоженням ґрунтів.

Таким чином, рельєф Верхньодніпровської громади поєднує риси височинного та рівнинного ландшафту. Його формування визначалося тривалою взаємодією тектонічних, флювіальних і денудаційних процесів. Сучасна морфологія території має не лише естетичне, а й господарське значення: рівнинні ділянки активно використовуються в землеробстві, а схили долин і балки потребують протиерозійних заходів та залісення.

Клімат

Верхньодніпровська міська територіальна громада розташована у північно-західній частині Дніпропетровської області, у межах степової зони України. Територія належить до помірного кліматичного поясу, де чітко виражені всі чотири пори року. Клімат громади помірно континентальний, із

жарким і посушливим літом, відносно м’якою зимою та недостатньою кількістю опадів упродовж року.

Такі кліматичні умови формуються під впливом повітряних мас помірних широт, переважно континентального походження. Із заходу періодично надходять атлантичні повітряні маси, що приносять короткочасні опади й зниження температури, тоді як із південного сходу надходять сухі й теплі потоки, які зумовлюють тривалі бездощові періоди. В окремі роки на територію громади можуть проникати арктичні маси, що викликають різкі похолодання взимку або заморозки навесні й восени.

Середньорічна температура повітря становить близько +8,5 °C. Найхолоднішим місяцем є січень, із середньою температурою приблизно –4 … –5 °C, хоча в окремі зими температура може знижуватись до –20 °C. Найтепліший місяць — липень, середня температура якого сягає +21 … +23 °C, а максимальні значення можуть перевищувати +35 °C.

Безморозний період триває в середньому 170–180 днів, що створює сприятливі умови для вирощування теплолюбних культур — соняшнику, кукурудзи, пшениці, овочів та плодово-ягідних культур.

Кількість опадів на території громади невелика — у межах 450–520 мм на рік, із чітким максимумом у теплий період. Найбільше опадів припадає на червень–липень, часто у вигляді короткочасних злив із грозами. Восени опади поступово зменшуються, а взимку їх випадає незначна кількість, переважно у вигляді мокрого снігу. Сніговий покрив зазвичай нестійкий, зберігається 30–45 днів і має висоту не більше 10–15 см.

Радіаційний баланс території позитивний, сонячна радіація становить близько 120 ккал/см² на рік, що забезпечує високий рівень інсоляції. Улітку тривалість світлового дня сягає понад 16 годин, тоді як узимку скорочується до 8 годин.

Вітровий режим характеризується переважанням західних та південнозахідних вітрів, які приносять відносно вологе повітря. В окремі періоди року, особливо навесні та на початку літа, можливі пилові бурі, спричинені сухістю ґрунтів і відкритими просторами степового ландшафту.

Гідротермічний коефіцієнт зволоження (ГТК) для Верхньодніпровської громади становить 0,8–1,0, що свідчить про дефіцит вологи влітку та потребу у зрошенні сільськогосподарських земель.

Таким чином, клімат Верхньодніпровської міської територіальної громади вирізняється помірно континентальним типом із вираженими рисами посушливості, значною амплітудою температур і недостатнім зволоженням. Це визначає як високий агрокліматичний потенціал регіону, так і потребу у раціональному використанні водних ресурсів для підтримання сталого розвитку сільського господарства та природних екосистем.

Гідрографічна мережа

Верхньодніпровська міська територіальна громада має добре розвинену гідрографічну мережу, що відіграє важливу роль у формуванні природного середовища, забезпеченні водними ресурсами, веденні сільського господарства та
розвитку рекреації. Територія громади належить до басейну річки Дніпро, одного з найбільших водних басейнів Східної Європи.

Верхньодніпровська МТГ розташована на правому березі Кам'янського водосховища, створеного на річці Дніпро, яка є головною водною артерією громади.

Основна гідрографічна мережа відноситься до р.Дніпроі представлена його правими притоками – річками Омельник, Домоткань та Самоткань. Це типові степові річки для яких характерне, добре виражене, весняне водопілля, літня межень.

Влітку річки пересихають і тільки їх гирла залишаються заболоченими. По долинах річок та балках створено багато ставків, які можуть використовуватись для риборозведення, водозабезпечення, зрошення та відпочинку.

У зв'язку інтенсивним розвитком ерозії ґрунтів на схилах, водойми швидко заілюються.

У межах Верхньодніпровської міської територіальної громада річка має широку долину з численними терасами, заплавами. Ширина русла сягає до 1 км, а в окремих місцях — навіть більше, оскільки ця ділянка належить до верхньої частини Кам'янського водосховища, утвореного внаслідок будівництва греблі на Дніпрі.

Водосховище забезпечує потреби енергетики, водопостачання, рибного господарства та рекреації.

Отже, гідрографічна мережа Верхньодніпровської міської територіальної громади є складною й різноманітною. Вона визначає природний вигляд регіону, впливає на кліматичні умови та сільськогосподарське виробництво, а також має значний рекреаційний і екологічний потенціал, особливо в зоні прибережних ландшафтів Дніпра та його приток.

У межах громади в Дніпро впадають кілька менших річок і струмків. Найбільшими серед них є Домоткань, Омельник. Ці річки мають переважно снігове та дощове живлення, з незначним підземним притоком. Весною, під час танення снігу, спостерігається підйом рівня води, що може призводити до короткочасних паводків. Улітку ж, особливо в посушливі роки, рівень води помітно знижується, а деякі дрібні потоки тимчасово пересихають.

Річка Домоткань протікає центральною частиною громади, впадаючи в Дніпро на південному сході. Її долина глибоко врізана в лесову товщу, місцями утворює мальовничі схили, вкриті лісовою рослинністю. Омельник тече північніше, має більш пологу долину, його заплава часто використовується для пасовищ і сінокосів.

На території громади нараховується кілька десятків ставків і штучних водойм, створених у балках і на малих притоках. Ці водойми виконують багатофункціональну роль: вони використовуються для зрошення, риборозведення, водопостачання, протипожежних потреб та рекреації. Найбільші з них розташовані поблизу населених пунктів Верхньодніпровськ, Новомиколаївка, Домоткань та Мишурин Ріг.

Підземні води приурочені до алювіальних і водно-льодовикових відкладів долини Дніпра, а також до тріщинних зон у кристалічних породах Українського щита. Глибина залягання водоносних горизонтів коливається від 5–10 м у заплаві до 30–50 м на вододілах. Ці води мають задовільну якість і широко використовуються для господарсько-питного водопостачання.

Природних озер у межах громади немає, однак заплавні ділянки Дніпра багаті на стариці — невеликі ланцюжки озер і боліт, які формують цінні екосистеми для водоплавних птахів і риб.

Отже, гідрографічна мережа Верхньодніпровської міської територіальної громади є складною й різноманітною. Вона визначає природний вигляд регіону, впливає на кліматичні умови та сільськогосподарське виробництво, а також має значний рекреаційний і екологічний потенціал, особливо в зоні прибережних ландшафтів Дніпра та його приток.

Ґрунти

Ґрунтовий покрив Верхньодніпровської міської територіальної громади є переважно однорідним за складом, але досить різноманітним за властивостями й ступенем родючості, що зумовлено особливостями рельєфу, клімату та геологічної будови території. Громада розташована в межах степової зони України, тому основним типом ґрунтів тут є чорноземи різних підтипів, сформовані на лесових і лесоподібних суглинках.

Найпоширенішими є чорноземи звичайні та чорноземи південні, які займають переважно платоподібні ділянки та слабкохвилясті рівнинні.

На більш знижених ділянках і схилах трапляються чорноземи слабозмиті та середньозмиті, які утворилися внаслідок водної ерозії. Вони мають дещо зменшений вміст гумусу та потребують агротехнічних заходів із протиерозійного захисту — контурної оранки, залісення балок, упровадження травопільних сівозмін.

У заплавах річок Дніпра, Домоткані, Омельника та Кам’янки поширені лучні та лучно-чорноземні ґрунти, що формуються в умовах періодичного підтоплення. Вони відзначаються підвищеним вмістом органічної речовини, мають потужний гумусовий горизонт, але за надлишкового зволоження можуть перетворюватися на лучно-болотні ґрунти. Ці землі активно використовуються як природні сінокоси, пасовища та частково — під овочеві культури.

На ділянках із виходами кристалічних порід або на схилах ярів і балок трапляються дерново-щебенисті та сірі лісові ґрунти, менш родючі, але цінні з екологічного погляду. Вони часто вкриті природною рослинністю або використовуються як пасовища.

Згідно з антропоекологічною оцінкою сумарного пестицидного

навантаження, Верхньодніпровська міська громада знаходиться в умовно допустимій зоні забруднення ґрунтів (https://geomap.land.kiev.ua/ecology-9.html).

За стійкістю ґрунтів до забруднення відходами промислових підприємств, тваринницьких ферм, мінеральними та органічними добривами, а також пестицидами Верхньодніпровська міська територіальна громада належить до зони середньостійких ґрунтів (https://geomap.land.kiev.ua/ecology-10-3.html) .

Загалом, ґрунти Верхньодніпровської МТГ мають високий агровиробничий потенціал. Їхня родючість, поєднана з помірно континентальним кліматом, створює сприятливі умови для розвитку рослинництва. Водночас на схилах і в зонах ерозійної активності необхідні заходи зі збереження структури ґрунтового покриву, підвищення його стійкості та запобігання деградації.

Природно-ресурсний потенціал

Верхньодніпровська міська територіальна громада має значний природно-ресурсний потенціал, який визначає її економічні можливості та екологічну цінність. Різноманітність рельєфу, клімату, гідрографічної мережі та ґрунтового покриву сприяє розвитку сільського господарства, будівельної галузі, рекреації й лісового господарства.

Територія громади багата на корисні копалини місцевого значення, серед яких переважають піски, глини, суглинки, граніти, що використовуються у будівництві та промисловості. Піски поширені переважно в долинах річок Дніпра, Домоткані, Омельника та Самоткані, де вони утворюють алювіальні відклади.

У центральній і західній частинах громади залягають глинисті породи, зокрема суглинки.

Місцями трапляються гранітні виходи докембрійського віку, що є частиною Українського кристалічного щита.

Поклади бурого вугілля розташовані на південному заході від міста Верхньодніпровськ в долині річки Самоткань.

Окрім мінеральних ресурсів, громада має значний біологічний потенціал. Територія належить до степової природної зони, де поєднуються ділянки культурних агроландшафтів, заплавних луків і лісових масивів. Лісистість громади становить близько 12-15%, і представлена переважно дубово-акацієвими насадженнями. У заплавах річок поширені вербові, вільшані й тополеві ліси, які виконують важливу водоохоронну та протиерозійну функцію.

На відкритих схилах і підвищеннях збереглися фрагменти лучно-степової рослинності, типової для Придніпров’я: ковила волосиста, тонконіг, типчак, чебрець та інші види. Тут зустрічаються окремі представники Червоної книги України, зокрема ковила дніпровська, сон чорніючий, а також рідкісні види метеликів і птахів, пов’язаних зі степовими екосистемами.

Окрім мінеральних ресурсів, громада має значний біологічний потенціал. Територія належить до степової природної зони, де поєднуються ділянки культурних агроландшафтів, заплавних луків і лісових масивів. Лісистість громади становить близько 12-15 %, і представлена переважно дубовограбовими, кленово-липовими та сосновими насадженнями. У заплавах річок поширені вербові, вільшані й тополеві ліси, які виконують важливу водоохоронну та протиерозійну функцію.

На відкритих схилах і підвищеннях збереглися фрагменти лучно-степової рослинності, типової для Придніпров'я: ковила волосиста, тонконіг, типчак, чебрець та інші види. Тут зустрічаються окремі представники Червоної книги України, зокрема ковила дніпровська, сон чорніючий, а також рідкісні види метеликів і птахів, пов'язаних зі степовими екосистемами.

Фауна громади представлена типовими для лісостепу й степу видами: сарна європейська, заєць-русак, лисиця, їжак, борсук, а також численні птахи — канюк, чапля, журавель, лелека білий, жайвір, перепілка. Водойми та заплави Дніпра є важливими місцями гніздування та міграції водоплавних птахів.

Природно-ресурсний потенціал Верхньодніпровської громади має не лише господарське, а й екологічне та рекреаційне значення. Мальовничі ландшафти долини Дніпра, наявність лісових масивів і водойм створюють сприятливі умови для розвитку туризму, зеленого відпочинку й екологічної освіти. Раціональне використання природних ресурсів та охорона природних територій є важливими передумовами сталого розвитку громади.

Природно-заповідний фонд Верхньодніпровської міської територіальної громади є важливою складовою екологічної мережі Дніпропетровської області та відіграє ключову роль у збереженні біорізноманіття, підтриманні екологічного балансу та розвитку рекреаційного потенціалу регіону. Сучасна мережа природно-заповідного фонду області складає 116 об'єктів загальною площею 26167 га.

Територія громади вирізняється поєднанням степових, лісових і заплавних екосистем, які формують сприятливі умови для існування різноманітних видів флори й фауни. Природно-заповідний фонд громади охоплює кілька ботанічних, ландшафтних та лісових заказників та пам'яток природи, що мають наукову, природоохоронну та історико-культурну цінність.

Загальна площа природно-заповідного фонду Верхньодніпровської громади становить близько 4.46 % від території громади, однак потенціал для розширення ПЗФ є значним. Науковці та природоохоронні організації пропонують створення нових заказників на основі мальовничих ділянок заплави Дніпра, лісових масивів та природних балок на території громади.

Природно-заповідний фонд громади є не лише інструментом охорони природи, а й важливим ресурсом для розвитку екологічного туризму, освітньої діяльності та підвищення екологічної культури населення. Створення умов для збалансованого використання природних ресурсів і збереження цінних екосистем є пріоритетним напрямом екологічної політики Верхньодніпровської міської територіальної громади.

Таблиця 1.2.1. Об’єкти природо-заповідного фонду Верхньодніпровської МТГ

Статус	Назва	Площа	Рік утворення	Найближчий населений пункт	Стан встановлення меж в натурі на місцевості
Ландшафтний заказник	Велика Западня	157	1974	с. Заріччя	межі не встановлено, територія ДП «Ліси України»
Ботанічна пам'ятка природи	Урочище Паськове	56	1975	с. Івашкове	межі не встановлено, територія ДП «Ліси України»
Лісовий заказник	Балка Парна	361	1990	с. Павлівка	межі встановлено, територія ДП «Ліси України»
Ботанічна пам'ятка природи	Урочище Балка Дурна	136	1977	с. Івашкове	межі встановлено, ДП «Ліси України»
	Урочище Балка Глибока	150,0	1977	м. Верхньодніпровськ	межі встановлено, територія ДП «Ліси України»
	Урочище Балка Климова	272,0	1977	с. Бородаївка	межі встановлено, територія ДП «Ліси України»
	Урочище Балка Гостра	175,0	1977	с. Суслівка	межі встановлено, територія ДП «Ліси України»
Ландшафтний заказник	Домотканські валуни	826,7	2013	с. Бородаївка	межі не встановлено, частина територія ДП «Ліси України»
	Мости	2330,9	2013	с. Ганнівка, с. Мишурин Ріг	межі не встановлено, частина територія ДП «Ліси України» та водногофонду
Заповідне урочище	Горіховий сад	33,9	1979	с. Правобережне	межі встановлено, територія ДП «Ліси України»
Всього 10 об’єктів ПЗФ, загальною площею 4498,5 га					

Ці природоохоронні території відіграють ключову роль у збереженні біорізноманіття, підтримці екологічного балансу та розвитку екологічного туризму в регіоні.

Перелік територій та об'єктів природно-заповідного, що частково розміщені на території Верхньодніпровської МТГ (https://pzf.land.kiev.ua/pzf-obl-4.html).

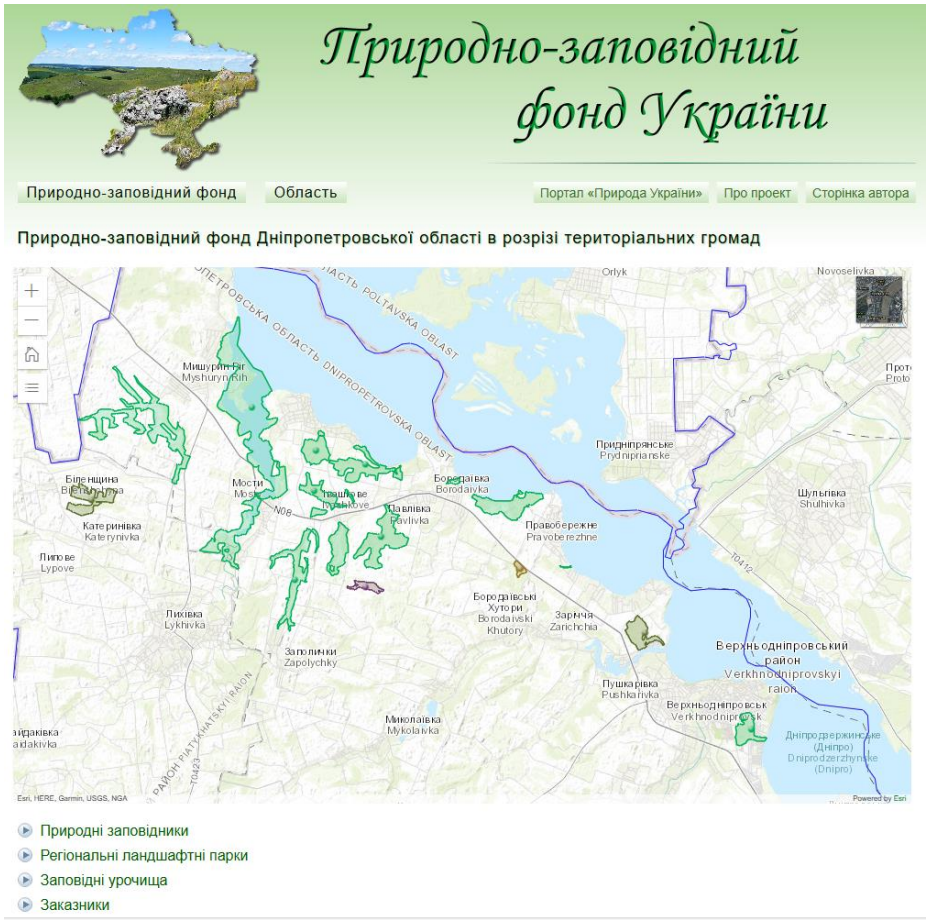

Рисунок 1.2.2. Природно-заповідний фонд Верхньодніпровської МТГ Кам'янського району

Перелік територій та об'єктів природно-заповідного фонду у Дніпропетровській області станом на 01.01.2025 розміщено на офіційному веб сайті Міндовкілля в розділі Діяльність/Відкриті дані/Набори відкритих даних/Державний кадастр територій та об'єктів природно-заповідного фонду за посиланням https://data.gov.ua/dataset/mepr_05.

Межі та рекомендації при плануванні або здійсненні діяльності для врахування необхідності забезпечення збереження у довгостроковій перспективі природних оселищ та видів природної фауни і флори, що підлягають особливій охороні в Європі вказані у стандартних формах даних територій Смарагдової мережі, що розміщені на офіційному сайті Ради Європи: https://www.coe.int/en/web/bern-convention/emerald-viewer.

Місця розташування 50 водно-болотних угідь міжнародного значення можна ознайомитися на сайті Рамсарської конвенції за посиланням: https://www.ramsar.org/wetland/ukraine.

1.3. Економічна характеристика територіальної громади.

Дніпропетровський регіон – один з найпотужніших індустріальних регіонів України – лідерів країни і має значний потенціал для подальшого економічного розвитку держави. Про це, зокрема, свідчать основні макроекономічні показники, за якими Дніпропетровщина стабільно посідає провідні позиції серед регіонів України, область займає 2 місце, після міста Києва, за загальними обсягами виробництва валового регіонального продукту (ВРП).

Виробництво ВРП у Дніпропетровській області становило за даними (у фактичних цінах), 582 63 млн. грн. в 2021 р. або 10,7% ВРП України проти 369 478 млн грн. в 2018 р.

Економічна характеристика Верхньодніпровської міської територіальної громади визначається її розташуванням у промислово-аграрному регіоні України, що поєднує розвинуту багатогалузеву мережу промислових підприємств та підприємств аграрного сектору. Сам Верхньодніпровськ є важливим центром промислового виробництва й транспортного сполучення в регіоні.

Попри всі виклики, що приносить повномасштабна війна, промислові підприємства, які здійснюють виробничу діяльність на території громади, продовжують працювати, адаптуючись до роботи в умовах воєнного стану, забезпечуючи не тільки сплату податків, а й стабільну заробітну плату та збереження робочих місць мешканцям громади, вкладають кошти в розвиток виробництва, проводять оновлення основних засобів.

На території громади діють 8 промислових підприємств, які за видами економічної діяльності відносяться до переробної промисловості, зокрема це виробництво харчових продуктів, металургійне виробництво та виробництво готових металевих виробів, машинобудування та текстильне виробництво. У загальній структурі промисловості найбільш розвиненою є харчова галузь, до складу якої входить основне бюджетоформуюче підприємство громади – ПрАТ «Дніпровський крохмалепатоковий комбінат».

За оперативними даними, підприємства промисловості протягом січня–вересня 2025 року реалізували продукції на загальну суму 1422,4 млн.грн., що склало 105,7% до відповідного періоду 2024 року.

Одним із головних чинників формування середнього класу в Україні є розвиток підприємництва, що виступає гарантом стабільності економіки та підвищення рівня життя громадян.

В громаді здійснюють господарську діяльність 1337 суб'єктів малого та середнього підприємництва: 162 юридичних осіб та 1175 фізичних осіб-підприємців. За оперативними даними чисельність працюючих у суб'єктів малого та середнього підприємництва складає близько 3,2 тис. осіб, що на 5,7% більше по відношенню до попереднього року.

Станом на 1 жовтня 2025 року середньомісячна заробітна плата штатних працівників підприємств, установ та організацій громади становила 18721,1

грн., що на 31,0% більше в порівнянні з попереднім роком та до кінця року очікується на рівні 18744,2 грн.

На території громади здійснюють господарську діяльність 3 релокованих підприємства:

- ТОВ «Донмет» – виробляє газозварювальне обладнання (газові різаки, пальники для наплавлення і паяння, газоповітряні пальники) для різання і зварювання металів із застосуванням ацетилену, пропан-бутану та природного газу.
- ТОВ «Будівельна компанія «Аском» – надає послуги з виконання капітальних та поточних ремонтів будівель та споруд.
- АТ «Дніпровогнетрив» – підприємство виробляє вогнетривкі вироби.

В галузі сільського господарства здійснюють діяльність 48 суб'єктів господарювання, з них 25 фермерських господарств та 23 сільськогосподарських підприємства. Пріоритетними напрямами спеціалізації аграрного сектору у рослинництві є вирощування зернових та технічних культур, у тваринництві – виробництво м'яса, молока та яєць. З 100,7 тис.га площі громади 64,0% території використовуються у сільському господарстві. За підсумками 2024 року аграріям громади, не дивлячись на надмірно посушливі погодні умови, завдяки новим технологічним підходам, вдалося досягти добрих результатів по урожайності сільськогосподарських культур. Ще одним позитивним фактором сільськогосподарської галузі за звітний рік було реальне збільшення закупівельних цін на продукцію, яке дозволило, не дивлячись на різке зростання вартості матеріально-технічних засобів, досягти значного рівня рентабельності.

Функціонують 3 елеватори з потужністю 21–28 тис.тонн, які надають послуги довготривалого зберігання, очистки, сушіння зернових та технічних культур (ТОВ «Юнігрейн Базис», ПП «Віктор і К», ТОВ «Новомиколаївський елеватор). Для визначення якості продукції елеватори мають власні акредитовані лабораторії.

У громаді простежується зростання ресурсів на одне домогосподарство. У 2024 році даний показник склав 15910 грн. Це найвищий показник за 10 років. Проте, у 2025 році цей показник знизився до 15490 грн за місяць. Динаміка показників наявного доходу на одну особу та сукупні ресурси на одне домогосподарство міститься у додатку 3.

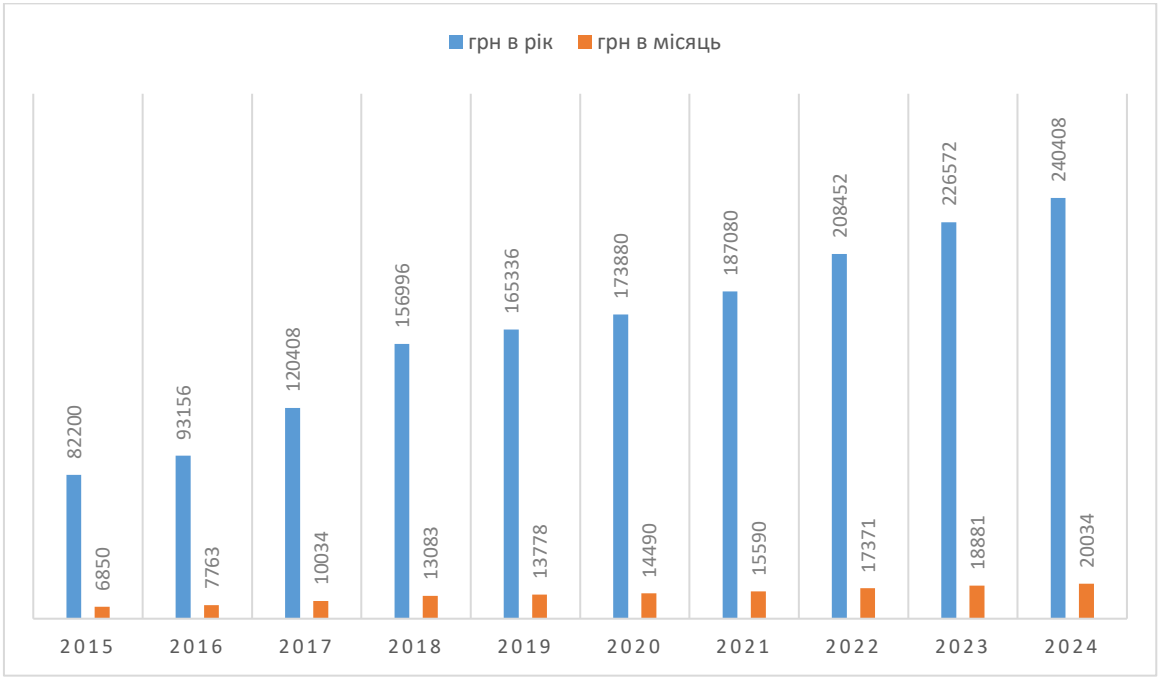

Рисунок 1.3.1. Сукупні ресурси на одне домогосподарство

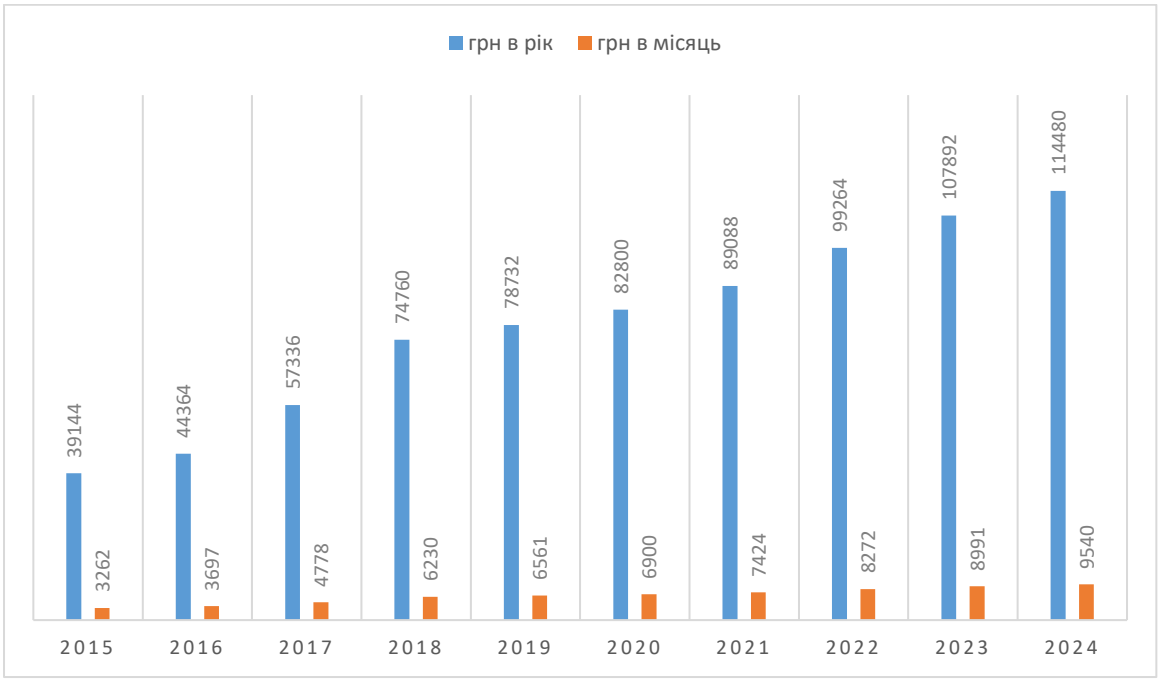

Рисунок 1.3.2. Наявний дохід на одну особу

Наявний дохід на одну особу демонструє позитивну динаміку.

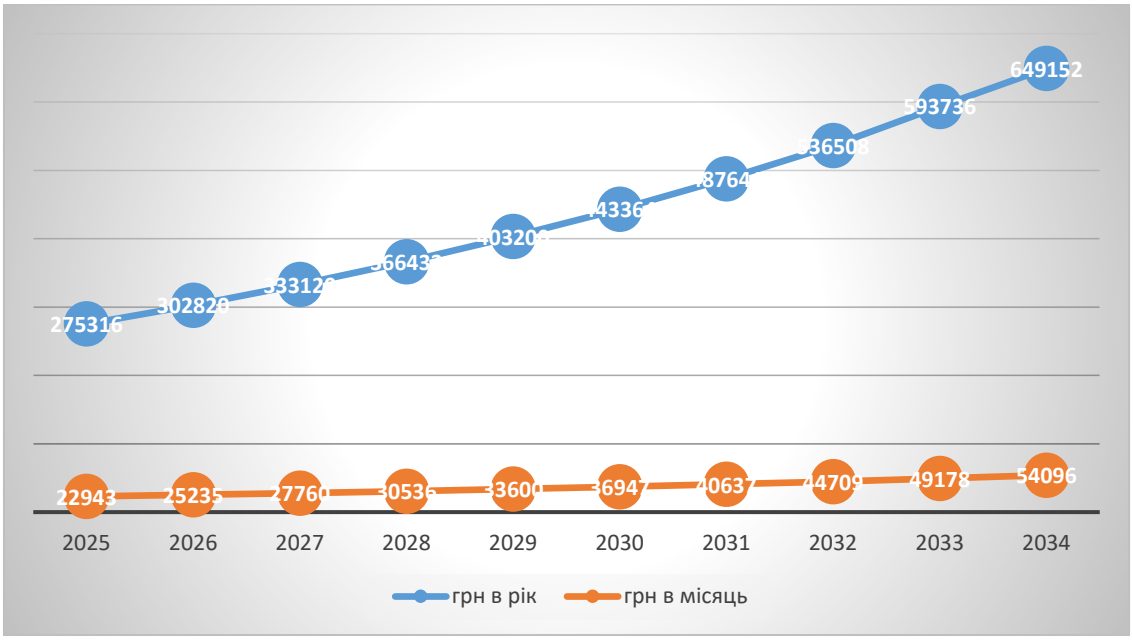

Рисунок 1.3.3. Прогноз показників середнього наявного доходу на одне домогосподарство.

Згідно із прогнозом доходів населення, наданих Верхньодніпровською міською радою, доходи ресурсів на одне домогосподарство прогнозується підвищення до 2034 року. Починаючи з 2025 року прогнозують підвищення середнього доходу на одне домогосподарство, який становитиме 54096 грн. на місяць в 2034 році. Прогнозується підвищення середнього доходу на одне домогосподарство з 2025 року до 2034 року, який становитиме 649152 грн на рік. Прогноз показників середнього наявного доходу на одну особу та на одне домогосподарство міститься у додатку 4.

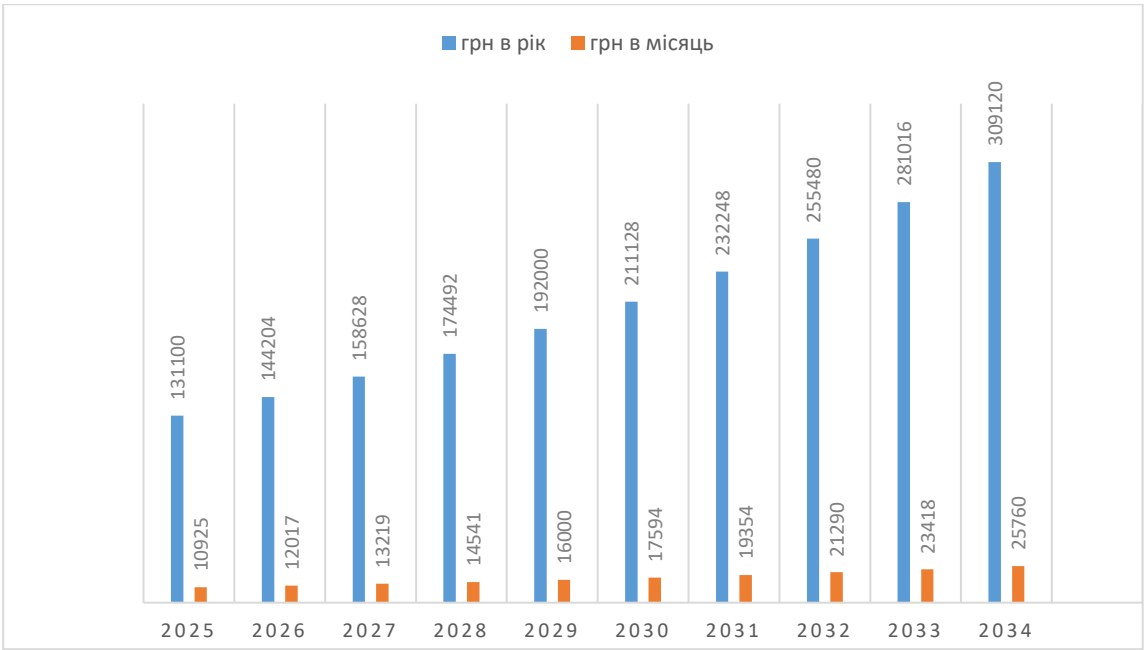

Рисунок 1.3.4. Прогноз показників середнього наявного доходу на одну особу

Статистичні дані про доходи і витрати свідчать їх поступове зростання по всіх статтях, однак реальний наявний дохід у співвідношенні з попереднім роком свідчить про його зниження в окремі роки (2020 рр.). В той же час спостерігається зростання рівня витрат в цілому по регіону та в розрахунку на одну особу. Вони з року в рік зростають і перевищують рівень доходів майже на чверть (24,91%). Найбільша питома вага в сукупних ресурсах домогосподарств припадає на грошові доходи – 89,7 %, які в свою чергу в основному складаються з оплати праці – 55,0 % та пенсій, стипендій, допомоги та субсидії, надані готівкою – 22,5 %. Найбільш об'єктивно показує забезпеченість кожного громадянина показник порівняння рівня доходу особи з мінімальним прожитковим мінімумом - 2016 рр. більше половини населення мали дохід на місяць нижче фактичного прожиткового мінімуму, в наступні роки ця кількість скоротилася до третини. З такими показниками фінансової забезпеченості суттєво збільшуватися кількість звернень по пільги та субсидії. Хоча розмір доходів є незадовільним, грошові витрати у середньому на місяць на одне домогосподарство щороку суттєво збільшуються, але структура витрачання залишається незмінною. Населення використовує модель бюджету проїдання, що неприпустимо в умовах розвитку ринкової економіки. Витрати населення у розрахунку на одну особу перевищують у 1,32 рази відповідні доходи, що є безпосереднім свідченням зменшення рівня добробуту та заможності населення бо населення або витрачає раніш зароблені нагромадження або в наявності чималий тіньовий сектор економіки. На підтвердження того, що в економіці регіону присутній тіньовий сектор свідчать і показники зміни наявного та реального наявного доходу. Наявний дохід стабільно збільшується, разом з тим і індекс споживчих цін збільшується ще більшими темпами, що в підсумку дає зменшення реального наявного доходу.

На території Верхньодніпровської міської територіальної громади функціонують комунальні підприємства (КП), які забезпечують життєдіяльність населених пунктів та надають житлово-комунальні послуги населенню та організаціям.

Основними комунальними підприємствами у Верхньодніпровській МТГ є:

- **КП ДОР «Аульский водовід» та КП «Водоканал» ВМР**: Ключові підприємства, відповідальні за водопостачання, водовідведення (каналізаційні послуги), обслуговування водопровідних та каналізаційних мереж на території громади.
- **КП «Вднжитлокомсервіс» ВМР**: Це підприємство, як правило, займається питаннями благоустрою населених пунктів, санітарним очищенням, вивезенням побутових відходів, доглядом за зеленими насадженнями, обслуговуванням парків, скверів та вуличного освітлення, надає вослуги з водопостачання та послуги з управління побутовими відходами.

Послуги з централізованого теплопостачання протягом опалювального періоду 2024-2025 років надаються наступними підприємствами: ДП

«Західтеплоенерго» КП «Дніпротеплоенерго» ДОР» опалюється КЗ «Верхньодніпаровська дитячо-юнацька спортивна школа» Верхньодніпровської міської ради Дніпропетровської області», Верхньодніпровський ліцей №2 Верхньодніпровської міської ради та КЗ «Верхньодніпровська гімназія №3» Верхньодніпровської міської ради»; ТОВ «Юрвин», котельня якого працює на альтернативному виді палива для Верхньодніпровського ліцею №5 Верхньодніпровської міської ради та Верхньодніпровської школи мистецтв; ТОВ «САНДАР ЕНЕРДЖІ» опалюється КЗ «Верхньодніпровський міський будинок культури» Верхньодніпровської міської ради Дніпропетровської області» та КЗ «Верхньодніпровський палац дитячої та юнацької творчості» Верхньодніпровської міської ради Дніпропетровської області»; ТОВ «Промбудперспектива», котельня якого працює на альтернативному виді палива для Дніпровського ліцею Верхньодніпровської міської ради.

Підприємства працюють без відхилень від затвердженого температурного графіка подачі теплоносія за всіма джерелами теплопостачання зі своєчасним усуненням аварійних ситуацій. Послуги теплопостачання для ЗДО №1 «Струмочок» Верхньодніпровської міської ради, ПКЗ «Клуб юного техніка» Верхньодніпровської міської ради», КЗ «Дніпровський палац культури» Верхньодніпровської міської ради», Дніпровська селищна бібліотека – філія КЗ «Верхньодніпровська центральна міська бібліотека» Верхньодніпровської міської ради Дніпропетровської області», які розташовані на території с-ща Дніпровське, надаються твердопаливними котельнями Дніпровського Палацу культури. В цілому до роботи в осінньо-зимовий період були підготовлені 17 котелень – проведені гідравлічні випробування 7,2 км теплових мереж у двотрубному обчисленні, ревізія та ремонт запірної арматури, промивка котлів, повірка газових лічильників та інші роботи з підготовки до опалювального періоду.

Первинну медичну допомогу населенню громади надає КНП «Верхньодніпровський центр первинної медико-санітарної допомоги» ВМР» до складу якого входять: 9 амбулаторій, у тому числі 2 міські, 2 селищні та 5 сільських лікарських амбулаторій та 6 фельдшерських пунктів. У закладі працює 110 чоловік, з них 18 лікарів загальної практики сімейних лікарів та 42 чоловіки середнього медичного персоналу, відсоток 28 укомплектованості складає 91,9% і 100% відповідно. Не укомплектована сімейними лікарями Бородаївська АЗПСМ, Дніпровська АЗПСМ та Верхньодніпровська АЗПСМ № 1.

Мережа закладів та установ освітньої галузі громади складає: 11 закладів загальної середньої освіти та 3 філії, 11 закладів дошкільної освіти, 2 заклади позашкільної освіти, дитячо-юнацька спортивна школа, інклюзивно-ресурсний центр та центр професійного розвитку педагогічних працівників. У закладах загальної середньої освіти у 2024-2025 навчальному році навчається 3525 учнів, у закладах дошкільної освіти – 742 вихованця, у закладах позашкільної освіти – 982 вихованця, у ДЮСШ – 306. На території громади забезпечено доступ до

здобуття освіти дітям з особливими освітніми потребами – у 8 закладах загальної
середньої освіти, 3 філіях та у 2 закладах дошкільної освіти громади здобувають освіту 52 учня та 7 дошкільнят.

Найбільша кількість зайнятих у таких видах діяльності як: промисловість; оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів; освіта; сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство.

Разом з тим, необхідно зазначити, що за розміром заробітної плати оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів; і сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство відносяться до середніх по області. З одного боку це може свідчити про низьку продуктивність праці або трудомісткість цих галузей.

З іншого боку, більшість працюючих отримує доволі середню в межах області заробітну плату, що призводить до формування доволі
середнього достатку, а в перерахунку на домогосподарства призводить до нестачі коштів та збільшення звернень за пільгами та допомогою, що підтверджується і статистичними даними.

SWOT-аналіз соціально-економічного стану Верхньодніпровської МТГ.

Сильні сторони (S)	**Слабкі сторони (W)**
Інвестиційна привабливість. Розвинена соціальна інфраструктура. Наявність промислової інфраструктури для створення індустріальних, технологічних, інноваційних парків. Наявність трудових та природних ресурсів. Туристичний та рекреаційний потенціал. Сприятливе середовище для розвитку малого і середнього бізнесу. Фінансово спроможна громада.	Відсутність налагодженої системи управління всіма видами відходів. Сплата податків підприємцями відбувається за місцем реєстрації, а не за місцем розміщення. Висока чутливість до погодних умов, кліматичних ризиків (посухи, суховії) та коливань цін на сільськогосподарську продукцію. Потреба в модернізації систем водопостачання, каналізації, тепломереж та дорожнього покриття. Недостатньо диверсифікована промисловість: Промисловий сектор представлений переважно переробкою сировини та будівельними матеріалами, відсутність високотехнологічних виробництв.
Можливості (O)	**Загрози (T)**
Залучення інвестицій в переробку**:** Створення нових підприємств з глибокої переробки сільськогосподарської продукції (наприклад, виробництво олії, круп, кормів).	Політична та економічна нестабільність, спричинена війною. Наростання міграції населення продуктивного віку, у тому числі

Державна підтримка проєктів місцевого та регіонального розвитку. Розвиток логістики: Використання транспортного потенціалу (автошляхи, залізниця, річковий порт) для створення логістичних хабів та складських комплексів. Розвиток зеленого туризму та рекреації**:** Використання прибережної зони Кам'янського водосховища та лісових масивів для відпочинку, рибальства, створення туристичної інфраструктури. Впровадження енергоефективних технологій: Реалізація проєктів з альтернативної енергетики (сонячні електростанції) та модернізації комунальної інфраструктури.	трудової міграції та відтік кадрового потенціалу. Виникнення надзвичайних ситуацій природного та техногенного характеру. Зростання вартості енергоносіїв та нестабільність грошово-кредитної політики, у тому числі високі відсоткові ставки за користування кредитними ресурсами. Зміни клімату – загроза екологічному стану регіону. Непрогнозована державна політика регіонального розвитку, нестійкі інструменти підтримки, ручний розподіл ресурсів. Тиск з боків великих агрохолдингів або промислових гігантів.

РОЗДІЛ ІІ. АНАЛІЗ ПОТОЧНОГО СТАНУ УПРАВЛІННЯ ВІДХОДАМИ ВЕРХНЬОДНІПРОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

2.1. Загальна характеристика управління відходами у Верхньодніпровській міській територіальній громаді

Основною тенденцією розроблених та вже прийнятих нормативно-правових актів у сфері управління відходами є перехід від захоронення відходів на полігонах до оброблення, з метою запобігання негативному впливу на здоров'я людей та навколишнє природне середовище. До основних напрямів державної політики щодо реалізації зазначених принципів належить:

- забезпечення повного збирання і своєчасного знешкодження та видалення відходів, а також дотримання правил екологічної безпеки при управлінні ними;
- зведення до мінімуму утворення відходів та зменшення їх небезпечності;
- забезпечення комплексного використання матеріально-сировинних ресурсів;
- сприяння максимально можливому обробленню відходів шляхом прямого повторного чи альтернативного використання ресурсно-цінних відходів;
- забезпечення безпечного видалення відходів, що не підлягають відновленню, шляхом розроблення відповідних технологій, екологічно безпечних методів та засобів управління відходами;
- організація контролю за місцями чи об'єктами розміщення відходів для запобігання шкідливому впливу їх на навколишнє природне середовище та здоров'я людини;
- здійснення комплексу науково-технічних та маркетингових досліджень для виявлення і визначення ресурсної цінності відходів з метою їх ефективного використання;
- забезпечення соціального захисту працівників, зайнятих у сфері управління відходами;
- створення умов для реалізації роздільного збирання побутових відходів шляхом запровадження соціально-економічних механізмів, спрямованих на заохочення утворювачів цих відходів до їх роздільного збирання;
- сприяння залученню недержавних інвестицій та інших позабюджетних джерел фінансування сфери управління відходами.

На території Верхньодніпровської МТГ питання управління відходами потребує створення ефективної системи управління відходами.

Відповідно до вимог Закону України «Про побічні продукти тваринного походження, не призначені для споживання людиною», управління з такими побічними продуктами має здійснюватися з урахуванням їх класифікації за категоріями та шляхом збирання, зберігання, перевезення, оброблення або видалення на дозволених потужностях із дотриманням ветеринарно-санітарних та екологічних вимог. Закон встановлює обов'язок операторів ринку забезпечувати безпечне управління побічними продуктами тваринного походження з метою недопущення загрози для здоров'я людей, тварин і довкілля.

Використання гною як органічного добрива є прикладом повторного залучення відходів у господарський обіг, однак воно не вирішує питання комплексного управління такими відходами та іншими категоріями побічних продуктів тваринного походження.

Стійке зростання та щорічне утворення значних обсягів відходів вимагає розробки системного підходу до їх обліку, зберігання та використання, з урахуванням екологічних та санітарних вимог.

У перспективі громаді доцільно розглянути можливості створення або залучення об'єктів оброблення відходів сільського господарства (тваринного і рослинного походження), що знизить екологічні та епідеміологічні ризики.

У зв’язку з військовою агресією Росії проти України, відповідно до Закону України «Про захист інтересів суб’єктів подання звітності та інших документів у період дії воєнного стану або стану війни», у період дії воєнного стану або стану війни, а також протягом трьох місяців після його завершення, органи державної статистики призупинили оприлюднення більшості статистичної інформації. Тому, аналіз здійснено на основі наявних оперативних даних та наданих виконавчим комітетом Верхньодніпровської міської ради.

Верхньодніпровська міська територіальна громада складається з адміністративного центру – міста Верхньодніпровськ та 47 населених пунктів. Площа громади складає 1006,816 км^2.

В громаді зареєстровано 1332 суб’єктів малого та середнього підприємництва: 162 юридичних осіб та 1170 фізичних осіб-підприємців. За оперативними даними чисельність працюючих у суб’єктів малого та середнього підприємництва складає близько 3,2 тис. осіб. Серед найбільших промислових підприємств варто зазначити ВАТ «Дніпровський крохмало-патоковий комбінат», ПАТ «Верхньодніпровський машинобудівний завод», ПАТ «Верхньодніпровський леварно-механічний завод».

Дані щодо кількості відходів, що утворились на території Верхньодніпровської МТГ наведені у таблиці 2.1.1

Таблиця 2.1.1. Обсяги утворення відходів на території Верхньодніпровської МТГ за період 2020-2024 роки

Тип відходів	2020	2021	2022	2023	2024
Побутові відходи, тис.м^3	28,1	30,2	31,1	28,6	28,1
Промислові відходи,	-	-	-	-	-

2.1.1. Параметри управління відходами та наявна інфраструктура

Проблема управління відходами у Верхньодніпровській МТГ входить до найважливіших проблем довкілля, оскільки стосується усієї без винятку території. Очевидно, що існуюча система управління відходами є застарілою і неефективною.

Утворювачами побутових відходів виступають домогосподарства, підприємства, установи та організації всіх форм власності, якщо утворювані ними відходи подібні за своїм складом до відходів домогосподарств.

Дані щодо управління відходами на території Верхньодніпровської міської територіальної громади наведені у додатку 5.

Відповідно до Закону України «Про управління відходами» - побутові відходи - змішані та/або роздільно зібрані відходи від домогосподарств, включаючи відходи паперу, картону, скла, пластику, деревини, текстилю, металу, упаковки, біовідходи, відходи електричного та електронного обладнання, відходи батарей та акумуляторів, небезпечні відходи у складі побутових, великогабаритні та ремонтні відходи, а також змішані та/або роздільно зібрані відходи з інших джерел, якщо ці відходи подібні за своїм складом до відходів домогосподарств.

Побутові відходи не включають відходи промисловості, сільського і лісового господарства, рибальства та аквакультури, резервуарів для септиків, каналізаційних мереж та відходи їх оброблення, включаючи осад стічних вод, транспортні засоби, строк експлуатації яких закінчився, відходи будівництва та знесення, вуличний змет, медичні відходи.

Згідно з Методичними рекомендаціями з визначення морфологічного складу побутових відходів, затверджених наказом від 03.05.2024 року №409, морфологічний склад побутових відходів рекомендується визначати за такою класифікацією:

- папір та картон;
- скло;
- пластик (пластмаси та інші полімери);
- деревина;
- текстиль;
- метали (чорні та кольорові);
- комбінована упаковка (упаковка, яка може містити в собі різні поєднання, наприклад картон та метали);
- біовідходи (харчові відходи, овочі, фрукти, відходи садівництва, відходи від зелених насаджень тощо);
- відходи електричного та електронного обладнання (телефони, комп’ютери, телевізори, холодильники, праски, радіопристрої тощо);
- відходи батарей та акумуляторів (пальчикові, автомобільні, тощо);
- небезпечні відходи (тара від розчинників, фарб, ртутні лампи, прострочені ліки, отрута, хімікати, гербіциди та пестициди, засоби гігієни, памперси, тощо);
- великогабаритні побутові відходи (меблі, матраци, тощо);
- ремонтні побутові відходи (цегла, штукатурка, шпалери, тощо);
- залишок побутових відходів (кістки, шкіра, гума (шини, гумові рукавички тощо), каміння, вуличний змет тощо).

Морфологічний склад сучасних побутових відходів значно відрізняється від того, що був кілька десятиліть тому. Останнім часом почалось інтенсивне використання пакувального матеріалу і напівфабрикатів, що призводить до накопичення все більшої кількості не тільки паперу, а й полімерів. Основними факторами, які впливають на зміни у складі відходів є кліматичні умови, рівень життя населення і рівень розвитку ринку вторинної сировини. Крім того, морфологічний склад побутових відходів також залежить від джерела їх утворення. Морфологічний склад відходів значно змінюється не тільки з часом, але і залежить від того, на якій конкретній території він збирається (регіон, місто, сільська місцевість тощо).

Сезонні зміни складу ПВ характеризуються збільшенням вмісту харчових відходів з 20-25% навесні, до 40-55% восени, що пов'язано з великою кількістю овочів і фруктів в раціоні харчування населення. Взимку скорочуються відходи деревини та листя з 20 до 7 %. З урахуванням 90–100 % вологості, відходи можуть містити: органічні відходи – 30 %; макулатуру – 20 %; пластмаси – 18 % відповідно до пори року.

У зв’язку з військовою агресією росії проти України, відповідно до Закону України «Про захист інтересів суб’єктів подання звітності та інших документів у період дії воєнного стану або стану війни», у період дії воєнного стану або стану війни, а також протягом трьох місяців після його завершення, органи державної статистики призупинили оприлюднення більшості статистичної інформації. Тому, аналіз здійснено на основі наявних оперативних даних та наданих виконавчим комітетом Верхньодніпровської міської ради.

Таблиця. 2.1.1.1. Динаміка утворення побутових відходів у Верхньодніпровській міській територіальній громаді

Види відходів	Одиниці виміру	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Побутові відходи	тис. $м^3$	16,3	16,1	16,8	17,2	18,5	27,2	30,2	31,1	28,6	28,1

На території Верхньодніпровської міської територіальної громади проводиться збір побутових відходів та перевезення їх у межах громади. Послуги з перевезення побутових відходів у Верхньодніпровській МТГ надає комунальне підприємство «Вднжитлокомсервіс» Верхньодніпровської міської ради.

Збирання побутових відходів здійснюється контейнерним та безконтейнерним методом. За контейнерним методом побутові відходи збираються в стандартні незмінювані контейнери місткістю 1,1 м³.

Загальний вигляд контейнерних майданчиків наведено на рисунках 2.1.1.1 та 2.1.1.2.

Рисунок 2.1.1.1. Вигляд контейнерів у багатоквартирній забудові

Рисунок 2.1.1.2. Вигляд контейнерних майданчиків у багатоквартирній забудові

Рисунок 2.1.1.3. Вигляд комунальних урн біля державних установ, ринків, в скверах

Планово-подвірна система збирання побутових відходів (контейнерний та безконтейнерний метод збору відходів) застосовується для збору відходів від населення багатоквартирних будинків, організацій, установ, закладів та населення садибної забудови.

По окремих установах, закладах та організаціях, вивіз побутових відходів здійснюється за заявочною системою.

Збирання ремонтних і великогабаритних відходів здійснюється за заявочною системою.

Збирання рідких відходів здійснюється КП «Вднжитлокомсервіс» ВМР» за заявочною системою.

Таким чином від організацій, установ і закладів, жителів багатоквартирної забудови вивезення ПВ здійснюється за сучасною планово-регулярною системою при якій утворювачі відходів в зручний для себе час виносять відходи в контейнери де відходи за графіком завантажуються в сміттєвози і вивозяться для розміщення на місце видалення відходів.

На території Верхньодніпровської міської територіальної громади знаходиться діюче місце видалення відходів, загальною площею 4,3 га, яке складається з двох суміжних земельних ділянок (1,8 га – кадастровий номер 1221055800:01:111:0006 та 2,5 га – кадастровий номер 1221055800:01:111:0007), відведених у 1996 році для міського звалища.

Розташоване на території Верхньодніпровської територіальної громади на південно-захід від автодороги Дніпро- Кременчук Н08 на відстані 500м та межує:

- із південного заходу-балка Червона Круча;
- зі сходу - орні землі;
- із заходу-безіменна балка, яка заросла кущами та деревами; - до міста Верхньодніпровськ - 2,0 км.

Експлуатація місця видалення відходів здійснюється відповідно до вимог чинного законодавства. Забезпечена охорона, вживаються протипожежні заходи. Місце видалення відходів призначене для розміщення побутових відходів клас небезпеки — IV.

Основні характеристики місця видалення відходів а: площа -— 2,5 га, тип — відкрите поверхневе, видалення відходів відбувається шляхом їх ущільнення, наявні під'їзні шляхи з твердим покриттям. Система роздільного збирання окремих видів побутових відходів в населеному пункті перебуває в стадії проектування. Об'єкти управління відходами наведено у додатку 6.

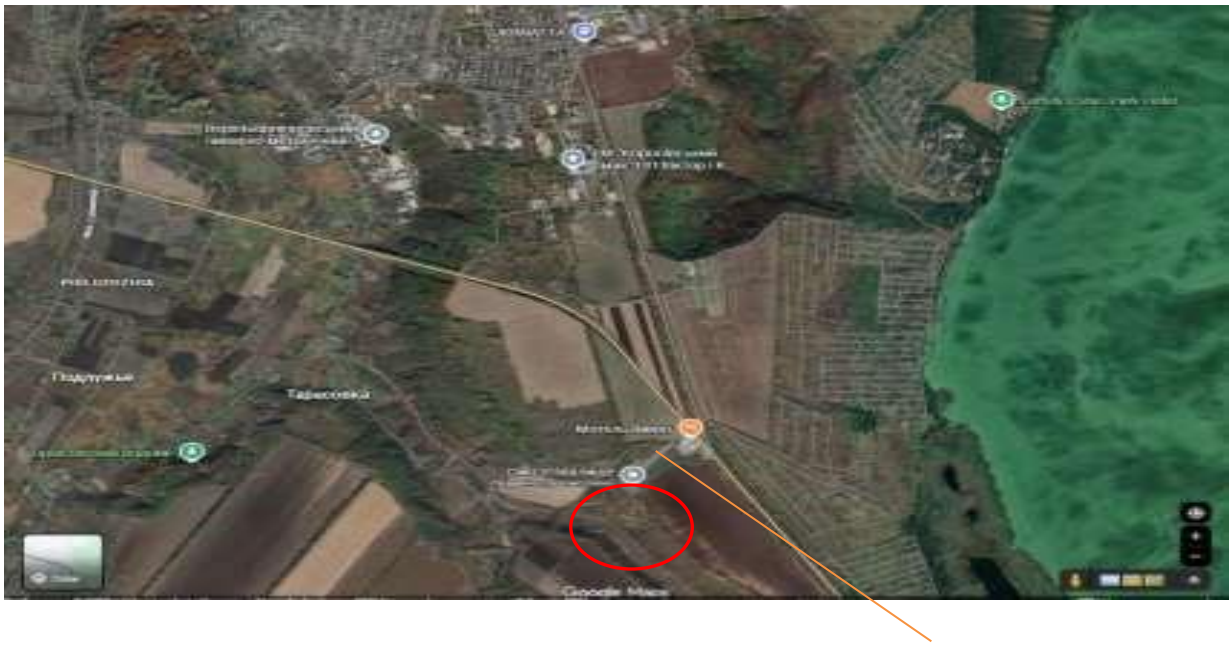

Рисунок 2.1.1.4. Існуюче міське місце видалення відходів

2.1.2 Інституційна структура управління відходами

Інституційна структура управління відходами – це розподіл повноважень між учасниками системи управління відходами, інформаційне забезпечення управління відходами та особливі умови щодо регулювання окремих категорій відходів.

Для створення ефективної інституційної моделі управління відходами на місцевому рівні, необхідно чітко визначити функції, ролі та відповідальність її суб'єктів.

Суб'єктами системи управління відходами виступають:

– утворювачі відходів (населення, організації);

– суб'єкти, що надають послуги в сфері управління відходами;

– органи державної влади та місцевого самоврядування, що приймають управлінські рішення та виконують функції контролю у сфері управління відходами;

– інші зацікавлені сторони.

Утворювачами відходів є населення, підприємства, організації, установи, інші суб'єкти господарювання.

Функції утворювачів відходів визначені законодавством. Управління відходами здійснюється відповідно до державних норм, стандартів і правил. Власники або наймачі, користувачі, у тому числі орендарі, джерел утворення відходів укладають договори з виконавцем послуг з перевезення відходів, здійснюють оплату послуг з управління відходами.

Суб'єктами у сфері управління відходами є громадяни України, іноземці та особи без громадянства, суб'єкти господарювання не залежно від форми власності, діяльність яких призводить до утворення відходів, а також суб'єкти господарювання у сфері управління відходами.

Суб'єкт господарювання у сфері управління відходами – юридична особа або фізична особа-підприємець, що здійснює збирання, купівлю, зберігання, перевезення, відновлення та/або видалення відходів відповідно до законодавства;

Суб'єкти господарювання у сфері управління відходами зобов'язані:

1) дотримуватися вимог щодо збирання, перевезення та оброблення відходів, встановлених цим Законом та іншими нормативно-правовими актами;

2) не допускати змішування відходів, що можуть бути відновлені, з відходами, що не можуть бути відновлені;

3) вести облік відходів, що утворилися у результаті їхньої діяльності чи були отримані від інших суб'єктів господарювання, облік операцій з управління відходами та подавати звітність відповідно до закону;

4) класифікувати свої відходи відповідно до Національного переліку відходів та Порядку класифікації відходів;

5) забезпечувати здійснення операцій з оброблення відходів на об'єктах оброблення відходів;

6) забезпечувати утримання в належному санітарному і технічному стані об'єктів оброблення відходів, забезпечувати дотримання правил техніки безпеки та пожежної безпеки на них;

7) надавати місцевим органам виконавчої влади, органам місцевого самоврядування, уповноваженим органам виконавчої влади у сфері управління відходами інформацію про відходи та пов'язану з ними діяльність;

8) відшкодовувати шкоду, заподіяну здоров'ю та майну громадян України, навколишньому природному середовищу, підприємствам, установам та організаціям внаслідок порушення встановлених правил управління відходами, відповідно до закону;

9) мати дозвіл на здійснення операцій з оброблення відходів;

10) мати ліцензію на здійснення господарської діяльності з управління небезпечними відходами та/або письмову згоду (повідомлення) на транскордонне перевезення небезпечних відходів чи висновок на транскордонне перевезення відходів відповідно до закону;

11) забезпечувати професійну підготовку, підвищення кваліфікації та проведення атестації фахівців у сфері управління відходами;

12) призначати відповідальних осіб у сфері управління відходами; 13) виконувати інші обов'язки, передбачені законом.

Виконавця послуг з перевезення побутових відходів визначає орган місцевого самоврядування на конкурсних засадах у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

Виконавець послуг з перевезення побутових відходів укладає договори про надання послуг управління побутовими відходами із споживачами.

Виконавець послуг з перевезення побутових відходів зобов'язаний укласти договори про надання послуг з оброблення побутових відходів із суб'єктами господарювання та мають дозвіл на здійснення операцій з оброблення відходів згідно з постановою КМУ від 19.12.2023 №1328 «Про затвердження Порядку видачі, відмови у видачі, анулювання дозволу на здійснення операцій з оброблення відходів».

Згідно зі статтею 25 Закону України «Про житлово-комунальні послуги» визначено, що споживачі зобов'язані укласти договір про управління побутовими відходами з виконавцем послуги з управління побутовими відходами, визначеним у встановленому законодавством порядку.

Об'єднання співвласників багатоквартирного будинку, управитель багатоквартирного будинку або інша уповноважена особа, яка укладає колективний договір про надання комунальних послуг, згідно з правилами благоустрою території населеного пункту, розробленими з урахуванням схеми санітарного очищення населеного пункту та затвердженими органом місцевого самоврядування, укладає договір про надання послуги з управління побутовими відходами з виконавцем послуги з управління побутовими відходами.

Організація роздільного збирання побутових відходів здійснюється виконавчим органом сільських, селищних, міських рад, згідно з Методикою роздільного збирання побутових відходів, затверджених наказом Міністерства розвитку громад, територій та інфраструктури України від 13.12.2023 р. № 1130. Для багатоквартирних будинків передбачена контейнерна схема перевезення побутових відходів із затвердженим графіком відповідно до державних санітарних норм та правил утримання територій населених місць затверджених наказом Міністерства охорони здоров'я України від 17.03.2011 року №145 та Державних санітарних норм та правил утримання територій населених місць, затверджених наказом Міністерства охорони здоров'я України від 17 березня 2011 р. №145, зареєстрованих у Міністерстві юстиції України 5 квітня 2011 р. № 457/19195.

Роздільне збирання побутових відходів здійснюється їх власниками згідно з методикою роздільного збирання побутових відходів, яка затверджується

центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері житлово–комунального господарства.

Великогабаритні та ремонтні відходи мають збиратися окремо від інших видів побутових відходів.

Небезпечні відходи у складі побутових відходів збираються окремо від інших видів побутових відходів, а також мають відокремлюватися на етапі збирання чи сортування та передаватися спеціалізованим підприємствам, що отримали ліцензії на здійснення господарської діяльності з управління небезпечними відходами.

Перевезення побутових відходів здійснюється спеціально обладнаними транспортними засобами.

Перевезення інших відходів здійснюється на загальних принципах ведення господарської діяльності. Утворювачі інших відходів самостійно приймають рішення щодо варіанту оброблення відходів, що утворюються на їх об’єктах.

Оброблення небезпечних відходів здійснюється суб’єктами господарської діяльності, які мають відповідну ліцензію на здійснення господарської діяльності з управління небезпечними відходами. Реєстр ліцензіатів з управління небезпечними відходами знаходиться за посиланням: https://eco.gov.ua/reiestrlitsenziativ-z-upravlinnia-nebezpechnymy-vidkhodamy

Експлуатація полігонів побутових відходів має здійснюватися відповідно до Правил експлуатації полігонів побутових відходів затверджених наказом Міністерства з питань житлово-комунального господарства України від 01.12.2010 року №435 та наказу Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України від 10.02.2025 року №263 «Правила технічної експлуатації полігонів, припинення експлуатації, рекультивації та догляду за полігонами після припинення їх експлуатації», зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 13 березня 2025 року за №405/43811. Цей наказ набирає чинності з дня його офіційного опублікування, але не раніше дня припинення або скасування дії правового режиму воєнного стану в Україні.

У сфері управління відходами законодавством передбачено наступні документи дозвільного характеру:

- Дозвіл на здійснення операцій з оброблення відходів;
- Ліцензія на здійснення господарської діяльності з управління небезпечними відходами.

Не потребує отримання ліцензії на здійснення комплексу операцій з управління небезпечними відходами:

1) діяльність з приймання та зберігання відходів, якщо протягом одного року прийняті чи утворені відходи передаються суб’єкту господарювання, який має ліцензію на здійснення комплексу операцій з управління небезпечними відходами, за умови подання суб’єктом

господарювання звітної інформації (декларації) до інформаційної системи управління відходами;

2) діяльність із збирання небезпечних відходів у складі побутових відходів у порядку визначеному законодавством;

3) діяльність аварійно-рятувальних формувань, пов'язана з ліквідацією надзвичайних ситуацій та їх наслідків.

Інформація щодо розподілу функцій і повноважень структурних підрозділів органів державної влади та місцевого самоврядування, на які покладено функцію управління відходами та здійснення контролю в цій сфері.

Учасниками системи управління відходами є суб'єкти у сфері управління відходами; Міністерство економіки та довкілля України; Міністерство з відновлення, інфраструктури та транспорту України, Міністерство охорони здоров'я України, Державна екологічна інспекція України, Державна екологічна інспекція Придніпровського округу, органи місцевого самоврядування; місцеві державні адміністрації та їх структурні підрозділи, які виконують завдання у сфері управління відходами.

Міністерство економіки та довкілля України, як центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони навколишнього природного середовища, до повноважень, згідно статей 20-21 Закону України «Про управління відходами», якого належить:

1) забезпечення формування державної політики у сфері управління відходами;

2) затвердження порядку розроблення планів управління відходами підприємств, установ та організацій;

3) затвердження порядку державного обліку відходів та подання звітності;

4) затвердження правил технічної експлуатації установок із спалювання відходів та установок із сумісного спалювання відходів;

5) затвердження правил технічної експлуатації полігонів, припинення експлуатації, рекультивації та догляду за полігонами після припинення їх експлуатації;

6) затвердження форми та порядку обліку відходів;

7) затвердження порядку розроблення програми контролю та моніторингу полігону та вимог до неї;

8) укладання в передбаченому законом порядку міжнародних договорів України щодо співробітництва у сфері управління відходами та контролю за транскордонним перевезенням відходів;

9) забезпечення обміну інформацією з центральними та місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, міжнародними організаціями у сфері управління відходами.

10) реалізація державної політики у сфері управління відходами;

11) організація підготовки фахівців у сфері управління відходами;

12) забезпечення розроблення і виконання стратегій, планів, програм у сфері управління відходами;

13) забезпечення виконання Національної стратегії управління відходами, підготовка звітів про її виконання;

14) забезпечення виконання Національного плану управління відходами та здійснення оцінки ефективності його виконання;

15) погодження регіональних планів управління відходами;

16) забезпечення виконання Національної програми запобігання утворенню відходів та здійснення оцінки ефективності її виконання;

17) здійснення функцій компетентного органу виконавчої влади, який забезпечує виконання положень Базельської конвенції про контроль за транскордонним перевезенням небезпечних відходів та їх видаленням;

18) видача (відмова у видачі, анулювання) дозволів на здійснення операцій з оброблення відходів;

19) ліцензування господарської діяльності з управління небезпечними відходами;

20) надання письмової згоди (повідомлення) на транскордонне перевезення небезпечних відходів чи висновку на транскордонне перевезення відходів;

21) реєстрація декларацій про відходи;

22) реєстрація організацій розширеної відповідальності виробників;

23) створення та адміністрування інформаційної системи управління відходами;

24) надання публічного доступу до узагальнених даних у сфері управління відходами та інформування громадськості про управління відходами;

25) забезпечення участі України в міжнародному співробітництві у сфері управління відходами.

Міністерство з відновлення, інфраструктури та транспорту України, як центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері житлово-комунального господарства, до повноважень, згідно статті 22 Закону України «Про управління відходами», якого належить:

1) формування та реалізація державної політики у сфері надання послуги з управління побутовими відходами;

2) участь у розробленні Національної стратегії управління відходами;

3) участь у розробленні Національного плану управління відходами;

4) участь у погодженні регіональних планів управління відходами;

5) здійснення аналізу, систематизації та оприлюднення інформації у сфері управління побутовими відходами;

6) розроблення правил надання послуги з управління побутовими відходами;

7) розроблення порядку формування тарифів на послугу з управління побутовими відходами;

8) розроблення порядку проведення конкурсу на здійснення операцій із збирання та перевезення побутових відходів;

9) розроблення типових договорів про надання послуги з управління побутовими відходами;

10) затвердження правил визначення норм надання послуги з управління побутовими відходами;

11) затвердження правил компостування біовідходів їх утворювачами на присадибних, дачних і садових ділянках;

12) затвердження методики розрахунків цільових показників з підготовки до повторного використання та рециклінгу побутових відходів, порядку та форм надання звітності щодо їх виконання;

13) затвердження порядку розроблення, погодження та затвердження інвестиційних програм суб'єктів господарювання у сфері управління побутовими відходами;

14) затвердження методик, правил, інструкцій та порядків у сфері надання комунальної послуги з управління побутовими відходами.

Державна екологічна інспекція України, як центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику із здійснення державного нагляду (контролю) у сфері охорони навколишнього природного середовища, раціонального використання, відтворення і охорони природних ресурсів, до повноважень якого, згідно статті 23 Закону України «Про управління відходами» та постанови КМУ від 19.04.2017 року №275 «Про затвердження Положення про Державну екологічну інспекцію України», належить здійснення у межах компетенції державного нагляду (контролю) за додержанням центральними органами виконавчої влади та їхніми територіальними органами (у разі утворення), місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування (в частині здійснення делегованих їм повноважень органів виконавчої влади), підприємствами, установами та організаціями незалежно від форми власності та господарювання, громадянами України, іноземцями та особами без громадянства, а також юридичними особами - нерезидентами вимог законодавства щодо:

1) збирання, перевезення, оброблення відходів;

2) дотримання суб'єктом господарювання у сфері управління відходами умов, встановлених дозволом на здійснення операцій з оброблення відходів;

3) подання декларацій про відходи;

4) ведення обліку відходів та подання звітності;

5) дотримання правил і режиму експлуатації об'єктів оброблення відходів;

6) перевезення небезпечних відходів через територію України та транскордонних перевезень небезпечних відходів;

7) виконання планів і програм у сфері управління відходами;

8) своєчасного та повного виконання заходів із захисту земель від засмічення та забруднення відходами.

Державна екологічна інспекція Придніпровського округу.

Здійснення державного нагляду (контролю) з питань запобігання утворенню та управління відходами, зокрема щодо:

1) дотримання документів дозвільного характеру на здійснення операцій у сфері управління відходами;

2) збирання, перевезення, оброблення відходів;

3) перевезення небезпечних відходів територією України та транскордонних перевезень відходів;

4) дотримання суб'єктом господарювання у сфері управління відходами умов, встановлених дозволом на здійснення операцій з оброблення відходів;

5) подання декларацій про відходи;

6) ведення обліку відходів та подання звітності;

7) дотримання правил і режиму експлуатації об'єктів оброблення відходів;

8) виконання планів і програм у сфері управління відходами;

9) своєчасного та повного виконання заходів із захисту земель від засмічення та забруднення відходами;

10) складання протоколів про адміністративні правопорушення та розглядає справи про адміністративні правопорушення, накладає адміністративні стягнення у випадках, передбачених законом;

11) пред'являє претензії про відшкодування шкоди, збитків і втрат, заподіяних державі внаслідок порушення законодавства з питань, що належать до її компетенції, та розраховує їх розмір, звертається до суду з відповідними позовами.

Міністерство охорони здоров'я України, як центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони здоров'я, до управління відходами», належить:

1) затвердження вимог щодо безпечності для здоров’я людини (державні санітарні норми та правила, санітарно-гігієнічні та санітарно-протиепідемічні правила і норми, санітарно-епідеміологічні правила і норми, протиепідемічні правила і норми, гігієнічні та протиепідемічні правила і норми, державні санітарно-епідеміологічні нормативи, санітарні регламенти) під час утворення, збирання, тимчасового зберігання, перевезення, оброблення відходів;

2) затвердження порядку управління медичними відходами, у тому числі вимог щодо безпечності для здоров’я людини (державні санітарні норми та правила, санітарно-гігієнічні та санітарно-протиепідемічні правила і норми, санітарно-епідеміологічні правила і норми, протиепідемічні правила і норми, гігієнічні та протиепідемічні правила і норми, державні санітарноепідеміологічні нормативи, санітарні регламенти) підчас утворення, збирання, зберігання, перевезення, оброблення таких відходів;

3) затвердження методичних настанов щодо аналізу ризиків для здоров’я людини відходів та об’єктів оброблення відходів;

4) визначення пріоритетних заходів для забезпечення захисту здоров’я людини від негативного впливу відходів;

5) встановлення вимог щодо безпечності для здоров’я людини продукції, що виробляється з відходів;

6) методичне забезпечення визначення рівня небезпечності відходів.

Дніпропетровська обласна державна адміністрація - місцевий орган державної виконавчої влади, здійснює виконавчу владу на території відповідної адміністративно–територіальної одиниці — області, а також реалізує повноваження, делеговані й відповідною обласною радою. Відповідно до ст.25 частини другої ЗУ «Про управління відходами» до повноважень обласних державних адміністрацій у сфері управління відходами належить:

1) участь у формуванні та реалізації державної політики у сфері управління відходами;

2) розроблення та реалізація регіональних планів управління відходами, здійснення оцінки ефективності їх виконання;

3) сприяння створенню об’єктів оброблення відходів у рамках співробітництва територіальних громад;

4) забезпечення реалізації заходів Національного плану управління відходами та Національної програми запобігання утворенню відходів;

5) створення умов для організації та будівництва об’єктів оброблення відходів;

6) взаємодія з органами місцевого самоврядування;

7) облік несанкціонованих сміттєзвалищ та відходів, власник яких не встановлений;

8) ліквідація несанкціонованих сміттєзвалищ;

9) надання інформації, про ведення роз'яснювальної та просвітницької роботи з населенням щодо управління відходами;

10) погодження місцевих планів управління відходами.

Основні функції облдержадміністрації з управління іншими відходами на рівні області покладаються на структурний підрозділ, до сфери компетенції якого належить сфера охорони навколишнього природного середовища (на момент розроблення РПУВ – Управління екології та природних ресурсів Дніпропетровської обласної державної адміністрації).

Головне управління Держпродспоживслужби у Дніпропетровській області здійснює державний ветеринарно-санітарний контроль за збиранням, обробкою та знищенням загиблих тварин і відходів тваринного походження.

Органи місцевого самоврядування у сфері управління відходами, реалізують повноваження згідно з вимогами статті 26 Закону України «Про управління відходами», а саме:

1) участь у реалізації державної політики у сфері управління відходами;

2) участь у розробленні та реалізації регіональних планів управління відходами;

3) затвердження місцевих планів управління відходами;

4) вирішення питань щодо розміщення на території відповідних територіальних громад об'єктів оброблення відходів;

5) створення пунктів роздільного збирання побутових відходів.

До повноважень виконавчих органів сільських, селищних, міських рад у сфері управління відходами належить:

1) розроблення та реалізація місцевих планів управління відходами;

2) організація управління побутовими відходами, відходами будівництва та знесення;

3) визначення у встановленому порядку суб'єктів господарювання, які здійснюють збирання, перевезення, відновлення та видалення побутових відходів;

4) визначення адміністратора послуги з управління побутовими відходами;

5) запровадження роздільного збирання побутових відходів та забезпечення виконання цільових показників щодо підготовки для повторного використання та рециклінгу побутових відходів;

6) організація роботи пунктів роздільного збирання побутових відходів;

7) забезпечення ліквідації несанкціонованих сміттєзвалищ у межах населених пунктів;

8) передача відходів, власник яких не встановлений, суб'єктам господарювання у сфері управління відходами для їх оброблення;

9) надання інформації, проведення роз'яснювальної та просвітницької роботи серед населення щодо управління відходами;

10) визначення одиниці вимірювання обсягу наданої послуги з управління побутовими відходами;

11) затвердження норм надання послуги з управління побутовими відходами;

12) затвердження інвестиційних програм суб'єктів господарювання у сфері управління побутовими відходами;

13) встановлення тарифів на послугу з управління побутовими відходами, а також тарифів на збирання, перевезення, відновлення, видалення побутових відходів окремо за видами побутових відходів (змішані, великогабаритні, ремонтні, небезпечні);

14) укладення договорів з організаціями розширеної відповідальності виробників щодо запровадження приймання та роздільного збирання видів побутових відходів, на які поширюється розширена відповідальність виробника. Відповідно до ст. 25 ЗУ «Про місцеве самоврядування в Україні», д**о компетенції сільських, селищних, міських рад входить:**

1) надання відповідно до законодавства згоди на розміщення на території села, селища, міста нових об'єктів, у тому числі місць чи об'єктів для управління відходами;

2) вирішення питань управління небезпечними відходами у складі побутових відходів;

3) затвердження місцевих планів управління відходами;

4) визначення адміністратора послуги з управління побутовими відходами;

Відповідно до ст. 30 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» **до відання виконавчих органів сільських, селищних, міських рад належать:**

1) організація управління побутовими відходами, відходами будівництва та знесення, знешкодження та захоронення трупів тварин;

2) розроблення та реалізація місцевих планів управління відходами;

3) затвердження норм надання послуг з управління побутовими відходами;

4) визначення одиниці виміру обсягу наданих послуг з управління побутовими відходами;

5) визначення у встановленому порядку суб'єктів господарювання, які здійснюють збирання, перевезення, відновлення та видалення побутових

відходів;

6) прийняття рішення про початок та закінчення опалювального періоду з урахуванням кліматичних умов згідно з будівельними нормами і правилами, правилами технічної експлуатації теплових установок і мереж, державними санітарними нормами і правилами та іншими нормативними документами;

7) запровадження роздільного збирання побутових відходів та забезпечення виконання цільових показників щодо підготовки для повторного використання та рециклінгу побутових відходів;

8) забезпечення ліквідації несанкціонованих сміттєзвалищ у межах населених пунктів;

9) передача відходів, власник яких не встановлений, суб'єктам господарювання у сфері управління відходами для їх оброблення;

10) надання інформації та проведення просвітницької роботи серед населення щодо управління відходами;

11) встановлення тарифу на послугу з управління побутовими відходами та тарифів на збирання, перевезення, відновлення та видалення побутових відходів як окремих його складових;

12) затвердження інвестиційних програм суб'єктів господарювання у сфері управління побутовими відходами.

Відповідно до ст. 33 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» **до завдання виконавчих органів сільських, селищних, міських рад належать:**

1) підготовка і подання на затвердження ради проектів місцевих програм охорони довкілля, участь у підготовці загальнодержавних і регіональних програм охорони довкілля;

2) здійснення контролю за діяльністю суб'єктів господарювання у сфері управління побутовими відходами;

3) здійснення контролю за додержанням юридичними та фізичними особами вимог у сфері управління відходами та розгляд справ про адміністративні правопорушення або передача їх матеріалів на розгляд інших державних органів у разі порушення законодавства про управління відходами.

За управління відходами відповідає **Управління житлово-комунального господарства та капітального будівництва Верхньодніпровської міської ради.**

- Установлення тарифів на послуги з вивезення побутових відходів.
- Координації роботи суб'єктів господарювання надавачів житловокомунальних послуг міста.
- Координації за укладанням відповідних договорів на вивіз побутового сміття в місті.
- Координації роботи у сфері благоустрою.

- Інформування про стан виконання місцевих програм у сфері житловокомунального господарства, а також відповідність якості житлово-комунальних послуг нормативам, стандартам та правилам;
- Надання пропозицій щодо встановлення тарифів на послуги з вивезення побутових відходів;
- Призначення на конкурсних засадах виконавця з управління побутовими відходами та укладання відповідних договорів з переможцями конкурсу;
- Установлення одиниці виміру обсягу надання послуг з управління побутовими відходами;
- Затвердження норм споживання послуг з управління побутовими відходами;
- Укладання договорів із суб'єктами господарської діяльності у сфері управління відходами.

Аналіз інституційної спроможності структур, відповідальних за управління відходами, наявні проблеми, що потребують вирішення

Основний закон, який регулює систему управління відходами – Закон України «Про управління відходами». Закон імплементує положення Директиви № 2008/98/ЄС про відходи, частину положень Директиви № 1999/31/ЄС щодо захоронення відходів, положення щодо спалювання відходів Директиви 2010/75/ЄС про промислові викиди, Директив про розширену відповідальність виробника, Базельської конвенції щодо транскордонного перевезення відходів та інших європейських актів). Закон України «Про управління відходами» є рамковий, на виконання якого необхідна розробка та прийняття ряду суміжних законів, підзаконних актів та порядків, які на сьогодні вступають в дію, або на стадії розробки та проектів (законопроекти «Про упаковку та відходи упаковки», «Про відходи електричного та електронного обладнання», «Про батареї та акумулятори» тощо).

Виконання заходів, які регулюють питання в частині розширеної відповідальності виробника будуть корегуватись після прийняття вищевказаних законопроєктів.

Розробка Місцевого плану управління відходами в Верхньодніпровській міській територіальній громаді на 2025-2034 роки, здійснюється згідно з Порядком розроблення, погодження та затвердження місцевих планів управління відходами, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 05.09.2023 № 947, Методичних рекомендацій з розроблення місцевих планів управління відходами, затверджених наказом Міністерства захисту довкілля України від 15.03.2024 року № 288 з врахуванням завдань та заходів

Регіонального плану управління відходами Дніпропетровській області до 2034 року ухваленого розпорядженням голови Дніпропетровської ОДА № Р-153/0/3-26 від 17 квітня 2026 року (далі – Регіональний план).

Незважаючи на існуючі труднощі, органи місцевого самоврядування докладають максимальних зусиль для вирішення проблем, пов'язаних із забезпеченням якісного управління системою управління побутовими відходами. Нажаль, за існуючого стану речей неможливо ефективно запобігати утворенню відходів, зменшувати обсяги їх утворення, сприяти підготовці до їх повторного використання, рециклінгу і відновленню з метою запобігання негативному впливу відходів на здоров'я людей та навколишнє природне середовище.

Залучення додаткових фінансових ресурсів, міжнародні гранти, інвестиції, кредити, державна підтримка окремих проєктів, є одним з найважливіших напрямів розвитку місцевого самоврядування.

Для органів місцевої влади рекомендується:

- з метою впровадження новітніх наукових розробок та практик у сфері управління відходами, необхідне ознайомлення з позитивним практичним досвідом;
- підвищувати обмін інформацією між муніципалітетами з метою вдосконалення процесу прийняття рішень у сфері охорони довкілля та використання природних ресурсів;
- створювати механізми участі громадськості і промислових підприємств підчас розроблення та впровадження місцевої екологічної політики;
- інформувати мешканців громади та залучати їх до процесу прийняття рішень.

Головна мета реалізації інституційного забезпечення екологічної політики в умовах децентралізації полягає в досягненні стійкості системи або зниженні рівня її невизначеності шляхом запровадження більш стійких і довготривалих механізмів взаємодії між окремими інститутами та структурними елементами системи.

2.1.3. Фінансово-економічне забезпечення управління відходами

Основним джерелом фінансування природоохоронних заходів у Верхньодніпровській міській територіальній громаді є кошти міського фонду охорони навколишнього природного середовища, який формується за рахунок відрахувань екологічного податку та частини грошових стягнень за шкоду, заподіяну порушенням законодавства про охорону навколишнього природного середовища внаслідок господарської та іншої діяльності.

Таблиця 2.1.3.1 Надходження до фонду ОНПС у Верхньодніпровській громаді

Рік	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**
Фонд ОНПС, тис. грн.	206,26	168,07	447,42	260,87	**464,1**

Екологічний податок є основним джерелом формування доходів міського фонду охорони навколишнього природного середовища. Кошти фонду охорони навколишнього природного середовища мають цільове екологічне призначення і спрямовуються виключно на фінансування природоохоронних заходів міста чи громади, згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 17.09.1998 року № 1147 «Про затвердження видів діяльності, що відносяться до природоохоронних заходів» (зі змінами). Кошти фонду ОНПС у Верхньодніпровській МТГ використовуються на природоохоронні заходи, в тому числі і на впровадження системи управління відходами в громаді.

З початку повномасштабного вторгнення росії в Україну, фінансування пріоритетних напрямів, у тому числі через місцеві цільові програми, здійснюється з урахуванням реальних можливостей відповідних місцевих бюджетів, враховуючи виконання постанови Кабінету Міністрів України від 09.06.2021 № 590 «Про затвердження Порядку виконання повноважень Державною казначейською службою в особливому режимі в умовах воєнного стану» (із змінами), а також виділених фінансових ресурсів державного бюджету, приватних інвестицій, кредитних ресурсів та технічної допомоги міжнародних організацій.

Основою фінансування природоохоронних заходів є кошти місцевого бюджету, грантові кошти, та фінансування за рахунок міжнародної технічної допомоги.

Обсяги фінансування заходів у сфері управління відходами, представлено на рисунку 2.1.3.1. Протягом 2024 року Верхньодніпровською міською радою витрачено понад 322 тис. грн. Дані щодо фінансування заходів з управління відходами містяться у додатку 7. Дані щодо надходження до бюджету територіальної громади, у т.ч. фонду охорони навколишнього природного середовища містяться у додатку 8.

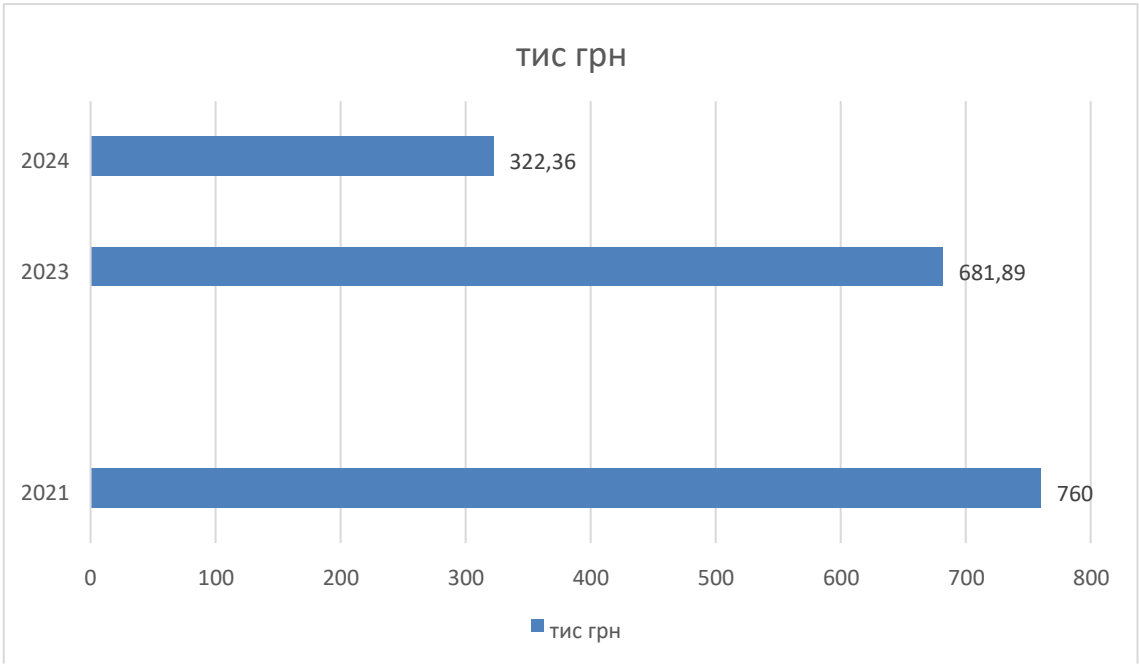

Рисунок 2.1.3.1. Фінансування заходів у сфері управління відходами за 2021-2024 роки

2.2 Опис поточного стану за видами відходів

У додатку 5 наведено узагальнені дані щодо управління відходами на території Верхньодніпровської міської територіальної громади за кожним із видів відходів, управління якими здійснюється або планується в майбутньому.

У додатку 11 наведена прогнозна оцінка показників управління відходами в територіальній громаді. Заходи, що заплановані для досягнення прогнозних показників управління відходами зазначені в додатку 26.

Нижче наводиться детальний опис поточного стану за кожним із видів відходів.

2.2.1. Побутові відходи

Згідно зі статтею 1 Закону України «Про управління відходами» побутові відходи – змішані та/або роздільно зібрані відходи від домогосподарств, включаючи відходи паперу, картонну, скла, пластику, деревини, текстилю, металу, упаковки, біовідходи, відходи електричного та електронного обладнання (ВЕЕО), відходи батарей та акумуляторів, небезпечні відходи у

складі побутових, великогабаритні та ремонтні відходи, а також змішані та/або роздільно зібрані відходи з інших джерел, якщо ці відходи подібні за своїм складом до відходів домогосподарств.

Для класифікації побутових відходів (ПВ) служить Порядок класифікації відходів та Національний перелік відходів, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 20 жовтня 2023р. №1102.

Порядок класифікації відходів визначає процедуру проведення класифікації відходів за видами та властивостями з метою належного управління відходами, запобігання їх негативному впливу на здоров'я людей і навколишнє природне середовище або зменшення такого впливу. Класифікація здійснюється відповідно до Національного переліку відходів з урахуванням властивостей, що роблять відходи небезпечними.

У Національному переліку використовується термін «Побутові відходи (відходи домогосподарств та подібні відходи комерційних організацій, промислових підприємств, установ), включаючи окремо зібрані фракції та відходи інфраструктури населених пунктів»(код 20).

Джерела утворення та обсяги відходів

Утворювачами побутових відходів (ПВ) є населення, підприємства, організації, установи, інші суб'єкти господарювання. Функції утворювачів побутових відходів (первинних) визначені законодавством Кількісні та якісні характеристики побутових відходів не є постійними та залежать від джерел їх утворення.

За останні 10 років в громаді щорічно утворюються десятки тисяч $м^3$ побутових відходів (далі–ПВ). У додатку 10 наведені дані щодо управління відходами на території територіальної громади а прогноз щодо управління відходами у додатку 11.

Утворювачами ПВ, окрім населення є також і установи, які знаходяться на території громади.

У населених пунктах Верхньодніпровської МТГ знаходяться як багатоквартирна так і приватна забудова. Багатоповерхові будинки знаходяться у місті Верхньодніпровськ, смт. Дніпровське, смт. Новомиколаївка, с. Пушкарівка. Їх тут налічується 213 будинків.

Промислова забудова включає в себе кілька заводів.

У сільських населених пунктах громади переважають приватні будинки малоповерхової забудови. Їх налічується 8667 будинків.

Підприємства, які працюють на території.

В громаді функціонують понад 500 різноманітних підприємств, установ та організацій, з них - 26 промислових підприємств.

У громаді функціонує КНП “Верхньодніпровський центр первинної медико-санітарної допомоги” ВМР .

Також знаходяться 11 закладів загальної середньої освіти, 11 закладів дошкільної освіти та 2 позашкільні установи, а також 39 закладів культури.

У населених пунктах міської громади нараховується понад 68 об’єктів роздрібної торгівлі та ресторанного господарства. Функціонують орієнтовно: 1 супермаркети, 3 мінімаркетів. Також у місті фактично функціонує 2 територіально окремо розміщених ринків з продажу продовольчих та непродовольчих товарів, як змішаного, так і спеціалізованого типу. Дані управління відходами на об’єктах управління відходами містяться у додатку 12. У додатку 13 надано прогноз щодо управління відходами.

Стан управління побутовими відходами на території громади є досить налагодженим. Поетапно впроваджуються сучасні технології збирання, перевезення, побутових відходів на території громади.

Система управління відходами

Збір побутових відходів у населених пунктах відбувається у контейнери, які розміщені як на спеціально відведених майданчиках, так і біля окремих домоволодінь.

Таблиця 2.2.1.1. Розташування контейнерів та контейнерних майданчиків у Верхньодніпровській територіальній громаді

№ п/п	Населений пункт	Назва вулиці	Місце збирання ПВ	Кількість контейнерних майданч иків	Кількість контейнерів для збору ПВ	Кількість контейнерів /сіток для збору ПЕТ пляшок
1	м. Верхньодніпровськ	вул. Тиха	1, 26-28 - (маг. Будматеріалів за мостом)		4	
2	м. Верхньодніпровськ	вул. Римська	51-63	1	3	1
3	м. Верхньодніпровськ	вул. Яблунева	36 (1-а котельна)	1	3	1
4	м. Верхньодніпровськ	вул. Яблунева	143-А	1	2	1
5	м. Верхньодніпровськ	вул. Котляревського	14	1	2	1
6	м. Верхньодніпровськ	вул. Бутенка	5-9	1	2	1
7	м. Верхньодніпровськ	вул. Дніпровська	94 (Кінний двір)	1	3	
8	м. Верхньодніпровськ	вул. Дніпровська	кафе "Екопростір"		1	
9	м. Верхньодніпровськ	вул. Дніпровська	бар "Зоряний"		1	
10	м. Верхньодніпровськ	вул. С.Яцковського	3 (гуртожиток)	1	3	1
11	м. Верхньодніпровськ	вул. Авраменка	38 (СШ №1)	1	3	1

12	м. Верхньодніпровськ	вул. Театральна	11 (ДАЇ)	1	3	1
13	м. Верхньодніпровськ	вул. Авраменка	24 (ринок)		2	
14	м. Верхньодніпровськ	вул. С.Яцковського	22 - 24 (баня)	1	5	1
15	м. Верхньодніпровськ	вул. С.Яцковського	1 (пожарка)	1	5	1
16	м. Верхньодніпровськ	вул. Кам'янська	10 (Автовокзал)	1	3	1
17	м. Верхньодніпровськ	вул. Сапеляка Владики	2а	1	5	1
18	м. Верхньодніпровськ	вул. Кам'янська	29 (Заправка)		1	
19	м. Верхньодніпровськ	вул. Миру	12	1	3	2
20	м. Верхньодніпровськ	вул. Кам'янська	35	1	2	
21	м. Верхньодніпровськ	вул. Київська	17а Ліцей№2)	1	4	1
22	м. Верхньодніпровськ	вул. Кам'янська	206 Парк (біля танка)	1	3	1
23	м. Верхньодніпровськ	вул. Садова	56-60		2	
24	м. Верхньодніпровськ	вул. Квітів	18-20	1	3	
25	м. Верхньодніпровськ	вул. Каштанова	8	1	3	1
26	м. Верхньодніпровськ	Санаторій «Славутич»	9 - 10	1	7	
27	м. Верхньодніпровськ	вул. Софіївська	74	1	4	
28	м. Верхньодніпровськ	вул. Вишнева	18а	1	2	
29	м. Верхньодніпровськ	вул. Вишнева	101	1	3	
30	м. Верхньодніпровськ	вул. Космічна	2	1	2	
31	м. Верхньодніпровськ	вул. Космічна	7	1	2	
32	м. Верхньодніпровськ	вул. Європейська	152		2	
33	м. Верхньодніпровськ	вул. Європейська	2-й Литвинівський магазин	1	3	1
34	м. Верхньодніпровськ	вул. Машинобудівників	40	1	4	
35	м. Верхньодніпровськ	вул. Європейська	29 (маг. «Візит»)	1	5	1
36	м. Верхньодніпровськ	вул. Освітня	спортшкола		1	
37	м. Верхньодніпровськ	вул. Європейська	16 (Лікарня)		2	
38	м. Верхньодніпровськ	вул. Європейська	14 (Інтернат)		3	
39	м. Верхньодніпровськ	вул. Поля	біля вул. Антонова, 36	1	4	1
40	м. Верхньодніпровськ	вул. Антонова	28	1	3	1
41	м. Верхньодніпровськ	вул. Яблунева	30	1	3	1

42	м. Верхньодніпровськ	вул. Поля	31 (будинок вчителя)	1	4	1
43	м. Верхньодніпровськ	вул. Українська	(маслозавод)		2	
44	м. Верхньодніпровськ	пр. Шевченка	17(Кафе «Челентано»)	1	3	1
45	м. Верхньодніпровськ	вул. Яблунева	132		2	
46	м. Верхньодніпровськ	вул. Дніпровська (Освітня)	32 (Ліцей № 5)	1	4	1
47	м. Верхньодніпровськ	вул. Набережна	19		2	
48	м. Верхньодніпровськ	вул. Паркова	3а (Кафе «Любава»)	1	5	1
49	м. Верхньодніпровськ	ПТУ-80			4	
50	м. Верхньодніпровськ	вул. Кам'янська	37 (ТОВ "Астра")		1	
51	м. Верхньодніпровськ	вул. Яблунева	190-А модуль "Астра"		1	
52	м. Верхньодніпровськ	вул. Яблунева	190-А ТОВ "Термопром"		1	
53	м. Верхньодніпровськ	вул. Кам'янська	(ТОВ"Техсервіс", ТОВ "Техінвест")		1	
54	м. Верхньодніпровськ	вул. Кам'янська	сельхоз техніка		1	
55	м. Верхньодніпровськ	вул. Яблунева	водоканал		3	
56	м. Верхньодніпровськ	Вул. Яблунева	міськгаз		1	
57	м. Верхньодніпровськ	вул. Кам'янська	СТО		1	
58	м. Верхньодніпровськ	пр.Поля	7 кілометр		1	
	Всього по м. Верхньодніпровськ:			**35**	**158**	**26**
59	Селище Новомиколаївка	вул. Залізнична	(перед Маркетоптом)		2	
60	Селище Новомиколаївка	вул. Волошкова	(частина)(туб.диспансер)		2	
61	Селище Новомиколаївка	ТОВ "Союз - Даг"			2	
62	Селище Новомиколаївка	вул.Залізни чна	Маг. Чубукова		2	
63	Селище Новомиколаївка	вул. Вереснева с. Братське	(перехрестя)		4	
64	Селище Новомиколаївка	вул. Степова	(перехрестя)		2	
65	Селище Новомиколаївка	вул. Степова	(навпроти школи 2)		4	
66	Селище Новомиколаївка	вул. Козацької слави	(перехрестя після кладовища по дорозі на курник)		2	
67	Селище Новомиколаївка	вул. Козацької слави - Сонячна			2	
68	Селище Новомиколаївка	вул. Миру	(перед маркетом)		2	
69	Селище Новомиколаївка	вул. Миру	(Маркетопт)		2	
70	Селище Новомиколаївка	вул. Шкільна	(Нова пошта)		2	

71	Селище Новомиколаївка	вул. Фабрична	(За маг. Росинка)		1	
72	Селище Новомиколаївка	вул.Залізни чна	ЖД вокзал		4	
73	Селище Новомиколаївка	пров. Каштанова	(навпроти путів)		2	
74	Селище Новомиколаївка	вул. Польова	(Перехрестя з вул Лісна)		2	
75	Селище Новомиколаївка	вул. Шевченка	(перехрестя)		5	
76	Сслище Новомиколаївка	вул. Водяна	(біля Продуктового)		2	
77	Селище Новомиколаївка	вул.Коровай на-Святкова	(біля магазину)		2	
	Всього селище Новомиколаївка:				**46**	
78	Селище Дніпровське	в"їзд в селище "Чайка"			1	
79	Селище Дніпровське	вул. Лісна -			1	
80	Селище Дніпровське	вул. Центральна	(біля багато-поверхівки)	1	3	1
81	Селище Дніпровське	вул. Шкільна	8	1	3	1
82	Селище Дніпровське	вул. Шкільна	(перехрестя з вул. Молодіжна)	1	3	1
83	Селище Дніпровське	вул. Молодіжна	(пов. перед вул. Лісна)		1	
84	Селище Дніпровське	вул. Запорізька - вул.Київська	(перехрестя)		1	
85	Селище Дніпровське	вул. Спортивна	(між гаражами та багатоповерхівкою)	1	3	1
86	Селище Дніпровське	вул. Центральна	(Поворот на Маркетопт)	1	4	
87	Селище Дніпровське	вул. Спортивна	(Біля ларька перед Маркетоптом)	1	3	1
88	Селище Дніпровське	вул. Спортивна	(за Маркетоптом на в'їзді до Багатоповерхів-ки)	1	5	1
89	Селище Дніпровське	вул. Спортивна	(між стадіоном та дитячим парком)		1	1
90	Селище Дніпровське	пров. Шкільний		1	3	1
91	Селище Дніпровське	пров. Садовий	1		2	1
92	Селище Дніпровське	Пров. Садовий	2	1	5	1
93	Селище Дніпровське	вул. Садова	(парк)		2	
94	Селище Дніпровське	вул. Зоряна			2	
95	Селище Дніпровське	вул. Вишнева			1	1
96	Селище Дніпровське	вул. Вишнева			1	
97	Селище	перв.	(спуск)		1	

	Дніпровське	Дніпровська				
98	Селище Дніпровське	перв. Набережна	(спуск на пляж)		2	
99	Селище Дніпровське	вул. Набережна	1А(пляж)	1	1	1
100	Селище Дніпровське	вул. Козацька		1	3	1
101	Селище Дніпровське	вул. Козацька вул.Централ ьна	(перехрестя)		2	1
102	Селище Дніпровське	вул. Вознесенська			2	
103	Селище Дніпровське	вул. Вознесенська - вул.Калинова			2	1
104	Селище Дніпровське	вул. Калинова	на под'йомі до старого парку		1	
105	Селище Дніпровське	вул. Калинова	з'їздна вул.Красну		1	
106	Селище Дніпровське	вул. Свободи	Кільцева вулиця		1	
107	Селище Дніпровське	вул. Калинова та вул. Козацька	Між ними		1	
108	Селище Дніпровське	вул. Козацька	навпроти складу КПК		1	
109	Селище Дніпровське	вул. Козацька	(перед заправкою)		1	1
110	Селище Дніпровське	вул. Центральна	(прохідна)	1	2	1
111	Селище Дніпровське	вул. Нова	(Нова пошта)	1	3	1
112	Селище Дніпровське	вул. Центральна	(прохідна 2)		1	
113	Селище Дніпровське	вул. Центральна	Центральна прохідна		2	1
114	Селище Дніпровське	вул. Центральна	Комбінат (КПК)		20	
	Всього селище Дніпровське:			**10**	**92**	**20**
115	с.Богодарівка	Школа			4	
116	с.Пушкарівка	Вул. Центральна 20			1	
117	с.Пушкарівка	вул. Шкільна, 2 (котельня)			4	
118	с.Пушкарівка	вул.Щастя, 26 (дит.садок)			1	
119	с.Пушкарівка	вул.Центральна, 31			1	
120	с.Пушкарівка	вул. Мостова, 41 – ву. Сонячна (Кільце)			2	
121	с.Пушкарівка	с.Чонгарівка (Кафе, ПМК-9)			1	
	Всього по с. Пушкарівка:	**:**			**10**	
	Всього			**45**	**310**	**46**

Збір побутових відходів проводиться в окремі контейнери у домогосподарствах.

Контейнерне господарство у населених пунктах територіальної громади:

- металеві та пластиковы контейнери 1,1 м^3 – 310 шт;

-контейнери для пластику – 36 шт;

-контейнери для скла -5 шт;

-контейнери для паперу -5 шт.

Дезінфекція контейнерів для побутових відходів виконується в теплу пору року розчином хлорантоіну.

Збирання побутових відходів відбувається в населених пунктах: м. Верхньодніпровськ, с-щі Дніпровське, с-щі. Новомиколаївка, с. Богодарівка та с. Пушкарівка. Загальна потреба в контейнерах – 736 шт. Загальна потреба в контейнерах та контейнерних майданчиках міститься у додатку 22.

Таблиця. 2.2.1.2. Технічне забезпечення збирання побутових відходів

№	Найменування населеного пункту	Кількість контейнерних майданчиків, одиниць		Тип контейнерів	Кількість контейнерів	
		Загальна потреба	Наявні		Загальна потреба	Наявні
1	м.Верхньодніпровськ	23	35	ПВ 1,1 м^3	186	158
				скло	72	0
				Папір і картон	62	0
				ПЕТ пляшки	46	26
2	с. Богодарівка	1	0	1,1 м³	5	4
3	с. Новогригорівка	0	0	1,1 м³	1	0
4	с. Підлужжя	0	0	1,1 м³	5	0
5	с. Самоткань	0	0	1,1 м³	1	0
6	с. Тарасівка	0	0	1,1 м³	1	0
7	с. Авксенівка	0	0	1,1 м³	1	0
8	с. Боровківка	1	0	1,1 м³	9	0
				скло	2	0
				Папір і картон	3	0
				ПЕТ пляшки	2	0
9	с. Вільні Хутори	0	0	1,1 м³	2	0
10	с. Матюченкове	0	0	1,1 м³	1	0
11	с. Павло-Григорівка	0	0	1,1 м³	1	0
12	с. Ярок	0	0	1,1 м³	1	0
13	с. Бородаївка	1	0	1,1 м³	10	4
				скло	1	0
				Папір і картон	3	0
				ПЕТ пляшки	2	0
14	с. Правобережне	0	0	1,1 м³	2	0
15	с. Андріївка	0	0	1,1 м³	2	0
16	с. Водяне	0	0	1,1 м³	1	0
17	с. Діденкове	0	0	1,1 м³	2	0
18	с. Зелене	0	0	1,1 м³	1	0
19	с. Зуботрясівка	0	0	1,1 м³	1	0
20	с. Кривоносове	0	0	1,1 м³	1	0
21	с. Миколаївка	0	0	1,1 м³	1	0
22	с. Солов'ївка	0	0	1,1 м³	1	0
23	с. Томаківка	0	0	1,1 м³	1	0
24	с. Ганнівка	0	0	1,1 м³	2	0
25	с. Заполички	0	0	1,1 м³	1	0
26	с. Клин	0	0	1,1 м³	1	0

27	с. Мости	0	0	1,1 м³	1	0
28	с. Новоселівка	0	0	1,1 м³	1	0
29	с. Попівка	0	0	1,1 м³	1	0
30	с. Дніпровокам'янка	0	0	1,1 м³	2	0
31	с. Івашкове	0	0	1,1 м³	1	0
32	с. Калужине	0	0	1,1 м³	1	0
33	с. Павлівка	0	0	1,1 м³	1	0
34	с. Суслівка	0	0	1,1 м³	1	0
35	смт Дніпровське	27	10	1,1 м³	122	92
				скло	13	5
				Папір і картон	24	5
				ПЕТ пляшки	16	10
36	с. Бородаївські Хутори	0	0	1,1 м³	1	0
37	с. Василівка	0	0	1,1 м³	1	0
38	с. Домоткань	0	0	1,1 м³	2	0
39	с. Заріччя	0	0	1,1 м³	2	0
40	с. Корнило-Наталівка	0	0	1,1 м³	1	0
41	с. Якимівка	0	0	1,1 м³	1	0
42	с. Мишурин Ріг	0	0	1,1 м³	6	0
43	смт Новомиколаївка	19	0	1,1 м³	66	46
				скло	10	0
				Папір і картон	17	0
				ПЕТ пляшки	12	0
44	с. Братське	0	0	1,1 м³	2	0
45	с. Воєводівка	0	0	1,1 м³	1	0
46	с. Чепине	0	0	1,1 м³	1	0
47	с. Чубарівка	0	0	1,1 м³	1	0
48	с. Пушкарівка	7	0	1,1 м³	36	10
				скло	6	0
				Папір і картон	11	0
				ПЕТ пляшки	8	0
	Всього по громаді	79	45	1,1 м³	493	310
				скло	96	5
				Папір і картон	109	5
				ПЕТ пляшки	78	36
					776	356

Для м. **Верхньодніпровськ**, застосовано **2 технологічну схему** організації збирання побутових відходів. Для забезпечення впровадження технологічної схеми 2 роздільного збирання побутових відходів у Верхньодніпровській територіальній громаді з чисельністю населення 35 903 особи орієнтовна потреба становить близько 493 контейнери об'ємом 1,1 м³, 96 контейнерів для скла, 109 контейнерів для паперу та картону, 78 контейнерів для ПЕТ пляшок. З урахуванням періодичності вивезення та морфологічного складу відходів.

Розрахунок потреби в контейнерах для м. Верхньодніпровськ

1. Змішані побутові відходи

113,4 × 0,6 × 3 доби = **204,2 м³**

204,2 / 1,1 ≈ **186 контейнерів**

2. Папір і картон
113,4 × 0,20 × 3 діб = **68,0 м³**
68,0 / 1,1 ≈ **62 контейнери**
3. ПЕТ пляшка
113,4 × 0,15 × 3діб = **51,0 м³**
51,0 / 1,1 ≈ **46 контейнерів**
4. Скло
113,4 × 0,10 × 7 діб = **79,4 м³**
79,4 / 1,1 ≈ **72 контейнери**

Для інших населених пунктів громади застосовано **1 технологічну схему**, розрахунок потреби здійснено з урахуванням чисельності населення із нормативу **1 контейнер 1,1 м³ на 250 осіб** з округленням у більшу сторону. м. Верхньодніпровськ **повністю забезпечене контейнерами для збору ПВ**, додатково наявний **резерв контейнерів**, а також **окрема інфраструктура для роздільного збору ПЕТ-пляшок**. Проте, з урахуванням морфологічного складу відходів, є потреба в закупівлі 373 контейнерів для роздільного збору усіх фракцій побутових відходів.

Тарифи на перевезення ПВ

Станом на 01.01.2026 року, Верхньодніпровською міською територіальною громадою укладено договори на виконання послуги зі збирання та перевезення відходів.

Договорами окрім населення охоплено 48 установ та організацій у м. Верхньодніпровськ та 120 установ і організацій у 47 населених пунктах громади. Послугою управління відходами охоплена вся Верхньодніпровська міська територіальна громада. Охоплення утворювачів побутових відходів послугами з управління побутовими відходами наведені у додатку 16.

Таблиця 2.2.1.3. Тарифи за послуги з управління побутовими відходами

Населення, з ПДВ			**Бюджетні організації та інші споживачі з ПДВ**
Тариф, грн/м³	Тариф для мешканців багатоквартирних будинків, на 1 особу за місяць,грн.	Тариф для мешканців приватного сектору, на 1 особу за місяць,грн.	Тариф, грн/м³
270,70	**30,00**	**37,45**	**311,31**

Інфраструктура оброблення та видалення відходів

На території громади працюють приватні особи зі збору вторсировини.

Перевезення побутових відходів у межах Верхньодніпровської міської територіальної громади здійснюється на полігон побутових відходів, розташований у південно-східній частині м. Верхньодніпровськ. Полігон

функціонує на спеціально відведеній земельній ділянці, визначеній для розміщення та експлуатації об’єкта управління відходами відповідно до вимог законодавства, загальною площею 4,3 га, яке складається з двох суміжних земельних ділянок (1,8 га – кадастровий номер 1221055800:01:111:0006 та 2,5 га – кадастровий номер 1221055800:01:111:0007), відведених у 1996 році для міського звалища.

На час написання МПУВ Верхньодніпровської територіальної громади до 2034 року, полігон ПВ працює у штатному режимі та є достатньо площі для ПВ.

На тлі значного зниження кількості полігонів, як передбачено Стратегією, по всій території України мають бути створені сміттєперевантажувальні станції. Характеристики місць/об'єктів розміщення відходів (у т.ч. полігони та звалища) наведені у додатку 14 а їхні Технічні характеристики у додатку 15.

Сміттєперевантажувальна станція — це спеціалізований об'єкт, який призначений для перевантаження побутових відходів із сміттєвозів-збирачів у транспорт більшого розміру (приймальний контейнер), що дозволяє оптимізувати логістику вивезення сміття та зменшити витрати на його транспортування.

Сміттєсортувальна станція призначена для механічного розділення побутових відходів за їх фізико-хімічними властивостями, технічними складовими, товарними показниками тощо з метою підготовки відходів до їх оброблення чи захоронення.

Несанкціоновані (стихійні) сміттєзвалища

Сміттєзвалища є одними із основних джерел забруднення навколишнього середовища. Несанкціоновані сміттєзвалища на відміну від полігонів, не є спеціально обладнаними, відтак забруднюють ґрунти, повітря й ґрунтові води. Вони стають джерелом неприємних запахів, у весняно-осінній період можуть бути джерелом виникнення пожеж та додаткового фактору на забруднення довкілля.

Законом України «Про управління відходами» забороняється несанкціоноване скидання і розміщення відходів, у тому числі побутових на території населених пунктів та в інших місцях, що може створювати небезпеку для навколишнього природного середовища та здоров’я людини. Розміщувати відходи дозволяється лише у спеціально відведених для цього місцях, які не допускають негативного впливу відходів на довкілля та здоров’я людей.

Відповідно до Кодексу України про адміністративні правопорушення, за влаштування несанкціонованих сміттєзвалищ передбачено адміністративна відповідальність. Зазвичай, власник відходів, що розміщені на несанкціонованих сміттєзвалищах, невідомий, тому такі відходи вважаються відходами власник яких не встановлений. У такому разі, відповідальність за безпечне управління відходами та ліквідацію несанкціонованих і

неконтрольованих сміттєзвалищ на своїй території покладається на органи місцевого самоврядування.

Система обліку відходів на об’єктах оброблення відходів надано у додатку 9. Програма здійснення рекультивації порушених земель під сміттєзвалищами та закриття звалищ побутових відходів відсутня. Проводяться роботи по зачищенню стихійних звалищ та сміттєзвалищ. Періодично виникаючі місця складування великогабаритних та ремонтних відходів та сухого гілля оперативно та систематично ліквідовуються.

Таблиця 2.2.1.4. Перелік стихійних сміттєзвалищ

№ з/ п	Адреса розташування	GPS-координати	Площа ділянки, м2	Примітки
1	На межі сіл Боровківка та Павло-Григорівка	48.544665, 34.184377	15000	За межами села праворуч від автошляху Верхньодніпровськ-Доброгірське
2	с.Ганнівка	48.717737,33.9704881	5000	Колишня ферма за межами села
3	с.Заріччя, вул.Б.Хмельницького	48.68334, 34.19357	400	
4	с.Бородаївські Хутори, вул.Центральна	48.68511, 34.18955	1000	
5	с.Мишурин Ріг вул Центральна	48.802724, 343.949500	2560	багаторічне сміттєзвалище
6	сел.Новомиколаї вка, вул.Дорожня	48.577692, 34.368182	600	(заготскот)
7	Водянський СО, с. Діденкове	https://maps.app.goo.gl/UDoHkpzpAXoM4RSH8	4000	за кладовище м
8	Водянський СО, поблизу с. Зелене	https://maps.app.goo.gl/JpigsuKgXWpTEyH56	500	за тракторно ю бригадою
9	Водянський СО, поблизу с. Водяне	https://maps.app.goo.gl/EVTYGB1qQ1LtW5My7	1000	територія колишніх очисних
10	Водянський СО, с. Андріївка	https://maps.app.goo.gl/KJoE2osAeXXbJhPR9	7000	за конторою ТОВ "Мак"
11	с.Бородаївка, біля вул.Тиха	48.754027, 34.118732	10000	За межами села дорога на кар'єр

Матеріально-технічна база з управління побутовими відходами

Надання послуг для населення та підприємств з управління побутовими відходами здійснює комунальне підприємством «Вднжитлокомсервіс"ВМР.

Перевезення відходів відбувається спеціальною технікою, яка знаходиться на балансі у КП «Вднжитлокомсервіс» ВМР. Перелік спеціального обладнання та транспорту, що знаходиться на балансі КП "Вднжитлокомсервіс"ВМР наведено в таблиці 2.2.1.5.

Таблиця 2.2.1.5. Матеріально-технічна база КП "Вднжитлокомсервіс"ВМР

№ п/п	Назва	Рік випуску
1	Автомобіль OPEL COMBO (держ. номер АЕ 47 42 РХ)	01.01.2010
2	Автомобіль транспортер IVECO DailyIS35Ss12AA doyble-cab/platform	01.01.2024
3	Вантажний автомобіль САЗ- 3507 (АЕ 8238 ІТ)	01.02.1991
4	Причеп тракторний самоскидний 2 ТСП-8	01.01.2024
5	Причеп тракторний самоскидний 2 ТСП-8	01.01.2024
6	Трактор YTONLX 1024	13.06.2024
7	Транспортний засіб; марка- MAN NUTZFAHRZEUGE	01.01.1997
8	Автогрейдер	01.01.1985
9	Асенізаторна машина	01.01.1988
10	Вантажний автомобіль марки ГАЗ 5327	01.02.1986
11	Міні-навантажувач Bobcat S770 у комплекті з навісним обладнанням: ківш і індустріальний, відвал сніг	01.01.2018
12	Сміттєвоз ГАЗ-3309 КО-426	01.01.2008
13	Сміттєвоз МАЗ-1646 Медіум 533702	01.01.2008
14	Сміттєвоз МАЗ-5340 С2 КО 437-50	01.01.2008
15	Трактор МТЗ 82	01.01.1985
16	Трактор колісний Т150К	01.01.1987
17	Екскаватор - навантажувач JCB 3C	05.05.2023
18	МА35340С2(АЕ2805РА)	07.07.2021
19	Машина дорожна комбінована АТ МДК-18/31 зі зміним обладнанням на базі самоскида гос.№КЕ 2488 ВА	14.11.2024
20	Навантажувас телескопічний JCB 540-170 с.н. JCB5FF7GPJ2575010 2018р	05.05.2018
21	Сміттєвоз Dayun AT-4021	12.06.2023
22	Сміттєвозне обладнання з заднім завантаженням з об'ємом бункера 18,5 м³	15.08.2022
23	Трактор Белорус 82-1(АТ36618)	

Рисунок 2.2.1.1. Сміттєвоз КО-427-34 (МАЗ-5340С2 евро5)

Сміттєвоз КО-427-34 (МАЗ-5340С2 евро5) – для механізованого та ручного навантаження, для контейнерів 0,12-1,1 м³, а також портальний перекидач для бункерів до 8,0 м³, об'єм бункера 16 ³, коефіцієнт пресування 5-6, масаПВ 7300 кг.

Рисунок 2.2.1.2. Сміттєвоз заднього завантаження АТ-4021

Сміттєвоз заднього завантаження АТ-4021 на шасіI DAYUN CGC1120. Сміттєвоз АТ-4021 призначений для збору, ущільнення й транспортування побутового та подібного йому сміття, яке не містить шкідливих для людей та

навколишнього середовища компонентів, із євро-контейнерів стандартів EN 840-1, EN 840-2 і EN 840-3. (0,06; 0,12; 0,24 та 1,1 м³)

Рисунок 2.2.1.3. Міні-навантажувач Bobcat S770, Трактор МТЗ 82

Рисунок 2.2.1.4. Екскаватор - навантажувач JCB 3C

2.2.2.Небезпечні відходи

Система управління відходами

Вимоги до управління небезпечними відходами регламентуються Законом України «Про управління відходами» та іншими галузевими підзаконними актами.

Управління небезпечними відходами – комплекс операцій із збирання та оброблення, збирання та зберігання для подальшого експорту з метою оброблення та видалення відходів – підлягають ліцензуванню.

Не потребує отримання ліцензії діяльність з утворення, приймання та зберігання небезпечних відходів, якщо протягом 1-го року вони передаються суб'єкту господарювання, що має відповідну ліцензію на провадження господарської діяльності з управління небезпечними відходами; збирання небезпечних відходів в складі побутових у порядку, визначеному законодавством; діяльність аварійно-рятувальних формувань, пов'язана з ліквідацією надзвичайних ситуацій та їх наслідків.

Суб'єкти господарювання, діяльність яких призводить до утворення небезпечних відходів у порядку, визначеному законодавством, один раз на рік подають декларацію про відходи.

Небезпечні відходи, зокрема у складі побутових відходів, згідно з вимогами екологічного законодавства України, збираються окремо від інших видів побутових відходів, а також мають відокремлюватися на етапі збирання чи сортування та передаватися спеціалізованим підприємствам, що одержали ліцензію на провадження господарської діяльності з управління небезпечними відходами.

До небезпечних відходів що утворюються на території Верхньодніпровської територіальної громади відносяться наступні категорії відходів:

- відпрацьовані нафтопродукти;
- відходи, що містять ртуть;
- відходи електричного та електронного обладнання;
- - батареї та акумулятори.

Кількість небезпечних відходів що утворюються на території Верхньодніпровської МТГстановить 0,78% від загальної кількості відходів на території громади.

Джерела утворення та обсяги відходів

У Верхньодніпровській міській територіальній громаді небезпечні відходи утворюються:

- домогосподарствами;
- об'єктами соціальної інфраструктури;
- медичними закладами;

– підприємствами утримання та обслуговування транспорту;
– промисловими підприємствами.

Небезпечні відходи, утворені домогосподарствами та об'єктами соціальної інфраструктури, обчислюються в складі побутових відходів; за видами – це непридатні для експлуатації батарейки та акумулятори, зламані електроприлади, залишки лакофарбових речовин у тарі, різні добрива або отрутохімікати, прострочена побутова хімія і медичні препарати, термометри на основі ртуті, люмінесцентні і енергозберігаючі лампи, що містять ртуть.

На території Верхньодніпровської міської територіальної громади не впроваджено систему збирання від населення небезпечних відходів, їх облік та вивезення на подальше оброблення.

Небезпечні побутові відходи від установ, організацій та підприємств передаються на оброблення спеціалізованим підприємствам за відповідними договорами.

Збір небезпечних відходів в складі побутових (відпрацьованих батарейок, тощо) проводиться в спеціалізовані контейнери розміщені на території магазина «АТБ- Маркет» за адресою пр. Шевченка,19, м. Верхньодніпровськ, супермаркет «Аврора» за адресою пр. Шевченка,11, м. Верхньодніпровськ.

Рисунок 2.2.2.1. Коробки для відпрацьованих батарейок в магазині мережі «АТБ-Маркет»

Щорічно вдається збирати 1,5 тони відпрацьованих батарейок які передаються на спеціалізоване підприємство для подальшої переробки. Не приймається: мобільні телефони, електронні сигарети, павербенки, ртутні лампи, градусники та автомобільні акумулятори. Детальніша інформація щодо відходів батарей та акумуляторів подана у підрозділі 2.2.7, щодо медичних

препаратів − у підрозділі 2.2.8, щодо відходів, що містять ртуть – у підрозділі 2.2.2.3.

Інфраструктура оброблення відходів

Згідно з інформацією з Регіональної доповіді про стан навколишнього природнього середовища в Дніпропетровській області у 2023 році, на території області у 2023 році (до набрання чинності Закону України «Про управління відходами») мали ліцензії на управління небезпечними відходами та здійснювали їх збір та зберігання з наступним перевезенням в місці оброблення:

- ТОВ МП «Еко-ВДМ», м. Кропивницький (збирання, зберігання відходів, що містять як складові або забруднювачі ртуть, сполуки ртуті (у т.ч. відпрацьовані люмінесцентні лампи та прилади,) збирання, зберігання відпрацьованих батарей свинцевих акумуляторів, несортованих відпрацьованих батарей за винятком сумішей батарей, наведених у Зеленому переліку відходів, відходів батарей, не визначених у Зеленому переліку відходів, які містять сполуки, наведені у дод. 2 до Положення (3), в кількості, що перетворює їх у небезпечні));

Перелік усіх ліцензіатів, які отримали ліцензії відповідно до нового законодавства станом на 2025 рік знаходиться за посиланням:
https://eco.gov.ua/reiestr-litsenziativ-z-upravlinnia-nebezpechnymy-vidkhodamy

2.2.2.1.Відпрацьовані нафтопродукти

Система управління відходами

Порядок управління відпрацьованими нафтопродуктами регламентований положеннями Закону України «Про управління відходами» в частині небезпечних відходів та постановою Кабінету Міністрів України від 17.12.2012 р. №1221 «Деякі питання збирання, видалення, знешкодження та обробки відпрацьованих мастил (олив)».

Внаслідок відсутності на території громади системи роздільного збору відходи, що містять нафтопродукти, від населення збираються разом з побутовими відходами та вивозяться на полігони відходів.

Управління відпрацьованими нафтопродуктами на промислових підприємствах здійснюється на засадах управління небезпечними відходами.

Відходи зберігаються на об'єктах збирання і протягом звітного року передаються на оброблення організаціями, що мають відповідну ліцензію на здійснення господарської діяльності з управління небезпечними відходами.

Первинне збирання відпрацьованих нафтопродуктів, зокрема відходів, що містять нафтопродукти, повинно здійснюватися роздільно від інших відходів у

спеціально призначені ємності. Ємності для збирання та зберігання відходів можуть знаходитися як в ремонтній зоні, так і поза нею. У разі якщо ємності встановлюються на прилеглій території, майданчик для первинного збирання повинний мати тверде покриття і навіс, що виключає потрапляння води і сторонніх предметів.

У основі оброблення відпрацьованих нафтопродуктів та відходів, що містять нафтопродукти, покладені технології, які дозволяють максимально виділити відходи і шлами, і використовувати їх для отримання альтернативних видів палива.

Джерела утворення та обсяги відходів

Утворювачами відходів, що містять нафтопродукти є населення (власники транспортних засобів), підприємства з технічного обслуговування транспортних засобів (СТО), автозаправні станції (АЗС), автосалони, зони обслуговування автопарку, автотранспортні підприємства, промислові підприємства.

У Верхньодніпровській міській територіальній громаді відсутня система централізованого управління відходами транспортних засобів (моторні та інші масла, акумулятори, тощо).

Підприємства, що займаються експлуатацією, ремонтом та обслуговуванням транспортних засобів і в яких утворюються дані відходи, повинні заключати договори безпосередньо із суб'єктами господарювання, які займаються збиранням та обробленням відходів та мають на це відповідні дозволи.

Інфраструктура оброблення відходів

На території Верхньодніпровської міської територіальної громади відсутні підприємства та організацій, що отримали ліцензії на здійснення господарської діяльності з управління небезпечними відходами.

Станом на даний час відпрацьовані нафтопродукти передаються спеціалізованим організаціям, що мають Дозвіл на здійснення операцій з оброблення відходів, та Ліцензію на здійснення господарської діяльності з управління небезпечними відходами.

Згідно з даними Екологічних паспортів Дніпропетровської області за 2015, 2017, 2018 рр., лише у м. Кривий Ріг наявні пункти приймання/збирання небезпечних відходів у складі побутових та місця їх тимчасового розміщення до передачі спеціалізованим підприємствам.

Станом на час підготовки МПУВ суб'єкти господарювання, що мають ліцензії на провадження господарської діяльності з управління небезпечними

відходами можна знайти за посиланням: https://eco.gov.ua/reiestr-litsenziativ-z-upravlinnianebezpechnymy-vidkhodamy

2.2.2.2. Відходи, що містять стійкі органічні забруднювачі

Система управління відходами

Стійкі органічні забруднювачі (СОЗ) — це органічні сполуки, які стійкі до розкладання за допомогою хімічних, біологічних і фотолітичних процесів. Це токсичні хімічні речовини, які негативно впливають на здоров'я людини та навколишнє середовище.

Вплив СОЗ на здоров'я людини та навколишнє природне середовище обговорювався міжнародним співтовариством підчас Стокгольмської конвенції про стійкі органічні забруднювачі в 2001 році з наміром ліквідувати або суворо обмежити їх виробництво.

А підсумком трьохрічної боротьби став список із **12 стійких органічних речовин**, які або заборонили виробляти (вже наявні ліквідувати) або внесли їх до списку обмеженого використання.

Основний список:

1. Діхлордіфеніл-трихлоретан (ДДТ).
2. Альдрин (пестицид-інсектицид, спочатку інсектицидної дії, який виявився токсичним для риб, птахів і людини).
3. Дильдрин (пестицид, похіднеальдрину; в ґрунті альдрин швидко перетворюється в дильдрин, який має період напіввиведення з ґрунту 5 років, на відміну від 1 року для альдрину).
4. Ендрин (пестицид-інсектицид і дератизатор; високотоксичний для риб);
5. Хлордан (інсектицид проти термітів, що виявився токсичним для риб, птахів; у людини впливає на імунну систему, потенційний канцероген);
6. Мірекс (інсектицид проти мурах і термітів, нетоксичний для людини, але є потенційним канцерогеном);
7. Токсафен (інсектицид проти кліщів, є потенційним канцерогеном);
8. Гептахлор (інсектицид, потенційний канцероген);
9. Поліхлоровані діфеніли(ПХД);
10. Гексахлорбензол (ГХБ) (пестицид-фунгіцид, впливає на репродуктивні органи);
11. Поліхлордібензодіоксіни(ПХДД);
12. Поліхлордібензофурани(ПХДФ; дібензофурани за структурою дуже схожі на діоксини і багато їх токсичних ефектів збігаються).

Джерела утворення та обсяги відходів

Джерелами утворення СОЗ, здебільшого, є промисловість, включаючи хімічну промисловість, сільське господарство (пестициди), енергетичний сектор, техніка (електричне та електронне обладнання). Ненавмисне утворення СОЗ (діоксини) відбувається підчас термічних процесів спалювання викопного палива та відходів.

Крім того, потрапляння СОЗ в навколишнє природне середовище відбувається при використанні в домогосподарствах трансформаторів, генераторів, компресорів, спалювання викопного палива, застосуванні пестицидів та інсектицидів при обробці городньої та садової рослинності.

Відсутність ефективної системи контролю та недостатність інформації про рівні та види застосовуваних небезпечних речовин та обладнання, на сьогоднішній день не дає можливості визначити справжні, фактичні обсяги утворення СОЗ від діяльності населення.

Промислові підприємства в своїй виробничій діяльності використовують обладнання – електричні трансформатори і конденсатори, що містять полі хлоровані дифеніли (ПХД), які відносяться до стійких органічних забруднювачів.

У Дніпропетровській області досить розвинутий промисловий сектор, функціонує велика частка підприємств металургійної галузі, виробництво чорних та кольорових металів, виробництво цементу, асфальту, добрив та іншої хімічної продукції, відновлення машинних та технічних масел, використання електротрансформаторів та конденсаторів – усі ці процеси супроводжуються утворенням СОЗ. Також у області розвинутий енергетичний сектор, використані мінеральні масла часто можуть бути забруднені ПХБ. Крім того, забруднені масла використовуються при роботі обладнання (трансформатори, підйомні механізми, компресори) як у промисловості, так і в домогосподарствах. Тому не менш важливим та актуальним є питання заміни і відновлення обладнання, яке містить ПХБ. Для Дніпропетровської області, як і для України в цілому залишається не вирішеною проблема управління непридатними пестицидами, які розташовані на складах, що не завжди обладнані відповідним чином. За оцінками експертів, 25% добрив є фальсифікатом, при їх виявленні та теж постає питання правильного відновлення. Через відсутність ефективної системи контролю та недостатньої інформації про рівні та види застосовуваних пестицидів дрібними і середніми фермерами, на сьогоднішній день неможливо судити про справжні, фактичні обсяги використання отрутохімікатів.

Інфраструктура оброблення відходів

На даний час в Україні відсутні промислові потужності для повного відновлення та видалення відходів, що містять СОЗ.

Станом на даний час відходів, що містять СОЗ передаються спеціалізованим організаціям, що мають Дозвіл на здійснення операцій з оброблення відходів, та Ліцензію на здійснення господарської діяльності з управління небезпечними відходами.

2.2.2.3. Відходи, що містять ртуть

Система управління відходами

Ртуть – одна з найнебезпечніших і отруйних речовин, рідкий метал при температурі вище (-) 38,8°С. Ртуть, а також більшість її сполук (сулема, каломель, ціанід ртуті) є летючими. Пари ртуті, а також металева ртуть, дуже отруйні, можуть викликати важке отруєння з летальним результатом.

До приладів, які містять у своєму складі ртуть, належать:

– Лампи люмінесцентні (довгі, короткі, компактні (КЛЛ–лампи спіральної форми, що застосовують у побуті), бактерицидні, типу ЛБ (двоцокольні люмінесцентні) та ДРЛ (дугові ртутні люмінесцентні);

– Термометри ртутні;

– ігнітрони, що використовують у випрямляючих приладах;

– перемикачі з ртутним наповненням (серед них зустрічаються навіть побутові дзвінки);

– терморегулятори;

– ареометри (прилади для вимірювання щільності рідин), гігрометри (прилади для вимірювання вологості), тонометри, манометри, барометри (прилади для вимірювання тиску);

– електронне та електричне обладнання (ЕТП-монітори, деяка комп'ютерна техніка тощо).

Система управління відходами, що містять ртуть, на промислових підприємствах здійснюється у відповідності до вимог Закону України «Про управління відходами», щодо управління небезпечними відходами. Відходи зберігаються на об'єктах збирання в спеціально відведених приміщеннях, на стелажах в один шар в заводській упаковці, або в спеціальних контейнерах та протягом звітного року передаються на оброблення організаціями, що мають відповідну ліцензію на здійснення господарської діяльності з управління небезпечними відходами.

Джерела утворення та обсяги відходів

Джерелами утворення відходів, що містять ртуть в громаді є домогосподарства, організації, установи, малі підприємства державної, комунальної та приватної власності, промислові підприємства.

Найбільш широко в побуті та господарській діяльності використовуються люмінесцентні лампи і ртутні термометри. Проте з появою світлодіодних ламп та електронних термометрів, спостерігається тенденція до зменшення використання населенням люмінесцентних ламп і ртутних термометрів у побуті.

У Верхньодніпровській МТГ на час підготовки МПУВ роздільне збирання, що містять ртуть не організовано.

Статистичні дані щодо об’ємів відходів, що містять ртуть (на промислових підприємствах), що утворюються на території Верхньодніпровської міської територіально громади відсутні.

Інфраструктура оброблення відходів

У Верхньодніпровській територіальній громаді відсутні підприємства та організації, що отримали ліцензії на здійснення господарської діяльності з управління небезпечними відходами.

Станом на час підготовки МПУВ суб’єкти господарювання, що мають ліцензії на провадження господарської діяльності з управління небезпечними відходами можна знайти за посиланням: https://eco.gov.ua/reiestr-litsenziativ-z-upravlinnianebezpechnymy-vidkhodamy.

2.2.2.4. Відходи, що містять полі хлоровані дифеніли/поліхлоровані терфеніли

Система управління відходами

Система управління відходами, що містять ПХД, на промислових підприємствах регламентована Законом України «Про управління відходами», в частині управління з небезпечними відходами. Відходи зберігаються на об'єктах збирання в спеціально відведених приміщеннях і протягом звітного року передаються на оброблення організаціями, що мають відповідну ліцензію на здійснення господарської діяльності з управління небезпечними відходами.

Джерела утворення відходів

Джерелами утворення відходів, що містять ПХД є промислові підприємства. Відходи що містять полі хлоровані дифеніли/полі хлоровані тер феніли що утворюються при ремонті виробів побутового призначення збираються та обробляються сервісними центрами ремонту побутової техніки та автомобілів, а відходи, які утворюються на промислових підприємствах – такими підприємствами.

Інфраструктура оброблення відходів

Ліцензії на здійснення господарської діяльності з управління небезпечними відходами, що містять ПХД, наразі мають лише:

- ТОВ «Тарком Екосервіс» м. Київ;
- ТОВ «Втормаг» с. Семиполки, Київська обл; • ТОВ «НВК «Укрекопром» м.Одеса; • ТОВ «ДСЛ-2010» м.Київ.

Перелік ліцензіатів знаходиться за посиланням: https://eco.gov.ua/reiestrlitsenziativ-z-upravlinnia-nebezpechnymy-vidkhodamy.

2.2.2.5. Інші небезпечні відходи

Джерела утворення та обсяги відходів

На промислових підприємствах утворюються відходи, які за властивостями, згідно з додатком 3 Закону України «Про управління відходами», визначаються як *«небезпечні»*. До них відносять:

− Батареї акумуляторні свинцево-кислотні відпрацьовані, група 16, підгрупа 1606, код 160601*Батареї та акумулятори свинцеві;

− Батареї акумуляторні лужні відпрацьовані, група16, підгрупа1606, код 160602*Батареї та акумулятори нікелево-кадмієві;

− Батарейки відпрацьовані, група20, підгрупа 2001, код 200133*Батареї і акумулятори включені в 160601, 160602, 160603, та не відсортовані батареї і акумулятори, що містять ці батареї;

− Відходи лакофарбових матеріалів (ЛФМ), група 08, підгрупа 0801, код 080111*Відходи фарб та лаків, які містять органічні розчинники або інші небезпечні речовини;

− Відходи лакофарбових матеріалів, група 15, підгрупа 1501, код 150110*Упаковка, що містить залишки або забруднена небезпечними речовинами.

Система управління відходами

На промислових підприємствах управління небезпечними відходами здійснюється у відповідності до вимог Закону України «Про управління відходами», щодо управління небезпечними відходами. Відходи збираються роздільно, зберігаються на об'єктах збирання в спеціально відведених місцях та протягом звітного року передаються на оброблення організаціями, що мають відповідну ліцензію на здійснення господарської діяльності з управління небезпечними відходами.

Інфраструктура оброблення відходів

На території Верхньодніпровської міської територіальної громади відсутні підприємства та організації, що отримали ліцензії на здійснення господарської діяльності з управління небезпечними відходами.

Перелік ліцензіатів знаходиться за посиланням: https://eco.gov.ua/reiestrlitsenziativ-z-upravlinnia-nebezpechnymy-vidkhodamy.

Проблеми та загрози

Проблеми	Загрози
Не врегулюванні на законодавчому рівні проблем управління небезпечними відходами. Відсутність ефективно діючої системи управління небезпечними відходами в складі побутових: централізованої схеми роздільного збирання; потужностей сортування, відновлення та/або видалення. Відсутність системи первинного обліку небезпечних відходів в складі побутових. Відсутність в області ліцензіатів з управління небезпечними відходами. Відсутність в країні потужностей з екологічно безпечного відновлення відходів, що містять СОЗ. Наявність випадків порушення суб'єктами господарювання вимог чинного законодавства в сфері управління небезпечними відходами. Відсутність дієвих економічних важелів заохочення суб'єктів господарювання та населення щодо	Послаблений контроль за діяльністю утворювачів небезпечних відходів. Змішування небезпечних відходів з побутовими, потрапляння їх на полігони для відходів. Що не є небезпечними, як наслідок, збільшення негативного впливу на довкілля. Неможливість отримання об'єктивних даних щодо фактичних обсягів утворення відходів, формування відповідних баз даних, обґрунтування подальших кроків щодо системи управління небезпечними відходами в складі побутових. Неможливість проведення операцій з відновлення небезпечних відходів, насамперед відходів, що мають теплотворну здатність. Збільшення обсягів накопичення відходів, що призводить до збільшення негативного впливу на навколишнє природне середовище та веде до погіршення здоров'я населення.

активної участі у вирішенні екологічних проблем громади. Низький рівень свідомості, обізнаності та поінформованості населення та суб'єктів господарювання щодо системи управління небезпечними відходами.	

2.2.3. Відходи промисловості

Згідно з Методичними рекомендаціями розроблення місцевих планів управління відходами, затверджених наказом Міністерство економіки, довкілля та сільського господарства України від 15.03.2024 №288, у розділі «Відходи промисловості» доцільно розглядати «Промислові відходи», «Відходи видобувної промисловості» та відходи «Будівництва та знесення».

2.2.3.1. Промислові відходи

Система управління відходами

Основною метою у сфері управління промисловими відходами є збільшення обсягів їх повторного використання та відновлення, що передбачено Національною стратегією управління відходами в Україні на період до 2030 року.

Впровадження технологій оброблення промислових відходів дозволяють значно зменшити обсяги відходів, що видаляються у навколишнє природнє середовище.

Система управління промисловими відходами у Верхньодніпровській МТГ здійснюється на загальних засадах управління промисловими відходами.

Виконання всіх зобов’язань щодо дотримання вимог у сфері управління відходами покладається на суб’єктів господарювання, які здійснюють діяльність на території Верхньодніпровської територіальної громади.

Контроль за дотриманням виконання цих вимог здійснює територіальний орган - Державна екологічна інспекція Придніпровського округу.

Законом України «Про управління відходами», що визначає правові, організаційні, економічні засади діяльності щодо запобігання утворенню, зменшення обсягів утворення відходів, зниження негативних наслідків від діяльності з управління відходами, сприяння підготовці відходів до повторного використання, рециклінгу і відновленню з метою запобігання їх негативному впливу на здоров'я людей та навколишнє природне середовище, встановлено

обов’язки до суб’єктів господарювання у сфері управління відходами. Зокрема, суб’єкти господарювання у сфері управління відходами зобов’язані:

- Запобігати утворенню та зменшувати обсяги утворення відходів;
- Класифікувати відходи відповідно до Національного переліку відходів та Порядку класифікації відходів;
- Обробляти відходи самостійно, за наявності дозволу на здійснення операцій з оброблення відходів, або передавати їх для оброблення суб'єктам господарювання у сфері управління відходами, які мають такий дозвіл;
- У разі утворення побутових відходів укладати договір про надання послуги з управління побутовими відходами з виконавцем відповідної послуги та вносити плату за надання такої послуги відповідно до встановлених тарифів;
- Не допускати змішування відходів, що можуть бути відновлені, з відходами, що не можуть бути відновлені;
- Вести облік відходів, що утворилися в результаті їхньої діяльності, та подавати відповідну звітність;
- Розробляти та виконувати плани управління відходами підприємств, установ, та організацій у встановленому порядку;
- Забезпечувати утримання в належному санітарному і технічному стані об'єктів оброблення відходів, забезпечувати дотримання правил техніки безпеки та пожежної безпеки на них;
- Надавати місцевим органам виконавчої влади, органам місцевого самоврядування, уповноваженим органам виконавчої влади у сфері управління відходами інформацію про відходи та пов'язану з ними діяльність тощо.

Джерела утворення та обсяги відходів

На території громади утворюються переважно:

- відходи виробничих процесів (відходи сировини, допоміжних матеріалів);
- відходи ремонтно-експлуатаційної діяльності;
- будівельні та демонтажні відходи;
- інші відходи, що не належать до побутових.

Класи небезпеки промислових відходів визначаються безпосередньо підприємствами-утворювачами відповідно до затверджених методик.

Основними джерелами утворення промислових відходів на території Верхньодніпровської МТГ є такі підприємства як:

- ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «ДНІПРОВСЬКИЙ КРОХМАЛЕПАТОКОВИЙ КОМБІНАТ;
- ТОВ «АСТРА»;
- ДП «САНАТОРІЙ "СЛАВУТИЧ" ІМЕНІ Б. В. ПАШКОВСЬКОГО" ПРАТ «УКР ПРОФОЗДОРОВНИЦЯ»;
- ТОВ «СОЮЗ ДАГ».

Інфраструктура та технічне забезпечення управління відходами

Підприємства, що здійснюють діяльність на території Верхньодніпровської МТГ, як правило:

- організовують тимчасове зберігання промислових відходів на власних виробничих майданчиках;
- передають відходи спеціалізованим ліцензованим суб'єктам господарювання для подальшого оброблення або видалення;
- здійснюють облік утворених та переданих промислових відходів.

Централізована комунальна інфраструктура для збирання промислових відходів на території громади відсутня, що відповідає загальнодержавній практиці, за якою відповідальність за управління з такими відходами покладається на їх утворювачів.

Станом на 01.01.2026 року, на території Верхньодніпровської міської територіальної громади відсутні спеціалізовані промислові потужності з оброблення промислових відходів.

Відновлення промислових відходів здійснюється переважно:

- за межами громади;
- на підприємствах, що мають відповідні ліцензії та технологічні можливості;
- шляхом передачі вторинно-ресурсної складової (металобрухт, окремі мінеральні матеріали тощо) спеціалізованим операторам.

Проблеми та загрози

Проблеми	Загрози
Втрата цінних мінеральних та енергетичних ресурсів внаслідок низького рівня рециклінгу промислових відходів. Відсутність спеціальних полігонів для промислових відходів.	Забруднення компонентів довкілля (повітря, ґрунту, поверхневих та підземних вод) внаслідок складування промислових відходів. Вивезення відходів промисловості на діючі полігони ПВ і їх Перевантаження.

2.2.3.2. Відходи видобувної промисловості

Система управління відходами

Система управління відходами видобувної промисловості у Верхньодніпровській МТГ здійснюється на загальних засадах управління відходами видобувної промисловості.

Виконання зобов'язань щодо дотримання вимог у сфері управління відходами покладається безпосередньо на суб'єктів господарювання –

утворювачів відходів та тих, які використовують відходи видобувної промисловості для виробництва продукції з неї.

Основними засадами (стратегією) державної екологічної політики України до 2030 року, що затверджена Законом України від 28.02.2019 №2697-VIII, та відповідно до національної Стратегії управління відходами в Україні на період до 2030 року, що затверджена розпорядженням Кабінету Міністрів України 08.11.2017 №820-р, передбачено збільшення обсягу відновлення та повторного використання відходів, зокрема встановлено показник реалізації стратегії згідно з яким частка відходів, що захоронюється, повинна складати у 2025 році – 40% від загального обсягу утворених відходів та поступово зменшуватися до 2030 року – 35%.

Джерела утворення та обсяги відходів

Основними утворювачами відходів видобувної промисловості є: підприємство видобутку піску КП «Дніпровський кар'єр», Акціонерне товариство «Об'єднана гірничо-хімічна компанія», ТзОВ «Мотронівський гірничо-збагачувальний комбінат».

Комунальне підприємство «Дніпровський кар'єр» (Код ЄДРПОУ – 13462541), яке знаходиться поблизу села Бородаївські Хутори Кам'янського р-н, основний вид діяльності 07.29 – добування інших руд кольорових металів. Його GPS координати 48.777954, 34.107551 (приблизно 48°46′40″ N, 34°06′27″ E). Від центру села (за координатами с. Бородаївка: ~48°45′05″ N, 34°07′07″ E) кар'єр знаходиться приблизно 3,1 км на північ/північ-захід.

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО ОБ'ЄДНАНА ГІРНИЧО-ХІМІЧНА КОМПАНІЯ (Код ЄДРПОУ 36716128) КВЕД 07.29 Добування руд інших кольорових металів розташоване поблизу села Бородаївські Хутори Кам'янського р-н.

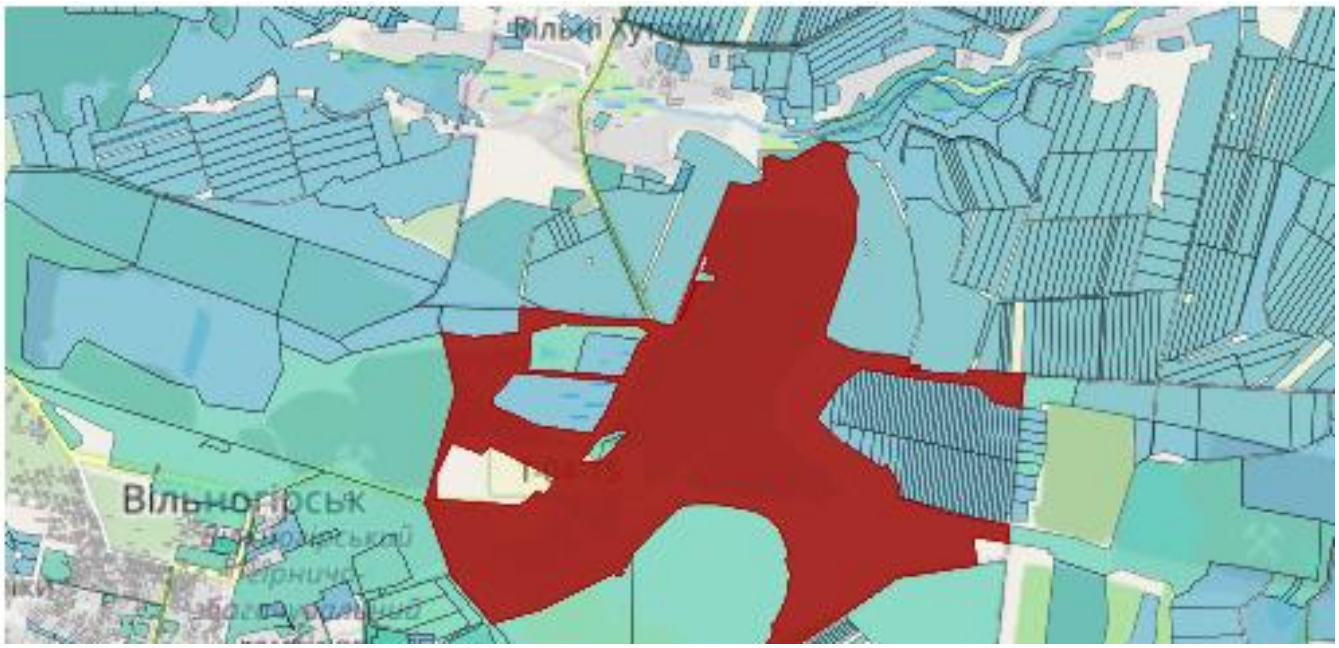

Рисунок 2.2.3.2.1. Місце розташування «Вільногірський державний гірничо-збагачувальний комбінат»

ТзОВ «МОТРОНІВСЬКИЙ ГІРНИЧО-ЗБАГАЧУВАЛЬНИЙ КОМБІНАТ» (Код ЄДРПОУ 39376858) КВЕД 07.29 Добування руд інших кольорових металів, поблизу села Андріївка Кам'янського р-н.

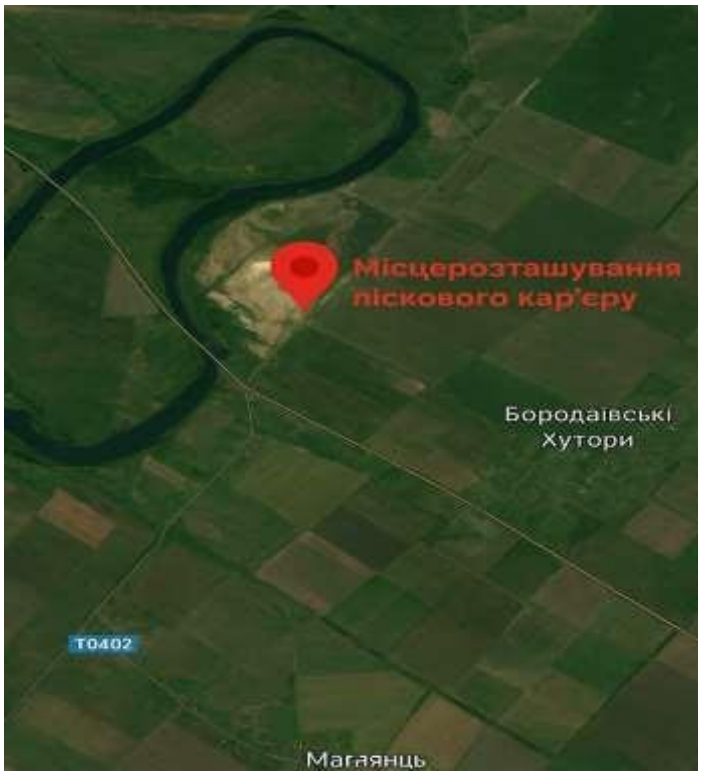

Рисунок 2.2.3.2.2 Місцерозташування піскового кар'єру у Верхньодніпровській МТГ

Даних щодо обсягів відходів не надано.

Напрямками управління відходами видобувної промисловості є їх оброблення (повторне використання) та видалення у спеціальні місця для відходів видобувної промисловості.

У громаді відсутні потужності з відновлення відходів видобувної промисловості.

2.2.3.3. Відходи будівництва та знесення

Система управління відходами

Згідно з пунктом 7 статті 13 Закону України «Про управління відходами» суб'єкти господарювання, що здійснюють будівництво або знесення будівель та інженерних споруд, зобов'язані забезпечити роздільне збирання відходів будівництва та знесення, їх облік та передачу суб'єктам господарювання у сфері управління відходами для забезпечення їх оброблення. Відходи будівництва та знесення, що не є небезпечними, підлягають підготовці до повторного використання, рециклінгу, іншому матеріальному відновленню, включаючи зворотне заповнення.

На території Верхньодніпровської МТГ відходи будівництва та знесення утворюються епізодично, переважно під час проведення приватного будівництва, ремонтних робіт у житлових будинках та об'єктах соціальної інфраструктури. Значні обсяги таких відходів утворюються рідко, адже на території громади відсутні масштабні промислові чи інфраструктурні проєкти.

До складу відходів будівництва та знесення входять:

- бетон, цегла, камінь, штукатурка;
- деревина, металеві конструкції, покрівельні матеріали;
- керамічні плитки, скло, пластик;
- залишки ізоляційних та оздоблювальних матеріалів, деякі з яких можуть містити небезпечні речовини (азбест, фарби, лаки).

Наразі система управління цим видом відходів перебуває на початковому рівні розвитку. Збирання, тимчасове зберігання та передача таких відходів на безпечне оброблення не здійснюється.

Джерела утворення та обсяги відходів

Відходи будівництва та знесення утворюються внаслідок будівельних робіт, реконструкції або руйнування будівель та споруд. На території Верхньодніпровської МТГ найбільші обсяги таких відходів сформовані внаслідок:

- проведення відновлювальних та ремонтних робіт;
- приватного будівництва та реконструкцій господарських об'єктів.

Обсяги утворення відходів будівництва та знесення на території Верхньодніпровської МТГ не обліковуються і не аналізуються, що ускладнює планування заходів із їхнього збирання, зберігання та оброблення.

Інфраструктура та технічне забезпечення управління відходами

На території Верхньодніпровської МТГ спеціалізовані майданчики для приймання або сортування відходів будівництва та знесення не облаштовані. Частина відходів використовується повторно (для підсипки доріг, облаштування присадибних ділянок), але значна частина потрапляє на несанкціоновані місця розміщення відходів. Технічне забезпечення управління відходами будівництва та знесення у Верхньодніпровській МТГ перебуває на початковому рівні та потребує створення відповідної інфраструктури, визначення місць для прийому таких відходів і запровадження системи контролю за їх перевезенням та наступного оброблення.

Проблеми та загрози

Проблеми	Загрози
Оброблення відходів не відбувається, оскільки відсутні спеціалізовані підприємства чи установки з оброблення таких відходів	Неможливість визначення фактичних об’ємів утворення відходів будівництва та знесення в регіоні
Відсутність стандартів та вимог сортування матеріалів відходів будівництва та знесення ускладнює їх реалізацію і повторне використання	Збільшення кількості відходів руйнувань, утворених внаслідок воєнних дій

Відходи від руйнувань

Відходи від руйнувань - частини (уламки) пошкоджених (зруйнованих) об’єктів, а також матеріали, предмети, які були всередині або поряд з такими об’єктами у момент пошкодження (руйнування) та/або виконання робіт з демонтажу та які повністю або частково втратили свої споживчі властивості та не можуть у подальшому використовуватись за місцем їх утворення чи виявлення.

Згідно з Національним переліком відходів відходи від руйнувань відносяться до групи 16 12 - відходи, що утворилися через пошкодження (руйнування) будівель та споруд внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій або проведення робіт з ліквідації їх наслідків.

Управління відходами від руйнувань внаслідок надзвичайних ситуацій, воєнних дій або терористичних актів регулюється наступними нормативно-правовими актами:

- постанова КМУ від 19.04.2022 № 473 «Про затвердження Порядку виконання невідкладних робіт щодо ліквідації наслідків збройної агресії Російської Федерації, пов'язаних із пошкодженням будівель та споруд;

- постанова КМУ від 19.04.2022 № 474 «Про затвердження Порядку виконання робіт з демонтажу об'єктів, пошкоджених або зруйнованих внаслідок надзвичайних ситуацій, воєнних дій або терористичних актів»;

- постанова КМУ від 27.09.2022 № 1073 (зі змінами) «Про затвердження Порядку управління відходами, що утворилися у зв'язку з пошкодженням (руйнуванням) будівель та споруд внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій або проведенням робіт з ліквідації їх наслідків» (зі змінами і доповненнями, внесеними постановою КМУ від 23 серпня 2024 року № 964 та постановою Кабінету Міністрів України від 10 грудня 2025 року № 1622) (надалі - Порядок).

Пунктом 5 Порядку передбачено, що організація здійснення операцій з управління відходами від руйнувань може забезпечуватися після здійснення комплексу заходів, визначених пунктами 5 і 8 Порядку виконання невідкладних робіт щодо ліквідації наслідків збройної агресії Російської Федерації, пов'язаних із пошкодженням будівель та споруд, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 19 квітня 2022 р. № 473 власником/управителем об'єкта, в результаті пошкодження (руйнування) якого утворилися такі відходи, або власником чи користувачем земельної ділянки, в межах якої такі відходи розміщені; уповноваженим органом - щодо відходів від руйнувань, що розміщені на вулицях і дорогах населених пунктів, дорогах загального користування, місцях загального користування, зокрема на територіях парків, площ, майданів, набережних, прибудинкових територій, пляжів, кладовищ (в тому числі тих, що віднесені на зазначені території ударно-повітряною хвилею внаслідок потрапляння засобів ураження, вибухів, пожеж тощо).

Відповідно до пункту 4 Порядку управління відходами від руйнувань передбачає комплекс організаційно-технічних заходів та робіт (операцій), що здійснюються з метою забезпечення екологічно безпечного збирання, перевезення, відновлення, видалення таких відходів.

Управління відходами від руйнувань не потребує дозволу на здійснення операцій з оброблення відходів відповідно до Закону України "Про управління відходами"

Пунктом 15 Порядку визначено, що операції з управління відходами від руйнувань включають операції з управління відходами від руйнувань включають:

1) первинне розчищення територій (збирання відходів від руйнувань, зокрема за можливості - сортування окремих компонентів відходів від руйнувань);

2) перевезення (транспортування) відходів від руйнувань від місця їх утворення до об'єктів оброблення відходів або місць тимчасового зберігання;

3) остаточне (після виконання робіт з демонтажу пошкоджених (зруйнованих) об’єктів) розчищення та прибирання територій (у разі потреби);

4) зберігання відходів від руйнувань на місцях тимчасового зберігання або на об’єктах оброблення відходів (до їх відновлення чи видалення);

5) підготовку відходів від руйнувань до повторного використання або їх видалення;

6) відновлення відходів від руйнувань (використання відходів як вторинних матеріальних чи енергетичних ресурсів);

7) видалення відходів від руйнувань, включаючи їх захоронення.

У разі виявлення під час виконання робіт з розчищення територій небезпечних предметів, вибухових пристроїв, останків загиблих, запаху газу або інших характерних запахів, пробою електричного струму, а також пов’язаного з цим погіршення самопочуття роботи слід негайно припинити та невідкладно повідомити про це територіальним органам ДСНС та правоохоронним органам.

Джерела утворення та обсяги відходів

Основним джерелом утворення відходів від руйнувань на території Верхньодніпровської міської територіальної громади є наслідки повномасштабної військової агресії російської федерації, що супроводжується інтенсивними артилерійськими обстрілами, авіаційними ударами та іншими бойовими діями. У результаті руйнування житлових, громадських, виробничих та інфраструктурних об'єктів утворюються значні обсяги відходів від руйнувань, які є додатковим джерелом негативного впливу на навколишнє природне середовище.

До складу відходів від руйнувань входять уламки бетонних та залізобетонних конструкцій, цегли, металевих виробів, покрівельних матеріалів, залишки інженерних мереж, дверних і віконних блоків, санітарно-технічного обладнання та інших елементів будівель і споруд.

Крім основних компонентів, такі відходи містять супутні матеріали та предмети, що перебували всередині або поблизу пошкоджених об'єктів на момент їх руйнування чи демонтажу. До них належать технологічне обладнання, меблі, побутова техніка, особисті речі, різноманітні предмети побуту, а також органічні матеріали.

Починаючи з лютого 2022 року, внаслідок активних бойових дій житловий фонд та об'єкти соціальної, виробничої й транспортної інфраструктури Верхньодніпровської міської територіальної громади зазнали значних пошкоджень і руйнувань, що спричинило суттєве збільшення обсягів утворення відходів від руйнувань.

Система управління відходами

Відповідно до Порядку управління відходами, що утворилися у зв’язку з пошкодженням (руйнуванням) будівель та споруд внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій або проведення робіт з ліквідації їх наслідків,

затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 27 вересня 2022 року № 1073 (зі змінами), управління з відходами від руйнувань здійснюється поетапно та включає комплекс організаційних і технологічних заходів.

Першочерговим етапом є розчищення територій, що передбачає збирання відходів від руйнувань із максимально можливим відокремленням окремих компонентів для їх подальшого використання або оброблення. Після цього відходи транспортуються від місць їх утворення до об'єктів оброблення або спеціально визначених місць тимчасового зберігання.

Наступним етапом є оброблення відходів, яке залежить від їх морфологічного складу та технічного стану. Матеріали, придатні для повторного використання або перероблення, можуть застосовуватися як вторинні матеріальні ресурси, зокрема під час виконання будівельних і відновлювальних робіт. У разі відсутності можливості їх відновлення чи перероблення такі відходи підлягають видаленню відповідно до вимог природоохоронного законодавства.

Система управління відходами від руйнувань передбачає проведення їх сортування, обов'язкове відокремлення небезпечних компонентів, вжиття заходів щодо мінімізації негативного впливу на довкілля та здоров'я населення, повторне використання і рециклінг придатних матеріалів, відновлення ресурсного потенціалу відходів, а також безпечне видалення тих компонентів, які не підлягають подальшому використанню.

З метою підвищення ефективності управління відходами від руйнувань та зменшення обсягів їх захоронення територіальні громади можуть об'єднувати ресурси для створення об'єктів з оброблення та сортування відходів, реалізовувати спільні інфраструктурні проєкти та укладати договори про співробітництво відповідно до законодавства України. Це дозволяє забезпечити більш ефективне використання матеріальних ресурсів, оптимізувати витрати та зменшити негативний вплив відходів на навколишнє природне середовище.

Інфраструктура та технічне забезпечення управління відходами

На території громади наразі відсутні відходи від руйнувань. Обєкти які були знищені відсуті.

З метою забезпечення належного управління з відходами від руйнувань органами місцевого самоврядування та військовою адміністрацією визначаються місця їх тимчасового зберігання, організовується облік утворених відходів та здійснюються заходи щодо їх подальшого оброблення або видалення відповідно до вимог постанови Кабінету Міністрів України від 27 вересня 2022 року № 1073 (зі змінами).

Ефективне управління відходами від руйнувань можливе лише за умови комплексного підходу, який передбачає належне державне нормативно-правове та організаційне забезпечення, залучення фінансової і технічної підтримки міжнародних партнерів, а також тісну взаємодію органів місцевого самоврядування, військових адміністрацій, спеціалізованих підприємств, суб'єктів господарювання та інших заінтересованих сторін. Саме поєднання цих складових створює передумови для своєчасної ліквідації наслідків руйнувань,

повторного використання придатних матеріалів та мінімізації негативного впливу відходів на навколишнє природне середовище.

2.2.4. Рослинні відходи сільського господарства та лісового господарства, харчопереробної промисловості, деревні відходи, біовідходи

Верхньодніпровська міська територіальна громада характеризується аграрним виробництвом. Тут активно розвивається рослинництво та тваринництво. Близько 75% земельного фонду громади складають сільськогосподарські угіддя. Серед сільськогосподарських культур активно вирощуються пшениця, ячмінь, кукурудза, рапс та соняшник. У тваринництві значну частину займає молочне скотарство. У громаді працюють десятки фермерських господарств і кооперативів. Існують ягідні та садові підприємства.

Система управління відходами

Зростання обсягів виробництва продовольства супроводжується зростанням екологічного навантаження на навколишнє природне середовище через дію антропогенних, техногенних чинників та ресурсоспоживання. Водночас саме продовольчий комплекс є найбільш чутливим до стану навколишнього природного середовища, а ефективність його функціонування і якісні характеристики продукції залежать від якісних характеристик складових його природно-ресурсного потенціалу: природно-кліматичних умов і ресурсів, земельних, водних, лісових фауністичних та інших видів ресурсів.

Пріоритетними напрямками подальшого розвитку галузі є впровадження сучасних технологій, технічне переоснащення підприємств, що буде сприяти зменшенню впливу на довкілля.

Джерела утворення та обсяги відходів

Джерелами утворення відходів харчових продуктів в Верхньодніпровській міській територіальній громаді є :

заклади громадського харчування (ресторани, кафе, їдальні)

ринки,

магазини з продажу продовольчих товарів,

заклади освіти (вищі навчальні заклади, дитячі дошкільні установи)

мешканці багатоквартирних та приватних будинків.

Джерелами утворення рослинних та сільськогосподарський відходів є діяльність агропідприємств.

Таблиця 2.2.4.1 Найбільші агропідприємства-утворювачі сільськогосподарських відходів на території Верхньодніпровської міської територіальної громади

ТОВ «Агро-Холд»	Рослинництво, тваринництво
ТОВ «Агро-Самара»	Рослинництво
СТОВ «Дніпро-Н»	Рослинництво, тваринництво
ТОВ АФ «Мишурин Ріг»	Рослинництво
ТОВ «Унірем-Агро Плюс»	Рослинництво
ТОВ «Агрофірма Дніпроагролан»	Рослинництво
ТОВ «Союз Даг»	Розведення свійської птиці
ТОВ «Українська волія»	Розведення іншої великої рогатої худоби та буйволів
СФГ «Романцівське»	Рослинництво
ФГ «Крушина»	Рослинництво

Відходи які утворюються в результаті діяльності харчопереробної промисловості на території громади видалються на території підприємств шляхом рициклінгу для подальшого використання.

Інфраструктура оброблення відходів

Виконання всіх зобов'язань щодо дотримання вимог у сфері управління відходами покладається на суб'єктів господарювання, які здійснюють діяльність на території Верхньодніпровської територіальної громади.

Згідно з Програмою благоустрою і санітарного очищення, ухваленою для Верхньодніпровської МТГ, на громаді покладено такі завдання: регулярне збирання, вивезення та оброблення побутових відходів (ПВ), організація системи роздільного збору сміття (контейнери для пластику, скла, паперу), приведення до ладу контейнерних майданчиків, а також інвентаризацію зелених насаджень і доріг, утримання територій, парків, дворів, вулиць у належному стані https://vdn.gov.ua/uk.

На сьогодні на території громади існує сміттєзвалище — полігон для ПВ, яким опікується КП «ВДНЖИТЛОКОМСЕРВІС» ВМР». Водночас, громада працює над тим, щоб зменшити негативний вплив відходів на довкілля: передбачено оновлення схеми управління відходами, регулярне прибирання, а також впровадження заходів з благоустрою та очищення, щоб забезпечити санітарну безпеку та комфорт для мешканців.

Управління відходами сільського господарства (зокрема, гноєм та послідом) на території громади повинно здійснюється із суворим дотриманням вимог Розділу VI "Правил щодо забезпечення родючості ґрунтів і застосування окремих агрохімікатів", затверджених наказом Мінагрополітики від 24.11.2021 № 382. З метою захисту підземних та поверхневих вод від нітратного забруднення, накопичення та зберігання гною в уразливих зонах передбачається виключно на спеціально обладнаних майданчиках із водонепроникною основою

та надійною гідроізоляцією, що повністю унеможливлює вимивання нітратів у ґрунт та водоносні горизонти.

Щорічно підприємства укладають договори на передачу відходів спеціалізованим організаціям, що мають відповідні документи згідно з чинним законодавством.

Проблеми та загрози

Проблеми	Загрози
Відсутність нормативно-правових актів регулювання питання управління відходами сільського господарства всіма суб'єктами господарської діяльності у сфері сільськогосподарського виробництва. Спалювання залишків відходів від рослинництва та їх захоронення.	Загроза здоров'ю людини через забруднення атмосферного повітря, зниження родючості ґрунтів, зміна клімату, збіднення видового складу рослинності та тварин, небезпека виникнення пожеж.

2.2.5. Відходи упаковки

Відходи упаковки – це упаковка чи пакувальний матеріал, що належить до відходів, за винятком відходів виробництва упаковки, згідно з розробленим проєктом Закону України «Про упаковку та відходи упаковки» № 0066-2 від 04.10.2023, та на сьогодні проходить громадське обговорення.

Система управління відходами

Стаття Закону України «Про управління відходами» містить вимогу до запровадження системи розширеної відповідальності виробника для виробників товарів, зокрема товарів в упаковці.

Законопроєкт «Про упаковку та відходи упаковки» імплементує в українське законодавство європейські підходи, а саме директиви: 94/62/ЄС «Про упаковку та відходи упаковки»; 2018/852/ЄС про внесення змін до директиви щодо упаковки та відходів упаковки в рамках сприяння переходу ЄС до економіки замкненого циклу.

Відповідно до Директиви №94/62/ЄС «Про упаковку та відходи упаковки» Європейського парламенту і Ради до 2030 року визначено, що 70% від ваги всіх відходів пакування буде перероблено (55% пластику, 85% паперу та картонну, 30% деревини, тощо).

Національна стратегія управління відходами в Україні до 2030 року визначає обов'язкові до виконання виробниками та імпортерами норми підготовки для повторного використання та перероблення відходів упаковки, зокрема:

- до 31 грудня 2023 р. - до 60% маси відходів упаковки;
- до 31 грудня 2025 р. - не менше як 60% маси відходів упаковки, 40% пластику; 45% деревини; 50% чорних металів; 50% алюмінію; 50% скла; 50% паперу і картонну;
- до 31 грудня 2030 р. – 65% маси відходів упаковки, 60% пластику; 65% деревини; 75% чорних металів; 75% алюмінію; 75% скла; 75% паперу і картонну.

Передумовою виконання вищезазначених норм є прийняття Закону України «Про упаковку та відходи упаковки», що дозволить:

- урегулювати питання щодо управління відходами упаковки;
- розподілити обов'язки між компетентними органами та учасниками процесу управління відходами упаковки;
- встановити вимоги до роздільного збирання та зберігання відходів упаковки на основі найкращих європейських практик та конкретних місцевих вимог;
- забезпечити розвиток конкуренції у сфері управління відходами упаковки та заборона встановлення будь-яких монополій у зазначеній сфері.

Для зменшення обсягу використання пластикових пакетів, обмеження їх розповсюдження з метою поліпшення стану навколишнього природного середовища та благоустрою територій, в Україні з початку 2023 року діє Закон України «Про обмеження обігу пластикових пакетів на території України».

Законом забороняється використання в об'єктах роздрібної торгівлі, громадського харчування та надання послуг усіх надтонких, тонких та надтонких пластикових пакетів, у тому числі для пакування льоду, сипучих продуктів, м'яса, свіжої риби. Альтернативою їм мають стати біовідходи.

Державний контроль за дотриманням законодавства у сфері розповсюдження пластикових пакетів в об'єктах роздрібної торгівлі, громадського харчування та надання послуг здійснюється Державною службою України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів України та його територіальними органами на місцях.

Джерела утворення та обсяги відходів

У Верхньодніпровській міській територіальній громаді відходи упаковки утворюються в результаті діяльності домогосподарств, підприємств та організацій.

Роздільне збирання відходів упаковки відбувається у змішані контейнери для ПВ, які в подальшому перевозиться на полігон ПВ для захоронення.

Інфраструктура та технічне забезпечення управління відходами

З метою просування принципів запобігання утворенню відходів, відповідального споживання, повторного використання, роздільного збирання, оброблення та перероблення відходів упаковки, органам місцевого самоврядування на місцях важливо постійно проводити роз'яснення законодавства, надання інформації та проведення інформаційних кампаній для громадськості щодо управління відходами упаковки та створення необхідних умов для стимулювання залучення населення до роздільного збирання відходів упаковки.

Роздільне збирання макулатури, склотари та плівки здійснюється приватними особами в пунктах збору вторсировини.

Проблеми та загрози

Проблеми	Загрози
Управління упаковкою та відходами упаковки є складовою частиною системи управління побутовими відходами і здійснюється переважно шляхом видалення таких відходів на полігонах та звалищах.	Забруднення довкілля відходами, які є ресурсоцінною сировиною, використання яких знижує затрати на споживання енергоресурсів, (природного газу, електроенергії) та води.

2.2.6. Відходи електричного та електронного обладнання

Система управління відходами

Відходи електричного та електронного обладнання (ВЕЕО) - будь яке електричне та електронне обладнання яке його власник позбувається, має намір або повинен позбутися, включаючи всі компоненти, вузли та витратні матеріали які є складовими обладнання на момент позбування.

Відходи електричного та електронного обладнання – прилади, що працюють за допомогою електроенергії або електромагнітного поля, строк експлуатації яких закінчився або власник має намір їх позбутися шляхом відновлення чи видалення. Такі відходи мають у своєму складі різноманітні матеріали, а також небезпечні компоненти, що містять токсичні речовини, здатні забруднити навколишнє природне середовище і поставити під загрозу здоров'я людей у разі їх належного видалення.

До ВЕЕО відносять також усі компоненти, вузли та витратні матеріалами, які є частиною електричного та електронного обладнання на момент, коли його позбуваються, згідно з Директивою 2012/19/ЄС «Про відходи електронного та електричного обладнання».

Застосування нових технологій, функцій, зміни дизайну призводить до скорочення життєвого циклу продуктів і прискорення виведення із використання застарілих електричних та електронних приладів та різкого зростання кількості їх відходів.

Згідно з Національним переліком відходів, відходи електричного та електронного обладнання відносяться до:

- підгрупи 16 02 Відходи електричного та електронного обладнання; код 16 02 14 Відходи обладнання інші, ніж зазначено за кодами з 16 02 09 по 16 02 13.
- підгрупи 16 12 відходи, що утворились у зв'язку з порушенням (руйнуванням) будівель та споруд внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій або проведення робіт з ліквідації її наслідків; код 16 12 39* Електричне і електронне обладнання, що містить небезпечні компоненти, код 16 12 40 Електричне і електронне обладнання інше, ніж зазначене в 16 12 39.
- підгрупи 20 01 Окремо зібрані фракції (за винятком 15 01); код 20 01 35* Списане електричне і електронне обладнання інше, ніж зазначено в 20 01 21 та 20 01 23; код 20 01 36 Списане електричне і електронне обладнання інше, ніж зазначено в 20 01 21, 20 01 23 та 20 01 35.

Джерела утворення та обсяги відходів

Джерелом утворення відходи електричного та електронного обладнання являються: домогосподарства, комерційні, промислові, державні та інші установи.

У даний час не існує методики обліку відходів електричного та електронного обладнання.

На території Верхньодніпровської міської територіальної громади відсутні підприємства, які здійснюють діяльність у сфері управління відходами електричного та електронного обладнання.

Спеціальних контейнерів для збирання відходів електричного та електронного обладнання у власності комунального підприємства громади немає.

Інфраструктура та технічне забезпечення управління відходами

На території Верхньодніпровської міської територіальної громади відсутні об'єкти для оброблення ВЕЕО.

Проблеми та загрози

Проблеми	Загрози
Відсутність на державному рівні єдиного обліку утворення відходів електричного та електронного обладнання, у тому числі від населення. Збільшення обсягів використання електронної техніки серед населення сприятиме збільшенню обсягів утворення таких відходів.	Неможливість сформувати об'єктивну базу даних щодо відходів електричного та електронного обладнання та неможливість залучити технології та інвестиційні кошти для вирішення проблеми. Наявність у складі відходів електричного та електронного обладнання небезпечних компонентів, що містять токсичні речовини, які у разі їх належного видалення, здатні забруднити навколишнє природне середовище і поставити під загрозу здоров'я людей.

2.2.7. Відходи батарей і акумуляторів

Система управління відходами

Батареї та акумулятори - небезпечні відходи, які підлягають рециклінгу відповідно до законодавства України.

Відходи батарей та акумуляторів містять у собі токсичні хімічні елементи: кадмій, ртуть, свинець, сірчана кислота, а також небезпечний електроліт.

Згідно з Національним переліком відходів, відходи батарей і акумуляторів відносяться до груп:

- 16 06 Батареї та акумулятори;
- 20 01 Окремо зібрані фракції (за винятком 15 01).

У Верхньодніпровській МТГ на час підготовки МПУВ збір батарейок (пальчикові батарейки та акумулятори, батарейки-таблетки акумулятори від телефонів та ноутбуків) у складі побутових відходів проводиться в спеціалізовані контейнери розміщені на території магазина «АТБ- Маркет» за адресою пр. Шевченка,19, м. Верхньодніпровськ., не приймається: мобільні телефони, електронні сигарети, павербенки, ртутні лампи, градусники та автомобільні акумулятори.

В подальшому зібрані небезпечні відходи знову ж таки передаються на оброблення спеціалізованим підприємствам.

Джерела утворення та обсяги відходів

Джерелами утворення відпрацьованих батарейок, батарей та акумуляторів в Верхньодніпровській міській територіальній громаді є юридичні та фізичні особи, які у своїй діяльності використовують хімічні джерела струму для електричних приладів побутового чи промислового значення.

Інформація стосовно обсягів утворення та оброблення відходів батарей та акумуляторів на промислових підприємствах по Верхньодніпровській МТГ відсутня.

Інфраструктура оброблення відходів

Управління небезпечними відходами здійснюється відповідно до вимог Закону України «Про управління відходами» щодо управління небезпечними відходами. Системою управління передбачено роздільний збір у спеціально відведених місцях, тимчасове зберігання та подальшу передачу суб'єктам господарювання, що мають відповідні ліцензії на здійснення господарської діяльності з управління небезпечними відходами.

Проблеми та загрози

Проблеми	**Загрози**
Відсутність єдиної обґрунтованої системи обліку відпрацьованих батарейок, батарей та акумуляторів.	Неможливість сформувати об'єктивну базу даних щодо відпрацьованих батарейок, батарей та акумуляторів та неможливість залучити технології та інвестиційні кошти для вирішення проблеми.
Недостатність розповсюдження інформації для громадськості щодо можливостей задачі обладнання на рециклінг.	Збільшення об'ємів утворення відпрацьованих батарейок, батарей та акумуляторів.
Потрапляння відпрацьованих батарейок, батарей та акумуляторів на полігони ПВ.	Змішування батарейок, батарей та акумуляторів з побутовими відходами.

2.2.8. Медичні відходи

1 квітня 2025 року набув чинності наказ Міністерства охорони здоров'я України від 31.10.2024 №1827 «Про затвердження Державних санітарних норм та правил «Порядок управління медичними відходами, у тому числі вимоги щодо безпечності для здоров'я людини під час утворення, збирання, зберігання, перевезення, оброблення таких відходів».

Медичні відходи – відходи, пов'язані з доглядом за новонародженими, діагностикою, лікуванням чи профілактикою захворювань у людей.

Згідно з Національним переліком відходів, медичні відходи відносяться до груп:

- 18 Відходи пов'язані з медичним обслуговуванням людей і тварин та/або проведення відповідних досліджень (за винятком кухонних та ресторанних відходів, не пов'язаних безпосередньо з медичним обслуговуванням);
- 20 01 Окремо зібрані фракції (за винятком 15 01).

18	Відходи, пов'язані з медичним обслуговуванням людей і тварин та/або проведенням відповідних досліджень (крім кухонних та ресторанних відходів, не пов'язаних безпосередньо з медичним обслуговуванням)
18 01	Відходи, пов'язані з доглядом за новонародженими, діагностикою, лікуванням чи профілактикою захворювань у людей
18 01 01	Гострі інструменти (крім зазначених за кодом 18 01 03)
18 01 02	Частини тіла та органи, включаючи посудини з кров'ю та консервовану кров (крім зазначених за кодом 18 01 03)
18 01 03*	Відходи, збирання та видалення яких обумовлено спеціальними вимогами для запобігання виникненню інфекції
18 01 04	Відходи, збирання та видалення яких обумовлено спеціальними вимогами для запобігання виникненню інфекції (наприклад, перев'язувальний матеріал, гіпсові пов'язки, простирадла, одноразовий одяг, підгузки тощо)
18 01 06*	Хімічні препарати, що складаються або містять небезпечні речовини
18 01 07	Хімічні препарати інші, ніж зазначені за кодом 18 01 06
18 01 08*	Цитотоксичні та цитостатичні лікарські препарати
18 01 09	Лікарські препарати інші, ніж зазначені за кодом 18 01 08
18 01 10*	Відходи амальгам для стоматологічних цілей
18 02	Відходи, пов'язані з дослідженнями, діагностикою, лікуванням чи профілактикою захворювань, включаючи тварин
18 02 01	Гострі інструменти (крім зазначених за кодом 18 02 02)

18 02 02*	Відходи, збирання та видалення яких обумовлено спеціальними вимогами для запобігання виникненню інфекції
18 02 03	Відходи, збирання та видалення яких обумовлено спеціальними вимогами для запобігання виникненню інфекції
18 02 05*	Хімічні речовини, що складаються або містять небезпечні речовини
18 02 06	Хімічні речовини інші, ніж зазначені за кодом 18 02 05
18 02 07*	Цитотоксичні та цитостатичні лікарські препарати
18 02 08	Лікарські препарати інші, ніж зазначені за кодом 18 02 07

Система управління відходами

Збирання та тимчасове зберігання медичних відходів здійснюється безпосередньо медичними закладами, де утворюються відповідні відходи.

Управління медичними відходами складається з наступних етапів:

- збір всередині закладів;
- роздільне збирання;
- маркування; знезараження;
- перевезення і перенесення відходів у накопичувальні контейнери в межах закладу та їх тимчасове зберігання;
- перевезення відходів транспортом спеціалізованих організацій, з якими укладено договори, у місця їх оброблення.

Джерела утворення та обсяги відходів

Основними джерелами утворення медичних відходів Верхньодніпровської міської територіальної громади є:

- КОМУНАЛЬНЕ ПІДПРИЄМСТВО «ВЕРХНЬОДНІПРОВСЬКА ЦЕНТРАЛЬНА МІСЬКА ЛІКАРНЯ» ВЕРХНЬОДНІПРОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ»;
- КОМУНАЛЬНЕ НЕКОМЕРЦІЙНЕ ПІДПРИЄМСТВО «ВЕРХНЬО-ДНІПРОВСЬКИЙ ЦЕНТР ПЕРВИННОЇ МЕДИКО-САНІТАРНОЇ ДОПОМОГИ» ВЕРХНЬОДНІПРОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ»;
- Фельшерсько-акушерські пункти населених пунктів громади.

Медичні відходи що утворюються в закладах охорони здоров’я громади передаються на оброблення за договорами із спеціалізованими підприємствами, що мають ліцензію на здійснення господарської діяльності з управління небезпечними відходами.

Згідно з інформацією Верхньодніпровської міської ради, КП «Верхньодніпровська центральна міська лікарня» ВМР» передає медичні відходи на оброблення в ТОВ «Науково-Виробнича Компанія «Укрекомпром» (39624900) на основі укладеного договору від 07.02.2025 року №13781. В

закладі розроблено схему управління медичним відходами за категоріями А, В, С, зміни до схем управління медичним відходами відповідно до наказу МОЗ України від 01.04.2025 року №1827 в процесі розроблення. Спостерігається зменшення утворення медичних відходів у порівнянні з попереднім періодом. В КП «Верхньодніпровська центральна міська лікарня»ВМР» відсутні термометри, які містять ртуть, заміна на електронні термометри відбулась у 2020 році. Відділення репроцесингу медичних відходів у лікарні відсутнє.

- за останній рік передано 1155 кг медичних відходів;
- ТОВ «НВК «Укрекопром», 65059 м. Одеса проспект Адміральський, буд. 34А – підприємство, з яким укладено договір.

Інфраструктура оброблення

Управління медичними відходами регламентується Законом України «Про управління відходами», Національною стратегією управління відходами в Україні до 2030 року, Національним планом управління відходами до 2033 року, наказом Міністерства охорони здоров'я України від 31.10.2024 № 1827 «Про затвердження Державних санітарних норм та правил «Порядок управління медичними відходами, у тому числі вимоги щодо безпечності для здоров'я людини під час утворення, збирання, зберігання, перевезення, оброблення таких відходів» та іншими нормативно-правовими документами у цій сфері.

Відповідно до Національного плану управління відходами до 2033 року Міністерство охорони здоров'я, Міністерство економіки та довкілля України обласні та Київська міська держадміністрації, органи місцевого самоврядування (за згодою) є відповідальними за створення інфраструктури у сфері управління медичними відходами.

Проблеми та загрози

Проблеми	**Загрози**
Проблема контролю за ліцензіатами, наявністю у них ліцензії відповідних дозволів та належного виконання ними робіт з перевезення та оброблення медичних відходів.	Викидання у посадки і утворення несанкціонованих звалищ.

2.2.9. Транспортні засоби, строк експлуатації яких закінчився

Система управління відходами

Згідно з Національним переліком відходів, відходи транспортних засобів, строк експлуатації яких закінчився, відноситься до груп:

16 01 транспортні засоби різних видів (включаючи машини позадорожнього призначення), зняті з експлуатації, відходи від демонтажу транспортних засобів, знятих з експлуатації, і від обслуговування транспортних засобів.

Вимоги до організації управління знятими з експлуатації транспортними засобами визначаються Директивою 2000/53/ЄС Європейського Парламенту та Ради про транспортні засоби, що вийшли з експлуатації, в Україні Законами України «Про управління відходами» та «Про переробку транспортних засобів» та іншими нормативно–правовими актами. Підприємства, що виробляють (виготовляють) транспортні засоби та взяли на себе зобов'язання забезпечити оброблення відходів з транспортних засобів власного виробництва, подають звітність у встановленому порядку (Наказ Міністерства промислової політики України від 25.11.2013 № 63 «Про затвердження форми та порядку подання звітів підприємств, що виробляють (виготовляють) транспортні засоби та взяли на себе зобов'язання забезпечити оброблення відходів транспортних засобів власного виробництва»).

Державний реєстр суб'єктів господарювання, які здійснюють приймання та/або розбирання транспортних засобів, що обробляються регулюється порядком формування та ведення Державного реєстру суб'єктів господарювання, які здійснюють приймання та/або розбирання транспортних засобів, що обробляються, затверджений наказом Міністерства екології та природних ресурсів від 15.08.2013 року.

Закон України «Про управління відходами» передбачає, що до виробників транспортних засобів застосовуватиметься система розширеної відповідальності виробника.

Джерела утворення та обсяги відходів

Основними утворювачами відходів транспортних засобів, що були зняті з експлуатації виступають:

автовиробники та дистриб'ютори – компанії, що виробляють та реалізують транспортні засоби, відповідальні за життєвий цикл своєї продукції, включаючи етап зняття з експлуатації; власники транспортних засобів – фізичні та юридичні особи, які експлуатують транспортні засоби та приймають рішення про їх зняття з експлуатації; страхові компанії – юридичні особи, що можуть ініціювати процес зняття з експлуатації транспортних засобів у випадку їхнього значного пошкодження.

На території Верхньодніпровської МТГ відсутня система централізованого управління відходами транспортних засобів (моторні та інші масла, акумулятори, шини, тощо). Підприємства, що займаються експлуатацією, ремонтом та обслуговуванням транспортних засобів і в яких утворюються дані відходи, повинні заключати договори безпосередньо з організаціями, які займаються збиранням та обробленням відходів. Відходи транспортних засобів від приватних осіб часто вивозяться на полігон разом з ПВ.

На виготовлення автомобіля в середньому витрачається не менше 50 різних видів матеріалів і 10 тис. окремих деталей. Залежно від конструкції автомобіля і технології його виготовлення він складається на 60—80 % із сплавів заліза, решта — кольорові метали, скло, пластмаси, які також потребують оброблення.

У зв’язку із завершенням строку експлуатації у 2020 році в Україні знято з реєстрації 13193 транспортних засоби, зокрема із січня до вересня 2021 року — 12978, з них лише 52 % належали фізичним особам, у решті випадків зняття з експлуатації автомобілей ініціювали юридичні особи. Легкові автомобілі при цьому становлять 56% загальної кількості, ще 29% — вантажні транспортні засоби.

Водночас, за даними Держстату, протягом 2020 року оброблено лише 17 тонн транспортних засобів. Враховуючи, що середня власна маса вибракуваних у 2020 році транспортних засобів становить 2,7 тонни, офіційно оброблених автомобілів було 6 одиниць. В Україні щорічний обсяг автопокришок, що викидаються, становить більше 250 тис. тонн (інформація з НПУВ).

У Верхньодніпровській МТГстаном на 01.01.2025 відсутні узагальнені дані про обсяги відходів транспортних засобів, що були зняті з експлуатації.

Відходи транспортних засобів від приватних осіб часто вивозяться на полігон разом з ПВ.

У місті Верхньодніпровськ відсутні пункти прийому вторсировини, де приймають відпрацьовані шини.

Інфраструктура та технічне забезпечення управління відходами

Відповідно до Закону України «Про оброблення транспортних засобів, знятих з обліку», оброблення транспортних засобів, що втратили експлуатаційні властивості, здійснюється з метою запобігання негативному впливу на довкілля та здоров’я населення. Цей Закон визначає правові, організаційні та економічні засади діяльності, пов’язаної з обробленням транспортних засобів, знятих з обліку, на території України з метою забезпечення екологічної безпеки, охорони навколишнього природного середовища, життя та здоров’я громадян.

Право на здійснення оброблення транспортних засобів, знятих з обліку, мають суб'єкти господарювання, які зареєстровані в установленому законом порядку та здійснюють такі види діяльності:

- приймання транспортних засобів, знятих з обліку, на оброблення;
- та/або розбирання транспортних засобів, знятих з обліку, з дотриманням вимог законодавства про відходи.

Суб'єкти господарювання, які здійснюють приймання та/або розбирання транспортних засобів, знятих з обліку, повинні обробляти відходи, що утворилися у процесі розбирання транспортних засобів, самостійно, за наявності дозволу на здійснення операцій з оброблення відходів, а в разі оброблення небезпечних відходів - ліцензії на здійснення господарської діяльності з управління небезпечними відходами, або передавати їх для оброблення суб'єктам господарювання у сфері управління відходами, які мають такий дозвіл чи ліцензію, відповідно до статей 16 і 27 Закону України "Про управління відходами"

Особливу увагу необхідно приділити вилученню небезпечних компонентів (акумуляторів, мастил, паливно-мастильних матеріалів тощо) з метою належного управління ними, що описано у відповідних розділах.

Здійснення цих заходів сприятиме зменшенню кількості небезпечних відходів, повторному використанню матеріалів та організації системи управління відходами на території громади.

На час написання МПУВ в Україні відсутні організаційно-економічні механізми забезпечення оброблення транспортних засобів, знятих з експлуатації.

Проблеми та загрози

Проблеми	**Загрози**
Положення Закону України «Про переробку транспортних засобів» не можливо реалізувати через відсутність економічних інструментів стимулювання оброблення відходів транспортних засобів, знятих з експлуатації.	Накопичення необроблених транспортних засобів.

2.2.10. Осади стічних вод від комунальних очисних споруд

Система управління відходами

Управління осадом стічних вод здійснюється відповідно до вимог Закону України «Про управління відходами».

Осади стічних вод – осади, що утворюються на очисних спорудах систем водовідведення в процесі очищення стічних вод.

Згідно з Національним переліком відходів, осад стічних вод від комунальних очисних споруд відноситься до груп:

- 20 03 Інші побутові відходи.

Згідно з ДБН В.2.5-75:2013 «Каналізація. Зовнішні мережі та споруди. Основні положення проєктування» осади, що утворюються в процесі очищення стічних вод, мають проходити обробку, яка забезпечує їх повторне використання, раціональне використання території, захист ґрунту, ґрунтових вод і атмосфери, можливість оброблення біогазу.

Джерела утворення та обсяги відходів

Основним джерелом утворення осаду стічних вод на території Верхньодніпровської територіальної громади є КП ДОР «Аульский водовід» яке здійснює водовідведення в громаді за допомогою каналізаційних мереж. Система водовідведення забезпечує потреби як промислових так і побутових споживачів.

Осади стічних вод утворюються на очисних спорудах систем водовідведення (комунальної чи приватної власності) в процесі очищення стічних вод. Аналізуючи дані щодо утворення осаду стічних вод слід враховувати, що на очисних спорудах не здійснюється зважування на вагах осаду, що утворюється, а фактична вага осаду в значній мірі залежить від його вологості. Орієнтовне утворення осаду стічних вод при його вологості 96,2% складає 0,5 - 1,0% від обсягу стічних вод, що очищуються.

В Україні ситуація з переробленням осадів стічних вод, порівняно з іншими країнами світу, є вкрай негативною. На сьогодні на мулових майданчиках накопичено більше 5 млрд. тонн осадів, з яких обробляється лише від 3 до 5 % (НПУВ). Низький відсоток оброблення осадів стічних вод в Україні переважно пов’язаний із застарілим обладнанням очисних споруд.

Рік	Утворено, тис. т.*	Утилізовано, тис. т.	Видалено в спеціально відведені місця, тис. т.
2015	67129,7	0,1	12,2
2016	66691,5	0,1	11,1
2017	66176,1	0,1	Нема даних
2018	66320,9	0,1	14,2
2019	65917,5	0,1	15,6
2020	65384,2	0,1	15,2
2021	65633,8	0,1	15,1
2022	47574,6	0,1	12,1
2023	45893,8	0,1	13,9
2024	67124,0	0,1	13,2

Рисунок 2.2.10.1. Показники утворення та оброблення осадів стічних вод (ОСВ) в Дніпропетровській області за період 2015-2024 РР

(Джерело: Головне управління статистики у Дніпропетровській області, Регіональний план.)

Інфраструктура та технічне забезпечення управління відходами

Однією з найактуальніших екологічних проблем у Верхньодніпровській громаді є забезпечення чистоти поверхневих вод від забруднення неочищеними господарськими та зливовими стоками, так як у місті відсутні очисні споруди каналізаційних стоків.

2.2.11. Біовідходи

Відповідно до статті 1 Закону України «Про управління відходами» біовідходи – відходи, що мають властивість піддаватися анаеробному (без доступу кисню) або аеробному (з доступом кисню) розкладу, такі як відходи харчових продуктів або відходи харчової промисловості на всіх етапах виробництва та споживання, відходи від зелених насаджень.

Система управління відходами

Рамкова директива про відходи 2008/98/ЕС від 19.11.2008 р. визначає, що біовідходи - це біорозкладні садові та паркові відходи, харчові та кухонні відходи домогосподарств, установ, ресторанів, гуртової торгівлі, їдалень, закладів громадського харчування і роздрібної торгівлі, а також аналогічні відходи харчопереробних підприємств.

Вони поділяються на два основних потоки:

- зелені відходи з парків і садів, які містять близько 50-60% вологи;

- деревні і кухонні відходи, де вміст вологи досягає до 80%, природні добрива, осад стічних вод або інші біозкладні відходи такі як натуральний текстиль, папір або оброблена деревина.

Відповідно до Рамкової Директиви про відходи 2008/98/ЕС, країни-члени повинні вживати заходів і заохочувати:

а) роздільне збирання біовідходів з метою компостування та анаеробної деградації біовідходів;

b) оброблення біовідходів у спосіб, який забезпечує високий ступінь захисту

навколишнього середовища;

в) використання екологічно безпечних матеріалів виробництва органічних відходів.

Українське законодавство, яке регулює питання управління біовідходами:

Закон України «Про управління відходами» визначає термін «біовідходи». Відповідно до вимог Закону, для вдосконалення підготовки відходів до повторного використання, забезпечення високоякісного рециклінгу та інших операцій з відновлення відходів створюються умови для забезпечення роздільного збирання біовідходів, текстилю, небезпечних відходів у складі побутових та інших видів відходів, що підлягають роздільному збиранню.

Закон України «Про альтернативні джерела енергії» - визначає правові, економічні, екологічні та організаційні засади використання альтернативних джерел енергії (біомаси, газу з органічних відходів, газу каналізаційно-очисних станцій, біогазів) та сприяння розширенню їх використання у паливноенергетичному комплексі. Регулювання питання встановлення «зеленого тарифу». Закон України «Про побічні продукти тваринного походження, не призначені для споживання людиною» - визначає організаційні та правові засади діяльності фізичних та юридичних осіб, пов’язаної з утворенням, збиранням, перевезенням, зберіганням, обробленням, видаленням побічних продуктів тваринного походження.

Наказом Міністерства розвитку громад, територій та інфраструктури України від 27.07.2023 №489 «Про затвердження Правил компостування біовідходів їх утворювачами на присадибних, дачних і садових ділянках» (далі – Правила), до біовідходів відносять:

- Змішані органічні відходи;
- Скошена трава, листя, сіно, солома;
- Рослинні відходи, квіти;
- Деревна кора, деревина, обрізки дерев і кущів, відходи від оброблення деревини (тирса, стружка тощо), які не були оброблені хімічними речовинами;
- Крупи, фрукти та фруктові соки, овочі, варення;
- Листя чаю, гуща та зерна кави, харчові спеції;

- Прострочені продукти харчування (продукти рослинного походження);
- Харчові відходи (окремо зібрані біовідходи);
- Корм для тварин;
- Насіння, відходи від олійних культур (осад від миття, очищення, лущення, центрифугування тощо), ячменю, хмелю, які не були оброблені біологічними або хімічними реагентами;
- Ціле та подрібнене зерно;
- Підводні рослини, водорості;
- Паперова та картонна упаковки для продуктів харчування та кормів для тварин.

Правила визначають умови та вимоги до компостування та включають рекомендовані норми компосту для поліпшення якості ґрунтів та їх підживлення.

Для утворювачів відходів стаття 31 Закону України «Про управління відходами» визначає право самостійно шляхом компостування обробляти біовідходи на присадибних, дачних і садових ділянках згідно з Правилами.

Відповідно до Правил утворювачі біовідходів мають право самостійно організовувати їх компостування на присадибних, дачних і садових ділянках з метою отримання компосту та його використання для власних потреб або передавати їх на пункти компостування.

Пункти компостування утворюються за рішенням керівних органів дачних або садівничих кооперативів (товариств) з метою організації централізованого компостування біовідходів, що утворилися на загальних територіях таких кооперативів (товариств) з метою отримання компосту та його використання для благоустрою їх територій.

Пункти компостування, утворені керівними органами дачних або садівничих кооперативів (товариств) мають відповідати вимогам законодавства про охорону навколишнього природного середовища та про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення.

Джерела утворення та обсяги відходів

Харчові відходи які утворюються населенням видаляються утворювачами таких відходів в контейнери для змішаних відходів і вивозяться на захоронення на полігон.

Відходи зеленого господарства збираються в місцях утворення після чого перевозяться на захоронення.

Компостування також частково проводиться у межах приватних садиб у сільських населених пунктах.

Управління відходами, здійснюється відповідно до правил благоустрою території.

2.3. Аналіз ефективності управління відходами територіальної громади

Аналіз ефективності управління відходами Верхньодніпровської територіальної громади здійснюється з урахуванням показників, передбачених Законом України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року», Національною стратегією управління відходами в Україні до 2030 року, схваленою розпорядженням Кабінету Міністрів України від 08.11.2017 №820-р. та Регіональним планом управління відходами Дніпропетровській області до 2034 року ухваленим розпорядженням голови Дніпропетровської ОДА № Р-153/0/3-26 від 17 квітня 2026 року

У 2023 році на замовлення Дніпропетровської обласної державної адміністрації проведено попередній аналіз системи управління відходами в області, який включав огляд територіальних громад, зокрема Верхньодніпровської МТГ. В рамках цього аналізу було визначено потребу у створенні сучасної системи роздільного збору та переробки відходів, модернізації очисних споруд та підвищенні ефективності роботи комунальних підприємств.

На виконання пункту 1 частини другої статті 26 Закону України «Про управління відходами», відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 05.09.2023 р. №947 «Про затвердження Порядку розроблення, погодження та затвердження місцевих планів управління відходами», Верхньодніпровською міською радою розпочато роботу з розроблення Місцевого плану управління відходами.

У Верхньодніпровській громаді визначено систему управління побутовими відходами, зокрема прийнято рішення Верхньодніпровської міської ради щодо визначення виконавця послуг з перевезення та оброблення побутових відходів на території громади. Затверджено тарифи та умови діяльності переможця конкурсу.

Стан довкілля громади можливо характеризувати як задовільний. Послуги з перевезення побутових відходів надає КП «ВДНЖИТЛОКОМСЕРВІС».

Перевезення ПВ здійснюється на сміттєзвалище побутових відходів у межах громади.

Також передбачено резервні ділянки для тимчасового зберігання відходів.

На території Верхньодніпровської ТГ відсутні підприємства та організації, що отримали ліцензії на здійснення господарської діяльності з управління небезпечними відходами. Відпрацьовані нафтопродукти та інші небезпечні відходи передаються спеціалізованим організаціям, що мають дозвіл та ліцензію на здійснення такої діяльності.

Система управління промисловими відходами у громаді здійснюється на загальних засадах управління промисловими відходами. Виконання всіх зобов'язань щодо дотримання вимог покладається на суб'єктів господарювання, які здійснюють діяльність на території громади. Контроль за дотриманням виконання цих вимог здійснює територіальний орган Державна екологічна інспекція Придніпровського округу .

Збирання та тимчасове зберігання медичних відходів здійснюється безпосередньо медичними закладами громади. Медичні відходи передаються на оброблення за договорами із спеціалізованими підприємствами, що мають ліцензію на здійснення господарської діяльності з управління небезпечними відходами.

На території громади функціонує централізована система водовідведення, проте очисні споруди каналізаційних стоків потребують модернізації. У перспективі розробляється проект будівництва сучасних очисних споруд, що здатен суттєво покращити екологічний стан громади.

Таблиця 2.3.1. SWOT-аналіз стану системи управління відходами у Верхньодніпровській ТГ

Сильні сторони	Слабкі сторони
Регулярне укладання договорів з акредитованими спеціалізованими організаціями для оброблення осаду та відходів. Дотримання санітарних та екологічних норм на очисних спорудах громади. Контроль та моніторинг стану полігонів та контейнерних майданчиків. Проведення просвітницьких заходів серед населення щодо роздільного збору відходів.	Обмежені технічні потужності для переробки та роздільного збирання ПВ. Відсутність сучасних технологій для зменшення обсягів утвореного осаду стічних вод. Недостатня кількість пунктів роздільного збору сміття в деяких мікрорайонах громади. Часткове невиконання плану з благоустрою контейнерних майданчиків. Застаріле обладнання на очисних спорудах, що знижує ефективність очищення води.
Можливості	**Загрози**
Можливість залучення державних та обласних програм для модернізації очисних споруд та технічного переоснащення КП. Впровадження сортувальних станцій та компостування органічних відходів для зменшення навантаження на полігони.	Незаконне вивезення та спалювання відходів мешканцями або підприємствами. Перевантаження існуючого полігону та ризик забруднення довкілля. Недостатнє фінансування системи управління відходами, що

Розвиток екологічної освіти серед населення та стимулювання роздільного збору сміття. Впровадження сучасних технологій оброблення небезпечних відходів. Можливість співпраці з приватними підприємствами для реалізації проєктів з відновлюваної енергетики на основі біогазових установок.	уповільнює модернізацію та оновлення обладнання. Зростання обсягів відходів унаслідок розширення населення та промислового розвитку. Невиконання екологічних стандартів підприємствами-забруднювачами громади.

РОЗДІЛ ІІІ ПЛАНУВАННЯ УПРАВЛІННЯМ ВІДХОДАМИ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

3.1 Цілі та цільові показники

Цілі місцевого плану та його цільові показники визначаються на основі аналізу поточного стану управління відходами, а також з урахуванням Національного і Регіонального планів управління відходами.

Цільові показники, встановлені Регіональним планом управління відходами (далі – РПУВ), є обов'язковими для перенесення до місцевого плану і можуть бути скориговані лише на підставі обґрунтування, наведеного в місцевому плані.

Під час визначення цільових показників місцевим планом застосовується принцип локалізації цільових показників та планів вищого рівня, тобто перенесення їх значень на рівень територіальної громади за часовими періодами, що збігаються із встановленими Національним планом управління відходами (далі – НПУВ).

Цільові показники з управління побутовими відходами також встановлені Законом України «Про управління відходами» (п. 1 статті 37).

Цілі та цільові показники МПУВ представлені у додатку 17 та цільові показники РПУВ, прийняті для МПУВ – у додатку 18.

Органи місцевого самоврядування забезпечують виконання цільових показників щодо підготовки до повторного використання та рециклінгу побутових відходів.

Законодавчо визначені цільові показники з управління побутовими відходами

Законом України «Про управління відходами» (п. 1 Статті 37. Цільові показники з управління побутовими відходами) встановлюються такі цільові показники щодо підготовки до повторного використання та рециклінгу побутових відходів:

1) до 2025 року – не менше 10 % їх маси;
2) до 2030 року – не менше 20 % їх маси;
3) до 2035 року –не менше 25 % їх маси;
4) до 2040 року – не менше 35 % їх маси.

Наказом Міністерства розвитку громад, територій та інфраструктури України від 27 червня 2024 року №581 затверджено Методику розрахунків цільових показників з підготовки до повторного використання та рециклінгу побутових відходів та Порядку подання звітності щодо виконання цільових показників з підготовки до повторного використання та рециклінгу побутових відходів Основні цілі та принципи державної політики у сфері запобігання утворенню та управління відходами, яка є обов'язковою для використання під час здійснення розрахунків цільових показників з підготовки до повторного використання та рециклінгу побутових відходів виконавчими органами сільських, селищних, міських рад.

У Методиці термін «цільові показники» - це співвідношення матеріалів, що були підготовлені до повторного використання та/або надійшли на рециклінг до загальної кількості утворених побутових відходів.

Цільові показники з підготовки до повторного використання та/або рециклінгу побутових відходів розраховуються виконавчими органами сільських, селищних, міських рад за результатами діяльності суб'єктів господарювання у сфері управління відходами, що здійснюють операції з відновлення побутових відходів, в межах системи управління побутовими відходами територіальної громади.

Розрахунок цільових показників з підготовки до повторного використання та рециклінгу побутових відходів здійснюється щорічно за результатами діяльності з підготовки до повторного використання та рециклінгу побутових відходів.

Виконавчі органи сільських, селищних, міських рад формують Звіт щодо виконання цільових показників з підготовки до повторного використання та рециклінгу побутових відходів відповідною формою, за відповідною територіальною громадою та у розрізі суб'єктів господарювання, які здійснюють збирання, перевезення та відновлення побутових відходів в межах відповідної територіальної громади, у термін до 01 лютого року, що настає за звітним роком, оприлюднюють Звіт на своєму веб-сайті.

Основними цілями державної політики у сфері запобігання утворенню та управління відходами є:

1) захист здоров'я людей та навколишнього природного середовища від негативного впливу відходів;

2) здійснення заходів у сфері управління відходами без загрози здоров'ю людей та спричинення шкоди навколишньому природному середовищу в межах встановлених нормативів шкідливого впливу фізичних факторів;

3) дотримання ієрархії управління відходами;

4) запровадження розширеної відповідальності виробника.

Основними принципами державної політики у сфері запобігання утворенню та управління відходами є:

1) запобігання – утворювач або власник відходів вживає заходів для запобігання утворенню відходів, а також для уникнення, зменшення або усунення негативного впливу відходів на здоров'я людей та навколишнє природне середовище;

2) "забруднювач платить" – утворювач або власник відходів покриває витрати на запобігання утворенню відходів, їх збирання, перевезення та оброблення, включаючи витрати на створення та утримання об'єктів оброблення відходів;

3) територіальної наближеності – оброблення відходів здійснюється на найближчій споруді або установці з оброблення відходів, або в місці захоронення відходів, враховуючи їх екологічну та економічну ефективність, відповідно до регіональних та місцевих планів управління відходами;

4) формування конкурентного середовища у сфері управління відходами - суб'єкти господарювання, органи державної влади та органи місцевого

самоврядування зобов'язані сприяти розвитку конкуренції та не повинні вчиняти будь-яких неправомірних дій, які можуть мати негативний вплив на конкуренцію у сфері управління відходами.

Цільові показники щодо управління відходами встановлено з урахуванням вимог та цільових показників, визначених Національною Стратегією управління відходами в Україні до 2030 року та скориговано з урахуванням фінансової спроможності області.

Метою розроблення РПУВ Дніпропетровської області є:

• забезпечення сталого та екологічно відповідального управління відходами в регіоні,

• впровадження стратегічного планування з урахуванням принципів співробітництва, сформованих на підставі оцінки поточного стану сфери управління відходами та вже розроблених моделей шляхом впровадження заходів зменшення утворення відходів,

• зниження негативних наслідків від діяльності з управління відходами, сприяння підготовці відходів до повторного використання, рециклінгу і відновленню, здійснення заходів у сфері управління відходами без спричинення шкоди навколишньому природному середовищу та загрози здоров'ю людей.

Цільові показники є невід'ємною частиною виконання поставлених завдань РПУВ щодо побутових відходів, а саме:

• вдосконалення та підтримання регіональної системи управління відходами;

• створення ефективної системи збирання та перевезення побутових відходів;

• створення інфраструктури для відновлення побутових відходів;

• створення інфраструктури для видалення побутових відходів.

Якщо конкретно, то вони спрямовані на такі цілі:

Запобігання утворенню відходів – через створення регіонального центру управління відходами та ГІС-управління регіональною системою управління відходами, а також зменшення обсягів використання первинної сировини.

Підготовку до повторного використання відходів – шляхом запровадження у населених пунктах роздільного збирання відходів, які придатні до повторного використання та оброблення; утворення пунктів збирання відходів для їх ремонту з метою повторного використання (насамперед відходів електричного та електронного обладнання) та збільшення обсягів побутових відходів, що спрямовуються на повторне використання.

Оброблення відходів – через створення нових потужностей з оброблення вторинної сировини та потужностей з централізованого біологічного оброблення (у т.ч. компостування) біовідходів, збільшення обсягів оброблення побутових відходів та відходів, що спрямовуються на оброблення (для суб'єктів господарювання).

Інші види оброблення, у тому числі отримання енергії за допомогою будівництва стаціонарних потужностей з термічного оброблення відходів і об'єктів механіко-біологічного оброблення побутових відходів, а також через

збільшення обсягів побутових відходів, що спрямовуються на термічне оброблення.

Додаткові цільові показники, які відстежують кількість населення охопленого послугами з перевезення ПВ, а також процес будівництва пунктів збирання для повторного використання вторсировини.

Ієрархія управління відходами

Ієрархія управління відходами впроваджується центральними та місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами та організаціями з метою (у порядку пріоритетності):

1) запобігання утворенню відходів;

2) підготовки відходів до повторного використання;

3) рециклінг;

4) відновлення відходів (у тому числі виробництво енергії);

5) видалення відходів.

Підприємства, установи та організації, діяльність яких призводить до утворення відходів, забезпечують дотримання ієрархії управління відходами шляхом:

1) планування та здійснення своєї діяльності таким чином, щоб запобігати утворенню відходів, зменшувати їх утворення, запобігати їх негативному впливу на здоров'я людей та навколишнє природне середовище під час проектування продукції, її виробництва, під час і після використання продукції;

2) здійснення відновлення відходів, утворенню яких не вдалося запобігти, забезпечуючи підготовку відходів до повторного використання, рециклінг або проведення інших операцій з відновлення, включаючи виробництво енергії;

3) видалення лише тих відходів, що непридатні з технологічних чи економічних причин до рециклінгу або інших операцій з відновлення відходів.

Запобігання утворенню відходів

Запобігання утворенню відходів досягається реалізацією таких заходів:

1) заохочення та підтримка сталого виробництва і споживання продукції;

2) заохочення проектування, виробництва та використання ресурсоефективної та більш довговічної продукції, у тому числі подовження строку її використання, а також продукції, придатної до ремонту, повторного використання та модернізації;

3) виділення з відходів сировини, яка може бути використана повторно;

4) забезпечення доступності запасних частин, інструкцій з експлуатації, технічної інформації чи інших інструментів, обладнання або програмного забезпечення, що дозволяють проводити ремонт і забезпечують повторне використання продукції без зниження рівня її якості та безпечності функціонування;

5) зменшення обсягів утворення відходів з урахуванням впровадження найкращих доступних технологій і методів управління у процесі промислового виробництва;

6) зменшення вмісту небезпечних речовин у продукції відповідно до технічних регламентів;

7) зменшення утворення відходів, непридатних з технічних чи економічних причин до рециклінгу або інших операцій з відновлення відходів;

8) визначення продукції, яка є основним джерелом засмічення навколишнього природного середовища, та вжиття відповідних заходів для запобігання та зменшення утворення відходів такої продукції;

9) проведення інформаційних кампаній для підвищення обізнаності громадськості з питань запобігання утворенню відходів та забрудненню навколишнього природного середовища;

10) створення суб'єктами господарювання, органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування відповідно до компетенції та забезпечення діяльності пунктів приймання відходів продукції для ремонту та підготовки їх до повторного використання;

11) зменшення обсягів утворення відходів харчових продуктів у роздрібних та інших торговельних мережах, закладах громадського харчування, готельних комплексах та домогосподарствах.

Підготовка відходів до повторного використання, рециклінг та інші операції з відновлення відходів

Забезпечення підготовки відходів до повторного використання, рециклінгу та інших операцій з відновлення відходів здійснюється шляхом створення та діяльності об'єктів оброблення відходів, запровадження економічних інструментів та встановлення цільових показників із збирання, підготовки відходів до повторного використання, рециклінгу або інших операцій з відновлення відходів, а також інших заходів.

Для вдосконалення підготовки відходів до повторного використання, забезпечення високоякісного рециклінгу та інших операцій з відновлення відходи підлягають роздільному збиранню та не повинні змішуватися з іншими відходами або матеріалами, що мають різні властивості.

Роздільно зібрані відходи, призначені для підготовки до повторного використання та рециклінгу, не можуть видалятися шляхом спалювання чи в інший спосіб, крім відходів, що утворюються внаслідок сортування або інших операцій з оброблення роздільно зібраних відходів та відходів, непридатних до повторного використання та рециклінгу.

Цільові показники щодо збирання, підготовки до повторного використання та рециклінгу або іншого відновлення відходів, необхідні для досягнення цілей, встановлених частиною першою статті 3 Закону України «Про управління відходами», визначаються законами України щодо продукції, на яку поширюється розширена відповідальність виробника, та Кабінетом Міністрів України (щодо інших видів відходів).

Дії стосовно управління відходами відповідно до «Національної стратегії управління відходами в Україні до 2030 року» [*Національна стратегія управління відходами в Україні до 2030 року// https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/820-2017-%D1%80#Text]* слід виконувати відповідно до встановленої ієрархії управління відходами у такій послідовності (рис. 3.1.1):

– запобігання утворенню відходів з метою оптимізації процесів проектування видобутку ресурсів, виробництва товарів (екодизайн) та утворення відходів;

– підготовку до повторного використання – створення цілої галузі для проведення перевірки, очищення чи визначення придатності продуктів або їх компонентів для повторного їх використання без попередньої обробки;

– перероблення відходів – оброблення з поверненням у виробничий цикл різних матеріалів, що містяться у відходах;

– інші види оброблення відходів, у тому числі термічне оброблення, використання відходів як вторинних енергетичних ресурсів;

– видалення відходів – захоронення їх у спеціально обладнаних місцях/об'єктах та знищення (знешкодження) на установках, що відповідають екологічним нормативам, лише у разі відсутності можливості виконати попередні ступені ієрархії.

Рисунок 3.1.1 Ієрархія пріоритетів управління відходами

Відповідно до Національної стратегії управління відходами в Україні до 2030 року одним із важливих елементів реалізації місцевого плану управління відходами має стати проведення поетапної контейнеризації населених пунктів громади, яка передбачає визначення необхідної кількості контейнерів за умови повного унітарного (змішаного) збору побутових відходів та поступового впровадження роздільного збору відходів.

Національною стратегією управління відходами в Україні до 2030 року передбачаються спеціальні заходи у сфері управління побутовими відходами, виконання яких покладено на органи місцевого самоврядування:

1) створення органами місцевого самоврядування пунктів роздільного збирання побутових відходів, які забезпечуватимуть збирання та приймання таких видів відходів:

– небезпечних відходів у складі побутових;

– великогабаритних відходів (меблів, великих речей домашнього вжитку тощо);

– вторинної сировини;

– відходів електричного та електронного обладнання, відпрацьованих батарейок, батарей та акумуляторів;

– садових та паркових відходів біологічного походження (трави, листя, гілок тощо);

– відходів будівельно-ремонтних робіт;

2) створення до 2030 року в обласних центрах мережі пунктів збирання для повторного використання меблів, побутової техніки, одягу та інших товарів, які були у вжитку.

Національною стратегією управління відходами в Україні до 2030 року передбачається:

– у сфері відходів будівельно-ремонтних робіт забезпечити функціонування централізованих потужностей для оброблення відходів будівельно-ремонтних робіт та створення регіональних об’єктів, призначених для приймання та зберігання відходів будівельно-ремонтних робіт;

– у сфері відходів електричного та електронного створення власних пунктів збирання, де буде організовано прийом різних фракцій роздільно зібраних відходів електричного та електронного обладнання;

– у сфері відпрацьованих батарейок, батарей та акумуляторів створення власних, у тому числі мобільних, пунктів збирання відпрацьованих батарейок, батарей та акумуляторів, де буде організовано прийом різних роздільно зібраних їх фракцій;

– у сфері медичних відходів передбачається запровадження роздільного збирання медичних відходів як мінімум на три потоки: безпечні відходи, аналогічні побутовим відходам; інфекційні відходи і гострі предмети; фармацевтичні відходи з можливістю їх ідентифікації (збереженням упаковок).

3.2. Управління потоками відходів

На місцевому рівні здійснюється управління відходами за наступними потоками відходів:

- побутові відходи;

- небезпечні відходи (окремо зазначаються відпрацьовані нафтопродукти, відходи, що містять стійкі органічні забруднювачі, відходи, що містять ртуть, а також відходи, що містять поліхлоровані дифеніли/поліхлоровані терфеніли);

- відходи промисловості (промислові відходи, відходи видобувної промисловості, відходи будівництва та знесення);

- рослинні відходи сільського господарства та лісового господарства, харчопереробної промисловості, деревні відходи, біовідходи;
- відходи упаковки;
- відходи електричного та електронного обладнання;
- відходи батарей і акумуляторів;
- медичні відходи;
- транспортні засоби, строк експлуатації яких закінчився;
- осади стічних вод від комунальних очисних споруд;
- біовідходи.

Побічні продукти

Речовини, предмети, що утворюються при виробництві основної продукції і не є метою даного виробництва, але придатні як сировина в іншому виробництві чи для використання як готова продукція, розглядаються як побічні продукти, а не відходи, у разі дотримання сукупності таких умов:

1) визначено подальше використання речовини або предмета;

2) речовина, предмет можуть бути використані в тому вигляді, в якому вони утворилися, без подальшого оброблення, крім нормальної виробничої практики, передбаченої галузевими стандартами;

3) речовина, предмет утворюються як невід'ємна складова виробничого процесу;

4) речовина, предмет відповідають всім встановленим вимогам до продукції, а також вимогам щодо захисту здоров'я людей і охорони навколишнього природного середовища, їх використання не становить небезпеки для здоров'я людей та навколишнього природного середовища.

Загальні вимоги до управління відходами

Відходи збираються, перевозяться та оброблюються залежно від їх виду, складу і властивостей у спосіб, що:

1) сприяє їх подальшому відновленню;

2) є безпечним для здоров'я людини та не завдає шкоди навколишньому природному середовищу, у тому числі:

- не становить загрози забруднення води, атмосферного повітря, ґрунту, для рослин і тварин, не спричиняє негативного впливу (незручностей) через шум і запах;

- не спричиняє негативного впливу на землі сільськогосподарського призначення, природні території та об'єкти, що підлягають особливій охороні;

3) відповідає встановленим стандартам або нормативам шкідливого впливу фізичних та біологічних факторів та найкращим доступним технологіям і методам управління.

Для сприяння відновленню відходів забезпечується їх роздільне збирання. Змішування відходів з іншими відходами чи матеріалами, якщо такі дії ускладнюють операції з відновлення, **забороняється.**

Утворювачі або власники відходів, які не є суб'єктами господарювання у сфері управління відходами, зобов'язані забезпечувати зберігання відходів у спосіб, що є безпечним для здоров'я людини та навколишнього природного середовища, та передавати відходи суб'єктам господарювання у сфері управління відходами протягом одного року з моменту їх утворення.

Передача суб'єктам господарювання у сфері управління відходами відходів (крім побутових відходів) з метою збирання, перевезення та оброблення здійснюється на підставі договору, укладеного відповідно до законодавства, в якому зазначається код відходів згідно з Національним класифікатором відходів, їх обсяг, найменування та код операції з відновлення та/або видалення відходів.

Суб'єкти господарювання, що здійснюють будівництво або знесення будівель та інженерних споруд, зобов'язані забезпечити роздільне збирання відходів будівництва та знесення, їх облік та передачу суб'єктам господарювання у сфері управління відходами для забезпечення їх оброблення. Відходи будівництва та знесення, що не є небезпечними, підлягають підготовці до повторного використання, рециклінгу, іншому матеріальному відновленню, включаючи зворотне заповнення.

Цільові показники щодо підготовки відходів до повторного використання, рециклінгу, іншого матеріального відновлення, включаючи зворотне заповнення, та порядок їх виконання затверджуються Кабінетом Міністрів України.

Ввезення в Україну відходів з метою їх видалення забороняється.

Управління окремими видами відходів, що утворилися внаслідок виникнення надзвичайної ситуації техногенного, природного або воєнного характеру, здійснюється відповідно до порядку, затвердженого Кабінетом Міністрів України.

3.2.1. Управління побутовими відходами

Створення та забезпечення функціонування системи управління відходами територіальної громади

Керуючись Методичними рекомендаціями з визначення морфологічного складу побутових відходів, затверджених наказом Міністерства розвитку громад та територій України від 03 травня 2024 року за №409, морфологічний склад побутових відходів рекомендується визначати за трьома джерелами їх утворення:

1) домогосподарства – багатоквартирні житлові будинки;

2) домогосподарства – одноквартирні житлові будинки;

3) інші джерела утворення побутових відходів (підприємства, установи та організації),

та визначати за такою класифікацією:

- папір та картон;
- скло;
- пластик (пластмаси та інші полімери);
- деревина;

- текстиль;
- метали (чорні та кольорові);
- комбінована упаковка (упаковка, яка може містити в собі різні поєднання, наприклад картон та метали);
- біовідходи (харчові відходи, овочі, фрукти, відходи садівництва, відходи від зелених насаджень тощо);
- відходи електричного та електронного обладнання (телефони, комп'ютери, телевізори, холодильники, праски, радіопристрої тощо);
- відходи батарей та акумуляторів (пальчикові, автомобільні, тощо);
- небезпечні відходи (тара від розчинників, фарб, ртутні лампи, прострочені ліки, отрута, хімікати, гербіциди та пестициди, засоби гігієни, памперси, тощо);
- великогабаритні побутові відходи (меблі, матраци, тощо);
- ремонтні побутові відходи (цегла, штукатурка, шпалери, тощо);
- залишок побутових відходів (кістки, шкіра, гума (шини, гумові рукавички тощо), каміння, вуличний змет тощо).

Крім того, морфологічний склад побутових відходів залежить від джерела їх утворення. Морфологічний склад відходів значно змінюється не тільки з часом, але і залежить від того, на якій конкретній території він збирається (регіон, місто, сільська місцевість тощо).

Сезонні зміни складу відходів характеризуються збільшенням вмісту харчових відходів та пластику у теплу пору року до 40 %, що пов'язано з великим вживанням овочів і фруктів в раціоні харчування населення. У холодну пору року скорочуються відходи деревини та листя з 20 до 7 %.

Морфологічний склад та фізико-хімічні властивості побутових відходів забезпечують основну інформацію, необхідну для планування й оптимізації системи управління, екологічної оцінки управління з відходами.

У Верхньодніпровській територіальній громаді морфологічний склад побутових відходів проводився в місті Верхньодніпровськ у 2020 році.

Структура побутових відходів

Морфологічний склад побутових відходів у м. Верхньодніпровськ за період 2020 року становить у процентному відношенні, %:

Органічні рештки	41,05
Дрібні фракції	11,71
Пластик	8,42
Скло	7,52
Горючі матеріали	5,19
Негорючі матеріали	5,02
Текстиль	4,84
Картон	4,26
Папір	4,13
Засоби гігієни	3,89
Композитні матеріали	2,33
Метал	0,87
Небезпечні відходи	0,78

В складі побутових відходів в м. Верхньодніпровськ наявна значна кількість харчових відходів (41%) та відходів які придатні для вторинного використання – до 40%. При цьому виявлено що до 10% харчових відходів можливо переробляти при запровадженні домашнього компостування в зонах садибної забудови.

Національним планом управління відходами до 2033 року прийнято усереднений морфологічний склад відходів. У таблиці 3.2.1.1. наведено інформацію щодо усередненого морфологічного складу відходів.

Таблиця 3.2.1.1. Інформація щодо усередненого морфологічного складу відходів згідно з Національним планом управління відходами до 2033 року, у відсотках

Найменування складових побутових відходів	**для сільських населених пунктів Вміст, %**	**для міст Вміст, %**
Харчові відходи	7	44
Папір	3,5	22
Пластмаса, пластик	25	5
Скло	11	9
Метал	1,5	8
Текстиль	6	5
Шкіра, гума	2,5	-
Дерево, листя, рослинні залишки	3	1
Кістки	1,5	-
Відсів менше 15 мм	15	5
Інше, в т.ч. вугілля, зола, шлак	24	1

Характеристики та морфологічний склад побутових відходів не є постійними та залежать від джерел їх утворення, пори року, рівня доходу, розвитку споживання, індивідуальних звичок. Інформація про морфологічний склад побутових відходів в населених пунктах Дніпропетровської області була взята із раніше проведених досліджень на території області.

Запобігання утворенню відходів

Обсяги утворення побутових відходів та їх склад визначаються переважно структурою споживання населення, основним управлінським механізмом, що застосовується у цій сфері є інформаційно-просвітницька діяльність, спрямована на пропаганду ощадливого споживання та застосування відповідних методів та підходів.

В якості запобігання утворенню відходів, розглядається запровадження (або розширення використання) індивідуального компостування біовідходів у приватних домогосподарствах місцевості, компостування у закладах харчування, а також пропаганда скорочення використання пакувальних та інших виробів з паперу та полімерів.

Організація системи збирання відходів

Система збирання побутових відходів у Верхньодніпровській міській територіальній громаді організована з метою забезпечення належного санітарного стану населених пунктів, дотримання вимог екологічної безпеки та зменшення негативного впливу відходів на навколишнє природне середовище.

Збирання побутових відходів здійснюється як у багатоквартирному, так і в приватному житловому секторі. Для цього використовуються контейнери встановленого зразка, які розміщені на спеціально облаштованих контейнерних майданчиках з урахуванням санітарних норм та вимог чинного законодавства. У приватному секторі також застосовується індивідуальне або мішкове збирання відходів відповідно до затвердженого графіка.

Вивезення побутових відходів проводиться спеціалізованим підприємством на договірних засадах за встановленими маршрутами та графіками. Регулярність вивезення забезпечує недопущення накопичення відходів, виникнення стихійних сміттєзвалищ та погіршення санітарно-епідеміологічного стану території громади.

На території громади поступово впроваджуються елементи роздільного збирання відходів, зокрема скла, пластику та паперу, шляхом встановлення окремих контейнерів або організації пунктів приймання вторинної сировини. Це сприяє зменшенню обсягів відходів, що підлягають захороненню, та підвищенню рівня екологічної свідомості населення.

Органи місцевого самоврядування Верхньодніпровської МТГ здійснюють координацію та контроль за функціонуванням системи збирання відходів, проводять інформаційно-роз'яснювальну роботу серед населення та вживають заходів щодо вдосконалення системи управління відходами відповідно до регіональних і національних стратегій.

Важливо забезпечити доступність послуг збору ПВ у селах громади, організувати пункт роздільного збирання побутових відходів у місті Верхньодніпровськ, а також проводити постійну інформаційно-роз'яснювальну роботу серед мешканців і підприємців щодо екологічно відповідального управління відходами. У додатку 23 міститься інформація про такий пункт.

Відсоток охоплення збору побутових відходів становить 86 %, поступово впроваджується різдільний збір ПВ яким охоплено 38% населення громади.

Сценарії збирання побутових відходів ґрунтуються на аналізі існуючого стану та розроблені з урахуванням:

- необхідності забезпечення 100% охоплення населення послугами з перевезення побутових відходів на території громади;
- обов'язкового впровадження роздільного збирання побутових відходів з метою поступового переходу на 100% охоплення населення та підприємств, організацій та установ роздільним збиранням;
- параметрів та кількості контейнерів для збирання побутових відходів, які необхідні для розширення зони охоплення послугами;
- частоти збирання;
- параметрів та кількості спеціально обладнаних транспортних засобів для перевезення побутових відходів;

- особливостей рельєфу місцевості, стану доріг, гідрографічної сітки;
- оптимізації маршрутів збирання.

Основою для складання прогнозів утворення відходів в Україні є чисельність населення та рівень розвитку виробничого потенціалу, транспортної та соціальної інфраструктури.

Населення у Верхньодніпровській територіальній громаді станом на 1 січня 2025 року складає 35 903 особи.

Загалом, середньостатистичний мешканець України утворює 0,8 кг побутових відходів за день, що включає обсяги утворення змету та відходів з площі зеленого насадження на прибудинковій території.

Таким чином, за рік одна особа утворює в середньому 292 кг побутових відходів та 38 кг великогабаритних, ремонтних і відходів будівництва та знесення.

Враховуючи вищенаведене у Верхньодніпровській ТГ утворюється 10 483тонн/рік побутових відходів.

В громаді розпочато запровадження роздільного збирання побутових відходів.

КП «ВДНЖИТЛОКОМСЕРВІС» ВМР» придбано прес гідравлічний для ущільнення пластику та паперу, встановлено 36 контейнерів для роздільного збирання паперу, скла та ПЕТ пляшок.

У додатку 20 надано дані щодо продовження експлуатації місць чи об'єктів розміщення відходів у т.ч. полігони та звалища, відповідно у додатку 19 надано інформацію про припинення експлуатації місць чи об'єктів розміщення відходів.

Законом України «Про основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року» закріплено, що частка відходів, що захоронюються до 2030 року має становити 35%.

Законом України «Про управління відходами» визначено, що органи місцевого самоврядування забезпечують виконання цільових показників щодо підготовки до повторного використання та рециклінгу побутових відходів.

Встановлюються такі цільові показники щодо підготовки до повторного використання та рециклінгу побутових відходів:

1) до 2025 року - не менше 10 % їх маси;
2) до 2030 року - не менше 20 % їх маси;
3) до 2035 року - не менше 25 % їх маси;
4) до 2040 року - не менше 35 % їх маси.

Органи місцевого самоврядування забезпечують управління побутовими відходами згідно з правилами благоустрою населеного пункту, регіональними та місцевими планами управління відходами та забезпечують кожному утворювачу побутових відходів надання послуги з управління побутовими відходами.

Організація роздільного збирання побутових відходів здійснюється виконавчими органами органів місцевого самоврядування згідно із Законом України «Про управління побутовими відходами» та відповідно до Методики роздільного збирання побутових відходів, затвердженої наказом Міністерства

розвитку громад, територій та інфраструктури України від 13 грудня 2023 року № 1130, зареєстрованої в Міністерстві юстиції України 02 лютого 2024 року за № 168/41513.

До складу Верхньодніпровської міської територіальної громади входить 48 населених пунктів: м. Верхньодніпровськ, с. Богодарівка, с. Новогригорівка, с. Підлужжя, с. Самоткань, с. Тарасівка, с. Авксенівка, с. Боровківка, с. Вільні Хутори, с. Матюченкове, с. Павло-Григорівка, с. Ярок, с. Бородаївка, с. Правобережне, с. Андріївка, с. Водяне, с. Діденкове, с. Зелене, с. Зуботрясівка, с. Кривоносове, с. Миколаївка, с. Солов'ївка, с. Томаківка, с. Ганнівка, с. Заполички, с. Клин, с. Мости, с. Новоселівка, с. Попівка, с. Дніпровокам'янка, с. Івашкове, с. Калужине, с. Павлівка, с. Суслівка, с-ще Дніпровське, с. Бородаївські Хутори, с. Василівка, с. Домоткань, с. Заріччя, с. Корнило-Наталівка, с. Якимівка, с. Мишурин Ріг, с-ще Новомиколаївка, с. Братське, с. Воєводівка, с. Чепине, с. Чубарівка, с. Пушкарівка які об'єднані у 11 старостинських округів: це Боровківський, Бородаївський, Водянський, Ганнівський, Дніпровокам'янський, Зарічанський, Мишуринрізький, Новомиколаївський, Першотравенський, Пушкарівський, Дніпровський.

МПУВ пропонується застосування наступну технологічну схему роздільного збирання побутових відходів.

Для міста Верхньодніпровськ пропонується застосувати при організації роздільного збирання побутових відходів технологічну схему 2 зі встановленням наступних типів контейнерів/пластикових пакетів, а саме:

1) один жовтий контейнер/пластиковий пакет для збирання пластику;

2) один контейнер/пластиковий пакет блакитного кольору з написом «Ресурсоцінні відходи», призначений для збирання видів ресурсоцінних відходів, які не збираються у перший контейнер/пластиковий пакет;

3) один контейнер/пластиковий пакет сірого кольору, призначений для збирання змішаних побутових відходів.

При цьому у сірий контейнер/пластиковий пакет не збирати біовідходи і небезпечні відходи, в складі побутових.

Ресурсоцінні відходи, які збираються в контейнері/пластиковому пакеті блакитного кольору, перевозяться на об'єкти відновлення відходів для здійснення операцій з їх попереднього сортування.

У третьому контейнері/пластиковому пакеті збираються змішані побутові відходи з подальшим перевезенням на об'єкти відновлення відходів.

Для мешканців інших сіл та селищ, при організації роздільного збирання побутових відходів пропонується застосувати технологічну схему 1 зі встановленням двох типів контейнерів/пластикових пакетів, а саме:

Перший контейнер – блакитного кольору з написом «Вторинна сировина» – призначений для збирання відходів як вторинної сировини, окрім органічної складової побутових відходів.

Другий контейнер – сірого кольору – призначений для збирання решти змішаних відходів, у тому числі органічної складової побутових відходів.

При цьому у сірий контейнер/пластиковий пакет не збирати біовідходи і небезпечні відходи, в складі побутових.

Технологічна схема 1 передбачає перевезення зібраних ресурсоцінних відходів на об’єкти відновлення відходів для здійснення операцій з їх попереднього сортування. Перевезення змішаних побутових відходів здійснюється на об’єкти відновлення для здійснення операцій з їх відновлення.

За Сценарієм МПУВ пропонується створення та облаштування пункту роздільного збирання побутових відходів - спеціально обладнаної території для збирання побутових відходів з використанням або без використання контейнерів та пресувального обладнання, а також майданчик для зберігання роздільно зібраних відходів.

Відсортована сировина повинна реалізовуватися підприємцями, ресурсоцінних відходів, або відвозити на досортовування сортувальною лінією, які плануються встановити в кількості 4 одиниці в Кам’янському районі за інформацією з регіонального плану управління відходами у Дніпропетровській області до 2034 року.

Відходи, які підлягають захороненню, вивозяться на планований регіональний полігон побутових відходів у Верхньодніпровській територіальній громаді.

Відповідно до Регіонального плану управління відходами у Дніпропетровській області до 2034 року за оптимальною альтернативою номер два, територія області поділяється на сім кластерів, а саме: Дніпровський, Кам’янський, Криворізький, Нікопольський, Самарівський, Павлоградський, та Синельниківський. Верхньодніпровська міська територіальна громада входить до складу Кам’янського кластера де основна концепція управління відходами базується на принципах механіко-біологічного оброблення та мінімізації захоронення на дрібних звалищах. У місті Верхньодніпровськ передбачено функціонування сміттєперевантажувальної станції з елементами сортування відходів та майданчиком для компостування зелених відходів, що дозволяє значно скоротити витрати на транспортування шляхом перевантаження залишкових відходів у великогабаритний транспорт.

Діяльність з експлуатації СПС регулюється Розділом ІІІ «Експлуатація об'єктів перевантаження побутових відходів» Правил експлуатації об'єктів управління побутовими відходами, що затверджені наказом Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 04.05.2012 № 196.

Облаштування та експлуатація полігонів побутових відходів має здійснюватися у відповідності до Правила технічної експлуатації полігонів, припинення експлуатації, рекультивації та догляду за полігонами після припинення їх експлуатації, затверджених наказом Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України від 10.02.2025 № 263 (після набрання чинності).

Слід також зазначити що такий об’єкт повинен дотримувати вимог пункту 11.2.2 ДБН Б.2.2-12:2019 «Планування та забудова територій», об’єкти сортування побутових відходів допускається розміщувати в промислових та комунально-складських зонах населених пунктів та за їх межами або на території полігону побутових відходів за умови організації санітарно-захисної зони відповідно до вимог санітарного законодавства. Розташування об’єктів

сортування побутових відходів на рекреаційних територіях, у зонах санітарної охорони джерел водопостачання та прибережних смугах водойм, охоронних зон курортів забороняється.

Основним об'єктом для кінцевого захоронення залишків відходів усього Кам'янського кластера, згідно з планом, виступає регіональний полігон у місті Вільногірськ, який має стати опорним центром оброблення та відповідати сучасним екологічним стандартам. Така конфігурація об'єктів інфраструктури дозволяє громаді інтегруватися у загальну обласну систему, забезпечити виконання цільових показників щодо збирання та оброблення відходів, а також є необхідною умовою для отримання державного фінансування на реалізацію місцевих екологічних проєктів.

Біовідходи, які утворюються на присадибних і садових ділянках рекомендується утворювачам біовідходів самостійно організовувати їх компостування на присадибних і садових ділянках з метою отримання компосту та його використання для власних потреб.

Враховуючи те, що на території громади працюють агропромислові підприємства є доцільність залучити дані суб'єкти господарювання до облаштування компостувальних місць (компостерів).
Для населених пунктів Верхньодніпровської територіальної громади на розрахунковий період до 2034 року доцільно передбачити застосування контейнерів місткістю 1,1 м³ та 0,24 м³ на колісчатах:

- контейнерів місткістю 1,1 м³ – для планово-подвірної системи збирання відходів (багатоповерхова та частково садибна забудова, установи, організації та підприємства) в тому числі для роздільного збирання відходів (із кришками із спеціальними отворами);

- контейнерів місткістю 0,24 м³ – для домогосподарств садибної забудови та частково установ, організації та підприємств;

- сміттєвих баків об'ємом 0,12м³ з метою підвищення рівня комфортності та умов проживання мешканців, покращення санітарно-епідеміологічного стану міської території для приватних домогосподарств.

Для забезпечення впровадження технологічної схеми 2 роздільного збирання побутових відходів у Верхньодніпровській територіальній громаді з чисельністю населення 35 903 особи орієнтовна потреба становить близько **733 контейнера об'ємом 1,1 м³**, з урахуванням періодичності вивезення та морфологічного складу відходів.

Таблиця 3.2.1.2. Припущення щодо розрахунку капітальних витрат на закупівлю контейнерів та будівництво/облаштування контейнерних майданчиків на території Верхньодніпровської МТГ

Показник	Кількість	Одиниця виміру	Вартість за одиницю, грн	Загальна вартість, грн
Контейнери (1,1 м³)	733	шт	10 000 - 15000	7 330 000 – 10 995 000
Контейнерні майданчики	126	шт	50 000 - 70 000	6 300 000 - 8 820 000
Разом	-	-	-	**13630 000 - 19815 000**

На одному майданчику розташовується 5 контейнерів. Контейнери призначені для роздільного збору органічних, сухих та змішаних відходів. Вартість контейнера та майданчика наведена орієнтовно. Загальна сума включає тільки закупівлю контейнерів та облаштування майданчиків, без додаткового обладнання та супутніх витрат.

Оброблення залишкових відходів буде здійснюватися на заводі МБТ/МБО, який планується побудувати до 2035 року. Первісне припущення полягає в тому, що завод МБТ/МБО буде використовувати процес біосушіння або оброблення в компостувальних тунелях, і крім відокремленої вторинної сировини буде вироблятися RDF/FSR. Вироблений RDF/FSR може бути призначений для цементних заводів. Остаточне рішення має бути підтверджене на етапі техніко-економічного обґрунтування після детального морфологічного аналізу складу утворюваних відходів. Також рекомендується визначити остаточну альтернативу разом із розробкою техніко- економічного обґрунтування для Кам'янського кластеру. Якщо для Дніпра буде надана перевага будівництву електростанції на RDF, потужність повинна бути прийнята з урахуванням кількості RDF/FSR, виробленого в Кам'янському кластері.

Реалізація відсортованих ресурсоцінних відходів дасть можливість отримати кошти, та спрямувати їх на розвиток системи управління відходами, наприклад, на закупівлю контейнерів для роздільного збирання відходів. Окрім цього, сортування забезпечить мінімізацію відходів спрямованих на захоронення, знизить об'єми захоронення, що відповідно впливає на зниження витрат на транспортування цих відходів на полігони.

Однак, для того, щоб ця концепція запрацювала, необхідно налагодити сортування відходів у певних об'ємах та здійснювати сортування на постійній основі.

Реалізація ресурсоцінної сировини здійснюється підприємствами, які згідно з чинним законодавством у сфері управління відходами мають бути зареєстровані на інформаційному порталі Екосистема, та мати дозвіл на здійснення операцій з оброблення відходів, згідно з постановою Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку видачі, відмови у видачі, анулювання дозволу на здійснення операцій з оброблення відходів» від 19.12.2023 року № 1328.

Роздільне збирання макулатури, склотари та плівки здійснюється приватними особами у м. Верхньодніпровськ та смт. Дніпровське.

Мінімізація навантаження на довкілля, пов'язаного з відходами.

Мінімізація навантаження на довкілля, пов'язаного з відходами у Верхньодніпровській МТГ, забезпечується через організацію системи збирання та перевезення побутових відходів, контроль за їх розміщенням та впровадження заходів із запобігання забрудненню навколишнього природного середовища. У громаді здійснюються роботи з підтримання належного санітарного стану території, розвитку інфраструктури управління відходами, удосконалення системи обліку відходів та забезпечення належного управління небезпечними відходами відповідно до вимог природоохоронного законодавства.

Організація перевезення та оброблення відходів у т.ч. підготовки до повторного використання.

З метою досягнення нормативно визначених цільових показників щодо управління відходами:

- зменшення обсягу захоронення побутових відходів - до 30% до 2030 року;
- підготовки до повторного використання та рециклінгу побутових відходів:
- до 2025 року - не менше 10% їх маси,
- до 2030 року - не менше 20% їх маси,
- до 2035 року - не менше 25% їх маси,
- до 2040 року - не менше 35% їх маси,

та на підставі аналізу технологічного потенціалу заходів, спрямованих на зменшення обсягу захоронення побутових відходів, при управлінні відходами на території громади необхідно запроваджувати:

- системи роздільного збирання побутових відходів (вторинної сировини);
- компостування органічної частини і спалювання побутових відходів.

Для Верхньодніпровської МТГ, враховуючи обсяги утворення відходів, фінансово-економічні фактори, можливості залучення інвестиційних коштів оброблення побутових відходів можливе шляхом:

- будівництва заводу МБО, передбаченого в РПУВ;

створення невеликих установок для оброблення органічних відходів методом компостування як на підприємствах, так і у приватних садибах.

На території Верхньодніпровської МТГ надання послуг для населення та підприємств зі збору та перевезення побутових відходів здійснює КП «Вднжитлокомсервіс»ВМР».

Перевезення відходів відбувається спеціалізованими сміттєзбиральними автомобілями:

- сміттєвоз ГАЗ-3309;
- сміттєвоз МАЗ 533 702-280;
- сміттєвоз на шасі КАМАЗ – місткість кузову 18 м^3;
- сміттєвоз МАЗ 437-50;
- трактор МТЗ ;
- мінінавантажувач BOBCAT.

Перевозяться побутові відходи на захоронення на полігон ПВ поблизу м. Верхньодніпровськ та на існуючі звалища та стихійні сміттєзвалища у населених пунктах Верхньодніпровської ТГ. Більше інформації про це зазначено у розділі 2.2.1.

Перевезення побутових відходів необхідно здійснювати сміттєвозами, що унеможливлюють їх розвіювання, розсипання, розливання та розпилення, з урахуванням вимог, передбачених Державними санітарними нормами та правилами утримання територій населених місць, затвердженими наказом Міністерства охорони здоров'я України № 145 від 17 березня 2011 року, зареєстрованими в Міністерстві юстиції України 05 квітня 2011 року за № 457/19195 та Методичних рекомендацій з організації збирання та перевезення побутових відходів, затверджених наказом Міністерства розвитку громад та територій України від 23 жовтня 2024 року за № 1172.

Тарифи на послуги у сфері управління побутовими відходами

Для забезпечення сталого функціонування системи управління побутовими відходами важливо враховувати, що діяльність із розвитку об'єктів інфраструктури управління відходами доцільно синхронізувати з процесом розвитку надання послуг з управління побутовими відходами у міській територіальній громаді.

Визначальними для величини тарифу на послуги з управління побутовими відходами є витрати на збирання відходів, на їх перевезення до пункту роздільного збору побутових відходів та полігонів побутових відходів на захоронення.

Постановою Кабінету Міністрів України від 26.09.2023 року №1031 «Про затвердження Порядку формування середньозваженого тарифу на послугу з управління побутовими відходами, а також тарифів на збирання, перевезення, відновлення та видалення побутових відходів» регулюється питання встановлення тарифів.

Відповідно рішення Верхньодніпровської міської ради Кам'янського району Дніпропетровської області від 27.03.2024 р. №74 «Про коригування тарифів на послуги з управлінням побутовими відходами (з вивезення побутових відходів) встановлених рішенням Верхньодніпровської міської ради від 17.03.2021 року №108 для КП "ВДНЖИТЛОКОМСЕРВІС"ВМР"» на території Верхньодніпровської громади встановлений тариф на послуги з управління побутовими відходами для населення (з ПДВ) – 270,70 грн/м3, зокрема:

- тариф для мешканців багатоквартирних будинків, на 1 чоловіка за місяць – 30,0грн;
- тариф для мешканців приватного сектору, на 1 чоловіка за місяць – 37,45 грн.

Тариф для бюджетних організацій та інших споживачів (з ПДВ) – 311,31 грн/м3. Для проведення аналізу величини тарифу припускається, що витрати на збирання, транспортування та оброблення ресурсоцінних компонентів побутових відходів покриваються частково за рахунок реалізації отриманої

продукції та через механізм розширеної відповідальності виробника (після прийняття відповідних нормативно-правових актів).

Інформація щодо тарифів на збирання, перевезення, відновлення та видалення побутових відходів у Верхньодніпровській МТГ міститься у додатку 16.

Очікувані тарифи розраховані в межах економічної доступності для оплати населенням (1-1,5% від середнього доходу). Інформація щодо середнього доходу мешканців Верхньодніпровської МТГ становить 8 925 грн. на одного мешканця в місяць.

Відтак, розмір плати за послуги з управління побутовими відходами для населення може становити від 134 грн для одного мешканця у місяць.

Враховуючи, що Верхньодніпровська міська територіальна громада з відвідувачів міста збирає туристичний збір, передбачити з цього збору суму на послугу з управління відходами.

Окрім цього, для підприємців та юридичних осіб встановити обґрунтовану сплату за надання послуг з управління відходами.

Створення об’єктів оброблення відходів

Дані щодо об'єктів оброблення відходів, будівництво або реконструкція яких планується у період планування за МПУВ міститься у додатку 21.

Облаштування пунктів роздільного збирання побутових відходів

Національною стратегією управління відходами в Україні до 2030 року передбачаються спеціальні заходи у сфері управління побутовими відходами, виконання яких покладено на органи місцевого самоврядування.

Пункти роздільного збирання побутових відходів можуть створювати органи місцевого самоврядування.

Збирання окремих видів відходів може здійснюватися мобільними пунктами збирання (оснащеними транспортними засобами).

У пунктах роздільного збирання побутових відходів здійснюється роздільне збирання відходів текстилю, деревини, великогабаритних та ремонтних відходів, відходів зелених насаджень, небезпечних відходів у складі побутових відходів, відходів паперу, картону, металу, пластику, скла, електронного та електричного обладнання, батарей та акумуляторів, інших видів відходів.

У разі запровадження розширеної відповідальності виробника щодо певного виду продукції збирання (приймання) відходів такої продукції у пунктах роздільного збирання побутових відходів здійснюється на підставі договорів з організаціями розширеної відповідальності виробника та за рахунок таких організацій.

У відповідності до п. 11.2.4 ДБН Б.2.2-12:2019 «Планування та забудова територій» (ДБН, 2019) у населених пунктах слід передбачати місця для встановлення пунктів приймання відходів паперу, пластику, скла, відходів упаковки, відпрацьованих батарейок, батарей і акумуляторів, електричного і

електронного обладнання та шин. Згідно ДБН Б.2.2-12:2019 пункт площею 30 м^2 призначений для обслуговування 10 тис. осіб населення. За умови дотримання відповідних ліцензійних умов, такі пункти можуть використовуватися також для збирання небезпечних відходів у складі побутових.

Для Верхньодніпровської МТГ передбачено організація 1 пункту роздільного збирання побутових відходів.

МПУВ пропонується на території громади створення пункту роздільного збирання побутових відходів - спеціально обладнаної території для збирання побутових відходів з використанням або без використання контейнерів та пресувального обладнання, а також майданчик для зберігання роздільно зібраних відходів.

Методикою роздільного збирання побутових відходів, затвердженого наказом Міністерства розвитку громад, територій та інфраструктури України від 13 грудня 2023 року № 1130, закріплено єдині підходи до організації роздільного збирання побутових відходів в межах території територіальних громад, що є складовою системи управління побутовими відходами, та застосовується під час розроблення правил благоустрою населених пунктів та місцевих планів управління відходами.

Роздільне збирання відходів в межах території територіальних громад здійснюється для таких видів відходів, як папір і картон, пластик, скло, метал (далі - ресурсоцінні відходи). При цьому створюються умови для забезпечення роздільного збирання біовідходів, текстилю, небезпечних відходів у складі побутових та інших видів відходів, що підлягають роздільному збиранню, зокрема відходів деревини, великогабаритних та ремонтних відходів, відходів зелених насаджень, упаковки, електричного та електронного обладнання, батарей та акумуляторів.

Великогабаритні та ремонтні відходи збираються окремо в контейнерах місткістю 5 м^3 і більше, які розташовуються на контейнерних майданчиках та пунктах роздільного збирання побутових відходів, а також за заявкою споживача.

Небезпечні відходи у складі побутових відходів збираються окремо від інших видів побутових відходів за такими системами збирання побутових відходів: контейнерною системою, у пунктах роздільного збирання побутових відходів (в тому числі мобільних - оснащених транспортних засобах), або за заявкою споживача, і передаються суб’єктам господарювання, що отримали ліцензії на здійснення господарської діяльності з управління небезпечними відходами.

Керуючись Методикою роздільного збирання побутових відходів, затвердженого наказом Міністерства розвитку громад та територій України від 13 грудня 2023 року № 1130, пункт роздільного збирання побутових відходів - це спеціально обладнана територія для збирання побутових відходів з використанням або без використання контейнерів та пресувального обладнання, а також майданчик для зберігання роздільно зібраних відходів.

Відповідно до Методичних рекомендацій з організації збирання та перевезення побутових відходів, затверджених наказом Міністерства розвитку

громад та територій України від 23 жовтня 2024 року за № 1172, пункти роздільного збирання побутових відходів можуть бути стаціонарними та мобільними (оснащені транспортні засоби).

Стаціонарні пункти роздільного збирання побутових відходів слід облаштовувати з дотриманням таких вимог:

- відстань від меж земельних ділянок закладів освіти та лікувально-профілактичних закладів, стін житлових та громадських будівель і споруд, майданчиків для ігор дітей та відпочинку населення повинна становити не менше 30 м;

- відстань від меж присадибних ділянок із сторони вулиць на території садибної забудови в межах території територіальних громад повинна становити не менш 8 м;

- наявність твердої та рівної основи (покриття), зокрема з бетону чи асфальту;

- наявність облаштованого в'їзду та під'їзних доріг, що забезпечують безперешкодний проїзд транспортних засобів;

- наявність системи організованого відведення води, що утворюється внаслідок випадання атмосферних опадів (у разі потреби).

Відповідно до п. 11.2.4 ДБН Б.2.2-12:2019 —Планування та забудова територій пункт площею 3 м² призначений для обслуговування 1 тис. осіб населення. З узагальненим досвідом та рекомендаціями щодо створення пункту роздільного збирання побутових відходів та організації їх роботи можна ознайомитись за посиланням: https://u-lead.org.ua/media?tab=manuals&fbclid=IwY2xjawJc3nRleHRuA2FlbQIxMAABHkPp7N_mnmORU6mnY4SzMYOullw-iWB_LDL5eiwPsw7XvnsF-SdDFktOJwBc_aem_CYKFZUnVkPKltiSrnR3RsQ. Цей огляд та рекомендації за потреби можуть бути використані в якості додаткового джерела інформації представниками громад при розробленні рішень зі створення та експлуатації пункту роздільного збирання побутових відходів.

На майданчику для збирання та зберігання роздільно зібраних відходів в межах пункту роздільного збирання побутових відходів збирання та зберігання ресурсоцінних відходів здійснюється не більше одного року з моменту їх утворення, що є безпечним для здоров'я людей та навколишнього природного середовища відповідно до екологічних та санітарно-епідеміологічних вимог.

Облаштування пункту роздільного збирання побутових відходів та строк зберігання змішаних побутових відходів у контейнерах на території пунктів роздільного збирання побутових відходів не повинен перевищувати норми, встановлені відповідно до вимог Державних санітарних норм та правил утримання територій населених місць, затверджених наказом Міністерства охорони здоров'я України від 17 березня 2011 року № 145 та з дотриманням норм екологічного та санітарного законодавства.

Верхньодніпровській міській територіальній громаді при виборі ділянки для облаштування пункту роздільного збирання побутових відходів, необхідно врахувати, що визначення місць розташування відповідних об'єктів управління відходами має здійснюватися з урахуванням пріоритету вимог екологічної безпеки (стаття 3 Закону України «Про охорону навколишнього природного

середовища» та стаття 3 Закону України «Про охорону земель»), збереження цінних природоохоронних територій та об’єктів, забезпечення дотримання вимог природоохоронного та іншого законодавства, а також затвердженої у встановленому порядку містобудівній документації.

Також під час розроблення усіх видів проектної документації при здійсненні землеустрою, розробці містобудівної документації, а також здійсненні господарської та іншої діяльності необхідно дотримуватись вимог частини четвертої статті 15 Закону України «Про екологічну мережу», згідно з якою регіональні та місцеві схеми формування екомережі є основою для їх розроблення.

Природно-заповідний фонд Верхньодніпровської територіальної громади є важливою складовою екологічної мережі регіону та охоплює 3% від площі громади. Детальніше об’єкти ПЗФ описані в розділі 1 МПУВ.

Окрім цього, головною водною артерією громади є **річка Дніпро**, яка протікає вздовж східної межі громади. У межах Верхньодніпровської МТГ річка має широку долину з численними терасами, заплавами та старицями. Ця ділянка належить до верхньої частини **Кам’янського водосховища**, утвореного внаслідок будівництва греблі на Дніпрі. У межах громади в Дніпро впадають кілька менших річок і струмків. Найбільшими серед них є Домоткань, Омельник, Кам’янка та Терсянка.

Керуючись 88 та 89 статтями Водного кодексу України, з метою охорони поверхневих водних об'єктів від забруднення і засмічення та збереження їх водності вздовж річок, морів і навколо озер, водосховищ та інших водойм в межах водоохоронних зон виділяються земельні ділянки під прибережні захисні смуги.

Прибережні захисні смуги встановлюються по берегах річок та навколо водойм уздовж урізу води (у меженний період) шириною:

для малих річок, струмків і потічків, а також ставків площею менше 3 гектарів - 25 метрів;

для середніх річок, водосховищ на них та ставків площею більше 3 гектарів - 50 метрів;

для великих річок, водосховищ на них та озер - 100 метрів.

Якщо крутизна схилів перевищує три градуси, мінімальна ширина прибережної захисної смуги подвоюється.

У прибережних захисних смугах уздовж річок, навколо водойм та на островах забороняється влаштування звалищ сміття.

Облаштування пункту роздільного збирання побутових відходів доцільно розглянути на території громади із врахуванням вищезазначених критеріїв.

Витрати на будівництво та облаштування пункту роздільного збирання побутових відходів формуються на основі розробленої проектно-кошторисної документації.

Джерелами фінансування витрат на облаштування пункту та здійснення роздільного сортування побутових відходів можуть бути кошти місцевого бюджету, залучені кошти суб’єктів господарювання, що здійснюють діяльність на території міської територіальної громади, інші кошти не заборонені законодавством.

Роздільно зібрані ресурсоцінні відходи після їх сортування, у разі необхідності, передаються суб’єктам господарювання, які здійснюють відповідні операції з відновлення відходів, на підставі укладених договорів.

Реалізація ресурсоцінних відходів дозволить отримати додаткові джерела надходження.

Запровадження роздільного збирання побутових відходів із подальшим сортуванням зібраних відходів сприятиме зменшенню обсягів відходів, що спрямовуються на захоронення, та, відповідно, витрат на їх перевезення і захоронення.

У пункті роздільного збирання побутових відходів рекомендується приймати відходи електричного та електронного обладнання, батарей та акумуляторів від населення або за масою, або за одиницею окремого виду відходів, складати їх за видами відходів та передавати на об’єкти оброблення таких відходів. У пункті роздільного збирання побутових відходів рекомендується використовувати за необхідності пакувальні матеріали та ящики з метою відділення відходів електричного та електронного обладнання, батарей та акумуляторів, що є у складі побутових відходів, один від одного до передачі на об’єкти оброблення таких відходів.

Верхньодніпровській міській територіальній громаді при виборі ділянки для облаштування пункту роздільного збирання побутових відходів, необхідно врахувати, що відповідно до пропозицій Міндовкілля України від 25.10.2024 № 25/2-21/14063-24, визначення місць розташування відповідних об'єктів управління відходами має здійснюватися з урахуванням пріоритету вимог екологічної безпеки (стаття 3 ЗУ «Про охорону навколишнього природного середовища» та стаття 3 ЗУ «Про охорону земель»), збереження цінних природоохоронних територій та об'єктів, забезпечення дотримання вимог природоохоронного та іншого законодавства, а також затвердженої у встановленому порядку містобудівній документації. Також під час визначення місць розташування та проєктування нових об’єктів інфраструктури управління відходами необхідно враховувати наявність об’єктів культурної спадщини, межі та режими використання зон їх охорони. Розміщення та експлуатація таких об’єктів повинні здійснюватися з дотриманням установлених обмежень щодо використання територій у межах зон охорони пам’яток культурної спадщини, історико-культурних заповідників та історико-культурних заповідних територій відповідно до вимог законодавства у сфері охорони культурної спадщини та Порядку, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 20.05.2026 № 740.

Основними затратами для облаштування зазначеного вище пункту роздільного збирання побутових відходів є:

- розробка кошторисної документації;
- облаштування на майданчику твердого покриття;
- закупівля контейнерів;
- для складування паперової упаковки, картону та макулатури закупівля гідравлічного пресу для пресування зібраної вторсировини;
- витрати на електроенергію та інші комунальній послуги;
- оплата праці працівникам.

Вартість облаштування пункту роздільного збирання побутових відходів визначається розробкою кошторисної документації та може становити до 500 тисяч гривень.

Закриття несанкціонованих сміттєзвалищ та звалищ, що не відповідають санітарним та екологічним вимогам

Відсутність контейнерів для збору відходів, невчасне їх перевезення у місця оброблення і захоронення є загрозою для довкілля регіону, лісів, річок, прибережних смуг тощо.

Окрім цього, на території Верхньодніпровської МТГ наявні несанкціоновані сміттєзвалища, про що описано у розділі 2.2.1. Опис поточного стану побутових відходів.

Для боротьби зі стихійними сміттєзвалищами необхідно передбачити проведення таких заходів:

- перевезення відходів зі стихійних звалищ на полігон побутових відходів;
- запобігання виникненню стихійних звалищ як на старих, так і на нових місцях;
- роз'яснювальна робота серед населення про шкоду забруднення навколишнього середовища побутовими відходами.

Ліквідацію несанкціонованих сміттєзвалищ відходів у межах населених пунктів забезпечують органи місцевого самоврядування у сфері управління відходами відповідно до статті 26 закону України «Про управління відходами».

Для перевезення відходів необхідна техніка для перевезення (самоскид, трактор з платформою) та техніка для навантаження (екскаватор, навантажувач).

Перед перевезення відходів можливе відділення великогабаритних та будівельних відходів для окремого їх перевезення. Території колишніх звалищ необхідно відгородити покажчиками (стрічкою) і інформаційними щитами про заборону розміщення відходів із зазначенням суми штрафу за порушення.

Місцевим планом управління відходами передбачаються наступні заходи щодо закриття несанкціонованих сміттєзвалищ та звалищ, що не відповідають санітарним та екологічним вимогам:

- проведення інвентаризації полігонів відходів, що не є небезпечними (у дворічний строк після затвердження положення про порядок проведення інвентаризації об’єктів з оброблення відходів);
- проведення оцінки ризику полігонів відходів, що не є небезпечними (у дворічний строк після затвердження методики проведення оцінки ризику для довкілля від об’єктів з оброблення відходів);
- підготовка та затвердження переліку полігонів відходів, що не є небезпечними, експлуатація яких повинна бути припинена, та переліку полігонів відходів, що не є небезпечними, що повинні бути приведені у відповідність із встановленими вимогами (у шестимісячний строк після проведення інвентаризації та оцінки ризику);
- розроблення та затвердження планів заходів щодо приведення полігонів відходів, що не є небезпечними, у відповідність із встановленими вимогами (у шестимісячний строк після затвердження переліку полігонів побутових відходів,

експлуатація яких повинна бути припинена, та переліку полігонів побутових відходів, що повинні бути приведені у відповідність до вимог законодавства);

- припинення експлуатації/закриття звалищ і полігонів відходів, що не є небезпечними, які не відповідають встановленим вимогам (одночасно із введенням в експлуатацію нових регіональних полігонів побутових відходів);

- розроблення проектів рекультивації звалищ і полігонів відходів, що не є небезпечними, які не відповідають встановленим вимогам (після затвердження переліку полігонів побутових відходів, що повинні бути закриті, та переліку полігонів побутових відходів, що повинні бути приведені у відповідність із встановленими вимогами);

- проведення рекультивації звалищ і полігонів відходів, що не є небезпечними, які не відповідають встановленим вимогам (після погодження проектів рекультивації полігонів побутових відходів звалищ, які не відповідають встановленим вимогам).

З метою запобігання або зменшення обсягів утворення відходів, вдосконалення механізму їх обліку, діє порядок виявлення та обліку безхазяйних відходів, що затверджений постановою КМУ від 03.08.1998 року №1217, що передбачає утворення у Раді міністрів Автономної Республіки Крим, обласними, Київською та Севастопольською міськими державними адміністраціями та органами місцевого самоврядування відповідних постійно діючих комісій з питань управління безхазяйними відходами.

Міндовкілля України розроблено новий проєкт «Деякі питання виявлення та обліку відходів, власник яких не встановлений», відповідно до прийнятого ЗУ «Про управління відходами. Відповідно до статті 46 ЗУ «Про охорону земель», підприємства, установи та організації, а також громадяни, діяльність яких пов'язана з накопиченням відходів, зобов'язані забезпечувати своєчасне перевезення таких відходів на спеціальні об'єкти, що використовуються для їх збирання, зберігання, оброблення, видалення, знешкодження і захоронення.

Забороняється несанкціоноване скидання і розміщення відходів у підземних горизонтах, на території міст та інших населених пунктів, на землях природно-заповідного та іншого природоохоронного, оздоровчого, рекреаційного та історико-культурного призначення, у межах водоохоронних зон та зон санітарної охорони водних об'єктів, в інших місцях, що може створювати небезпеку для НПС та здоров'я людини.

Ліквідація несанкціонованих сміттєзвалищ без роз'яснювальної роботи серед населення є неефективною. Тому необхідно проводити просвітницьку роботу про шкоду неправильного управління відходами для НПС та для майбутніх поколінь. Така робота повинна проводитися починаючи з початкових навчальних закладів.

З 1 січня 2030 року експлуатація місць розміщення відходів (полігонів, звалищ), що не оснащені системами вилучення та знешкодження біогазу та фільтрату, системами моніторингу викидів в атмосферне повітря та моніторингу

забруднення ґрунтів і підземних вод, забороняється. Ці вимоги не застосовуються, якщо суб'єкт господарювання, що здійснює управління місцем розміщення відходів, виконує план приведення місця розміщення відходів у відповідність з вимогами законодавства відповідно до графіку, визначеного умовами дозволу на здійснення операцій з оброблення відходів.

Станом на 2026 рік на національному рівні відсутні затверджені нормативні документи щодо порядку проведення інвентаризації об’єктів з оброблення відходів, а також методика проведення оцінки ризику для довкілля від об’єктів оброблення відходів. При прийнятті відповідних нормативно-правових документів ці заходи необхідно провести та, за необхідності, внести відповідні зміни до Місцевого плану управління відходами.

Пунктом 5 розділу XI Прикінцевих та Перехідних положень Закону України «Про управління відходами» установлено, що з 1 січня 2030 року експлуатація місць розміщення відходів (полігонів, звалищ), що не оснащені системами вилучення та оброблення біогазу та фільтрату, системами моніторингу викидів в атмосферне повітря та моніторингу забруднення ґрунтів і підземних вод забороняється. Під час розроблення та виконання проєкту рекультивації місць видалення відходів необхідно враховувати вимоги Законів України «Про землеустрій (стаття 54 та інші), «Про охорону земель» (стаття 52 та інші), «Про управління відходами» (стаття 40 та інші), а також правил розроблення робочих проєктів землеустрою, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 2 лютого 2022 року №86.

Також при плануванні, проектуванні, будівництві, реконструкції чи технічному переоснащенні об’єктів видалення відходів (полігонів) на території громади обов’язковим є неухильне дотримання вимог ДБН В.2.4-2-2005 «Полігони твердих побутових відходів. Основні положення проектування“ (із змінами № 1 та № 2). Дотримання цих норм є базовою умовою для забезпечення екологічної безпеки, належного інженерного захисту територій та попередження негативного впливу об'єктів на довкілля та здоров'я населення.

Під час розроблення та виконання проєкту рекультивації місць видалення відходів необхідно враховувати вимоги Законів України «Про землеустрій (стаття 54 та інші), «Про охорону земель» (стаття 52 та інші), «Про управління відходами» (стаття 40 та інші), а також правил розроблення робочих проєктів землеустрою, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 2 лютого 2022 року №86.

Інформаційне забезпечення

Методичними рекомендаціями з підвищення обізнаності громадськості стосовно сучасного управління побутовими відходами, затвердженими наказом Міністерства розвитку громад, територій та інфраструктури України від 20.06.2024 року №551, передбачено заходи, що спрямовані на зростання рівня обізнаності громадськості щодо сучасного управління побутовими відходами та підвищення ефективності впровадження у територіальних громадах сучасних методів та технологій управління побутовими відходами.

Під час підвищення обізнаності громадськості стосовно сучасного управління побутовими відходами рекомендується використовувати наступні методи, які визнано найбільш ефективними у розвинутих країнах, а саме:

метод стимулювання - полягає у роз'ясненні громадськості у процесі інформування переваг від здійснення певних вчинків, наприклад мінімізації утворення та роздільного збирання побутових відходів відповідно до прийнятої технологічної схеми їх збирання, скорочення використання кількості пластику, компостування біовідходів замість спалювання або захоронення побутових відходів;

метод переконання - передбачає логічний доказ якогось поняття, правової чи моральної оцінки дій. При цьому на свідомість громадян може впливати не стільки поняття та міркування, скільки їх доказовість - закони, штрафи, статистика, факти про шкоду для здоров'я. Особа, оцінюючи отриману інформацію, або стверджується у своїх поглядах або коригує їх. Переконуючись у правоті, особа як правило формує свою систему поглядів на проблему;

метод впливу - вплив на людину з метою спонукання її до певних дій, наприклад правильного управління побутовими відходами. Ефективній реалізації цього методу може сприяти використання художніх образів, інфографік, ілюстрацій, відео, перфомансів, виставок, кінопоказів тощо.

Для проведення інформаційно-комунікаційної роботи рекомендується також активно використовувати онлайн-медіа та соціальні мережі. Рекомендується створення в територіальній громаді інформаційного порталу - веб-сайту, або сторінки на платформах спільного доступу до інформації, групи в популярній соціальній мережі, яка буде адмініструватися представниками територіальної громади з метою інформування громадськості щодо управління побутовими відходами. Також на цих сторінках може бути розміщено інформацію про виконавців послуги управління побутовими відходами, наявні системи збирання різних видів побутових відходів, основні проблеми сучасного управління побутовими відходами в територіальній громаді, шляхи їх вирішення, основні заходи органів місцевого самоврядування із впровадження сучасних методів та технологій, рішень органів місцевого самоврядування в сфері управління побутовими відходами, ціни на послуги та штрафи щодо порушення екологічного законодавства.

Важливим є проведення освітньо-інформаційної кампанії у навчальних закладах громади, впровадження екологічних уроків та акцій.

3.2.2 Управління небезпечними відходами

Створення та забезпечення функціонування системи управління небезпечними відходами

У сфері управління небезпечними відходами суб’єктів господарювання необхідно забезпечити:

− мінімізацію утворення небезпечних відходів суб’єктів господарювання (у т.ч. мінімізація рівнів небезпеки відходів, що утворюються);

− максимально повну передачу суб’єктами господарювання небезпечних відходів спеціалізованим організаціям, що мають відповідні ліцензії;

− кінцевого оброблення відходів у спосіб, що гарантує захист довкілля у відповідності до чинних вимог законодавства.

При цьому, через відсутність належних умов для оброблення небезпечних відходів відбувається їх нагромадження на промислових територіях, на сьогоднішній день в регіоні не впроваджено технології з оброблення багатьох небезпечних відходів у відповідності до міжнародних стандартів за відсутності необхідної інфраструктури. Уся відповідальність за управління цими відходами покладається на їх власників, які чітко визначені. Необхідно забезпечити виконання власниками відходів, а також організаціями, що здійснюють діяльність у сфері управління небезпечними відходами, зобов’язань та/або умов контрактів з надання послуг, що стосуються управління небезпечними відходами. Створення нових об’єктів оброблення промислових небезпечних відходів РПУВ не передбачається.

Діяльність з управління небезпечними відходами суб’єктів господарювання, передбачена РПУВ, полягає у наданні інформаційної підтримки та організаційного сприяння суб’єктам господарювання щодо запровадження систем екологічного менеджменту у відповідності до стандарту ISO 14001, «методології більш чистого виробництва» у т. ч. створення та функціонування регіонального центру запровадження більш чистих виробництв (технологій) для мінімізації обсягів утворення відходів. На сайті Міндовкілля розміщений реєстр ліцензіатів, які отримали ліцензію на здійснення господарської діяльності з управління небезпечними відходами. https://eco.gov.ua/reiestr-litsenziativ-z-upravlinnia-nebezpechnymy-vidkhodamy

Загальні вимоги до управління небезпечними відходами

Небезпечні відходи у складі побутових відходів необхідно збирати окремо від інших видів побутових відходів, а у разі їх потрапляння до загального потоку вони мають відокремлюватися на етапі збирання або сортування та передаватися суб’єктам господарювання, які мають ліцензію на провадження господарської діяльності з управління небезпечними відходами.

До компонентів (складових) небезпечних відходів у складі побутових відходів можуть бути віднесені матеріали, які утворюються при роздільному збиранні побутових відходів, що містять будь-який із складових (елементів) потенційно небезпечних відходів, передбачених в Інструкції з отримання міжнародного коду ідентифікації відходів, затвердженій наказом Міністерства екології та природних ресурсів України від 16 жовтня 2000 р. N165.

Підприємства, організації та установи, які є утворювачами небезпечних відходів, зобов'язані вести облік об'ємів утворення таких відходів, забезпечити їх передачу суб’єктам господарювання, які отримали ліцензію на здійснення господарської діяльності з управління небезпечними відходами.

Небезпечні речовини, суміші та складові (компоненти) видаляються з відходів до або у процесі відновлення.

Утворення, збирання, перевезення та оброблення небезпечних відходів здійснюються у спосіб, що є безпечним для здоров'я людини та навколишнього природного середовища.

Під час здійснення будь-якої операції з управління небезпечними відходами забезпечуються заходи обліку, звітності та контролю відповідно до законодавства.

Утворювачі та власники небезпечних відходів, крім небезпечних відходів у складі побутових відходів, зобов'язані:

1) зберігати небезпечні відходи окремо від інших видів відходів у спосіб, що не становить загрози для здоров'я людини та навколишнього природного середовища;

2) забезпечувати збирання, перевезення, оброблення відходів самостійно, за наявності дозволу на здійснення операцій з оброблення відходів та ліцензії на здійснення господарської діяльності з управління небезпечними відходами, або шляхом укладення договору з суб'єктом господарювання у сфері управління відходами;

3) не допускати передачі небезпечних відходів суб'єктам господарювання, які не мають дозволу на здійснення операцій з оброблення відходів та ліцензії на здійснення господарської діяльності з управління небезпечними відходами.

Утворювачам та власникам небезпечних відходів, суб'єктам господарювання у сфері управління відходами забороняється змішувати:

1) різні види небезпечних відходів або небезпечні відходи з відходами, що не є небезпечними;

2) небезпечні відходи, що можуть бути відновлені, з відходами, що не можуть бути відновлені.

Зміна виду небезпечних відходів не повинна досягатися шляхом розбавлення або змішування відходів для зниження початкової концентрації небезпечних речовин до рівня, що є нижчим за порогові значення для визнання відходів небезпечними.

Якщо небезпечні відходи були змішані з іншими видами небезпечних відходів або іншими відходами, речовинами чи матеріалами, утворювач, власник відходів або суб'єкт господарювання у сфері управління відходами зобов'язані розділити змішані відходи якщо це технічно можливо і не призведе до заподіяння шкоди здоров'ю людини або навколишньому природному середовищу.

Планування управління небезпечними відходами на території громади

МПУВ Верхньодніпровської ТГ в залежності від категорії небезпечних відходів передбачає збирання відходів:

1. Небезпечних відходів у складі побутових, які містять ртутні лампи, хімічні джерела струму, вироби електричних і електронних приладів та деталі машин з важкими металами (так зване високотехнологічні відходи), тару із залишками фарб, лаків, чорнил, барвників, клеїв, мастил, нафтопродуктів, неідентифікованих хімічних речовин, які утворюються населенням у житловому секторі, ріжучі, колючі та інші травмонебезпечні предмети тощо;

2. Відходи електричних та електронних приладів (високотехнологічні відходи);

3. Відпрацьовані нафтопродукти – на станціях технічного обслуговування транспортних засобів;

4. Відходи транспортних засобів (високотехнологічні відходи, мастильні матеріали, охолоджуючі рідини тощо).

4. Медичні відходи (визначення терміну медичні відходи зазначено у підрозділі 2.2.8. «Медичні відходи»).

Відпрацьовані паливно-мастильні матеріали, автомобільні шини, акумулятори, відпрацьоване електричне та електронне обладнання, інші небезпечні відходи слід збирати у спеціально відведених і обладнаних місцях для обов'язкового наступного оброблення відповідно до чинного законодавства.

Зібрані у спеціалізовані контейнери небезпечні відходи у пункті роздільного збирання відходів передаються суб’єктам господарювання, які мають ліцензію на здійснення господарської діяльності з управління небезпечними відходами.

Контейнери для небезпечних відходів

Для збирання та тимчасового зберігання компонентів (складових) небезпечних відходів у складі побутових відходів, що вміщують ртуть або забруднені ртуттю, рекомендується застосовувати змінні герметичні металеві контейнери червоного кольору, які рекомендується виготовляти з холоднокатаної сталі товщиною від 0,45 до 1,5 мм з конструкцією завантажувального пристрою контейнера, а також його конструкцією усередині, що може забезпечувати цілісність під час завантаження, транспортування та вивантаження компонентів (складових) небезпечних відходів у складі побутових відходів, що вміщують ртуть або забруднені ртуттю (забезпечується виробником).

Рисунок 3.2.2.1 Вигляд контейнеру для небезпечних відходів

Доцільно також долучитися до Всеукраїнського екоруху «Батарейки здавайтеся» https://batareiky.ua/post/kudy-zdaty та встановити контейнери для збору батарейок в торгових мережах в громаді. У вищезазначених пунктах можна здавати наступні види відходів: пальчикові батарейки та акумулятори, батарейки-таблетки, акумулятори від телефонів та ноутбуків.

Для підвищення результативності роздільного збирання компонентів небезпечних відходів у складі побутових відходів та дієвості агітаційної роботи на контейнерах для збирання компонентів небезпечних відходів у складі побутових відходів рекомендується наносити перелік товарів (виробів, пристроїв, приладів), що вміщують небезпечні компоненти, та знаки, які нанесені на цих товарах або їх упаковці, за якими можливо ідентифікувати компоненти (складові) небезпечних відходів у складі побутових.

Управління небезпечними відходами у складі побутових відходів

У сфері управління небезпечними відходами у складі побутових необхідно забезпечити:

- мінімізацію утворення небезпечних відходів у складі побутових відходів;
- організацію системи роздільного збирання небезпечних відходів у складі побутових відходів для передачі на подальше оброблення.

Запобігання утворенню небезпечних відходів у складі побутових відходів забезпечується шляхом включення відповідних питань до постійної інформаційної компанії.

Усі зібрані небезпечні відходи будуть передаватися суб’єктам господарювання, які мають ліцензію на здійснення господарської діяльності з управління небезпечними відходами, що розташовані за межами області. За наявності розташованих в області установок з оброблення небезпечних

відходів, на які можуть передаватися зібрані відходи, такий варіант також може мати місце.

Варіанти технічних рішень з організації збирання небезпечних відходів у складі побутових відходів:

- створення стаціонарних пунктів приймання небезпечних відходів у складі побутових відходів;
- організація приймання небезпечних відходів у складі побутових відходів у «мобільні пункти приймання».

Остаточне рішення щодо кількості пунктів збирання відходів приймається органами місцевого самоврядування.

У відповідності до п. 11.2.4 ДБН Б.2.2-12:2019 «Планування та забудова територій» в населених пунктах слід передбачати місця для встановлення пунктів приймання відходів паперу, пластику, скла, відходів упаковки, відпрацьованих батарейок, батарей і акумуляторів, електричного і електронного обладнання та шин.

В цілому такі пункти можуть застосовуватися у т.ч. для приймання окремих небезпечних відходів у складі побутових.

Площа земельних ділянок для одного пункту приймання вторинної сировини повинна становити 15-30 м². Для узагальнених розрахунків площі земельної ділянки, для організації пункту приймання вторинної сировини слід приймати 3 м² на 1000 осіб населення.

Для Верхньодніпровської МТГ, із населенням 35 903 особи, достатньо одного такого пункту.

Для перевезення небезпечних відходів у складі побутових необхідно застосування спеціалізованих транспортних засобів. Ці машини можуть також застосовуватися для організації збирання небезпечних відходів в якості «мобільних пунктів приймання».

Слід враховувати, що надання послуг у сфері управління небезпечними відходами відноситься до ліцензованих видів діяльності. Для організації діяльності зі збирання небезпечних відходів у складі побутових відходів надавач послуг повинен отримати відповідні ліцензії на здійснення господарської діяльності з управління небезпечними відходами.

Цільове створення об’єктів орієнтованих на оброблення небезпечних відходів у складі побутових відходів у Верхньодніпровській МТГ в МПУВ не передбачається.

Управління небезпечними відходами суб’єктів господарювання

Управління небезпечними відходами, що утворюються на промислових підприємствах, здійснюється відповідно до встановлених законодавчих вимог (Закон України «Про управління відходами»).

Ефективне функціонування системи управління промисловими відходами, зокрема небезпечними, можливо лише у випадку повного і достовірного обліку відомостей про відходи та їх джерел утворення на всіх стадіях життєвого циклу відходів. Первинний облік утворення та управління відходами повинен забезпечуватися нормативно-технічним, технологічним, планово-економічним,

оперативно-технічним та бухгалтерським супроводом з використанням типової та спеціалізованої документації.

У технологічній документації на процеси або роботи, в результаті яких відбувається утворення небезпечних відходів, повинні бути відображені:

– перелік відходів, що утворюються, із зазначенням їх найменувань, кодів та класу небезпечності згідно з Національним переліком відходів і Порядку класифікації відходів з урахуванням Переліку властивостей, що роблять відходи небезпечними;

– чинні нормативи утворення небезпечних відходів і вихідні дані для їх розрахунку;

– регламенти роздільного збору та зберігання небезпечних відходів;

– особливості кінцевого управління небезпечними відходами (рециклінг/відновлення на власних об'єктах, передача на оброблення ліцензованим організаціям).

Небезпечні відходи, що утворилися на підприємстві, вилучаються з місць утворення з подальшим їх сортуванням за заданими ознаками на однорідні складові та в спеціальній тарі доставляються у місця їх зберігання з дотриманням наступних вимог:

– відходи, що містять ртуть зберігаються в заводській або закритій тарі у приміщеннях з обмеженим доступом, що добре вентилюються та мають ізолююче покриття;

– відходи, що містять кислоти, електроліти та нафтопродукти зберігаються, виходячи з їх фізичного стану, в поліетиленових мішках, пакетах, бочках та інших спеціальних видах тари, що перешкоджають попаданню та розповсюдженню шкідливих речовин в навколишнє природне середовище або робочу зону; тара повинна забезпечувати безпечне ведення вантажно-розвантажувальних і транспортних робіт.

Небезпечні відходи на території підприємства зберігаються протягом не більше одного року з моменту їх утворення, а потім передаються спеціалізованим організаціям на оброблення, або відновлюються на власних об'єктах.

Транспортування відходів здійснюється в непошкодженій тарі при використанні транспортних засобів, призначених для небезпечних відходів, з урахуванням наступних вимог:

– при транспортуванні ртутних ламп або інших ртутьвмісних відходів необхідно забезпечити цілісність і герметичність колб, в яких знаходиться металева ртуть;

– усі процеси, пов'язані з перевантаженням, перевезенням небезпечних відходів повинні бути максимально механізовані;

– контейнери, призначені для перевезення небезпечних відходів, повинні представляти собою міцну й надійну конструкцію; у верхній частині повинні бути розміщені завантажувальні люки, які надійно закриваються і фіксуються в закритому положенні;

– транспортні засоби повинні бути спеціально обладнані таким чином, щоб при їх експлуатації можливість втрат відходів і забруднення ними навколишнього природного середовища була виключена.

Для зменшення навантаження на навколишнє природне середовище та здоров'я населення, покращення умов проживання, стану інфраструктури міста суб'єкти господарювання повинні вживати заходи для зменшення обсягів утворення відходів, зокрема небезпечних. Для промислових підприємств ці заходи можуть включати:

– впровадження у виробництво найкращих доступних, ресурсозберігаючих та маловідходних технологій;

– вдосконалення операційних процесів, технічного обслуговування обладнання;

– вдосконалення системи управління небезпечними відходами, технологій і способів рециклінгу та відновлення;

– підвищення рівня технічної дисципліни та відповідальності при організації системи управління небезпечними відходами;

– моніторинг і контроль за системою управління небезпечними відходами;

Управління небезпечними відходами – здійснення операцій із збирання, перевезення, оброблення (відновлення та видалення) – підлягає ліцензуванню на підставі вимог Закону України «Про управління відходами» та в порядку, встановленому Законом України «Про ліцензування видів господарської діяльності».

Основними задачами реалізації ***системи управління небезпечними потоками відходів*** є:

– проведення заходів щодо мінімізації утворення відходів;

– проведення інвентаризації місць утворення і зберігання відходів;

– проведення оцінки місць зберігання на відповідність встановлених вимог;

– ведення суб'єктами господарювання первинного обліку та звітності щодо небезпечних відходів;

– ведення обліку обладнання, матеріалів та відходів, що містять СОЗ, зокрема ПХД;

– дотримання вимог чинного законодавства щодо управління небезпечними відходами: здійснення операцій з оброблення на власних об'єктах за наявності відповідної ліцензії або передача їх спеціалізованим організаціям – ліцензіатам управління небезпечними відходами;

– проведення операцій з оброблення небезпечних відходів за технологіями, що забезпечують мінімізацію негативного впливу і захист довкілля та здоров'я населення.

Діяльність з управління небезпечними відходами суб’єктів господарювання, передбачена МПУВ полягає у наданні інформаційної підтримки та організаційного сприяння суб’єктам господарювання щодо запровадження систем екологічного менеджменту у відповідності до стандарту ISO 14001, «методології більш чистого виробництва» у т.ч. створення та функціонування регіонального центру запровадження більш чистих виробництв (технологій) для мінімізації обсягів утворення відходів.

Відпрацьовані нафтопродукти

Створення та забезпечення функціонування системи управління відходами

Відпрацьований нафтопродукт (ВНП) - нафтопродукт, під час експлуатації якого відбулися зміни деяких властивостей, регламентованих нормативною документацією.

До відходів, що містять нафтопродукти, відносяться:

- відпрацьовані масла, мастила моторні, трансмісійні;
- фільтри (масляні, паливні, повітряні тощо);
- мул автомийок;
- пісок промаслений;
- суміші масло/вода, вуглеводні/вода, емульсії;
- змащувально-охолоджувальні рідини (ЗОР, МОР);
- обтиральні матеріали промаслені (ганчір'я).

Перелік відпрацьованих мастил (олив), що підлягають збиранню, перевезенню, зберіганню, обробленню та/або знешкодженню визначений відповідним Порядком, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 17 грудня 2012 року № 1221.

Відповідно до Порядку, для всіх суб'єктів господарювання – виробників, імпортерів мастил (олив), переробників відпрацьованих мастил (олив) та споживачів мастил (олив) встановлюються норми збирання відпрацьованих мастил (олив):

- на 2025-2029 роки – 60 відсотків загального обсягу мастил (олив);
- на 2030-2035 роки – 70 відсотків загального обсягу мастил (олив).

У сфері управління відпрацьованими нафтопродуктами необхідно забезпечити:

- повну передачу відпрацьованих нафтопродуктів спеціалізованим організаціям, що мають відповідні ліцензії;
- кінцеве оброблення відходів в спосіб, що гарантує захист довкілля у відповідності до вимог законодавства.

Надання послуг у сфері управління небезпечними відходами (у т.ч. відпрацьованими нафтопродуктами) відноситься до ліцензованих видів діяльності.

У сфері управління відпрацьованими нафтопродуктами діяльність полягає у забезпеченні дотримання суб'єктами господарювання відповідних вимог законодавства з врахуванням можливості застосування управлінських важелів впливу.

Однією з проблем у сфері управління відпрацьованими нафтопродуктами є низька якість інформації про фактичні обсяги утворення відпрацьованих нафтопродуктів в області (дані існуючих систем обліку є неповними).

Мінімізація навантаження на довкілля, пов'язаного з відходами

У МПУВ Верхньодніпровської МТГ передбачається вдосконалення системи узагальнення даних обліку відпрацьованих нафтопродуктів.

Усі суб'єкти господарювання повинні здійснювати первинний облік відходів і подавати декларації про відходи відповідно до вимог законодавства і формування єдиної відомчої бази даних щодо управління відпрацьованими нафтопродуктами.

Узагальнені дані щодо відпрацьованих нафтопродуктів використовуються для забезпечення контролю щодо передачі цих відходів ліцензованим суб'єктам господарювання, а також в якості інструменту системи моніторингу.

Інформаційне забезпечення

Однією з проблем у сфері управління відпрацьованими нафтопродуктами є низька якість інформації про фактичні обсяги утворення відпрацьованих нафтопродуктів в області, а також інформації про фактичний рух небезпечних відходів після їх передачі власниками спеціалізованим організаціям.

МПУВ передбачається вдосконалення системи узагальнення даних обліку відпрацьованих нафтопродуктів.

Управління відходами, що містять стійкі органічні забруднювачі

Створення та забезпечення функціонування системи управління відходами

Наказом Міндовкілля України від 12.10.2021 року №668 затверджено методичні рекомендації щодо визначення територій, що містять стійкі органічні забруднювачі та пропонують єдиний підхід визначення територій, які можуть бути забруднені:

- хімічними засобами захисту рослин, що містять стійкі органічні забруднювачі;
- поліхлорованими дифенілами;
- іншими стійкими органічними забруднювачами в місцях утворення або накопичення відходів,
- на об'єктах оброблення або видалення відходів.

Формування переліку територій, що містять СОЗ, рекомендується починати з виявлення об'єктів, які містять:

накопичені непридатні ХЗЗР, що містять стійкі органічні забруднювачі;

відпрацьовані оливи та нафтопродукти, які містять ПХД;

інші відходи у місцях їх утворення або накопичення, та на об'єктах оброблення або видалення відходів.

На сьогодні в Україні відсутні промислові потужності для повного відновлення та видалення відходів, що містять СОЗ. Збирання та зберігання здійснюються компаніями, що отримали ліцензії на провадження господарської діяльності з управління небезпечними відходами, відповідно до постанови

Кабінету Міністрів України від 5 грудня 2023 року №1278 «Про затвердження Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з управління небезпечними відходами».

Мінімізація навантаження на довкілля, пов'язаного з відходами.

Більшість відходів СОЗ які утворюються в домогосподарствах приватного сектору є непридатні до використання пестициди та отрутохімікати.

Схема управління цими відходами передбачає збирання у населення небезпечних відходів мобільними установами приймання, передачу їх на оброблення організаціям, що мають відповідну ліцензію на управління небезпечними відходами.

Виходячи з небезпечних властивостей стійких органічних забруднювачів, основною задачею з управління відходами, що містять СОЗ, є запобігання забруднення СОЗ інших потоків відходів та недопущення їх потраплянні у навколишнє природне середовище.

Управління відходами, що містять СОЗ, необхідно здійснювати у відповідності до Технічних настанов, встановлених Конференцією учасників Базельської конвенції «Про контроль за транскордонним переміщенням небезпечних відходів та їх видаленням», згідно яких:

– операціями з оброблення відходів, що містять СОЗ можуть бути: сорбція, змішування, зневоднення, сушіння, механічне розділення, мембранна фільтрація, масляно-водна сепарація, седиментація, вимивання розчинниками, стабілізація та затвердіння, випаровування, демонтаж обладнання, компонентів або вузлів для розділення матеріалів з метою подальшого проведення операцій з їх оброблення;

– відходи, що містять СОЗ, можуть бути піддані деструкції та незворотній трансформації, тобто спалені оброблені у фізико-хімічний спосіб;

– відходи, що містять СОЗ, можуть бути видалені на полігон, який спроектовано з дотриманням жорстких екологічних вимог; в підземні шахти і виробки.

Управління непридатними та забороненими до використання ХЗЗР

Управління непридатними та забороненими до використання ХЗЗР полягає у виявленні, обліку, обробленні таких відходів та забезпеченні екологічної та санітарної безпеки на всіх етапах управління такими відходами.

Обстеження місць складування непридатних та заборонених ХЗЗР здійснюється відповідно до вимог Порядку проведення комплексної інвентаризації місць накопичення заборонених і непридатних до використання в сільському господарстві хімічних засобів захисту рослин, затвердженого наказом Міністерства аграрної політики України, Міністерства екології та природних ресурсів України, Міністерства охорони здоров'я України від 18 жовтня 2001 року № 315/376/412, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 14 листопада 2001 р. за № 951/6142.

За інформацією Верхньодніпровської МТГ та регіональної доповіді про стан охорони навколишнього природного середовища у Дніпропетровській області за 2023 рік на території громади відсутні місця зберігання непридатних або заборонених до використання ХЗЗР.

Слід звернути увагу, що непридатні до використання ХЗЗР, тара та пакувальні матеріали з-під них відносяться до небезпечних речовин. Управління відходами, що відносяться до небезпечних, розглядається в підрозділі «Небезпечні відходи».

На сайті Міндовкілля розміщений реєстр ліцензіатів, які отримали ліцензію на провадження господарської діяльності з управління небезпечними відходами. https://eco.gov.ua/reiestr-litsenziativ-z-upravlinnia-nebezpechnymy-vidkhodamy

Управління відходами, що містять ртуть

Створення та забезпечення функціонування системи управління відходами

Схема управління відходами, що містять ртуть визначається у відповідності до джерел їх утворення.

З організацією роздільного збору небезпечних відходів в складі побутових зіпсовані і ті, що вийшли з ладу люмінесцентні лампи, ртутні термометри, інші прилади, які містять в своєму складі ртуть, зібрані від населення та об'єктів соціальної інфраструктури у спеціалізованих пунктах та мобільними пунктами приймання передаватимуться до спеціалізованих організацій, що ліцензовані на управління небезпечними відходами.

На промислових підприємствах управління відходами, що містять ртуть, здійснюється у відповідності до вимог Закону України «Про управління відходами» щодо управління небезпечними відходами. Відходи зберігаються на об'єктах збирання та протягом звітного року передаються на оброблення суб’єктам господарювання, що мають відповідну ліцензію на управління небезпечними відходами.

Мінімізація навантаження на довкілля, пов’язаного з відходами.

Для збирання та тимчасового зберігання компонентів (складових) небезпечних відходів у складі побутових відходів, що вміщують ртуть або забруднені ртуттю, рекомендується застосовувати змінні герметичні металеві контейнери червоного кольору, розміщені на контейнерних майданчиках.

Контейнери для збирання та тимчасового зберігання компонентів (складових) небезпечних відходів у складі побутових відходів, що вміщують ртуть або забруднені ртуттю, у загальному випадку рекомендується виготовляти з холоднокатаної сталі товщиною від 0,45 до 1,5 мм з конструкцією завантажувального пристрою контейнера, а також його конструкцією усередині, що може забезпечувати цілісність під час завантаження, транспортування та вивантаження компонентів (складових) небезпечних

відходів у складі побутових відходів, що вміщують ртуть або забруднені ртуттю (забезпечується виробником). Якщо компоненти (складові) небезпечних відходів у складі побутових відходів, що вміщують ртуть або забруднені ртуттю, будуть пошкоджені у контейнері під час завантаження, транспортування або вивантаження, проводиться демеркуризація контейнера.

На змінних контейнерах для збирання компонентів (складових) небезпечних відходів у складі побутових відходів, що вміщують ртуть або забруднені ртуттю, рекомендується також наносити відповідний знак.

При облаштуванні контейнерних майданчиків, на яких розміщуються контейнери для збирання компонентів (складових) небезпечних відходів у складі побутових відходів, необхідно враховувати вимоги Державних санітарних норм та правил утримання територій населених місць, затверджених наказом Міністерства охорони здоров'я України від 17.03.2011р. №145.

Інформаційне забезпечення

З метою ефективного роздільного збирання компонентів (складових) небезпечних відходів у складі побутових відходів рекомендується одночасно розпочинати агітаційну роботу щодо впровадження системи роздільного збирання компонентів (складових) небезпечних відходів у складі побутових відходів, у тому числі шляхом проведення експериментів в окремих районах населеного пункту. Під час агітаційної роботи рекомендується застосовувати етапи та використовувати засоби агітаційної роботи щодо безпечного в санітарно-епідемічному та екологічному значенні управління побутовими відходами. Для підвищення результативності роздільного збирання компонентів (складових) небезпечних відходів у складі побутових відходів та дієвості агітаційної роботи на контейнерах для збирання компонентів (складових) небезпечних відходів у складі побутових відходів рекомендується наносити перелік товарів (виробів, пристроїв, приладів), що вміщують небезпечні компоненти (складові), та знаки, які нанесені на цих товарах або їх упаковці, за якими можливо ідентифікувати компоненти (складові) небезпечних відходів у складі побутових відходів. Приклад рекомендованого переліку товарів (виробів, пристроїв, приладів), що вміщують небезпечні компоненти (складові), та знаків, що нанесені на цих товарах або їх упаковці, за якими можливо ідентифікувати компоненти (складові) небезпечних відходів у складі побутових відходів, наведено у додатку до Методичних рекомендації щодо безпечного поводження з компонентами (складовими) небезпечних відходів у складі побутових відходів, затверджених Наказом Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 30.08.2013року №423.

Відходи, що містять поліхлоровані дифеніли/поліхлоровані терфеніли

Створення та забезпечення функціонування системи управління відходами

З 2001 року Стокгольмською конвенцією про стійкі органічні забруднювачі було заборонено виробництво сполук поліхлорованих дифенілів і поліхлорованих терфенілів та продукції з їх вмістом.

На теперішній час деякі промислові підприємства ще мають на своєму балансі обладнання (трансформатори, конденсатори), що містить поліхлоровані дифеніли (ПХД).

На виконання законодавчих вимог, природоохоронними заходами в сфері управління відходами промислових підприємств передбачається списання зазначеного обладнання в повному обсязі та передача відходів, що містять ПХД, спеціалізованим організаціям, які мають ліцензію на цей вид операцій з управління небезпечними відходами.

Оскільки поліхлоровані дифеніли (ПХД) Стокгольмською конвенцією 2001 року віднесено до стійких органічних забруднювачів (СОЗ) управління небезпечними відходами, що містять ПХД здійснюється за операціями управління відходами, що містять СОЗ.

Мобільний пункт збирання небезпечних відходів – Екобус

Використання мобільних пунктів збирання небезпечних відходів є найбільш економічно вигіднішим. Найпоширенішим мобільним пунктом для збору небезпечних відходів є формат Екобуса - автобуса, що курсує населеним пунктом, зупиняється у наперед затверджених точках, куди мешканці можуть безкоштовно здати визначену кількість небезпечних відходів, що є у складі побутових (відпрацьованих батарейок, люмінесцентних ламп та ртутних термометрів, медичних відходів). Для бізнесу ця послуга платна. Середня вартість відновлення небезпечних відходів, що включають акумуляторні батареї, ртутні прилади, тару з лакофарбрових матеріалів та масел становить – 6000 грн/т.

Такий формат роботи передбачає попереднє інформування населення про те, що можна приносити, а що ні.

Основний принцип роботи мобільних пунктів збирання небезпечних відходів від населення – їхня мобільність. Такі мобільні пункти є ефективним рішенням, тому що утворювані окремі види небезпечних відходів становлять невелику кількість (наприклад, відпрацьовані батарейки та акумулятори, люмінесцентні лампи та ртутні термометри, медичні відходи).

Мінімізація навантаження на довкілля, пов'язаного з небезпечними відходами

Управління небезпечними відходами має забезпечити мінімізацію навантаження на довкілля, пов'язаного з ними, що досягається за рахунок:

– зменшення обсягів утворення небезпечних відходів, зменшення рівня небезпеки відходів;

– впровадження системи збирання небезпечних відходів, які утворюються у домогосподарствах, окремо від побутових, що мінімізує їх потрапляння на полігони ПВ і, як слідство, зменшить негативне навантаження на складові довкілля (ґрунти, ґрунтові та поверхневі води) та здоров'я населення;

– екологічно безпечне зберігання відходів на спеціально відведених та спеціально обладнаних місцях;

– проведення оцінки ризику місць зберігання небезпечних відходів з визначенням місць, що повинні бути приведені в відповідність до встановлених законодавством вимог;

– закриття місць зберігання небезпечних відходів, що не відповідають встановленим вимогам і проведення їх очищення та рекультивації;

– забезпечення передачі небезпечних відходів в максимальному обсязі спеціалізованим організаціям – ліцензіатам з управління небезпечними відходами (відновлення, рециклінгу, видалення);

– забезпечення оброблення небезпечних відходів за технологіями, що гарантують захист довкілля та здоров'я населення згідно вимог чинного законодавства;

– проведення постійного контролю утворювачів небезпечних відходів щодо дотримання законодавчих вимог в сфері управління небезпечними відходами (укладання договорів на передачу небезпечних відходів спеціалізованим організаціям, дотримання умов зберігання небезпечних відходів тощо).

Зменшенню впливу на довкілля при управління небезпечними відходами сприятимуть заходи, направленні на запобігання утворення відходів, що містять СОЗ; запобігання неконтрольованого розбирання відходів електричного і електронного обладнання та видалення кислот та електролітів з відпрацьованих акумуляторів; заборону заміни відпрацьованих нафтопродуктів (моторних масел) у місцях загального користування та на необладнаних для цього місцях; заборона незаконного спалювання нафтопродуктів тощо.

Забезпечення запобігання та мінімізації негативного впливу небезпечних відходів при їх утворення, зберіганні та управлінні покладається на власників небезпечних відходів.

Органи місцевого самоврядування повинні забезпечити координацію діяльності за виконанням власниками відходів, а також організаціями, що здійснюють діяльність у сфері управління небезпечними відходами, власних повноважень та/або умов договорів з надання послуг, що стосуються управління небезпечними відходами.

Інформаційне забезпечення

Місцевим планом управління відходами передбачається ряд заходів, спрямованих на підвищення рівня інформаційного забезпечення системи управління небезпечними відходами, зокрема:

– створення та забезпечення функціонування та вільного доступу до баз даних щодо утворювачів небезпечних відходів з розрізі суб'єктів господарювання різних форм власності з наявністю інформації щодо обсягів, видів, напрямків управління небезпечними відходами, насамперед СТО, АЗС, приватних медичних кабінетів та лабораторій, ФОП, потенційними утворювачами небезпечних відходів тощо;

– створення та забезпечення функціонування і вільного доступу до реєстрів суб'єктів господарювання в сфері управління небезпечними відходами, що здійснюють збирання, купівлю, зберігання, перевезення, оброблення (відновлення та/або видалення) небезпечних відходів;

– інформування утворювачів відходів про заходи для запобіганні утворення відходів, про придатність до повторного використання та рециклінгу, про наявні системи для приймання та роздільного збору відходів, що утворились внаслідок використання продукції, на яку поширюється розширена відповідальність виробника;

– розміщення інформаційних матеріалів на сайтах органів виконавчої влади, підприємств, установ і організацій, подання інформації на місцевих телеканалах, інформаційних табло в комунальному громадському транспорті, на дошках оголошень житлових будинків, гаражних кооперативів, садових товариств щодо:

- системи роздільного збору відходів, насамперед небезпечних відходів в складі побутових;
- місць розташування пунктів прийому небезпечних відходів від населення, зокрема батарейок, акумуляторів від телефонів та ноутбуків, ртутьвмісних ламп та термометрів, зіпсованого та відпрацьованого електронного та електричного обладнання;
- графіків роботи і маршрутів руху мобільних установок прийому небезпечних відходів;
- місць розташування підприємств і організацій, що приймають небезпечні відходи в рамках розширеної відповідальності виробника;

– створення та забезпечення функціонування системи моніторингу об'єктів оброблення та захоронення відходів, зокрема небезпечних;

– проведення інформаційно-просвітницьких заходів на місцевих теле- і радіоканалах, засобах масової інформації з метою підвищення свідомості населення щодо системи управління небезпечними відходами.

3.2.3. Управління відходами промисловості

Економіка Верхньодніпровської громади базується переважно на сільському господарстві, харчовій промисловості, машинобудування, легкій промисловості, будівельних матеріалів. Найбільша кількість підприємств зосереджена переважно у малому бізнесі приватними підприємцями.

Основним сектором економіки є аграрний. Близько 75% земельного фонду складають сільськогосподарські угіддя. Серед сільськогосподарських культур активно вирощуються пшениця, кукурудза, ріпак, гречка, овочі, картопля. У

тваринництві значну частину займає молочне скотарство**.** У громаді працюють десятки фермерських господарств і кооперативів. Існують ягідні та садові підприємства**.**

3.2.3.1. Управління промисловими відходами

Створення та забезпечення функціонування системи управління відходами

У загальному управління відходами промисловості здійснюється відповідно до норм Закону України «Про управління відходами».

Промислові відходи можна класифікувати за двома категоріями:

- небезпечні промислові відходи;
- безпечні промислові відходи.

Щодо управління небезпечними відходами слід керуватися положеннями викладеними в розділі присвяченому небезпечним відходам, де наведено детальну інформацію про рішення щодо небезпечних відходів.

Що стосується безпечних промислових відходів, то надаються наступні рекомендації:

- відстежуваність: як і у випадку небезпечних відходів, компанії несуть повну відповідальність за належне управління відходами, починаючи від зберігання на місці та до остаточного видалення на відповідний об’єкт по принципу від «колиски до могили». Збирання повинно проводитися лише уповноваженими компаніями, з аркушем відстеження від збирання до остаточного видалення відходів;
- оброблення: безпечні промислові відходи обробляються відповідно до тих самих рішень, що застосовуються для побутових відходів. Однак потік безпечних промислових відходів часто має кращу якість порівняно з комунальними відходами з погляду рішень для відновлення: рециклінг, компостування, виробництво палива RDF тощо.

Таким чином, можуть бути розроблені конкретні рішення для окремих потоків:

- компостування або метанізація безпечних промислових біовідходів,
- виробництво RDF-палива (Refuse-Derived Fuel) за рахунок потоків безпечних промислових відходів із високою теплотворною здатністю, таких як картон, папір чи пластик тощо;
- розділення відходів у джерела утворення: для відновлення значної частки безпечних промислових відходів рекомендованим рішенням є впровадження розділення відходів у джерелі утворення на органічні відходи та ресурсоцінні компоненти відходів.

Загальна схема управління відходами промисловості та відходами видобувної промисловості передбачає здійснення операцій із збирання, перевезення, відновлення (оброблення, зворотне заповнення тощо) та видалення.

Ефективне функціонування системи управління відходами промисловості та відходами видобувної промисловості включає:

- ведення обліку відходів, що утворилися у результаті діяльності чи були отримані від інших суб'єктів господарювання, облік операцій з управління відходами та подання звітності відповідно до закону;

- здійснення класифікації відходів відповідно до Національного переліку відходів та Порядку класифікації відходів;

- забезпечення здійснення операцій з оброблення відходів на об'єктах оброблення відходів;

- утримання в належному санітарному і технічному стані об'єктів оброблення відходів, забезпечення дотримання правил техніки безпеки та пожежної безпеки на них;

- наявність дозволу на здійснення операцій з оброблення відходів, відповідно до Відповідно до чинного законодавства даному суб'єкту господарювання Порядку видачі, відмови у видачі, анулювання дозволу на здійснення операцій з оброблення відходів, затверджених Постановою Кабінету Міністрів України від 19 грудня 2023 р. №1328;

- подачі декларації про відходи;

- розробка планів управління відходами. з прогнозними показниками утворення відходів, та найменуванням, заходи, яких планується вжити для запобігання утворенню та зменшення обсягів відходів, їх належного збирання, перевезення, оброблення, виконання інших зобов'язань, відповідно Порядку розроблення планів управління відходами підприємств, установ та організацій,, затвердженого наказом Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України 09 серпня 2024 року N 1003;

- недопущення змішування відходів, що можуть бути відновлені, з відходами, що не можуть бути відновлені;

- забезпечення зберігання промислових відходів у спосіб, що є безпечним для здоров'я людини та навколишнього природного середовища, та передача небезпечних промислових відходів суб'єктам господарювання у сфері управління відходами протягом одного року з моменту їх утворення на підставі договору, укладеного відповідно до законодавства, в якому зазначається код відходів згідно з Національним класифікатором відходів, їх обсяг, найменування та код операції з відновлення та/або видалення відходів;

- вжиття всіх необхідних заходів для запобігання або зменшення будь-якого шкідливого впливу на навколишнє природне середовище та здоров'я людей, що виникає в результаті управління промисловими відходами та відходами видобувної промисловості;

- проведення рекультивації та догляду полігонів/місць розміщення відходів промисловості та відходів видобувної промисловості після досягнення ними своєї проектної потужності та виведення з експлуатації, та здійснення контролю і моніторингу параметрів навколишнього природного середовища, з усуненням можливих негативних впливів місць розміщення відходів на здоров'я людей та навколишнє природне середовище;

- моніторинг об'єктів оброблення та видалення відходів для спостереження за станом навколишнього природного середовища та обсягами його ймовірного забруднення в результаті здійснення на установці, інженерній споруді або іншому об'єкті операцій з відновлення або видалення відходів тощо.

Для зменшення навантаження на навколишнє природне середовище та здоров'я населення, покращення умов проживання, стану інфраструктури МТГ суб'єкти господарювання повинні вживати заходи для зменшення обсягів утворення промислових відходів.

Для промислових підприємств ці заходи можуть включати:

– впровадження у виробництво найкращих доступних, ресурсозберігаючих та маловідходних технологій;

– використання найкращих доступних технологій та методів управління при здійсненні управління відходами видобувної промисловості;

– вдосконалення операційних процесів, технічного обслуговування обладнання;

– вдосконалення системи управління промисловими відходами, технологій і способів рециклінгу та відновлення;

– підвищення рівня технічної дисципліни та відповідальності при організації системи управління відходами;

– контроль за системою управління відходами та моніторинг за станом навколишнього природного середовища в результаті експлуатації, закриття чи рекультивації об'єктів з оброблення чи видалення відходів тощо.

Основними утворювачами промислових відходів на території Верхньодніпровської ТГ є такі підприємства як:

- ПрАТ «Дніпровський крохмалепатоковий комбінат»
- ТОВ «Шлях»
- ТОВ «Астра»
- ТОВ «Верхньодніпровське сільськогосподарське підприємство Промінь»;
- ТОВ «Колос ЛТД»
- ТОВ Верхньодніпровський авторемонтний завод
- ПАТ «Верхньодніпровський машинобудівний завод»

Найбільш багатозначними відходами у Верхньодніпровській ТГ є:

• відходи виробництва харчових продуктів;

• відходи від виробництва машин та обладнання до них;

• відходи від виготовлення обладнання для зберігання, транспортування та роздрібної торгівлі пропан-бутановими газами.

МПУВ Верхньодніпровської ТГ передбачається управління промисловими відходами, що утворюються на промислових підприємствах громади, шляхом передачі їх на оброблення суб'єктам господарювання, які мають ліцензію на оброблення відходів.

Впровадження комплексу заходів, які сприятимуть зменшенню промислових викидів є надзвичайно важливим завданням для подальшого успішного розвитку громади.

Мінімізація навантаження на довкілля, пов'язаного з відходами

Управління промисловими відходами має забезпечувати мінімізацію на довкілля та здоров'я людини, що досягається за рахунок:

• запобігання утворенню відходів або зменшення їх та їхньої шкідливості, беручи до уваги зокрема:

- управління відходами на етапі проектування та у виборі методу, використовуваного для видобування мінералів та їх оброблення;

- повернення верхнього шару ґрунту на місце після закриття об’єкту розміщення відходів або, якщо це практично неможливо, повторне використання верхнього шару ґрунту в іншому місці;

- використання менш небезпечних речовин для оброблення мінеральних ресурсів;

- заохочення до відновлення промислових відходів шляхом рециклінгу, повторного використання або рекуперації таких відходів, відповідно до чинних екологічних стандартів;

Зменшенню впливу на довкілля при управлінні промисловими відходами сприятимуть заходи:

- оброблення та вторинного використання ресурсоцінних відходів;
- утримання і рекультивація місць видалення відходів.
- пошук інноваційних технологічних рішень щодо рециклінгу (відновлення) відходів;
- упровадження та використання найкращих доступних технологій та методів управління при здійсненні управління відходами;
- розробка та виконання планів приведення місць розміщення відходів промисловості їх об’єктів оброблення у відповідність з вимогами законодавства;
- моніторинг параметрів навколишнього природного середовища, усунення можливих негативних впливів об’єкта для промислових відходів на навколишнє природне середовище та здоров’я людей.

Інформаційне забезпечення

У сфері управління промисловими відходами необхідно забезпечити:

- застосування кращих практик та технологій;
- економіку замкнутого циклу і комплексний підхід до побудови інфраструктури та залучення відходів в економічний оборот;
- ефективне використання вторинних ресурсів і розширена відповідальність виробника;
- максимального перероблення та оброблення відходів промисловості;
- розвиток інфраструктури оброблення, промислових відходів, використання існуючих промислових підприємств, як інфраструктурної бази для оброблення відходів виробництва.

3.2.3.2. Управління відходами видобутку

Геологічна будова території Верхньодніпровської територіальної громади визначається розташуванням у межах Українського кристалічного щита. На території громади та в її безпосередній близькості поширені корисні копалини переважно будівельного призначення, розробка яких має локальне значення.

До основних видів корисних копалин, що зустрічаються в межах Верхньодніпровської територіальної громади, належать:

- **піски будівельні**, які використовуються у будівництві та дорожньо-ремонтних роботах;
- **глини та суглинки**, придатні для виробництва будівельних матеріалів та земляних робіт;
- **кристалічні породи (граніти та споріднені породи)**, які застосовуються як щебінь та бутовий камінь;
- **піщано-гравійні суміші**, що використовуються у будівництві та утриманні об’єктів інженерної інфраструктури.

Родовища корисних копалин на території громади не належать до категорії стратегічних та використовуються, як правило, для забезпечення потреб місцевого ринку. Видобування корисних копалин здійснюється з урахуванням вимог природоохоронного законодавства та не є визначальним чинником формування промислових відходів у структурі утворення відходів громади.

Серед діючих підприємств КП "ДНІПРОВСЬКИЙ КАР'ЄР"**),** яке спеціалізується на видобутку піску**,** гравію, глин і каоліну та АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО ОБ’ЄДНАНА ГІРНИЧО-ХІМІЧНА КОМПАНІЯ, яка спеціалізується на добуванні руд кольорових металів.

Відходи від видобувної промисловості і розроблення стиів перелічених родовищ від основної діяльності не є небезпечними.

Об’єкти інфраструктури управління відходами добувної промисловості на території громади відсутні.

Мінімізація навантаження на довкілля, пов’язаного з відходами

При здійсненні діяльності, пов'язаної з порушенням поверхневого шару ґрунту, власники земельних ділянок та землекористувачі повинні здійснювати зняття, складування, зберігання поверхневого шару ґрунту та нанесення його на ділянку, з якої він був знятий (рекультивація), або на іншу земельну ділянку для підвищення її продуктивності та інших якостей. При вирішенні питань зняття та перенесення ґрунтового покриву земельних ділянок мають бути враховані вимоги законів України «Про землеустрій» (стаття 54 та ін.), «Про охорону земель» (стаття 52 та ін.), а також Правил розроблення робочих проєктів землеустрою, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 02.02.2022 № 86.

Управління промисловими відходами на сьогодні регулюються Державними санітарними правилами та нормами "Гігієнічні вимоги щодо поводження з промисловими відходами та визначення їх класу небезпеки для здоров'я населення" затверджені постановою Головного державного санітарного лікаря України 01.07.1999 року N29.

Також, на виконання Директив 2010/75/ЄС» прийнято Закон України “Про інтегроване запобігання та контроль промислового забруднення”.

Законом визначено основні вимоги до інтегрованого довкіллєвого дозволу, перелік видів діяльності, які вимагають його отримання, процедуру видачі, підстави відмови у видачі, підстави та порядок відкликання інтегрованого довкіллєвого дозволу, вимоги щодо обов’язкового застосування найкращих

доступних технологій та методів управління, моніторингу викидів і контролю дотримання умов інтегрованого довкіллєвого дозволу.

Окрім цього, відповідно до Директиви 2006/21/ЄС, Міністерством економіки та довкілля України підготовлено проєкт Закону «Про управління відходами видобувної промисловості", який на сьогодні проходить громадське обговорення.

Даний нормативно-правовим акт регулює наступні питання:

- нові підходи до класифікації об'єктів для відходів видобувної промисловості;
- обов'язки усіх учасників ринку;
- зобов'язує суб'єктів господарювання в даній галузі розробити плани управління відходами промисловості;
- діяльність підприємств під час управління такими відходами та під час експлуатації відповідних об'єктів, закриття та здійснення постексплуатаційних заходів;
- питання техногенних родовищ, а також управління покинутими об'єктами;
- вимоги щодо отримання дозвільних документів у сфері управління відходами видобувної промисловості, а також щодо державного нагляду (контролю);
- вимоги до фінансового забезпечення оператора з експлуатації об'єктів управління відходами видобувної промисловості;
- відповідальність за порушення вимог законодавства

Одним із важливих завдань є використання відходів промисловості, як вторинної сировини та рециклінг таких відходів.

Власникам відходів промисловості напрацювати рішення щодо переробки/повторного використання даних відходів.

Інформаційне забезпечення

У сфері управління промисловими відходами в тому числі відходами видобутку необхідно забезпечити:

- застосування кращих практик та технологій;
- економіку замкнутого циклу і комплексний підхід до побудови інфраструктури та залучення відходів в економічний оборот;
- ефективне використання вторинних ресурсів і розширена відповідальність виробника;
- максимальне перероблення та оброблення відходів промисловості;

розвиток інфраструктури з оброблення, відновлення промислових відходів, використання існуючих промислових підприємств, як інфраструктурної бази для оброблення відновлення відходів виробництва.

3.2.3.3. Управління відходами будівництва та знесення

Створення та забезпечення функціонування системи управління відходами

Відходи будівництва та знесення утворюються внаслідок діяльності з капітального ремонту, будівництва або знесення будівель і споруд в населених пунктах і місцях виробничої інфраструктури при будівництві, а також при виконанні робіт з демонтажу будинків та споруд і включають такі компоненти як бетон, цеглу, деревину, метал, асфальт, гіпсокартон та інші (скло, папір, пластик тощо).

Мінімізація навантаження на довкілля, пов'язаного з відходами

Згідно з пунктом 7 статті 13 Закону України «Про управління відходами» суб'єкти господарювання, що здійснюють будівництво або знесення будівель та інженерних споруд, зобов'язані забезпечити роздільне збирання відходів будівництва та знесення, їх облік та передачу суб'єктам господарювання у сфері управління відходами для забезпечення їх оброблення. Відходи будівництва та знесення, що не є небезпечними, підлягають підготовці до повторного використання, рециклінгу, іншому матеріальному відновленню, включаючи зворотне заповнення.

Спеціалізованого полігону для видалення відходів будівництва та знесення у Верхньодніпровській територіальній громаді немає.

Основна частина відходів будівництва та знесення утворюється від приватних підприємств, які є відповідальними за їх відновлення чи видалення.

Відповідно до європейського законодавства, відходи будівництва та знесення розглядаються як інертні матеріали. Інертні відходи можуть використовуватись для перешарування на полігонах.

Основна перевага повторного використання матеріалів полягає в економії ресурсів та енергії, яка досягається шляхом скорочення обсягів виробництва нових матеріалів. Ось приклади деяких відходів будівництва та знесення, а також їх можливого використання:

- легко демонтовані елементи, такі як двері, фурнітура, побутові електричні прилади та елементи декору. Їх можна зберегти та направити в благодійні організації або використовувати при реконструкції або для інших цілей;
- обрізки деревних матеріалів можуть використовуватися для влаштування підмощів, перемичок вікон або дверей і кріпильних брусків, щоб не відрізати від нових пиломатеріалів. Відходи деревини можна переробити в тріску і використовувати в якості мульчі або декоративного покриття;
- цеглу, бетон і цегляну або кам'яну кладку можна переробляти на місці демонтажу і використовувати в якості заповнювача, матеріалу для основи дорожнього полотна;
- залишки теплоізоляції зовнішніх стін можна використовувати як шумоізоляцію для внутрішніх стін. Такі рішення з відновлення інколи реалізують самі ж будівельні компанії.

У рамках такого підходу деякі відходи розглядаються як товар, який можна використовувати в нових будівельних проектах, усуваючи тим самим необхідність видобутку і виробництва первинних матеріалів.

Інформаційне забезпечення

Підготовка будівельників та підрядників до відповідального управління відходами допоможе мінімізувати кількість відходів та підвищить екологічну ефективність будівельних процесів. Інформувати будівельні компанії, громадськість про сучасні методи управління будівельними відходами. Також потрібно враховувати вимоги постанови Кабінету Міністрів України від 05 лютого 2026 року № 144 «Про затвердження цільових показників підготовки до повторного використання, рециклінгу та іншого матеріального відновлення відходів будівництва та знесення». Під час реалізації передбачається поетапне забезпечення досягнення встановлених державою цільових показників шляхом організації роздільного збирання відходів будівництва та знесення, максимального вилучення матеріалів, придатних до повторного використання, передачі відходів спеціалізованим суб'єктам господарювання для здійснення рециклінгу та іншого матеріального відновлення, а також мінімізації обсягів захоронення придатних до відновлення відходів.

3.2.3.4. Управління відходами від руйнувань

Створення та забезпечення функціонування системи управління відходами

У час війни з’являється ще одна категорія відходів – відходи від руйнування будівель та споруд, об’єктів інфраструктури, що спричиняє значний негативний вплив на навколишнє природне середовище.

Постановою Кабінету Міністрів України від 27.09.2022 року №1073 (зі змінами) затверджено «Порядок управління відходами, що утворились у зв’язку з пошкодженням (руйнуванням) будівель та споруд внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій або проведенням робіт з ліквідації їх наслідків та внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України» зі змінами та доповненнями внесеними постановою КМУ від 23.08.2024 року № 964 «Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України у сфері управління відходами»).

Обґрунтовано, що небезпечні військові відходи потребують безпечного знешкодження та оброблення військовими та Державною службою України з надзвичайних ситуацій. Відходи від пошкодження будівель і промислових об’єктів можна поділити на безпечні, які частково можливо повторно використовувати у будівництві, та небезпечні, які потребують оброблення.

Особливу небезпеку становлять нерозірвані снаряди і міни, фрагменти збитих ППО ракет, що не вибухнули. Підрозділами Державної служби надзвичайних ситуацій України знешкоджуються вибухонебезпечні предмети по усій території нашої держави.

Будівельні відходи, що почали масово утворюватися після обстрілів окупантами, наразі можна використати повторно при відбудові житлових об’єктів та критичної інфраструктури. Але для цього важливою є сепарація небезпечних складових цих відходів (наприклад азбесту). При руйнування промислових об’єктів утворюються різноманітні відходи: будівельні, залишки пошкоджених технологічних ліній, великогабаритні відходи, скло, відходи від речей домашнього вжитку.

Крім того, такі відходи можуть включати великі обсяги уламків та важкі матеріали, які важко транспортувати та захоронювати.

Мінімізація навантаження на довкілля, пов’язаного з відходами від руйнувань

Відходи від руйнувань зазвичай включають будівельні матеріали, такі як бетон, цегла, метал, скло, деревина, пластик, та інші елементи інфраструктури, які можуть негативно впливати на екосистеми при неналежному поводженні. Для мінімізації цього впливу необхідно застосовувати комплексні підходи:

- Селективний демонтаж, роздільне збирання та подальше сортування відходів будівництва та знесення за видами матеріалів дають змогу підвищити ефективність їх подальшого відновлення. Зокрема, бетон, метал, цегла та інші компоненти можуть відокремлюватися в окремі потоки та спрямовуватися на відповідні операції з оброблення, зокрема підготовку до повторного використання, рециклінг та інше матеріальне відновлення.
- Відходи будівництва можуть бути перероблені для повторного використання. Бетон і асфальт можна подрібнювати і використовувати як наповнювач для нових доріг або будівель. Метали можуть бути переплавлені, а скло та деревина можуть знайти повторне застосування у будівництві.
- Руйнування будівель може призвести до утворення токсичних відходів, таких як азбест, ртуть, свинець та інші небезпечні речовини. Необхідно вживати заходів для їх безпечної оброблення з мінімальним ризиком для довкілля та здоров’я людей.
- У руїнах можуть міститися електронні відходи або хімікати, які потребують спеціальної оброблення відповідно до екологічних стандартів.
- Використання сучасних технологій, таких як мобільні установки для подрібнення будівельних відходів, сприяє їх більш ефективній переробці на місці.
- Підтримка ринків для вторинних матеріалів, таких як перероблений бетон або метал, що зменшує потребу у видобутку нових ресурсів і зменшує навантаження на довкілля.

Ці заходи допоможуть зменшити екологічні наслідки від руйнувань, сприятимуть повторному використанню матеріалів і мінімізують обсяги відходів, що потрапляють на звалища або в природу.

Інформаційне забезпечення

Підготовка будівельників та підрядників до відповідального управління відходами допоможе мінімізувати кількість відходів та підвищить екологічну ефективність будівельних процесів. Інформувати будівельні компанії, громадськість про сучасні методи управління відходами від руйнувань.

3.2.4. Управління рослинними відходами сільського господарства та лісового господарства, харчопереробної промисловості, деревними відходами, біовідходами

Створення і забезпечення функціонування системи управління відходами сільського господарства та лісового господарства, харчопереробної промисловості, деревними відходами, біовідходами

Рослинні відходи сільського господарства

Управління відходами сільського господарства рослинного походження здійснюється на загальних засадах управління відходами.

Наказом Міністерством розвитку громад, територій та інфраструктури України від 27.07.2023 №489 «Про затвердження Правил компостування біовідходів їх утворювачами на присадибних, дачних і садових ділянках» (далі – Правила) до біовідходів відносять:

- Змішані органічні відходи;
- Скошена трава, листя, сіно, солома;
- Рослинні відходи, квіти;
- Деревна кора, деревина, обрізки дерев і кущів, відходи від оброблення деревини (тирса, стружка тощо), які не були оброблені хімічними речовинами;
- Крупи, фрукти та фруктові соки, овочі, варення;
- Листя чаю, гуща та зерна кави, харчові спеції;
- Прострочені продукти харчування (продукти рослинного походження);
- Харчові відходи (окремо зібрані біовідходи);
- Корм для тварин;
- Насіння, відходи від олійних культур (осад від миття, очищення, лущення, центрифугування тощо), ячменю, хмелю, які не були оброблені біологічними або хімічними реагентами;
- Ціле та подрібнене зерно;
- Підводні рослини, водорості;
- Паперова та картонна упаковки для продуктів харчування та кормів для тварин.

Правила визначають умови та вимоги до компостування та включають рекомендовані норми компосту для поліпшення якості ґрунтів та їх підживлення.

Для утворювачів відходів стаття 31 Закону України «Про управління відходами» визначає право самостійно шляхом компостування обробляти біовідходи на присадибних, дачних і садових ділянках згідно з Правилами.

Відповідно до Правил утворювачі біовідходів самостійно організовують їх компостування на присадибних, дачних і садових ділянках з метою отримання компосту та його використання для власних потреб або передають їх на пункти компостування.

Пункти компостування утворюються за рішенням керівних органів дачних або садівничих кооперативів (товариств) з метою організації централізованого компостування біовідходів, що утворилися на загальних територіях таких кооперативів (товариств) з метою отримання компосту та його використання для благоустрою їх територій.

Пункти компостування, утворені керівними органами дачних або садівничих кооперативів (товариств) мають відповідати вимогам законодавства про охорону навколишнього природного середовища та про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення.

Питання, пов'язані із **відходами сільського господарства рослинного походження у Верхньодніпровській територіальній громаді вирішуються на рівні с/г суб'єктів господарювання.**

Серед основних питань:

- низький рівень організованого збирання та оброблення, відходи рослинного походження (солома, гичка, кукурудзяні стебла, залишки овочів, фруктів тощо) не збираються централізовано.
- поширена незаконна практика спалювання пожнивних залишків приватними домогосподарствми.
- Компостування в масштабах громади не організовано, незважаючи на потенціал використання рослинних відходів як добрив.
- біогазові установки відсутні, хоча громада має великий аграрний потенціал для їх створення (особливо з урахуванням змішаних відходів – гній + рослинні рештки).
- багато корисних біовідходів не перетворюються на вторинний ресурс – не повертаються в ґрунт, не використовуються як підстилка для тварин, енергія або сировина для біопалива.
- немає системного моніторингу утворення та шляхів управління рослинними відходами. Низька поінформованість аграріїв про екологічні ризики і технології переробки.

Рослинні відходи лісового господарства

Загальним напрямком управління рослинними відходами лісового господарства є їх використання в якості твердого палива.

Як правило дане питання вирішується в межах співпраці окремих господарюючих суб'єктів і не потребує спеціального управління на рівні територіальної громади.

Деревні відходи

Загальними напрямком управління деревними відходами є їх використання в якості палива або для виготовлення компосту.

Деревні відходи від домогосподарств можуть використовуватися в якості твердого палива або піддаватися компостуванню в цих же домогосподарствах.

Деревні відходи комунального походження можуть використовуватися в якості палива в комунальній теплоенергетиці або піддаватися компостуванню на компостних пунктах, спеціально облаштованих в громаді.

Для утворювачів відходів стаття 31 Закону України «Про управління відходами» визначає право самостійно шляхом компостування обробляти біовідходи на присадибних, дачних і садових ділянках згідно з Правилами компостування біовідходів їх утворювачами на присадибних, дачних і садових ділянках, наказ Міністерства розвитку громад, територій та інфраструктури України від 27.07.2023 №489. Також слід взяти до уваги вимоги Порядку реалізації експериментального проекту щодо видалення дерев та чагарників за межами населених пунктів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 17.06.2026 № 802. Деревні та рослинні відходи, що утворюються внаслідок проведення таких робіт, мають бути охоплені системою належного управління відповідно до вимог законодавства, з наданням переваги їх повторному використанню та відновленню перед видаленням.

Біовідходи

Біовідходи – це відходи, що мають властивість піддаватися анаеробному або аеробному розкладу, такі як відходи харчових продуктів або відходи харчової промисловості на всіх етапах виробництва та споживання, відходи від зелених насаджень.

Для утворювачів відходів стаття 31 Закону України «Про управління відходами» визначає право самостійно шляхом компостування обробляти біовідходи на присадибних, дачних і садових ділянках згідно з Правилами компостування біовідходів їх утворювачами на присадибних, дачних і садових ділянках, наказ Міністерства розвитку громад, територій та інфраструктури України від 27.07.2023 №489.

Управління відходами харчопереробної промисловості

Для відходів харчової промисловості рішення щодо переадресації відходів зі звалищ є легко застосовними. Існують добре перевірені рішення для оброблення біовідходів на місці утворення або поза ним:

- компостування;
- метанізація.

На території Верхньодніпровської ТГ функціонують підприємства харчопереробної промисловості, що детальніше описано в розділі 2 . Для утворювачів харчових відходів стаття 31 Закону України «Про управління відходами» визначає право самостійно шляхом компостування обробляти біовідходи на присадибних, дачних і садових ділянках згідно з Правилами компостування біовідходів їх утворювачами на присадибних, дачних і садових ділянках, наказ Міністерства розвитку громад, територій та інфраструктури України від 27.07.2023 №489.

Відходи тваринного походження

Організаційні та правові засади діяльності фізичних та юридичних осіб, пов'язаної з утворенням, збиранням, перевезенням, зберіганням, обробленням, переробленням, видаленням побічних продуктів тваринного походження, не призначених або визнаних непридатними для споживання людиною, продуктів оброблення, перероблення побічних продуктів тваринного походження, не призначених для споживання людиною визначені Законом України «Про побічні продукти тваринного походження, не призначені для споживання людиною» (7 квітня 2015 року № 287-VIII). [Закон України «Про побічні продукти тваринного походження, не призначені для споживання людиною»].

Вимоги щодо управління відходами тваринного походження визначено в Законі України «Про управління відходами».

Побічні продукти тваринного походження, не призначені для споживання людиною – це туша або частини туш забитих, загиблих тварин, сировина та продукти тваринного походження, що не призначені або визнані непридатними для споживання людиною (далі - побічні продукти тваринного походження).

У сфері управління відходами тваринного походження необхідно забезпечити:

1. Дотримання вимог екологічної та ветеринарно-санітарної безпеки в місцях зберігання відходів тваринного походження (у т.ч. побічних продуктів тваринного походження);

2. Можливість оброблення відходів тваринного походження (у т.ч. побічних продуктів тваринного походження) з отриманням цільових продуктів шляхом розвитку відповідної інфраструктури;

3. Можливість видалення відходів тваринного походження (у т.ч. побічних продуктів тваринного походження), таких, що не підлягають обробленню, шляхом розвитку відповідної інфраструктури.

Дотримання вимог екологічної та ветеринарно-санітарної безпеки в місцях зберігання відходів тваринного походження (у т.ч. побічних продуктів тваринного походження) забезпечується наступним чином:

1.Забезпечення обліку відходів тваринного походження (у т.ч. побічних продуктів тваринного походження);

2.Складання/уточнення реєстрів об'єктів утворення та зберігання відходів тваринного походження (у т.ч. побічних продуктів тваринного походження) - окремо розглядаються місця зберігання тваринних екскрементів (у т.ч. пташиного посліду) та інші відходи тваринного походження (у т.ч. побічні продукти тваринного походження);

3. Аналізу місць зберігання відходів тваринного походження (у т.ч. побічних продуктів тваринного походження) щодо забезпечення екологічної та ветеринарно-санітарної безпеки, усунення невідповідностей, за потреби;

4. Забезпечення контролю вимог законодавства з боку Державної екологічної інспекції Придніпровського округу та Головного управління Держпродспоживслужби у Дніпропетровській області.

Власники відходів тваринного походження (у т.ч. побічних продуктів тваринного походження) повинні мати можливості для оброблення відповідних відходів.

Такі можливості забезпечуються наявністю відповідних об’єктів інфраструктури або у власних господарствах або у сторонніх суб’єктів господарювання, що надають відповідні послуги.

Розвиток системи управління відходами тваринного походження вимагає рішень на обласному рівні:

1. Створення/уточнення обласного реєстру об'єктів оброблення відходів тваринного походження (у т.ч. побічних продуктів тваринного походження). У разі прийняття на державному рівні відповідної нормативної та методичної бази, передбачається проведення інвентаризації об'єктів оброблення відходів тваринного походження (у т.ч. побічних продуктів тваринного походження).

2. Проведення досліджень щодо визначення потреби у збільшенні потужності наявних та створенні додаткових об’єктів з оброблення відходів тваринного походження.

Особлива увага приділяється забезпеченості території області потужностями санітарно-ветеринарних заводів та надійному функціонуванню системи збирання та транспортування відповідних відходів тваринного походження (у т.ч. побічних продуктів тваринного походження) від місць їх утворення до об’єктів з оброблення.

Стале функціонування системи управління відходами тваринного походження також потребує наявності діючих організаційних механізмів, що забезпечують наявність відповідних послуг, а також системи контролю на державному рівні.

Видалення побічних продуктів тваринного походження можливо наступними способами:

- спалювання відкритим способом або в спеціалізованому обладнанні;
- захоронення в худобомогильниках;

Побічні продукти тваринного походження, що належать до категорії I, підлягають виключно видаленню. [Закон України «Про побічні продукти тваринного походження, не призначені для споживання людиною»].

Спалювання відкритим способом застосовується, як вимушена міра за відсутності альтернатив. В МПУВ такі рішення не передбачаються.

В населених пунктах Верхньодніпровської МТГ люди тримають домашніх тварин і наявна певна популяція бездомних тварин. Потребує вирішення завдання щодо забезпечення можливостей позбавлення від трупів домашніх та безпритульних тварин.

Крім іншого існують ризики інфекційних спалахів, що можуть призводити до утворення значної кількості трупів тварин/птиці, що потребують знищення.

На територій Верхньодніпровської територіальної громади відсутні діючі худобомогильники та біотермічні ями, а будівництво нових забороняється чинним законодавством – тому використання худобомогильників та біотермічних ям на території громади виключається.

Власники відходів тваринного походження повинні передавати на оброблення суб’єктам господарювання, які здійснюють оброблення відповідних відходів і мають на це відповідні дозвільні документи.

Станом на дату підготовки МПУВ у Дніпропетровській області відсутня інформація про функціонуючі спеціалізовані установки для спалювання побічних продуктів тваринного походження. В області наявні установки для термічного та сумісного спалювання відходів загального призначення, які можуть обробляти різні фракції відходів відповідно до дозволів їх операторів. Планом управління відходами розглядається доцільність оцінки потреби у створенні технологічних потужностей з оброблення/термічного знешкодження біовідходів, зокрема відходів тваринництва, з урахуванням санітарно-ветеринарних вимог та екологічних норм.

Мінімізація навантаження на довкілля, пов’язаного з відходами сільського господарства та лісового господарства, харчопереробної промисловості, деревними відходами, біовідходами

Мінімізація навантаження на довкілля, пов'язаного з відходами сільського господарства, лісового господарства, харчової промисловості, деревини та біовідходів, є важливим завданням для сталого розвитку та захисту природних ресурсів.

Зменшити вплив цих видів відходів на довкілля можна за допомогою реалізації наступних заходів:

1. Компостування біовідходів: органічні відходи, такі як залишки харчових продуктів і біомаса, можуть бути перетворені на компост, що зменшує кількість відходів на звалищах і покращує родючість ґрунтів.
2. Біоенергетика: використання біомаси, включаючи деревні відходи, сільськогосподарські залишки та біовідходи, для виробництва енергії через біогазові установки або спалювання з відновленням тепла.
3. Вторинне використання відходів деревини: відходи лісового господарства можуть бути перероблені в будівельні матеріали, паперову продукцію, меблі або використані в енергетичних процесах.
4. Раціональне управління аграрними відходами: залишки сільськогосподарських культур, які традиційно спалюються, можуть бути використані для корму тварин, компостування або як біоенергетичний ресурс.
5. Інноваційні технології переробки харчових відходів: використання технологій для перетворення залишків харчової промисловості в корм для тварин або виробництво добрив.
6. Зменшення використання шкідливих хімікатів: уникнення надмірного використання пестицидів і хімічних добрив, які можуть стати частиною відходів, що забруднюють довкілля.

Запровадження цих заходів сприятиме зменшенню навантаження на екосистеми та підвищенню ефективності використання ресурсів.

Інформаційне забезпечення

Доступ до інформації про оброблення відходів, можливості повторного використання та технології управління ними.

Платформи для обміну знаннями між фермерами, лісовими господарствами, підприємствами харчової промисловості та іншими зацікавленими сторонами.

Проведення тренінгів для підприємців, фермерів та працівників галузей, пов'язаних з відходами, для підвищення рівня обізнаності щодо екологічних стандартів та технологій управління відходами.

Консультації щодо впровадження ефективних методів оброблення відходів та їх вторинного використання.

3.2.5. Управління відходами упаковки

Створення та забезпечення функціонування системи управління відходами упаковки

Відходи упаковки – упаковка чи пакувальний матеріал, що належить до відходів, за винятком відходів виробництва упаковки та відходів, що утворюються в процесі пакування товару (законопроєкт «Про упаковку та відходи упаковки»).

Цільові показники з управління відходами упаковки визначаються законодавством про упаковку та відходи упаковки й будуть впроваджені після прийняття законопроєкту «Про упаковку та відходи упаковки». Цей законопроєкт передбачає, що на наступний рік після введення в дію цього закону загальна норма рециклінгу становитиме 30% із визначенням відсотку рециклінгу окремо для кожного виду відходів (папір / картон, скло, пластмаси, чорні метали, алюміній, дерево) із наступним збільшенням щороку.

Законопроєкт «Про упаковку та відходи упаковки» імплементує в українське законодавство європейські підходи, а саме директиви: 94/62/ЄС «Про упаковку та відходи упаковки»; 2018/852/ЄС про внесення змін до директиви щодо упаковки та відходів упаковки в рамках сприяння переходу ЄС до економіки замкненого циклу.

Закон України «Про управління відходами» містить вимогу до запровадження системи розширеної відповідальності виробника для виробників товарів, зокрема товарів в упаковці.

Розширена відповідальність виробника - це фінансовий і організаційний механізм спрямований на підтримку розробки та виробництва товарів, що повністю враховують та полегшують ефективне використання ресурсів впродовж усього їхнього життєвого циклу, включаючи їх відновлення, повторне використання без шкоди для вільного обігу товарів на внутрішньому ринку. Основна мета РВВ збільшити кількість та ступінь відновлення продукту та мінімізувати вплив відходів на довкілля.

Система розширеної відповідальності виробника повинна включати:

–приймання та/або збирання відходів, що утворилися внаслідок використання продукції, а також подальше управління цими відходами та фінансову відповідальність за таку діяльність;

–інформування утворювачів відходів від продукції, на яку поширюється розширена відповідальність виробника, про заходи, яких вони можуть вживати для запобігання утворенню відходів, про придатність відходів до повторного використання та рециклінгу, про наявні системи для приймання та роздільного збирання відходів, що утворилися внаслідок використання продукції;

–здійснення заходів для розроблення продукції та її складових (компонентів) з урахуванням мінімізації негативного впливу на здоров'я людей та навколишнє природне середовище, запобігання та зменшення обсягів утворення відходів у процесі виробництва та використання продукції, виробництва довговічної продукції, придатної для ремонту та повторного використання, а також максимального залучення у виробництво вторинної сировини.

Рисунок 3.2.5.1. Основні принципи РВВ

Станом на час розробки МПУВ проєкт Закону «Про упаковку та відходи упаковки» перебуває на стадії обговорення. Ключове завдання – регулювання РВВ упаковки має повністю відповідати європейським вимогам, бути дієвим та сприяти досягненню кінцевої цілі.

Враховуючи процес імплементації українського законодавства у сфері управління відходами до законодавства ЄС, при планування заходів доцільно враховувати вимоги Директива 94/62/ЄС про упаковку та відходи упаковки. Ця директива є однією з найперших у сфері управління відходами в Європейському Союзі. Вона прийнята ще у 1994 році. Перша модель РВВ в Європі була також пов'язана саме із цим видом відходів. Сьогодні ж відходи упаковки мають вагоме значення у круговій економіці Євросоюзу.

Україна на сьогодні такий підхід не впровадила. При цьому, відходи упаковки складають від третини до майже половини побутових відходів, які продукують українці.

З метою підвищення ефективності роздільного збору відходів, зокрема відновлення/оброблення упаковки Міністерством розвитку громад та територій України затверджено Методику роздільного збирання побутових відходів, наказ від 13.12.2023 року №1130.

Впровадження ефективної системи роздільного збирання та подальшого сортування відходів упаковки сприятиме збільшенню обсягів відходів упаковки, що спрямовуються на рециклінг та інші операції з відновлення.

Відповідно до міжнародної класифікації визначено маркування основних типів відходів. У розділі управління побутовими відходами передбачено заходи роздільного збору відходів, які є ефективним інструментом для управління відходами упаковки, у тому числі.

Впровадження ефективної системи роздільного збору відходів, згідно із вищезазначеною методикою дозволять підвищити якість зібраної вторсировини та забезпечити збільшення частки рециклінгу.

МПУВ передбачається ряд заходів спрямованих на роздільне збирання побутових відходів, виділення з них ресурсоцінних компонентів, вторинної сировини та забезпечення їх оброблення та повторного використання.

Мінімізація навантаження на довкілля, пов'язаного з відходами упаковки

Відходи упаковки, особливо з пластику, паперу, скла і металу, становлять значну частину побутових і промислових відходів, які можуть забруднювати довкілля, якщо їх не переробляти належним чином.

Основні заходи для мінімізації впливу відходів упаковки включають зменшення обсягів використання упаковки, розвиток екологічних матеріалів, переробку, повторне використання та підвищення свідомості споживачів.

1. Зменшення кількості упаковки: виробники можуть розробляти упаковку, яка використовує менше матеріалу, має меншу вагу та об'єм, але при цьому залишається функціональною. Компактна упаковка зменшує споживання ресурсів і транспортні витрати.
2. Скорочення використання одноразової упаковки та перехід на багаторазові альтернативи допоможе зменшити кількість відходів. Це може стосуватися як споживчих товарів, так і пакування для транспортування.
3. Використання упаковки з природних матеріалів, які можуть швидко розкладатися в природних умовах, таких як кукурудзяний крохмаль, целюлоза, або картон, значно зменшує екологічне навантаження. Такі матеріали не накопичуються у навколишньому середовищі та не створюють проблем із забрудненням.
4. Упаковка, що підходить для компостування, може бути використана як ресурс для створення органічних добрив, що сприяє круговій економіці.
5. Організація роздільного збирання та сортування відходів. Важливим кроком є забезпечення належної інфраструктури для роздільного збирання та подальшого сортування відходів упаковки. Відокремлення пластику, скла, металу та паперу на рівні домогосподарств і підприємств сприятиме збільшенню обсягів відходів, що спрямовуються на рециклінг та інші операції з відновлення.

6. Розвиток технологій для переробки різних типів упаковки є важливою умовою для зменшення кількості відходів, що потрапляють на звалища. Виробництво нової упаковки з перероблених матеріалів значно знижує потребу у видобутку первинних ресурсів.

7. Відходи пластику, які важко переробити механічними методами, можуть бути перероблені хімічним шляхом на вторинну сировину для виготовлення нових продуктів.

8. Впровадження системи багаторазової тари для продуктів харчування, напоїв та інших товарів дозволяє значно зменшити кількість одноразових відходів. Наприклад, багаторазові пляшки або контейнери можуть бути використані замість одноразових пластикових упаковок.

9. Підтримка використання вторинних матеріалів у виробництві упаковки стимулює ринок перероблених ресурсів. Це сприяє зниженню попиту на нові ресурси та зменшує кількість відходів, що потрапляють на звалища.

10. Постійне вдосконалення технологій переробки дозволяє ефективніше використовувати ресурси і створювати нові екологічні продукти з відходів упаковки.

Для мінімізації навантаження на довкілля, пов'язаного з відходами упаковки, необхідно впроваджувати екологічно орієнтовані підходи на всіх етапах життєвого циклу упаковки: від розробки і виробництва до оброблення та повторного використання. Важливими елементами є розвиток системи оброблення, підтримка екодизайну та підвищення обізнаності споживачів.

Інформаційне забезпечення

Інформування про важливість оброблення: освітні кампанії, спрямовані на підвищення свідомості споживачів щодо екологічних наслідків неправильного поводження з упаковкою, допоможуть змінити поведінку громадян і сприятимуть підвищенню рівня оброблення.

Заохочення споживачів купувати товари в екологічно чистій упаковці або приносити власну багаторазову тару сприяє зменшенню кількості відходів.

3.2.6 Управління відходами електричного та електронного обладнання

Створення та забезпечення функціонування системи управління ВЕЕО

Відходи електричного та електронного обладнання вважаються небезпечними відходами.

Детальна інформації щодо рішень для відходів електричного та електронного обладнання викладена в розділі «Небезпечні відходи».

У сфері управління відходами електричного та електронного обладнання необхідно забезпечити організацію роздільного збирання відходів електричного та електронного обладнання для передачі на подальше оброблення.

Надання послуг у сфері управління відходами електричного та електронного обладнання відноситься до ліцензованих видів діяльності.

МПУВ не включає окремих заходів щодо управління відходами електричного та електронного обладнання, окрім заходів за напрямом управління побутовими відходами, які спрямовані на організацію роздільного збирання таких відходів у складі побутових, а також створення пунктів із збирання відходів для їх ремонту з метою повторного використання (насамперед відходів електричного та електронного обладнання).

Управління відходами електричного та електронного обладнання, що утворюються у суб'єктів господарювання здійснюється на загальних засадах управління відходами.

Систему збирання відпрацьованих батарейок, батарей та акумуляторів слід організовувати з можливістю прийому різних роздільно зібраних їх фракцій.

Великогабаритні відходи електричного та електронного обладнання (холодильники, пральні машини тощо) та відходи електричного та електронного обладнання, геометричні розміри яких не перевищують 50х50х50 сантиметрів, рекомендується збирати окремо.

Збирання відходів електричного та електронного обладнання, що є у складі побутових відходів, рекомендується здійснювати на майданчиках, призначених для збирання великогабаритних побутових відходів, або у пунктах збирання цих відходів від населення, або за мобільною (пересувною) системою.

На майданчику для збирання великогабаритних відходів рекомендується виділити окремий сектор для складування відходів електричного та електронного обладнання, який у разі відсутності огорожі на майданчику рекомендується огородити з чотирьох боків 40 металевою або пластиковою сітчастою огорожею та обладнати дверима, що зачиняються та табличкою з написом про види великогабаритних відходів електричного та електронного обладнання, що є у складі побутових відходів, а також часу, протягом якого будуть відкриті двері сектора для збирання цих відходів.

Пункти збирання відходів рекомендується розташовувати із розрахунку 1 приймальний пункт на 20 тис. мешканців (тобто достатньо 3пункту на всю територію громади).

Розміщення контейнерних майданчиків, бункерів-накопичувачів, пунктів збору різного виду відходів повинно проводитись згідно вимог п. 2.8, п.2.9 та п. 2.29 «Державних санітарних норм та правил утримання території населених місць» з обов'язковим дотриманням санітарно-захисних зон.

Передавати зібрані відходи електричного та електронного обладнання необхідно спеціалізованим підприємствам, що одержали ліцензії на здійснення операцій у сфері управління небезпечними відходами.

Як і у випадку будь-яких небезпечних відходів, рішення щодо оброблення відходів електричного та електронного обладнання є дуже специфічними та вимагають спеціальних дорогих об'єктів та обладнання.

Рішення про створення об'єктів оброблення відходів електричного та електронного обладнання необхідно узгоджувати в масштабах країни з державними або приватними операторами.

Рішення про створення об'єктів оброблення відходів електричного та електронного обладнання на рівні громади не є фінансово життєздатним.

Створення об’єктів з оброблення відходів електричного та електронного обладнання за МПУВ не передбачається.

При цьому такі об’єкти можуть бути створені суб’єктами господарювання, як частина їх особистої стратегії розвитку власної комерційної діяльності.

Мінімізація навантаження на довкілля, пов’язаного з ВЕЕО

ВЕЕО містять небезпечні речовини, такі як свинець, ртуть, кадмій та хімічні сполуки, які можуть забруднювати довкілля. Водночас, електронні відходи містять цінні ресурси, зокрема метали (золото, срібло, мідь), які можна повторно використовувати.

Мінімізація навантаження на довкілля, пов'язаного з ВЕЕО, потребує комплексного підходу, що включає зменшення утворення таких відходів, підвищення рівня оброблення, повторне використання компонентів та належне управління небезпечними матеріалами.

Основні заходи для мінімізації впливу відходів електричного та електронного обладнання на довкілля:

1. Зменшення утворення електронних відходів.
2. Підвищення довговічності пристроїв, модульний дизайн: Пристрої з можливістю легкої заміни компонентів (наприклад, акумуляторів, екранів) допомагають подовжити термін служби обладнання, оскільки споживачі можуть замінити окремі частини замість покупки нового пристрою.
3. Створення умов для ремонту електроніки та підтримка інфраструктури для ремонту, наприклад, через сертифіковані сервісні центри, дозволяє продовжити термін використання обладнання.
4. Підтримка вторинного ринку електроніки: Стимулювання продажу вживаного електронного обладнання дозволяє значно скоротити кількість відходів. Багато електронних пристроїв залишаються функціональними, і їх можна використовувати повторно замість того, щоб їх видаляти.
5. Збирання та сортування відходів електричного та електронного обладнання. Створення системи пунктів для окремого збирання відходів електричного та електронного обладнання від населення та інших утворювачів сприятиме їх відокремленню від загального потоку побутових відходів та подальшому сортуванню і належному обробленню. Це дасть змогу запобігти потраплянню небезпечних компонентів і речовин у довкілля.
6. Стимулювання використання вторинних матеріалів у виробництві нових пристроїв допомагає замкнути цикл матеріалів та знизити потребу в первинних ресурсах.
7. Оренда електроніки замість її купівлі може зменшити утворення відходів, оскільки пристрої залишаються у власності виробників, які забезпечують їхнє обслуговування, ремонт і переробку після завершення терміну служби.

Мінімізація впливу електронних відходів на довкілля вимагає скоординованих зусиль на рівні виробників, споживачів, держави та переробних підприємств.

Інформаційне забезпечення

Інформування населення про важливість правильної оброблення електронних відходів та доступні можливості оброблення може суттєво зменшити негативний вплив на довкілля.

Стимулювання бізнесів та організацій до належного оброблення електроніки через спеціалізовані компанії, що займаються обробленням є важливим для зменшення обсягів відходів на звалищах.

3.2.7 Управління відходами батарей і акумуляторів

Такі відходи як відпрацьовані батарейки та акумулятори вважаються небезпечними відходами.

Детальна інформація щодо рішень для відпрацьованих батарей та акумуляторів викладена в розділі «Небезпечні відходи».

Створення та забезпечення функціонування системи управління відходами

Відносини в сфері управління відпрацьованими батарейками, батареями та акумуляторами регулюються Законом України «Про хімічні джерела струму» (від 23 лютого 2006 року № 3503-IV).

До моменту набрання чинності змін в законодавстві щодо управління відпрацьованими батарейками, батареями та акумуляторами дані відходи розглядаються, як специфічні відходи суб'єктів господарювання або побутових відходів.

Управління цими відходами будується на загальних принципах чинного законодавства та запланованої діяльності щодо управління відходами відповідних джерел утворення.

У сфері управління відпрацьованими батарейками, батареями та акумуляторами необхідно забезпечити організацію роздільного збирання відпрацьованих батарейок, батарей та акумуляторів для передачі на подальше оброблення.

Надання послуг у сфері управління відпрацьованими батарейками, батареями та акумуляторами, які відносяться до небезпечних відходів, відноситься до ліцензованих видів діяльності.

Для збору небезпечних відходів у Верхньодніпровській ТГ необхідно встановити контейнери для батарейок та інших небезпечних відходів у пункті роздільного збирання побутових відходів. Доцільно розширити збір небезпечних відходів за допомогою пересувних пунктів збору небезпечних відходів. Доцільно також долучитися до Всеукраїнського екоруху «Батарейки здавайтеся» https://batareiky.ua/post/kudy-zdaty та встановити контейнери для збору батарейок в торгових мережах в громаді. У вищезазначених пунктах можна здавати наступні види відходів: пальчикові батарейки та акумулятори, батарейки-таблетки, акумулятори від телефонів та ноутбуків.

Мінімізація навантаження на довкілля, пов'язаного з відходами батарей і акумуляторів

Мінімізація навантаження на довкілля, пов'язаного з відходами батарей і акумуляторів, є важливою задачею, оскільки ці відходи містять токсичні метали та хімічні речовини, які можуть забруднювати ґрунти, водні ресурси та повітря. Основні стратегії для зменшення негативного впливу цих відходів включають переробку, належне управління, зменшення утворення відходів та застосування екологічно чистих технологій.

Основні заходи для мінімізації впливу батарей і акумуляторів на довкілля:

1. Організація системи збору відпрацьованих батарей: створення пунктів збору для населення та підприємств допоможе зменшити кількість батарей, що потрапляють на звалища. Це може включати спеціальні контейнери в громадських місцях, магазинах електроніки та супермаркетах.
2. Оброблення батарей і акумуляторів: сучасні технології дозволяють вилучати цінні метали, такі як літій, кобальт, нікель і свинець, з використаних батарей. Це знижує потребу у видобутку нових ресурсів та зменшує кількість небезпечних відходів, що потрапляють у довкілля.
3. Використання менш токсичних матеріалів: виробники можуть розробляти батареї з меншим вмістом важких металів, таких як свинець, кадмій і ртуть, або взагалі без них. Перехід на літій-іонні батареї та інші екологічні технології зменшує негативний вплив на довкілля.
4. Підвищення довговічності батарей: виробники можуть розробляти батареї з більш тривалим терміном служби, що зменшить кількість відпрацьованих акумуляторів і відповідно зменшить обсяг відходів.
5. Перезарядні батареї: перехід на використання акумуляторів, які можна перезаряджати, замість одноразових батарей, допоможе зменшити кількість відходів.

Інформаційне забезпечення

Поширення інформації серед населення про шкоду від неправильного поводження з батареями та важливість їхньої належного оброблення є ключовим елементом зменшення екологічного навантаження. ОМС повинні створювати умови для заохочення людей здавати батареї у спеціальні пункти збору замість того, щоб викидати їх разом із побутовими відходами.

3.2.8. Управління медичними відходами

Утворювачами медичних відходів є заклади, які в установленому порядку отримали ліцензію на провадження господарської діяльності з медичної практики.

1 квітня 2025 року набув чинності наказ Міністерства охорони здоров’я України від 31.10.2024 №1827 «Про затвердження Державних санітарних норм та правил «Порядок управління медичними відходами, у тому числі вимоги щодо безпечності для здоров’я людини під час утворення, збирання, зберігання,

перевезення, оброблення таких відходів».

Медичні відходи – відходи, пов'язані з доглядом за новонародженими, діагностикою, лікуванням чи профілактикою захворювань у людей.

Стандартна операційна процедура (далі – СОП) – документально описана і затверджена керівником утворювача відходів покрокова методика системного процесу, яка спрямована на отримання бажаного та очікуваного результату цього процесу і включає заходи направлені на зменшення ризиків для життя і здоров'я працівника.

Створення та забезпечення функціонування системи управління медичними відходами

Загальні вимоги до організації управління відходами включають в себе:

Для організації системи управління відходами і щоденного контролю за дотриманням вимог цих Державних санітарних норм та правил, утворювач відходів визначає відповідальну особу.

Працівники, які не пройшли навчання, підготовку і перевірку знань щодо СОП, не допускаються до виконання робіт з відходами.

Управління відходами здійснюється відповідно до схеми управління відходами, яка розробляється відповідальною особою і затверджуються керівником утворювача відходів.

Схема управління відходами включає:

- перелік працівників, які залучені до управління відходами, відповідно до кожного з етапів;
- перелік відходів за кодом, групою, підгрупою і видом відходів, відповідно до Національного переліку відходів, що утворюються у кожному з структурних підрозділів або утворювачем відходів в цілому;
- перелік аварійних ситуацій та СОП щодо послідовності дій працівників у разі їхнього виникнення;
- перелік необхідних засобів індивідуального захисту відповідно до небезпеки відходів;
- СОП щодо роздільного збирання та маркування відходів;
- СОП щодо перевезення відходів у корпусні/міжкорпусні (накопичувальні) приміщення тимчасового зберігання відходів;
- СОП щодо проведення оброблення відходів і перелік технологічного устаткування для його проведення (за наявності);
- визначення приміщення / зони оброблення відходів (за наявності відповідного технологічного устаткування);
- СОП щодо передавання відходів для вивозу (за межі території утворювача відходів) суб'єкту господарювання у сфері управління відходами за категоріями/підкатегоріями.

Роздільне збирання відходів проводиться в місці їхнього утворення у окремі ємності (контейнери, мішки / пакети), що візуально чітко розрізняються за кольором та/або маркуванням.

Заборонено змішувати, накопичувати, зберігати, перевозити, захоронювати небезпечні відходи разом з відходами, що не є небезпечними.

У місцях первинного утворення відходів мають бути запасні ємності (контейнери, мішки/пакети) для роздільного збирання відходів.

Маркування і пакування небезпечних відходів здійснюється відповідно до додатку 2 до цих Державних санітарних норм та правил.

Зберігання небезпечних відходів проводиться у приміщенні тимчасового зберігання, що виключає доступ сторонніх осіб.

Перевезення відходів здійснюється за графіком, який затверджується керівником утворювача відходів.

Працівники, які контактують з відходами, проходять обов'язкові попередні (при прийомі на роботу) та періодичні медичні огляди.

Керівник утворювача відходів забезпечує наявність і запас засобів індивідуального захисту та організовує проведення навчання працівників щодо їхнього використання на робочих місцях.

Працівники, які здійснюють переміщення відходів в межах території утворювача відходів і дезінфекцію ємностей вторинного пакування відходів, забезпечуються захисним взуттям (наприклад, гумові чоботи) та засобами індивідуального захисту відповідно до оцінки ризиків впливу небезпеки відходів, але мінімально:

- рукавичками захисними (захист від інфекційних агентів та хімічних речовин);
- фартухом захисним (водонепроникний, захист від інфекційних агентів та хімічних речовин);
- медичними (хірургічними) масками.

Медичні відходи, що утворюються в лікувально-профілактичних закладах Верхньодніпровської ТГ передаються на оброблення суб'єктам господарювання, які мають ліцензії на оброблення небезпечних відходів.

На сайті Міндовкілля розміщений реєстр ліцензіатів, які отримали ліцензію на здійснення господарської діяльності з управління небезпечними відходами: https://eco.gov.ua/reiestr-litsenziativ-z-upravlinnia-nebezpechnymy-vidkhodamy

Мінімізація навантаження на довкілля, пов'язаного з медичними відходами

Збирання та тимчасове зберігання медичних відходів здійснюється безпосередньо медичними установами, де вони і утворюються. Необхідно суворо відстежувати медичні відходи, як будь-які інші небезпечні відходи.

Заклади охорони здоров'я укладають договори зі спеціалізованими суб'єктами господарювання на перевезення та оброблення відходів.

Перевезення та оброблення небезпечних медичних відходів може здійснюватися лише ліцензованими компаніями. Відповідно до Закону України «Про ліцензування видів господарської діяльності», «Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з управління небезпечними відходами» затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 05.12.2023 року №1278, ліцензію на оброблення, збирання, зберігання, перевезення медичних небезпечних відходів компаніям видає Міністерство економіки та довкілля

України. Реєстр ліцензіатів з управління небезпечними відходами за посиланням: https://eco.gov.ua/reiestr-litsenziativ-z-upravlinnia-nebezpechnymy-vidkhodamy

За інформацією Верхньодніпровської ТГ, усі заклади охорони здоров'я, що у своїй діяльності здійснюють утворення клінічних відходів мають укладені угоди із суб'єктами господарювання, які здійснюють оброблення медичних відходів.

Інформаційне забезпечення

Верхньодніпровську ТГ необхідно забезпечити:

1) координацію та інформаційно-консультативний супровід закладів і установ охорони здоров'я та закладів громадського здоров'я з організації управління медичними відходами;

2) координацію та інформаційно-консультативний супровід закладів громадського здоров'я з організації та проведення моніторингу дотримання вимог управління медичними відходами.

3.2.9. Управління транспортними засобами, строк експлуатації яких закінчився

Директивою Європейського Парламенту та Ради 2000/53/ЄС від 18 вересня 2000 року, передбачено ряд заходів, а саме:

- інвентаризація кількості знятих з експлуатації транспортних засобів, об'єктів їх приймання та розбирання;
- визначення потреби у збільшенні наявних потужностей та створенні додаткових об'єктів з приймання та розбирання знятих з експлуатації транспортних засобів;
- створення інфраструктури для збирання, зберігання, розбирання знятих з експлуатації транспортних засобів, повторного використання та відновлення відходів, що утворилися після розбирання знятих з експлуатації транспортних засобів.

Щодо транспортних засобів, знятих з експлуатації, запропоновано досягнення суб'єктами господарювання такого цільового показника: через 6 років після прийняття закону, який впроваджує розширену відповідальність виробників на зняті з експлуатації транспортні засоби для всіх транспортних засобів, термін експлуатації яких закінчився, повторне використання та відновлення повинно бути збільшено до 85% від середньої ваги на транспортний засіб за рік.

Національним планом управління відходами до 2033 року, зазначається, що цільові показники щодо повторного використання, рециклінгу та відновлення відходів транспортних засобів, знятих з експлуатації, будуть впроваджені після прийняття законодавства, яке встановлює розширену відповідальність виробників на транспортні засоби, зняті з експлуатації.

У наступні роки прогнозується збільшення обсягу відходів, утворених внаслідок зняття з експлуатації транспортних засобів, що пов'язано зі старінням

автопарку, та прогнозованим ростом купівлі транспортних засобів, та військовими діями на території України.

Мінімізація навантаження на довкілля, пов'язаного з відходами

Вимоги до організації управління знятими з експлуатації транспортними засобами визначаються Законом України «Про оброблення транспортних засобів, знятих з обліку», від 4 липня 2013 року № 421-VII та іншими нормативно-правовими актами, що був розроблений відповідно до Директиви Європейського Парламенту та Ради 2000/53/ЄС від 18 вересня 2000 р. про зняті з експлуатації транспортні засоби.

Підприємства, що виробляють (виготовляють) транспортні засоби та взяли на себе зобов'язання забезпечити оброблення відходів транспортних засобів власного виробництва, подають звітність у встановленому порядку (Наказ Міністерства промислової політики України від 25.11.2013 № 63 «Про затвердження форми та порядку подання звітів підприємств, що виробляють (виготовляють) транспортні засоби та взяли на себе зобов'язання забезпечити оброблення відходів транспортних засобів власного виробництва»).

Положення чинного Закону України «Про оброблення транспортних засобів, знятих з обліку» повністю не були реалізовані через відсутність економічних інструментів стимулювання оброблення відходів транспортних засобів. На сьогодні в Україні відсутні організаційно–економічні механізми забезпечення оброблення транспортних засобів, знятих з експлуатації.

Державний реєстр суб'єктів господарювання, які здійснюють приймання та/або розбирання транспортних засобів наведений за посиланням: https://mepr.gov.ua/upravlinnya-vidhodamy/derzhavnyj-reyestr-sub-yektiv-gospodaryuvannya-yaki-zdijsnyuyut-pryjmannya-ta-abo-rozbyrannya-transportnyh-zasobiv-shho-utylizuyutsya/

Звіт про їхню діяльність відсутній.

Автомобільний брухт містить велику кількість неметалічних матеріалів, а також кольорових металів.

Технологічний процес переробки легковагового металобрухту включає наступні операції:

- підготовку автомобіля;
- завантаження кузова автомобіля в дробарку;
- дроблення кузова;
- очищення і сортування роздробленого металобрухту;
- видалення і складування готової продукції.

Витрата енергії при дробленні кузовів залежить від комплектності автомобіля, зокрема, наявності шин, двигуна та ін. Тому з автомобіля перед дробленням знімаються двигун, шини, паливний бак, акумулятор, радіатор.

Після дроблення автомобіля отримують три фракції:

магнітну (чорні метали);

повітряну (неметалічні матеріали з низькою щільністю);

фракцію, в яку входять всі кольорові метали – алюміній, цинк, мідь, а також нержавіюча сталь.

При подрібненні автомобіля утворюються пожежонебезпечний пил полімерних і текстильних матеріалів, які застосовуються при його виробництві, а також вибухонебезпечні суміші розпорошених масел і залишків палива, присутніх в автомобілі навіть після їх видалення при підготовці кузова до оброблення. Такі пожежо- і вибухонебезпечні суміші необхідно видаляти з дробарки якомога повніше і швидше.

Подрібнені матеріали кузова відводяться з дробарки у шахту повітряного сепаратора для розділення металевої і неметалічної фракцій. Відібрані неметалічні матеріали і кольорові метали складуються роздільно і вивозяться з цеху на різні ділянки або для подальшого оброблення на заводі, або для продажу спеціалізованим підприємствам.

Лінія переробки моторного брухту. Початковою сировиною є двигуни внутрішнього згоряння, карбюратори і корпуси коробок передач з ливарних алюмінієвих сплавів. Вміст у відходах залізних включень складає до 20%, масел і вологи – до 10%.

Максимальні розміри шматків брухту при переробці не повинні перевищувати 300х150х50 мм. Щільність брухту може бути від 100 до 3500 кг/м3 . Відходи брухту подрібнюються в дробарці і піддаються магнітній сепарації. В результаті переробки отримують два продукти: немагнітний – сплави алюмінію із вмістом заліза до 0,2%, і магнітний – із вмістом алюмінію до 2%.

Відновлення лому радіаторів. Вживані в даний час типи і конструкції радіаторів можна розділити на чотири групи по видах основних конструкційних матеріалів: мідні, алюмінієві, сталеві і комбіновані. Лом радіаторів піддають обробленню для відділення сталевих деталей від кольорових металів ручним, механічним або вогняним способами. Ручним способом радіатори обробляють за допомогою інструментів, відокремлюючи залізний кожух від корпуса радіатора, потім відокремлюють патрубки і дрібні залізні деталі від бачків. Відокремлені шматки із залишками латуні і припою сортують з попередньою візуальною оцінкою залишків кольорових металів на шматках заліза на дві групи: низькоякісні відходи лому міді; лом чорних металів з видимими незначними залишками припою, латуні або без них. На місці оброблення сортують отримані продукти.

Залізні деталі, звільнені від припою, направляють підприємствам, що переробляють вторинні чорні метали. Латунний корпус радіатора поступає на пакетування. Залізні деталі з вкрапленнями і напливами припою, залишками латуні накопичують і відвантажують як низькоякісний лом залежно від вмісту міді. Серцевину і бачки піддають пакетуванню. Припій, який стікає на підставу, накопичують і переплавляють в злитки, які реалізують як олов'яносвинцеві сплави залежно від вмісту олова, сурми, свинцю, кобальту, нікелю.

Процес підготовки радіаторного лому малопродуктивний і вимагає великого числа роздільників. Широкого застосування ця технологія поки не знайшла.

Відновлення лому акумуляторів. Відновлення відпрацьованих акумуляторів є основною статтею отримання свинцю зі свинецьвмісного лому і відходів. Основними операціями при підготовці лому акумуляторів до

металургійної переробки є дроблення, класифікація і сепарація. При цьому розрізняють наступні способи сепарації: сухі, гідравлічні і з використанням важких середовищ. Інший спосіб оброблення відпрацьованих акумуляторів полягає в механізованому обробленні і сепарації акумуляторного лому, плавленні і рафінуванні чорнового свинцю. При обробленні амортизованих акумуляторів отримують п'ять фракцій: металеву, оксидно-сульфатну, поліпропіленову, полівінілхлоридну і ебонітову.

Відновлення зношених шин. Найбільш поширеним методом, що дозволяє частково переробляти і використовувати стару гуму, є регенерація. Процес регенерації включає наступні технологічні операції: сортування і подрібнення гуми, звільнення її від текстильного волокна і металу, девулканізацію і механічну обробку отриманого продукту. Різні способи регенерації відрізняються, головним чином, технічним оформленням процесу девулканізації. До застарілих методів регенерації відносяться лужний, кислотний, термічний, паровий, а також метод розчинення. В даний час застосовуються три методи регенерації: водонейтральний, термомеханічний і метод диспергування.

Цільові показники з управління (рециклінгу та відновлення) відходів шин будуть впроваджені після прийняття законодавства, яке встановлює розширену відповідальність виробника на відходи шин.

Щодо відходів шин, то через 5 років після прийняття закону, який упроваджує розширену відповідальність виробника для відходів шин, пропонуються наступні цільові показники:

досягнення показника відновлення шин не менше 75%;

досягнення показника рециклінгу – не менше 15%.

Збиранням зношених шин займаються у більшості приватні підприємства. Ці підприємства не забезпечують у повному обсязі потреби у збиранні ресурсоцінних відходів і перевезенні їх до обробних підприємств, тому що зношені шини здавали здебільшого лише підприємства, фізичні особи – підприємці, які отримували дозволи на розміщення відходів і ліміти на утворення та розміщення відходів, а також підприємства, у яких шини знаходяться на бухгалтерському обліку.

Інформаційне забезпечення

Недостатня ефективність системи обліку знятими з експлуатації транспортними засобами обліку ускладнює контроль за їхнім рухом та обробленням. За браком наявної інформації, є небезпека у накопиченні необроблених відходів транспорту.

3.2.10. Управління осадами стічних вод від комунальних очисних споруд

Створення та забезпечення функціонування системи у правління осадами стічних вод від комунальних очисних споруд

Вдосконалення системи управління осадами стічних вод від комунальних очисних споруд включає:

- забезпечення екологічно безпечного функціонування місць видалення відходів (розміщення осаду стічних вод);

- повторне використання осадів стічних вод, склад яких відповідає нормативним вимогам [Порядок повторного використання очищених стічних вод та осаду за умови дотримання нормативів гранично допустимих концентрацій забруднюючих речовин, затверджений Наказом Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України 12 грудня 2018 року № 341].

Для забезпечення повторного використання осадів стічних вод передбачається проведення аналізу їх складу щодо можливостей їх повторного використання у відповідності до вимог ДСТУ 7369:2013. Після чого розробляються рішення щодо повторного використання осадів стічних вод від комунальних очисних споруд, склад яких відповідає відповідним вимогам ДСТУ 7369:2013.

Повторне використання очищених стічних вод та осаду здійснюється відповідно до наказу Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 12 грудня 2018 року №341 «Про затвердження Порядку повторного використання очищених стічних вод та осаду за умови дотримання нормативів гранично допустимих концентрацій забруднюючих речовин».

Оброблення осадів стічних вод від комунальних каналізаційних очисних споруд повинен здійснюватись на мулових картах (майданчиках) шляхом обезводнення та біологічним методом, що відбувається шляхом розкладання органічних відходів під впливом ґрунтових бактерій. Оброблення осадів підприємствами водопровідно-каналізаційного господарства здійснюється шляхом зберігання їх на мулових площадках.

Проблеми та загрози управління осадами стічних вод від комунальних очисних споруд характеризуються наступним:

- складування осадів стічних вод, які мають різний хімічний склад та фізико-механічні властивості, а також мають різний ступінь небезпечності (клас небезпеки) на мулових полях фільтрації, що спричиняє негативний вплив на навколишнє природне середовище;

- непопулярність концепції використання відповідних осадів суміжно із мікробіологічними препаратами (концентратами) з метою отримання цінної продукції, що може бути використана в агрокультурі;

- недостатність впровадження перспективних технологічних рішень та альтернативних технологічних методів оброблення мулових осадів як на регіональному, так і на державному рівнях.

Важливим елементом санітарного очищення є забезпечення відведення стічних вод що утворилися внаслідок випадання атмосферних опадів. Тому необхідне облаштування зливової каналізації на території населених пунктів Верхньодніпровської міської територіальної громади.

При цьому необхідно враховувати що: відведення стічних вод, що утворилися на забудованій території внаслідок випадання атмосферних опадів, повинно здійснюватись з усього басейну стоку системою зливової каналізації, яка є обов'язковим елементом благоустрою населених пунктів; в населеному пункті необхідно передбачати зливову (дощову) каналізацію закритого типу з попереднім очищенням стоку; застосування відкритого водовідвідного устаткування (канав, кюветів, лотків тощо) допускається лише на території парків.

У районах населених пунктів, де виключена можливість підключення до мереж централізованої або децентралізованої господарсько-побутової каналізації, не можна застосовувати введення водопроводу у будинок, внутрішньобудинкову та зовнішню каналізацію з подальшим відведенням стічних вод у вигрібні ями.

Очищення вигребів із використанням асенізаційних машин допускається здійснювати за схемами очищення цього населеного пункту на зливальні станції. Перевозити рідкі відходи з вигребів на території приватних володінь і використовувати їх як добрива у сільському господарстві не можна.

Обладнання внутрішньодомової каналізації з відведенням побутових стоків у вигріб забороняється.

Умови приймання та сплати за очищення таких стічних вод необхідно визначати місцевими правилами приймання. Приймання стічних вод споживачів до системи централізованого водовідведення або безпосередньо на каналізаційні очисні споруди необхідно здійснювати виключно за договорами.

До систем централізованого водовідведення допускається приймати стічні води споживачів, які не призводять до порушення роботи каналізаційних мереж та очисних споруд, безпеки їх експлуатації та можуть бути очищені на КОС виробників відповідно до вимог Правил охорони поверхневих вод від забруднення зворотними водами, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 25 березня 1999 року № 465.

Осади стічних вод, що використовуються для удобрювання, повинні відповідати вимогам ДСТУ 7369:2013 та мати позитивний висновок державної санітарно–епідеміологічної експертизи.

Осади стічних вод, які пройшли необхідні технологічні стадії обробки, можуть використовуватися:

– для удобрювання ґрунтів відповідно до Закону України «Про охорону земель» з урахуванням обмежень та особливостей, визначених ст. 39;

– як альтернативний вид палива відповідно до Закону України «Про альтернативні джерела енергії».

Мінімізація навантаження на довкілля, пов'язаного з осадами стічних вод

Мінімізація навантаження на довкілля, пов'язаного з осадами стічних вод (шламами) від комунальних очисних споруд, є важливим аспектом екологічної безпеки та раціонального використання ресурсів. Осади стічних вод можуть містити органічні та неорганічні сполуки, патогени, важкі метали та інші забруднювачі, що вимагає належного управління для запобігання їхньому негативному впливу на довкілля.

Для зменшення цього впливу застосовуються різні технологічні, екологічні та управлінські підходи:

1. Підвищення ефективності очисних споруд: оновлення технологій очистки стічних вод, що зменшують кількість осадів, таких як біологічні методи або мембранні біореактори, дозволяє знизити утворення шламів.
2. Аерація та стабілізація осадів: процеси аерації та стабілізації зменшують обсяги органічних речовин в осадах та допомагають знизити рівень шкідливих речовин.
3. Компостування та виробництво добрив: осади стічних вод можуть бути використані як органічне добриво після стабілізації та знезараження, особливо якщо вони не містять надмірної кількості важких металів або інших токсичних речовин. Компостування дозволяє перетворити осади на корисний ресурс для сільського господарства.
4. Виробництво біогазу: анаеробне зброджування осадів стічних вод може стати джерелом біогазу, який використовується як відновлюваний енергоносій. Це зменшує кількість осадів і одночасно сприяє виробництву енергії.
5. Спалювання осадів: осади можна спалювати у спеціальних установках для зменшення їх обсягу та знищення небезпечних патогенів. Спалювання може супроводжуватися виробництвом енергії (електрики або тепла), але вимагає ретельного контролю за викидами, щоб уникнути забруднення повітря.
6. Хімічне або термічне знезараження: обробка осадів із застосуванням хімічних речовин (наприклад, вапна) або високих температур дозволяє знищувати патогенні мікроорганізми, роблячи осади безпечнішими для подальшого використання або захоронення.
7. Контрольоване захоронення: якщо осади стічних вод не можуть бути перероблені або використані, їх можна захоронювати на спеціальних полігонах, які забезпечують належну ізоляцію від ґрунту і підземних вод для запобігання забрудненню.
8. Попереджувальні заходи: сучасні полігони для осадів повинні мати системи збору фільтрату і газу (метан та інші), щоб мінімізувати викиди шкідливих речовин у довкілля.
9. Використання осадів для відновлення деградованих земель: оброблені та знезаражені осади можуть використовуватися для рекультивації порушених земель,

У результаті впровадження таких комплексних підходів можна значно знизити екологічне навантаження від осадів стічних вод та сприяти їх раціональному використанню.

Інформаційне забезпечення

Інформувати громадськість та залучати її до активного обговорення з метою пошуку шляхів вирішення наявних проблем у роботі системи водовідведення та проводити дієву інформаційно-роз'яснювальну роботу серед населення.

Забезпечити підготовку кваліфікованих фахівців шляхом цільового навчання і формування кадрового резерву інженерно-технічних працівників, здатних впроваджувати нову техніку, сучасне технологічне обладнання, освоювати нові автоматизовані системи управління технологічними процесами на підприємствах водопостачання та водовідведення, де відбуваються процеси з переробки та оброблення осадів стічних вод від комунальних очисних споруд.

3.2.11. Управління біовідходами

Створення та забезпечення функціонування системи управління біовідходами

Відходи зелених насаджень та харчові відходи можуть перероблятися аеробними (компостування в присутності кисню) методами. В результаті компостування в валках, критих траншеях або у спеціальних ємностях виробляється компост, який може потенційно використовуватися в садових і паркових господарствах, а також для ландшафтного будівництва.

Термін «компостування» означає біологічне розкладання відходів у контрольованих аеробних умовах. Відходи розкладаються на CO_2, воду та власне компост.

Процес компостування може бути організований різними засобами.

Крім компостування в валках на відкритих і закритих майданчиках можливе компостування в тунелях, бункерах та реакторах, що обертаються.

Органічна фракція побутових відходів має великий потенціал використання продукту компостування як вторинної сировини. Результатом компостування залежно від чистоти відходів може бути:

- компост, що використовується як добриво,
- технічний ґрунт або інший цінний ресурс для ізоляції відходів на полігонах, їхньої рекультивації та з іншою метою.

Доцільно надати основну увагу компостуванню відходів домогосподарств у місцях їхнього утворення та валковому компостуванню зелених та інших органічних відходів (наприклад, садових та паркових відходів).

Центри валкового компостування мають бути розташовані спільно із з центрами оброблення/захоронення відходів, а також поруч із регіональними центрами оброблення відходів.

Питома вартість компостування залежить від кількості відходів та застосованої технології. Для компостування у валках інвестиційні витрати можуть бути у межах від 50 до 200 €/т органічних відходів на рік.

МПУВ Верхньодніпровської територіальної громади передбачає:

- впровадження роздільного збирання та оброблення біовідходів;

- створення компостних полів для компостування органічної фракції побутових відходів.

Мінімізація навантаження на довкілля, пов'язаного з біовідходами

Мінімізація навантаження на довкілля, пов'язаного з біовідходами детально описана у підрозділі розділу 3.2.4.

Інформаційне забезпечення

Доступ до інформації про оброблення відходів, можливості повторного використання та технології управління ними.

Платформи для обміну знаннями між фермерами, лісовими господарствами, підприємствами харчової промисловості та іншими зацікавленими сторонами.

Проведення тренінгів для підприємців, фермерів та працівників галузей, пов'язаних з відходами, для підвищення рівня обізнаності щодо екологічних стандартів та технологій управління відходами.

Консультації щодо впровадження ефективних методів оброблення відходів та їх вторинного використання.

3.3. Інструменти забезпечення виконання МПУВ

Загальні положення

Інституційна структура управління відходами – це взаємодія впорядкованого набору інституційних одиниць, які діють в межах одного поля, забезпечуючи реалізацію основоположних правил політики управління відходами, що включає як учасників системи управління (їх обов'язки та повноваження), так і принципи їх взаємодії, у тому числі інформаційного обміну.

Обов'язки та повноваження учасників системи інституційної структури, управління конкретними видами відходів визначаються специфікою чинного нормативно-правового регулювання. Забезпечення сталої роботи інституційної структури є ключовим питанням у процесі формування та реалізації системи управління відходами. Її ефективність обумовлена насамперед готовністю відповідних інститутів і взаємоузгодженістю між усіма рівнями управління, здатністю генерувати фінансові ресурси та залучати інвестиції. Для створення ефективної інституційної моделі управління відходами на регіональному рівні, необхідно чітко визначити функції, ролі та відповідальність її суб'єктів.

Суб'єктами системи управління відходами виступають:

– утворювачі відходів (населення, організації);

– суб'єкти, що надають послуги в сфері управління відходами;

– органи державної влади та місцевого самоврядування, що приймають управлінські рішення та виконують функції контролю у сфері управління відходами;

– інші зацікавлені сторони.

Інструменти які застосовуються для управління системою

Згідно з Конституцією України, законами України «Про управління відходами» та «Про місцеве самоврядування» управління відходами відбувається на національному, регіональному та місцевому рівнях.

Розроблення та затвердження політики, планування:

– Національний рівень: Кабінет Міністрів України, Міністерство економіки та довкілля України, Міністерство з відновлення, інфраструктури та транспорту України;

– Регіональний рівень: Дніпропетровська обласна рада, Дніпропетровська обласна державна адміністрація та структурні підрозділи, які виконують завдання у сфері управління відходами, Управління екології та природних ресурсів та департамент архітектури, будівництва, житлово-комунального господарства та енергозбереження Дніпропетровська ОДА;

– Місцевий рівень: Верхньодніпровська міська рада, виконавчий комітет Верхньодніпровської міської ради;

– Нагляд та контроль:

• Національний рівень: Державна екологічна інспекція України, Державна служба України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів;

• Регіональний рівень: Державна екологічна інспекція Придніпровського округу, Головне управління Держпродспоживслужби у Дніпропетровська області;

– Суб’єкти господарської діяльності у сфері управління відходами, зокрема фізичні або юридичні особи, діяльність якої призводить до утворення відходів, виконавці послуг з управління відходами.

Інституційна структура системи управління відходам представлена на рисунку3.3.1.

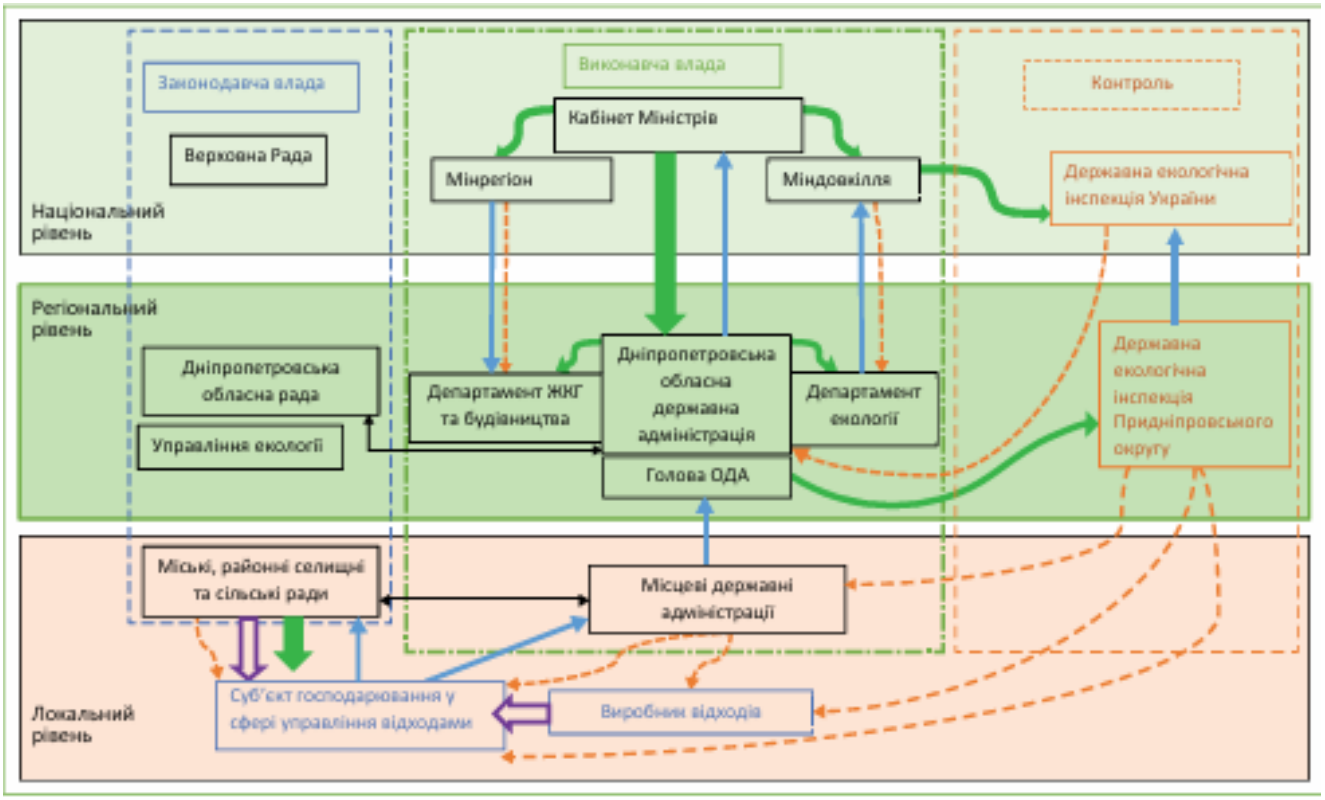

Рисунок 3.3.1. Інституційна структура системи управління відходам

На національному рівні реалізація політики у сфері управління відходами відноситься **до компетенції Кабінету Міністрів України**, відповідно до ст. 19, ЗУ «Про управління відходами». Зокрема до функцій Кабміну належать: загальне керівництво у сфері управління відходами, затвердження Національного переліку відходів та Порядку класифікації відходів, правил надання послуги з управління побутовими відходами, порядку проведення конкурсу на здійснення операцій із збирання та перевезення побутових відходів, Національної програми запобігання утворенню відходів; Національного плану управління відходами, Порядку розроблення, погодження та затвердження місцевих планів управління відходами тощо.

Міністерство економіки та довкілля України є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України. Міндовкілля є одним з головних органів у системі центральних органів виконавчої влади, який забезпечує формування та реалізацію державної політики у сфері управління відходами.

Міністерство з відновлення, інфраструктури та транспорту України є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується та координується Кабінетом Міністрів України. Міністерство з відновлення, інфраструктури та транспорту України забезпечує формування та реалізує державну житлову політику у сферах благоустрою населених пунктів, житлово–комунального господарства, управління побутовими відходами, контролю житлово–комунального господарства.

Державна екологічна інспекція України (Держекоінспекція) є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Міністра захисту довкілля та природних ресурсів і який реалізує державну політику із здійснення державного нагляду (контролю) у сфері охорони навколишнього природного середовища, раціонального використання, відтворення і охорони природних ресурсів.

Громадський контроль у сфері управління відходами здійснюють громадські інспектори з охорони довкілля відповідно до законодавства.

Державна екологічна інспекція Придніпровського округу є територіальним органом Державної екологічної інспекції України, яка здійснює державний нагляд (контроль) за дотриманням природоохоронного законодавства на території свого округу, у тому числі:

- контроль за виконанням екологічних нормативів підприємствами, установами та організаціями;
- нагляд за управління відходами, викидами та скидами у довкілля;
- моніторинг стану водних, земельних та повітряних ресурсів;
- вжиття заходів щодо запобігання та усунення порушень природоохоронного законодавства;
- застосування адміністративних заходів, включаючи накладення штрафів, за порушення екологічних норм;
- надання методичної та консультативної допомоги органам місцевого самоврядування та суб’єктам господарювання у сфері охорони навколишнього середовища.

Державна служба України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів (Держпродспоживслужба) є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України та який реалізує державну політику у галузі ветеринарної медицини, сферах безпечності та окремих показників якості харчових продуктів, карантину та захисту рослин, ідентифікації та реєстрації тварин, санітар-ного законодавства, санітарного та епідемічного благополуччя населення тощо.

Головне управління Держпродспоживслужби у Дніпропетровській області.

Головне управління Держпродспоживслужби у Дніпропетровській області є територіальним органом Державної служби України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів (Держпродспоживслужба) України який здійснює державний ветеринарно-санітарний контроль за збиранням, обробленням та знищенням загиблих тварин і відходів тваринного походження, здійснює державний санітарно-епідеміологічний нагляд (контроль) за дотриманням санітарного законодавства, здійснює в межах компетенції контроль за факторами середовища життєдіяльності людини, що мають шкідливий вплив на здоров'я населення, організовує проведення відповідних досліджень (випробувань) для цілей державного контролю.

Дніпропетровська обласна державна адміністрація - місцевий орган державної виконавчої влади, здійснює виконавчу владу на території відповідної адміністративно–територіальної одиниці — області, а також реалізує повноваження, делеговані їй відповідною обласною радою. Відповідно до ст. 25 частини другої ЗУ «Про управління відходами» до повноважень обласних державних адміністрацій у сфері управління відходами належить:

1) участь у формуванні та реалізації державної політики у сфері управлін-ня відходами;

2) розроблення та реалізація регіональних планів управління відходами, здійснення оцінки ефективності їх виконання;

3) сприяння створенню об'єктів оброблення відходів у рамках співробітництва територіальних громад;

4) забезпечення реалізації заходів Національного плану управління відходами та Національної програми запобігання утворенню відходів;

5) створення умов для організації та будівництва об'єктів оброблення від-ходів;

6) взаємодія з органами місцевого самоврядування;

7) облік несанкціонованих сміттєзвалищ та відходів, власник яких не встановлений;

8) ліквідація несанкціонованих сміттєзвалищ;

9) надання інформації, проведення роз'яснювальної та просвітницької ро-боти з населенням щодо управління відходами;

10) погодження місцевих планів управління відходами.

Установи та відомства обладміністрації у сфері управління відходами.

В складі Дніпропетровської обласної державної адміністрації наявні структурні підрозділи у функціональних обов'язках яких передбачена діяльність в сфері управління відходами:

– Департамент архітектури, будівництва, житлово-комунального господарства та енергозбереження – функції з управління побутовими відходами на рівні області;

– Управління екології та природних ресурсів – функції з управління іншими відходами на рівні області.

Органи місцевого самоврядування

Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні»:

Відповідно до ст. 26 до повноважень сільських, селищних, міських рад у сфері управління відходами належить:

- вирішення питань управління небезпечними відходами у складі побутових відходів відповідно до законодавства;
- затвердження місцевих планів управління відходами;
- визначення адміністратора послуги з управління побутовими відходами;
- надання відповідно до законодавства згоди на розміщення на території села, селища, міста нових об'єктів, у тому числі місць чи об'єктів для управління відходами, сфера екологічного впливу діяльності яких згідно з діючими нормативами включає відповідну територію.

Відповідно до статті 30 до відання виконавчих органів сільських, селищних, міських рад в галузі житлово-комунального господарства, побутового, торговельного обслуговування, громадського харчування, транспорту і зв'язку належать:

організація управління побутовими відходами, відходами будівництва та знесення, знешкодження та захоронення трупів тварин;

організація благоустрою населених пунктів, залучення на договірних засадах з цією метою коштів, трудових і матеріально-технічних ресурсів підприємств, установ та організацій незалежно від форм власності, а також населення; здійснення контролю за станом благоустрою населених пунктів, організації озеленення, охорони зелених насаджень і водойм, створення місць відпочинку громадян;

розроблення та реалізація місцевих планів управління відходами;

затвердження норм надання послуг з управління побутовими відходами;

встановлення нормативів (норм) споживання комунальних послуг у порядку, передбаченому Кабінетом Міністрів України;

визначення одиниці виміру обсягу наданих послуг з управління побутовими відходами;

визначення у встановленому порядку суб’єктів господарювання, які здійснюють збирання, перевезення, відновлення та видалення побутових відходів;

запровадження роздільного збирання побутових відходів та забезпечення виконання цільових показників щодо підготовки для повторного використання та рециклінгу побутових відходів;

забезпечення ліквідації несанкціонованих сміттєзвалищ у межах населених пунктів;

передача відходів, власник яких не встановлений, суб’єктам господарювання у сфері управління відходами для їх оброблення;

надання інформації та проведення просвітницької роботи серед населення щодо управління відходами;

встановлення тарифу на послугу з управління побутовими відходами та тарифів на збирання, перевезення, відновлення та видалення побутових відходів як окремих його складових;

затвердження інвестиційних програм суб'єктів господарювання у сфері управління побутовими відходами.

Відповідно до статті 33 до відання виконавчих органів сільських, селищних, міських рад у сфері регулювання земельних відносин та охорони навколишнього природного середовища належать здійснення контролю за діяльністю суб'єктів господарювання у сфері управління побутовими відходами, здійснення контролю за додержанням юридичними та фізичними особами вимог у сфері управління відходами та розгляд справ про адміністративні правопорушення або передача їх матеріалів на розгляд інших державних органів у разі порушення законодавства про управління відходами.

Закон України «Про управління відходами»:

До повноважень сільських, селищних, міських раду сфері управління відходами належить:

- участь у реалізації державної політики у сфері управління відходами;
- вирішення питань щодо розміщення на території відповідних територіальних громад об'єктів оброблення відходів;
- створення пунктів роздільного збирання побутових відходів.

До повноважень виконавчих органів сільських, селищних, міських рад у сфері управління відходами належить:

1) розроблення та реалізація місцевих планів управління відходами;

2) організація управління побутовими відходами, відходами будівництва та знесення;

3) визначення у встановленому порядку суб'єктів господарювання, які здійснюють збирання, перевезення, відновлення та видалення побутових відходів;

4) визначення адміністратора послуги з управління побутовими відходами;

5) запровадження роздільного збирання побутових відходів та забезпечення виконання цільових показників щодо підготовки для повторного використання та рециклінгу побутових відходів;

6) організація роботи пунктів роздільного збирання побутових відходів;

7) забезпечення ліквідації несанкціонованих сміттєзвалищ у межах населених пунктів;

8) передача відходів, власник яких не встановлений, суб'єктам господарювання у сфері управління відходами для їх оброблення;

9) надання інформації, проведення роз'яснювальної та просвітницької роботи серед населення щодо управління відходами;

10) визначення одиниці вимірювання обсягу наданої послуги з управління побутовими відходами;

11) затвердження норм надання послуги з управління побутовими відходами;

12) затвердження інвестиційних програм суб'єктів господарювання у сфері управління побутовими відходами;

13) встановлення тарифів на послугу з управління побутовими відходами, а також тарифів на збирання, перевезення, відновлення, видалення побутових відходів окремо за видами побутових відходів (змішані, великогабаритні, ремонтні, небезпечні);

14) укладення договорів з організаціями розширеної відповідальності виробників щодо запровадження приймання та роздільного збирання видів побутових відходів, на які поширюється розширена відповідальність виробника.

Органи місцевого самоврядування здійснюють й інші повноваження у сфері управління відходами відповідно до закону.

Органи місцевого самоврядування забезпечують управління побутовими відходами згідно з правилами благоустрою населеного пункту, регіональними та місцевими планами управління відходами та забезпечують кожному утворювачу побутових відходів надання послуги з управління побутовими відходами.

Організація роздільного збирання побутових відходів здійснюється виконавчими органами органів місцевого самоврядування згідно з методикою роздільного збирання побутових відходів, яка затверджується центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері житлово-комунального господарства.

Житлові масиви і внутрішньодворові території, дороги загального користування, зупинки громадського транспорту та інші об'єкти благоустрою населених пунктів, а також місця проведення масових заходів обладнуються контейнерними майданчиками для роздільного збирання побутових відходів, урнами для збирання побутових відходів.

Територіальні громади на засадах співробітництва можуть спільно фінансувати будівництво, реконструкцію та/або утримання об'єктів оброблення побутових відходів, реалізовувати спільні проекти, спільно фінансувати (утримувати) підприємства, установи та організації комунальної форми власності, утворювати спільні комунальні підприємства, установи та організації, спільний орган управління.

Проектування, будівництво, реконструкція та обслуговування об'єктів оброблення побутових відходів може здійснюватися органами місцевого самоврядування на засадах державно-приватного партнерства відповідно до Закону України «Про державно-приватне партнерство».

Виконавчі органи місцевих рад визначають комунальне підприємство - адміністратора послуги з управління побутовими відходами.

Норми надання послуги з управління побутовими відходами визначаються органом місцевого самоврядування відповідно до правил, що затверджуються центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері житлово-комунального господарства.

З метою забезпечення оброблення небезпечних відходів у складі побутових відходів відповідно до вимог Закону України «Про управління відходами» та уникнення забруднення інших видів побутових відходів органи місцевого самоврядування та організації розширеної відповідальності виробників

забезпечують встановлення окремих контейнерів, призначених для небезпечних відходів.

Тариф на послугу з управління побутовими відходами, а також тарифи на збирання, перевезення, відновлення, видалення побутових відходів встановлюються органом місцевого самоврядування окремо за видами побутових відходів (змішані, великогабаритні, ремонтні, небезпечні, відходи зелених насаджень).

Для виконання вищезазначених функцій, у виконавчому комітеті Верхньодніпровської міської ради створено відділ комунальної власності Верхньодніпровської міської територіальної громади до основних функцій якого належить:

- Установлення тарифів на послуги з управління побутовими відходами.
- Координації роботи суб'єктів господарювання надавачів житлово-комунальних послуг міста.
- Координації за укладанням відповідних договорів на вивіз побутового сміття в місті.
- Координації роботи у сфері благоустрою;
- Інформування про стан виконання місцевих програм у сфері житлово-комунального господарства, а також відповідність якості житлово-комунальних послуг нормативам, стандартам та правилам;
- Надання пропозицій щодо встановлення тарифів на послуги з управління побутовими відходами;
- Призначення на конкурсних засадах виконавця з управління побутовими відходами та укладання відповідних договорів з переможцями конкурсу;
- Установлення одиниці виміру обсягу надання послуг з управління побутовими відходами;
- Затвердження норм споживання послуг з управління побутовими відходами;
- Укладання договорів із суб'єктами господарської діяльності у сфері управління відходами.

Ліцензійна та дозвільна системи

Господарська діяльність з управління небезпечними відходами здійснюється суб'єктами господарювання на підставі ліцензії, що видається в порядку, встановленому Законом України «Про ліцензування видів господарської діяльності», з урахуванням особливостей, визначених цим Законом, та відповідно до ліцензійних умов здійснення господарської діяльності з управління небезпечними відходами.

Суб'єкти господарювання для здійснення операцій з оброблення відходів зобов'язані отримати дозвіл на здійснення операцій з оброблення відходів до початку своєї діяльності.

Видача, відмова у видачі, анулювання дозволу на здійснення операцій з оброблення відходів здійснюються відповідно до Законів України «Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності» та «Про адміністративні послуги» з урахуванням особливостей, визначених Законом України «Про управління відходами».

З метою впровадження ефективної системи контролю за рухом та операціями у сфері управління відходами, 07 травня 2022 року набрала чинності постанова Кабінету Міністрів України №566 «Деякі питання подання декларації про відходи», якою регламентується порядок одержання декларації про відходи.

Відомості, які зазначаються заявником під час заповнення форми декларації, автоматично перевіряються на їх узгодженість шляхом порівняння, встановлення відповідності та підтвердження поданих/внесених відомостей із даними, що надходять у порядку інформаційної взаємодії Єдиного державного веб-порталу електронних послуг та/або Єдиної екологічної платформи «ЕкоСистема» (далі - ЕкоСистема) з Єдиним державним реєстром юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань, відповідно до Порядку організації електронної інформаційної взаємодії державних електронних інформаційних ресурсів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 10 травня 2018 р. № 357.

Особливості взаємодії суб'єктів системи управління відходами

Суб'єкти системи управління відходами - утворювачі відходів (населення, організації, установи) та суб'єкти, що надають послуги в сфері управління відходами взаємодіють на підставі укладених договорів на перевезення, оброблення та захоронення відходів.

Організація оброблення відходів

Виконавець послуг з перевезення побутових відходів зобов'язаний укласти договори про надання послуг з оброблення побутових відходів із суб'єктами господарювання, що надають такі послуги.

Утворювачі інших відходів самостійно приймають рішення щодо варіанту оброблення відходів, що утворюються на їхніх об'єктах.

Для утворювачів відходів стаття 31 Закону України «Про управління відходами» визначає право самостійно шляхом компостування обробляти біовідходи на присадибних, дачних і садових ділянках згідно з Правилами, які визначають умови та вимоги до компостування та включають рекомендовані норми компосту для поліпшення якості ґрунтів та їх підживлення (наказ Міністерства розвитку громад, територій України від 13.06.2023 №489 «Про затвердження Правил компостування біовідходів їх утворювачами на присадибних, дачних і садових ділянках»).

Оброблення небезпечних відходів здійснюється суб'єктами господарської діяльності, які мають відповідну ліцензію.

Суб'єкт господарювання у сфері управління відходами

Суб'єкти господарювання, які здійснюють збирання та перевезення побутових відходів, визначаються органами місцевого самоврядування на конкурсних засадах у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

Виконавчий орган місцевої ради на конкурсних засадах може визначити декількох суб'єктів господарювання, які здійснюють господарську діяльність із збирання та перевезення побутових відходів, на території міської територіальної громади за територіальним принципом та/або за видами побутових відходів (змішані, великогабаритні, ремонтні, небезпечні).

Суб'єкти господарювання, які здійснюють відновлення та видалення побутових відходів, визначаються органами місцевого самоврядування відповідно до регіонального та місцевих планів управління відходами у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

Виконавцем послуги з управління побутовими відходами є суб'єкт господарювання, який здійснює збирання та перевезення побутових відходів у встановленому законодавством порядку.

Виконавець послуги з управління побутовими відходами укладає договори з суб'єктами господарювання, які здійснюють відновлення та видалення побутових відходів.

Виконавець послуги з управління побутовими відходами укладає договори із споживачами послуги.

Суб'єкт господарювання у сфері управління відходами для провадження господарської діяльності з управління небезпечними відходами зобов'язаний:

1) мати дозвіл на здійснення операцій з оброблення відходів та ліцензію на здійснення господарської діяльності з управління небезпечними відходами;

2) провадити діяльність на об'єктах оброблення відходів, які відповідають вимогам законодавства. Види відходів, що підлягають обробленню на таких об'єктах, повинні відповідати дозволу на здійснення операцій з оброблення відходів.

Маркування зібраних небезпечних відходів у складі побутових відходів здійснюється суб'єктом господарювання у сфері управління відходами після їх збирання.

Розрахунок тарифу на послугу з управління побутовими відходами здійснює виконавець послуги.

Розрахунок тарифів на збирання, перевезення, відновлення та видалення побутових відходів здійснюють суб'єкти господарювання, які здійснюють відповідні операції.

Суб'єкти господарювання у сфері управління відходами мають право:

1) зберігати відходи на об'єктах оброблення відходів до проведення операцій з оброблення строком до одного року;

2) брати участь у розробленні Національного плану управління відходами, регіональних, місцевих планів управління відходами та програми запобігання утворенню відходів у встановленому порядку;

3) брати участь у встановленому законодавством порядку в конкурсах на набуття права виконання операцій із збирання, перевезення, відновлення та видалення побутових відходів на певній території.

Суб'єкти господарювання у сфері управління відходами зобов'язані:

1) дотримуватися вимог щодо збирання, перевезення та оброблення відходів, встановлених цим Законом та іншими нормативно-правовими актами;

2) не допускати змішування відходів, що можуть бути відновлені, з відходами, що не можуть бути відновлені;

3) вести облік відходів, що утворилися у результаті їхньої діяльності чи були отримані від інших суб'єктів господарювання, облік операцій з управління відходами та подавати звітність відповідно до закону;

4) класифікувати свої відходи відповідно до Національного переліку відходів та Порядку класифікації відходів;

5) забезпечувати здійснення операцій з оброблення відходів на об'єктах оброблення відходів;

6) забезпечувати утримання в належному санітарному і технічному стані об'єктів оброблення відходів, забезпечувати дотримання правил техніки безпеки та пожежної безпеки на них;

7) надавати місцевим органам виконавчої влади, органам місцевого самоврядування, уповноваженим органам виконавчої влади у сфері управління відходами інформацію про відходи та пов'язану з ними діяльність;

8) відшкодовувати шкоду, заподіяну здоров'ю та майну громадян України, навколишньому природному середовищу, підприємствам, установам та організаціям внаслідок порушення встановлених правил управління відходами, відповідно до закону;

9) мати дозвіл на здійснення операцій з оброблення відходів;

10) мати ліцензію на здійснення господарської діяльності з управління небезпечними відходами та/або письмову згоду (повідомлення) на транскордонне перевезення небезпечних відходів чи висновок на транскордонне перевезення відходів відповідно до закону;

Власник (балансоутримувач) полігона або суб'єкт господарювання, що здійснює управління полігоном:

- отримати дозвіл на здійснення операцій з оброблення відходів, згідно з постановою КМУ від 19.12.2023 року № 1328 «Про затвердження Порядку видачі, відмови у видачі, анулювання дозволу на здійснення операцій з оброблення відходів» або інтегрованого довкіллєвого дозволу;

- місце видалення відходів оснастити системами захисту ґрунтових вод, вилучення та знешкодження біогазу та фільтрату, а також геотекстилем, згідно з Правилами експлуатації полігонів побутових відходів, затвердженими наказом Міністерства з питань житлово-комунального господарства України від 01.02.2010 № 435 та Рекомендаціями з удосконалення експлуатації діючих полігонів та звалищ твердих побутових відходів затвердженими наказом Міністерства будівництва, архітектури та житлово-комунального господарства України від 10.01.2006 р. №5;

- облаштувати господарську зону з контрольно-пропускним пунктом, ваговою, місцем для дезінфекції коліс;

- забезпечити сортування відходів із відокремленням ресурсоцінних компонентів та їх подальшим спрямуванням на рециклінг та інші операції з відновлення.

- розробити План управління відходами підприємства відповідно до вимог Порядку розроблення планів управління відходами підприємств, установ та організацій, затвердженого наказом Міністерства захисту довкілля та природних

ресурсів України від 09.08.2024 року №1003, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 26 вересня 2024 р. № 1446/42791;

- дотримуватись Правил технічної експлуатації полігонів, припинення експлуатації, рекультивації та догляду за полігонами після припинення їх експлуатації, затверджених наказом Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України від 10.02.2025 року № 263, зареєстрованих в Міністерстві юстиції України 13 березня 2025 р. № 405/43811 (після набрання чинності даного наказу);

- діяльність здійснювати відповідно до вимог до Плану приведення місця розміщення відходів у відповідність з вимогами законодавства, затвердженого наказом Міністерством захисту довкілля та природних ресурсів України від 29 квітня 2024 року №455 зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 18 червня 2024 р. № 911/42256 (після набрання чинності даного наказу).

- дотримання вимог Порядку здійснення моніторингу місць утворення, зберігання та видалення відходів, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 13 травня 2025 року № 551 (після набрання чинності);

- забезпечує проведення рекультивації полігона після припинення його експлуатації, а також догляд за ним після його рекультивації протягом 30 років. Догляд за полігоном після припинення його експлуатації включає дії, пов'язані з утриманням полігона після припинення його експлуатації, із здійсненням контролю і моніторингу параметрів навколишнього природного середовища, з усуненням можливих негативних впливів полігона на здоров'я людей та навколишнє природне середовище.

- забезпечувати професійну підготовку, підвищення кваліфікації та проведення атестації фахівців у сфері управління відходами;

- призначати відповідальних осіб у сфері управління відходами;

- виконувати інші обов'язки, передбачені законом.

Утворювачі відходів

Утворювачами побутових відходів (ПВ) є населення, підприємства, організації, установи, інші суб'єкти господарювання.

Функції утворювачів побутових відходів (первинних) визначені законодавством.

Утворювачі побутових відходів

Утворювачі побутових відходів зобов'язані (пункт 2 статті 31. Права та обов'язки утворювачів побутових відходів Закону України «Про управління відходами):

1. Утворювачі побутових відходів мають право:

1) одержувати у встановленому порядку повну та достовірну інформацію про безпечність об'єктів оброблення побутових відходів;

2) самостійно шляхом компостування обробляти біовідходи на присадибних, дачних і садових ділянках згідно з правилами, встановленими

центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері житлово-комунального господарства.

2. Утворювачі побутових відходів зобов'язані:

1) укладати договори з виконавцем послуги з управління побутовими відходами та вносити у встановленому порядку плату за послугу з управління побутовими відходами;

2) забезпечувати передачу побутових відходів до системи управління побутовими відходами, а побутові відходи, на які поширюється розширена відповідальність виробника, – до системи приймання або роздільного збирання, створеної організаціями розширеної відповідальності виробників;

3) забезпечувати у встановленому порядку роздільне збирання відходів за наявності об'єкта оброблення відходів.

3. Утворювачі побутових відходів мають права та обов'язки споживачів житлово-комунальних послуг, передбачені Законом України «Про житлово-комунальні послуги».

Утворювачі відходів, крім утворювачів відходів домогосподарств

Утворювачі відходів, крім утворювачів відходів домогосподарств, зобов'язані (пункт 2 статті 16. Права та обов'язки утворювачів відходів, крім утворювачів відходів домогосподарств Закону України «Про управління відходами»):

1) запобігати утворенню та зменшувати обсяги утворення відходів;

2) класифікувати свої відходи відповідно до Національного переліку відходів та Порядку класифікації відходів;

3) обробляти відходи самостійно, за наявності дозволу на здійснення операцій з оброблення відходів, або передавати їх для оброблення суб'єктам господарювання у сфері управління відходами, які мають такий дозвіл;

4) у разі утворення побутових відходів укладати договір про надання послуги з управління побутовими відходами з виконавцем відповідної послуги та вносити плату за надання такої послуги відповідно до встановлених тарифів;

5) не допускати змішування відходів, що можуть бути відновлені, з відходами, що не можуть бути відновлені;

6) вести облік відходів, що утворилися в результаті їхньої діяльності, та подавати відповідну звітність;

7) розробляти та виконувати плани управління відходами підприємств, установ та організацій у встановленому порядку;

8) забезпечувати утримання в належному санітарному і технічному стані місць утворення та зберігання відходів, а також забезпечувати дотримання встановлених правил техніки безпеки та пожежної безпеки у таких місцях;

9) надавати органам виконавчої влади та органам місцевого самоврядування інформацію про відходи та пов'язану з ними діяльність;

10) призначати відповідальних осіб у сфері управління відходами;

11) відшкодовувати шкоду, заподіяну здоров'ю та майну громадян України, навколишньому природному середовищу, підприємствам, установам та

організаціям внаслідок порушення встановлених правил управління відходами, відповідно до закону;

12) подавати декларацію про відходи, якщо діяльність такого утворювача відходів призводить до утворення небезпечних відходів або річний обсяг утворення відходів, що не є небезпечними, перевищує 50 тонн.

Плани управління відходами підприємств, установ та організацій

Утворювачі відходів, які подають декларацію про відходи відповідно до Закону України «Про управління відходами», суб'єкти господарювання у сфері управління відходами розробляють плани управління відходами.

У планах зазначаються прогнозні показники утворення відходів, їх код та найменування, заходи, яких планується вжити для запобігання утворенню та зменшення обсягів відходів, їх належного збирання, перевезення, оброблення, виконання інших зобов'язань, визначених Законом України «Про управління відходами».

Порядок розроблення планів управління відходами підприємств, установ та організацій затверджується центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони навколишнього природного середовища.

Суб'єкти господарювання, які в результаті господарської діяльності є утворювачами та/або власниками відходів, зобов'язані вести облік за обсягом, кодом і найменуванням, джерелами утворення відходів, здійсненням операцій з управління відходами.

Інформаційне забезпечення системи управління відходами

Інформаційний механізм системи управління має забезпечувати отримання суб'єктами управління (управлінські структури, підприємства, організацій, громадськість, інші зацікавлені сторони) оперативної достовірної інформації, необхідної для вирішення управлінських, науково-виробничих і інших питань, що виникають у процесі діяльності у сфері управління відходами.

Така інформація включає дані про:

- утворення відходів та управління відходами у розрізі кожного виду відходів та окремих технологічних операцій;
- стан довкілля та впливи на нього, спричинені відходами чи технологічними операціями з їх оброблення (у т.ч. захоронення), а також потенційні загрози;
- методи вирішення завдань в сфері управління відходами;
- вимоги чинного законодавства в сфері управління відходами;
- управлінські рішення, що приймаються в сфері управління відходами та їх наслідки.

Інформаційний механізм включає:

- системне спостереження за станом навколишнього природного середовища, а також об'єктами управління відходами;
- забезпечення належного обліку та звітності у сфері управління відходами;

- комплексне оброблення та аналіз даних спостережень та обліку;

- забезпечення доступу до інформації відповідних зацікавлених сторін (органів влади, підприємств та населення тощо);

- забезпечення надання інформації щодо методів вирішення завдань в сфері управління відходами тощо. Також слід враховувати розпорядження голови обласної державної адміністрації від 14.07.2026 № Р-308/0/3-26 "Про затвердження Операційного плану заходів на 2026 - 2028 роки з реалізації Стратегії сприяння реалізації прав і можливостей осіб, які належать до ромської національної меншини, в українському суспільстві на період до 2030 року у Дніпропетровській області", в якому міститься інормація щодо реалізації інформаційно-просвітницьких заходів МПУВ має забезпечуватися рівний доступ усіх груп населення до інформації щодо запобігання утворенню відходів, роздільного збирання та належного управління відходами. При цьому враховуються потреби осіб, які належать до ромської національної меншини (спільноти), зокрема щодо доступності інформації, участі в інформаційно-просвітницьких заходах та користування послугами у сфері управління побутовими відходами.

Програмні документи регіонального та місцевого рівня в сфері управління відходами

Планування та реалізація у Верхньодніпровській ТГ діяльності у сфері управління відходами проводиться за прийнятими програмними документами регіонального та місцевого рівнів. Місцевий план управління відходами поєднується із іншими, прийнятими в області, стратегіями та програмами. Це необхідно, щоб врахувати уже заплановані дії та узгодити їх для створення цілісної картини, тоді діяльність буде більш злагоджена та підсилюватиме одна одну. Для цього проаналізовано існуючі в області та місцеві програмні документи, які стосуються управління відходами.

Відповідно до Указу Президента України 30 вересня 2019 року № 722/2019 «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року», Закону України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року» від 28.02.2019 2697-VIII, у Дніпропетровській області розроблено «Стратегію розвитку Дніпропетровської області на 2021-2027 роки, якою враховані основні засади екологічної збалансованості, зменшення антропогенного навантаження на довкілля, підвищення рівня екологічної безпеки та поліпшення якості життя населення. Стратегічною ціллю 3 є «Захист довкілля та стала енергетика»

У Дніпропетровській області розроблено Регіональний план управління відходами до 2034 року ухвалений розпорядженням голови Дніпропетровської ОДА № Р-153/0/3-26 від 17 квітня 2026 року.

Метою РПУВ є забезпечення сталого управління відходами в Дніпропетровській області з урахуванням положень концепції сталого розвитку, чинних нормативно-правових документів у сфері управління відходами та дотриманням ієрархії пріоритетів управління відходами.

РПУВ спрямований на досягнення національних цілей управління відходами на території Дніпропетровської області з урахуванням місцевих особливостей, а також вирішення наявних та попередження виникнення нових проблем області, що мають відношення до сфери управління відходами.

Стратегії у сфері управління відходами у Дніпропетровській області наведені в таблиці 3.3.1.

Таблиця 3.3.1. Перелік чинних обласних стратегій, програм, планів дій, що мають взаємозв'язок із сферою управління відходами

Назва програми, (рішення обласної ради, дата, №)	Термін дії програми	Короткий опис завдань та заходів, що стосуються відходів	Проходження документом СЕО, так/ні	Виконання завдань та заходів, що стосуються відходів
Стратегія розвитку Дніпропетровськоїо області на 2021-2027 роки	2021-2027	Стратегічна ціль 3 «Захист довкілля та стала енергетика»	Так	Виконується до встановлених термінів
Комплексна програма екологічної безпеки та запобігання змінам клімату Дніпропетровської області.	2024-2027	Спрямування дій органів виконавчої влади та місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій всіх форм власності на реалізацію пріоритетних напрямів діяльності у сфері ефективного природокористуванн я, дотримання вимог екологічної безпеки та охорони навколишнього природного середовища.	Так	Виконується до встановлених термінів
Регіональний план управління відходами у Дніпропетровській області	2025-2034	Створення ефективної системи управління відходами за сучасною європейською ієрархією пріоритетів управління відходами, так званою 5-ти ступеневою ієрархією, а саме максимального зменшення обсягів захоронення, за	Так	Виконується до встановлених термінів

		рахунок збільшення обсягів обробки відходів та утворення. Цільові показники: • вдосконалення та підтримання регіональної системи управління відходами; • створення ефективної системи збирання та перевезення побутових відходів; • створення інфраструктури для відновлення побутових відходів.		
"Про затвердження Операційного плану заходів на 2026 - 2028 роки з реалізації Стратегії сприяння реалізації прав і можливостей осіб, які належать до ромської національної меншини, в українському суспільстві на період до 2030 року у Дніпропетровській області"	2026-2028	Рівний доступ усіх груп населення до інформації щодо запобігання утворенню відходів, роздільного збирання та належного управління відходами.	так	Виконується до встановлених термінів
Програма соціально-економічного та культурного розвитку Верхньодніпровської територіальної громади на 2024-2026 роки	2024 -2026	Операційні цілі - Покращення управління побутовими відходами. Завдання: оновлення парку прибиральної техніки для роботи в літній та зимовий періоди, в тому числі техніки для механізованого та ручного прибирання тротуарів; залучення мешканців громади, підприємств, установ, організацій до укладення	Так	Виконується до встановлених термінів

		договорів з надання послуг з управлінням побутовими відходами		
Комплексна довгострокова природоохоронна програма Верхньодніпровської міської територіальної громади на 2018-2026 роки	2018-2026	Створення ефективної системи управління побутовими відходами, впровадження роздільного збирання та подальшого сортування відходів, ліквідація несанкціонованих місць розміщення відходів.	Так	Виконується до встановлених термінів
Програма розвитку житлово-комунального господарства, благоустрою та інфраструктури населених пунктів Верхньодніпровської міської територіальної громади на 2021-2025 роки.	2022-2026	Створення ефективної системи управління побутовими відходами, впровадження роздільного збирання та подальшого сортування відходів, ліквідація несанкціонованих місць розміщення відходів.	Так	Виконується до встановлених термінів
Програма розвитку житлово-комунального господарства, благоустрою та інфраструктури населених пунктів Верхньодніпровської міської територіальної громади на 2026-2028 роки.	2026-2028	Санітарна очистка: реконструкція майданчиків по збору ПВ із заміною на наземні та напівпідземні; організація роздільного збирання відходів і вдосконалення роботи по прибиранню та перевезенню ПВ на звалище; розрахунок необхідної техніки та її використання для забезпечення належної санітарної очистки сіл громади	Так	Виконується до встановлених термінів

Місцевий план управління відходами у Верхньодніпровській міській територіальній громаді узгоджується із наступними документами національного та регіонального рівнів:

1. Національний рівень

- Закон України «Про управління відходами» (№ 2320-IX) — основний рамковий документ, що визначає правові, економічні та організаційні засади запобігання утворенню та управління відходами.
- Національна стратегія управління відходами в Україні до 2030 року, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 08.11.2017 № 820-р.
- Національний план управління відходами до 2033 року, затверджений розпорядженням Кабінету Міністрів України від 27.12.2024 № 1353-р.
- Порядок розроблення, погодження та затвердження місцевих планів управління відходами, затверджений постановою КМУ від 05.09.2023 № 947.
- Методичні рекомендації з розроблення місцевих планів управління відходами, затверджені наказом Міндовкілля від 15.03.2024 № 288.

2. Регіональний рівень

- Регіональний план управління відходами Дніпропетровській області до 2034 року ухваленого розпорядженням голови ОДА № Р-153/0/3-26 від 17 квітня 2026 року. Цільові показники цього плану є обов'язковими для перенесення до МПУВ громади.
- Стратегія розвитку Дніпропетровської області на період до 2027 року, яка визначає загальні екологічні пріоритети регіону.

3. Місцевий рівень (стратегічна відповідність)

- Стратегія розвитку Верхньодніпровської міської територіальної громади на період до 2027 року, зокрема в частині екологічної безпеки та розвитку інфраструктури.
- Програма охорони навколишнього природного середовища на території Верхньодніпровської МТГ на 2022–2026 роки.

Це узгодження забезпечує єдиний підхід до організації збирання, сортування та подальшого відновлення відходів, зокрема їх рециклінгу, а також створює передумови для залучення громадою фінансування екологічних проєктів із державного та обласного бюджетів.

3.4. Фінансово-економічне забезпечення управління відходами міської територіальної громади

Стале функціонування системи управління відходами потребує покриття витрат на вдосконалення системи управління відходами та підтримання її функціонування для кожного з потоків відходів.

Для реалізації заходів МПУВ передбачається залучення коштів державного, обласного бюджетів та бюджету Верхньодніпровської міської територіальної громади та інших джерел, не заборонених чинним законодавством України, у тому числі грантові кошти.

Крім того, передбачається залучення власних коштів підприємств учасників МПУВ. Обсяг фінансування заходів буде визначатися бюджетом підприємства/інвестиційними програмами або після укладання договорів та розробки проектної документації.

За заходами, що потребують розробки проектної документації, орієнтовний обсяг фінансування буде визначено додатково. Остаточна кошторисна вартість заходів може бути скоригована на підставі затвердженої проектно-кошторисної документації, позитивних висновків експертизи.

Виходячи з реального стану управління відходами у Верхньодніпровській МТГ, визначаються пріоритетні напрямки з урахуванням щорічного наявного фінансового ресурсу державного, та місцевих бюджетів, обласного та місцевого фонду охорони навколишнього природного середовища.

Орієнтовні обсяги фінансування заходів МПУВ визначаються в порядку пріоритетності дій щодо усунення або зниження негативного впливу на довкілля та гарантування екологічної безпеки, з урахуванням достатнього рівня фінансування окремих заходів, послідовного фінансування довгострокових проектів.

Перелік заходів МПУВ, які планується виконати за рахунок міського бюджету, та обсяг бюджетних призначень на кожний фінансовий (бюджетний) рік визначається відповідним рішенням міської ради.

Для запобігання або ліквідації надзвичайних ситуацій екологічного характеру кошти можуть використовуватися з відхиленням від планового розподілу на поточний календарний рік.

Враховуючи вищенаведене, таблиці з додатків 25 та 26 Методичних рекомендацій з розроблення місцевих планів управління відходами будуть формуватися по роках з урахуванням щорічного наявного фінансового ресурсу державного, обласного, районного та міського бюджетів, місцевих фондів охорони навколишнього природного середовища та інших джерел фінансування.

Можливості фінансування за джерелами

У цілому в якості джерел фінансування діяльності в сфері управління відходами розглядаються:

1) кошти бюджету Верхньодніпровської міської територіальної громади, у тому числі кошти місцевого фонду охорони навколишнього природного середовища;
2) кошти обласного бюджету, у тому числі кошти обласного фонду охорони навколишнього природного середовища;
3) кошти державного бюджету, у тому числі кошти державного фонду охорони навколишнього природного середовища, кошти державного фонду регіонального розвитку;
4) власні кошти суб’єктів господарювання;
5) інвестиційні кошти;
6) кредити;
7) надходження за надані послуги та реалізовану продукцію;
8) фінансування за принципом розширеної відповідальності виробника.

Фінансування кожного з видів діяльності за різними потоками відходів має свою специфіку.

Одним із джерел фінансування заходів з реалізації МПУВ є фонди ОНПС місцевих бюджетів.

Місцеві фонди ОНПС формуються за рахунок частини екологічного податку та частини грошових стягнень за шкоду, заподіяну порушенням законодавства про охорону навколишнього природного середовища в результаті господарської та іншої діяльності, згідно з чинним законодавством.

Екологічний податок є основним джерелом формування доходів міського фонду охорони навколишнього природного середовища. Кошти міського фонду охорони навколишнього природного середовища мають цільове екологічне призначення і спрямовуються виключно на фінансування природоохоронних заходів міської територіальної громади.

Відповідно статті 69-1 до Бюджетного кодексу України розподіл екологічного податку в частині складу доходів бюджетів затверджений в розмірі надходжень коштів: до державного бюджету – 45%, до обласного бюджету – 30% до бюджету місцевого самоврядування – 25%.

Найбільшою питомою вагою надходжень до місцевого фонду охорони навколишнього природного середовища орієнтовно 70 % від загального обсягу екологічного податку складають надходження екологічного податку від розміщення відходів у спеціально відведених для цього місцях чи об’єктах.

Можливості фінансування заходів по управлінню відходами визначені законодавчо (Закон України «Про управління відходами»).

Стаття 55. Фінансування заходів у сфері управління відходами:

1. Фінансування заходів у сфері управління відходами здійснюється за рахунок коштів утворювачів та власників відходів. Для фінансування заходів у сфері управління відходами можуть залучатися кошти державного та місцевих бюджетів, фондів охорони навколишнього природного середовища, добровільні внески підприємств, установ, організацій, громадян України та їх об’єднань, а також інші джерела, не заборонені законом.

Стаття 56. Економічні інструменти для дотримання ієрархії управління відходами та фінансування заходів у сфері управління відходами:

1. Для стимулювання дотримання ієрархії управління відходами, забезпечення повного відшкодування витрат утворювачів та власників відходів та забезпечення фінансування заходів у сфері управління відходами уповноваженими органами впроваджуються такі економічні інструменти:

1) встановлення ставок екологічного податку, що справляється за захоронення відходів на полігонах;

2) запровадження системи, за якої утворювачі та власники відходів сплачують лише за фактичну вагу відходів, непридатних для підготовки до повторного використання та відновлення, та створюються стимули для роздільного збирання відходів;

3) запровадження розширеної відповідальності виробника для певних видів відходів, розроблення заходів для підвищення її організаційної та економічної ефективності;

4) впровадження депозитних схем та інших заходів для заохочення ефективного збирання використаних продукції та матеріалів;

5) надання податкових пільг для стимулювання повторного використання та благодійного пожертвування продукції;

6) оподаткування продукції, відходи якої спричиняють значний негативний вплив на навколишнє природне середовище, з метою зменшення споживання такої продукції та стимулювання впровадження найкращих доступних технологій і методів управління для їх рециклінгу;

7) стимулювання використання продукції та матеріалів, отриманих у результаті підготовки відходів до повторного використання та рециклінгу;

8) надання податкових і кредитних пільг для фінансової підтримки проведення наукових досліджень та впровадження інноваційних технологій оброблення, зокрема рециклінгу, відходів.

2. Законом можуть встановлюватися також інші економічні інструменти для запобігання утворенню відходів, забезпечення їх рециклінгу та іншого відновлення, зокрема пільгове оподаткування екологічних видів продукції, пільгове кредитування і субсидіювання екологічних проектів, надання дотації на придбання природоохоронного обладнання, прискорені строки амортизації природоохоронного обладнання.

Фінансування діяльності пунктів роздільного збирання побутових відходів.

Витрати на здійснення роздільного збирання побутових відходів у пунктах роздільного збирання побутових відходів можуть відшкодовуватися за рахунок таких джерел:

1) тарифу на послугу з управління побутовими відходами;

2) плати, що вноситься утворювачем відходів;

3) коштів місцевого бюджету;

4) коштів організацій розширеної відповідальності виробника;

5) інших не заборонених законом джерел.

У разі покриття витрат на здійснення роздільного збирання побутових відходів з декількох джерел частка витрат, що покривається за рахунок одного джерела, має бути пропорційною до частки обсягу виду відходів, збирання якого покривається за рахунок такого джерела.

Забороняється відшкодування витрат на здійснення роздільного збирання одного виду побутових відходів з різних джерел.

Управління пунктами роздільного збирання побутових відходів, включаючи їх утримання та обслуговування, здійснюється з урахуванням обраного способу організації діяльності таких пунктів, зокрема способу покриття витрат на роздільне збирання певних видів відходів.

У разі якщо витрати на роздільне збирання побутових відходів хоча б одного виду покриваються за рахунок тарифу на послугу з управління побутовими відходами, управління пунктами роздільного збирання побутових відходів,

включаючи їх утримання та обслуговування, здійснюється суб'єктом господарювання, що здійснює господарську діяльність із збирання та перевезення побутових відходів на території територіальної громади.

В інших випадках суб'єкт господарювання, що здійснює управління пунктами роздільного збирання побутових відходів, визначається виконавчим органом місцевої ради.

Витрати на впровадження заходів:

З управління побутовими відходами

Фінансове забезпечення діяльності у сфері управління побутовими відходами включають покриття витрат на:

- створення, вдосконалення та підтримання функціонування системи управління відходами на рівні громади (інституційні і організаційні аспекти);
- забезпечення надання послуг у сфері управління побутовими відходами:
- покриття капітальних витрат;
- покриття поточних витрат;
- створення та експлуатація інфраструктурних об'єктів оброблення побутових відходів;
- припинення експлуатації/закриття та рекультивація сміттєзвалищ, які не відповідають встановленим вимогам;
- проведення інформаційно-просвітницької діяльності.

Створення центрів із збирання відходів для їх ремонту з метою повторного використання.

Національною стратегією управління відходами в Україні до 2030 року передбачено створення центрів із збирання відходів для їх ремонту з метою повторного використання (насамперед відходів електричного та електронного обладнання).

Створення інших об'єктів інфраструктури збирання відходів (наприклад об'єктів оброблення великогабаритних відходів) здійснюється за рахунок бюджетів громад. За загальними принципами громади можуть залучати додаткові джерела співфінансування.

Фінансування розширення та оновлення матеріально-технічної бази (парк спецавтотранспорту, придбання контейнерів) здійснюється за рахунок надавачів послуг у сфері управління побутовими відходами і покриваються за рахунок включення в тарифи на послуги відповідної амортизаційної складової. Надавачі послуг для фінансування зазначених витрат можуть використовувати такі інструменти фінансування, як лізинг, займи тощо. Якщо надавачем послуг є комунальні підприємства, у фінансуванні зазначених витрат можуть бути задіяні бюджетні кошти у т.ч. за механізмами співробітництва територіальних громад.

У МПУВ передбачається покриття витрат на оновлення матеріально-технічної бази (парк спецавтотранспорту, придбання контейнерів) з місцевого бюджету та за рахунок коштів МТД.

Створення та експлуатація інфраструктурних об'єктів оброблення та захоронення побутових відходів:

У МПУВ не передбачається покриття витрат на створення та експлуатацію інфраструктурних об'єктів оброблення та захоронення побутових відходів з місцевого бюджету.

Управління небезпечними відходами

Фінансування системи управління небезпечними відходами у складі побутових відходів здійснюється на загальних принципах управління побутовими відходами.

Фінансування управління небезпечними відходами суб'єктів господарювання здійснюється відповідними суб'єктами господарювання за власний рахунок.

Управління відходами, що містять СОЗ (непридатними до застосування ХЗЗР).

На території Верхньодніпровської МТГ відсутні відходи непридатних до застосування ХЗЗР.

Фінансування управління відходами непридатних до застосування ХЗЗР здійснюється відповідними суб'єктами господарювання за власний рахунок.

Управління промисловими відходами.

Фінансування управління промисловими відходами здійснюється відповідними суб'єктами господарювання за власний рахунок.

Управління відходами будівництва та знесення.

Фінансування управління відходами будівництва та знесення здійснюється відповідними власниками відходів за власний рахунок.

Фінансування заходів з управління відходами руйнування доцільно здійснювати за рахунок коштів уповноваженого органу - сільською, селищною, міською радою (військовою адміністрацією населеного пункту (населених пунктів) - у разі її утворення відповідно законодавства), що здійснює на відповідній території організацію та координацію управління відходами від руйнувань.

Управління відходами сільського господарства.

Поточні витрати на управління відходами сільського господарства фінансується відповідними власниками відходів за власний рахунок, а також за рахунок фінансових надходжень від реалізації продуктів перероблення окремих відходів.

Управління відходами упаковки.

Управління відходами упаковки фінансується відповідними власниками відходів за власний рахунок, а також за рахунок фінансових надходжень від реалізації продуктів перероблення відходів упаковки.

Після введення в дію законодавства щодо розширеної відповідальності виробника з’явиться додаткове джерело фінансування.

Управління відходами електричного та електронного обладнання.

Управління відходами електричного та електронного обладнання фінансується відповідними власниками відходів за власний рахунок, а також за рахунок фінансових надходжень від реалізації продуктів перероблення відходів.

Після введення в дію законодавства щодо розширеної відповідальності виробника може з’явитися додаткове джерело фінансування.

Управління відпрацьованими батарейками, батареями та акумуляторами.

Управління відпрацьованими батарейками, батареями та акумуляторами фінансується відповідними власниками відходів за власний рахунок, а також за рахунок фінансових надходжень від реалізації продуктів перероблення відходів.

Після введення в дію законодавства щодо розширеної відповідальності виробника може з’ явитися додаткове джерело фінансування.

Управління медичними відходами.

Поточні витрати на управління медичними відходами фінансується відповідними власниками відходів за власний рахунок, а також за рахунок фінансових надходжень від реалізації продуктів оброблення окремих відходів (ресурсоцінних).

Капітальні витрати на створення об’єктів оброблення медичних відходів фінансуються місцевими бюджетами (у разі створення локальних об’єктів в окремих медичних закладах).

Створення об’єктів централізованого оброблення медичних біовідходів здійснюється за рахунок бюджетів громад з залученням співфінансування з обласного бюджету.

Управління знятими з експлуатації транспортними засобами.

Фінансування діяльності з управління знятими з експлуатації транспортними засобами здійснюється підприємствами, які здійснюють таку діяльність.

Управління осадами стічних вод від комунальних очисних споруд.

Управління осадами стічних вод від комунальних очисних споруд фінансується відповідними власниками відходів за власний рахунок.

3.5. План заходів МПУВ

Місцевий план управління відходами у Верхньодніпровській ТГ визначає головні напрями розвитку сфери управління відходами в міській територіальній громаді на найближчі 10 років з урахуванням європейських підходів, що базуються на положеннях Директив ЄС.

Місцевий план управління відходами спрямований на впровадження системи управління всіма видами відходів, поліпшення стану благоустрою МТГ, охорони навколишнього природного середовища, санітарного та епідеміологічного благополуччя населення, створення умов для залучення коштів бюджетів усіх рівнів, інвестиційних та кредитних ресурсів, міжнародної технічної допомоги.

З метою забезпечення переходу до сучасного управління відходами для їх ефективного використання як ресурсів та сталого розвитку шляхом запобігання їх утворенню відповідно до державної політики у сфері управління відходами; здійснення заходів у сфері управління відходами без загрози здоров'ю людей та навколишньому природному середовищу шляхом зменшення негативних наслідків від утворення відходів та їх управління; забезпечення і підвищення ефективності такого використання, що є вкрай важливим для переходу до циркулярної економіки та забезпечення довгострокової конкурентоздатності розроблено план заходів Місцевого плану у правління відходами у Верхньодніпровській територіальній громаді.

Основними завданнями Місцевого плану управління відходами є конкретні суспільні, інституційні, організаційно-технічні, регуляторні, освітньо-виховні, технологічні та технічні, екологічні заходи, які сформовані на основі заходів, передбачених Національною стратегією, Національним і Регіональним планами управління відходами, та спрямовані на реалізацію державної та місцевої політики у сфері управління відходами.

По кожному завданню є визначені заходи, відповідальні виконавці, строки здійснення заходів, джерела фінансового забезпечення, засобів контролю за станом здійснення заходів та проведення моніторингу результатів їх впровадження у сфері управління відходами на території Верхньодніпровської ТГ. Місцевий план управління відходами охоплює всі види діяльності у сфері управління відходами на території Верхньодніпровської територіальної громади.

При формуванні переліку завдань та заходів МПУВ враховувалися терміни та обсяги їх виконання, визначені документацією дозвільного характеру, зокрема екологічними умовами висновків з оцінки впливу на довкілля, плани заходів з управління відходами, наданими промисловими підприємствами, пропозиції громадських організацій, висновків та рекомендацій членів робочої групи для підготовки пропозицій до проєкту місцевого плану управління відходами у Верхньодніпровської ТГ, узгодження позицій до них.

Коригування заходів, термінів їх виконання здійснюється на підставі безумовного виконання документів дозвільного характеру у сфері охорони навколишнього природного середовища та управління відходами та за наявності обґрунтованих пояснень щодо змін.

У випадку недостатності або відсутності фінансування з державного та обласного бюджетів можливий перегляд термінів виконання окремих заходів МПУВ.

Реалізація завдань і заходів МПУВ сприятиме ефективній інтеграції положень директив Європейського Союзу для переходу до мінімізації забруднення та закладе основи посиленого переходу до Європейського зеленого

курсу, зокрема з розбудови та удосконалення інфраструктури управління відходами та покращенню екологічної ситуації в ТГ.

Місцевий план управління відходами в ТГ – це один із пріоритетів вирішення питань управління відходами на місцевому рівні.

Завдання і заходи Місцевого плану управління відходами у Верхньодніпровській ТГ узгоджуються із наступними документами національного та регіонального рівнів:

- Законом України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року»;

- Національною стратегією управління відходами в Україні до 2030 року, що схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 8 листопада 2017 р. № 820-р;

- Національним планом управління відходами до 2033 року;

- СтратегієюрозвиткуДніпропетровської області на 2021 – 2027 роки

Регіональним планом управління відходами у Дніпропетровской області до 2034 року ухваленим розпорядженням голови Дніпропетровської ОДА № Р-153/0/3-26 від 17 квітня 2026 року;

- Програмою охорони навколишнього природного середовища Дніпропетровской області на 2021 - 2027 роки;

- Програмою соціально-економічного та культурного розвитку Верхньодніпровської територіальної громади на 2024-2026 роки.

Завдання та заходи щодо створення та розвитку системи управління відходами Верхньодніпровської територіальної громади наведені у додатку 27. Планові кількісні показники виконання МПУВ наведені у додатку 26. Структура плану заходів наведена у додатку 28.

Джерела фінансування заходів МПУВ детально описані в підрозділі 3.4. «Фінансово-економічне забезпечення управління відходами міської територіальної громади».

Відповідно до пропозицій Міндовкілля України від 25.10.2024 № 25/2-21/14063-24, визначення місць розташування відповідних об'єктів управління відходами має здійснюватися з урахуванням пріоритету вимог екологічної безпеки (стаття 3 ЗУ «Про охорону навколишнього природного середовища» та стаття 3 ЗУ «Про охорону земель»), збереження цінних природоохоронних територій та об'єктів, забезпечення дотримання вимог природоохоронного та іншого законодавства, а також затвердженої у встановленому порядку містобудівній документації.

Визначення місць розташування відповідних об’єктів управління відходами має здійснюватися з урахуванням пріоритету вимог екологічної безпеки (стаття 3 Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища» та стаття 3 Закону України «Про охорону земель»), збереження цінних природоохоронних територій та об’єктів, забезпечення дотримання вимог природоохоронного та іншого законодавства, а також затвердженої у встановленому порядку містобудівній документації.

Також під час розроблення усіх видів проектної документації при здійсненні землеустрою, розробці містобудівної документації, а також здійсненні господарської та іншої діяльності необхідно дотримуватись вимог частини

четвертої статті 15 Закону України «Про екологічну мережу», згідно з якою регіональні та місцеві схеми формування екомережі є основою для їх розроблення.

Під час розроблення та виконання проєкту рекультивації місць видалення відходів необхідно враховувати вимоги Законів України «Про землеустрій (стаття 54 та інші), «Про охорону земель» (стаття 52 та інші, «Про управління відходами» (стаття 40 та інші), а також правил розроблення робочих проєктів землеустрою, затверджених постановою Кабінету міністрів України від 02.02.2022 року №86.

Відповідно до вимог частини четвертої статті 15 Закону України «Про екологічну мережу України», регіональні та місцеві схеми формування екомережі, програми у сфері формування, збереження та використання екомережі є основою для розроблення усіх видів проектної документації при здійсненні землеустрою, розробці містобудівної документації, а також здійсненні господарської та іншої діяльності.

Під час реалізації завдань та заходів МПУВ, з метою регламентації господарської діяльності в межах прибережних захисних смуг та водоохоронних зон водних об'єктів рекомендується дотримуватись вимог, визначених Водним Кодексом України та ЗУ «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення безперешкодного доступу громадян до узбережжя водних об'єктів для загального водокористування». Також необхідно дотримуватися вимог щодо встановлення санітарно-захисних зон та санітарних розривів відповідно до ДСП 173-96 «Державні санітарні правила планування та забудови населених пунктів», ДБН Б.2.2-12:2019 «Планування та забудова територій» та ГБН В.2.2-35077234-001:2011 «Будинки і споруди. Підприємства сортування та перероблення твердих побутових відходів. Вимоги до технологічного проектування» під час проєктування об’єктів сортування та оброблення побутових відходівТакож дотримання вимог ДБН В.2.4-2-2005 «Полігони твердих побутових відходів. Основні положення проектування» (із змінами № 1 та № 2).

Реалізація інфраструктурних рішень МПУВ базується на дотриманні Державних санітарних правил планування та забудови населених пунктів (Наказ МОЗ № 173). Процеси відведення земельних ділянок та моніторингу роботи об'єктів включатимуть контроль за витриманням меж санітарно-захисних зон. Впроваджувані технології забезпечать комплексний захист екосистем (атмосфери, водних джерел, ґрунтового покриву) та захистять прилеглу житлову забудову від надмірного шуму й вібрації

Під час реалізації завдань та заходів Місцевого плану управління відходами має бути забезпечено врахування та дотримання вимог статті 46 Закон України «Про охорону земель», зокрема, при здійсненні господарської діяльності, пов'язаної із зберіганням та обробленням відходів, забезпечуються: - виконання заходів щодо запобігання або зменшення обсягів утворення відходів та екологічно безпечне управління ними; - максимальне збереження ґрунтового покриву на основі обраного оптимального варіанта територіального розміщення об'єктів управління відходами; - зняття родючого шару ґрунту, його складування, збереження та використання при рекультивації земель, покращенні малопродуктивних земель і благоустрою населених пунктів; - запобігання

негативному впливу об'єктів управління відходами, що використовуються для збирання, зберігання та оброблення відходів на ґрунтовий покрив прилеглих територій; - рекультивація земельних ділянок після ліквідації об'єктів управління відходами.

Слід також зазначити що при організації та веденні діяльності на об’єктах інфраструктури управління відходами в громаді повинно базуватися на суворому дотриманні вимог статті 55 Закону України “Про охорону навколишнього природного середовища”. Будь-які операції з оброблення відходів здійснюватимуться виключно суб'єктами господарювання, які отримали відповідний дозвіл на здійснення операцій з оброблення відходів. Розміщення таких об'єктів допускається лише на спеціально визначених рішеннями місцевої ради територіях із обов'язковим забезпеченням екологічних та санітарно-гігієнічних стандартів.

Розвиток інфраструктури управління відходами на території громади базується на безумовному дотриманні вимог Закону України “Про природно-заповідний фонд України” та положень Бернської конвенції. Забороняється планування, проектування та розміщення будь-яких об’єктів управління відходами в межах територій та об’єктів ПЗФ, а також на землях Смарагдової мережі. Усі плановані заходи реалізовуватимуться з урахуванням потреби охорони дикої флори, фауни і природних середовищ існування (оселищ), визначених Резолюціями № 4 та № 6 Постійного комітету Бернської конвенції, з метою недопущення погіршення стану збереження біорізноманіття.

Межі та рекомендації при плануванні або здійсненні діяльності для врахування необхідності забезпечення збереження у довгостроковій перспективі природних оселищ та видів природної фауни і флори, що підлягають особливій охороні в Європі вказані у стандартних формах даних територій Смарагдової мережі, що розміщені на офіційному сайті Ради Європи: https://www.coe.int/en/web/bern-convention/emerald-viewer.

З інформацією стосовно місця розташування 50 водно-болотних угідь міжнародного значення можна ознайомитися на сайті Рамсарської конвенції за посиланням https://www.ramsar.org/wetland/ukraine.

Перелік територій та об'єктів природно-заповідного фонду у Дніпропетровській області станом на 01.01.2025 року розміщено на офіційному вебсайті Міндовкілля в розділі Діяльність/Відкриті дані/Набори відкритих даних/Державний кадастр територій та об'єктів природно-заповідного фонду за посиланням https://data.gov.ua/dataset/mepr_05.

Реалізація завдань і заходів МПУВ сприятиме ефективній інтеграції положень директив Європейського Союзу для переходу до мінімізації забруднення та закладе основи посиленого переходу до Європейського зеленого курсу, зокрема з розбудови та удосконалення інфраструктури управління відходами та покращенню екологічної ситуації в громаді.

Результатом реалізації МПУВ стане:

- сприяння реалізації державної політики у сфері управління відходами на національному рівні та виконанню Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом;

- покращення стану навколишнього природного середовища та здоров’я мешканців громади, оскільки МПУВ покликаний стати ключовим інструментом у досягненні комплексного управління відходами в громаді, що передбачає зменшення негативного впливу на навколишнє природне середовище, захист здоров’я людей та збереження природних ресурсів;
- створення передумов для фінансування та залучення інвестицій у сектор управління відходами;
- ефективне використання природних ресурсів, зменшення обсягів відходів, підвищення рівнів повторного використання та рециклінгу, що сприятиме переходу до циркулярної економіки та сталому використанню ресурсів;
- створення нових робочих місць та сприяння економічному зростанню;
- забезпечення основи для стратегічного планування управління відходами в громаді, а також на рівні підприємств, установ та організацій; покращення системи моніторингу та контролю за управлінням відходами.

Заходи щодо створення та розвитку системи управління відходами Верхньодніпровської територіальної громади

1.Будівництво сміттєперезавантажувальної станції :

- призначеної для перевантаження побутових відходів із сміттєвозів-збирачів у транспорт більшого розміру (приймальний контейнер), що дозволяє оптимізувати логістику вивезення сміття та зменшити витрати на його транспортування.

Сміттєперезавантажувальна станція призначена для механічного розділення побутових відходів за їх фізико-хімічними властивостями, технічними складовими, товарними показниками тощо з метою підготовки відходів до їх оброблення чи захоронення.

Виготовлення ПКД - до 2 млн.грн кошти міського бюджету. Реалізація проєкту 30 млн. грн. кошти державного бюджету.

2. Придбання багатофункціональний сміттєвозу з системою змінних кузовів АТ-4024 на шасі DAYUN CGC1120

Рисунок 3.5.1 Приклад багатофункціонального сміттєвоза з системою змінних кузовів.

Контейнер для великогабаритного сміття 7м3 – 10 шт. ціна од. 100,0тис. грн.

Рисунок 3.5.2 Вигляд контейнеру для великогабаритного сміття.

3.Сортування та пресування ПЕТ у цеху ПВ

Рисунок 3.5.3 Вигляд приміщення для сортування та пресування ПЕТ

Рисунок 3.5.4 Вигляд спресованого пластику після сортування

РОЗДІЛ IV. МОНІТОРИНГ ТА ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОНАННЯ МІСЦЕВОГО ПЛАНУ

Система моніторингу та оцінки - це сукупність організаційних структур, процесів управління, стандартів, стратегій, планів, показників, інформаційних систем, звітності та зв'язків, що дозволяє національним та регіональним органам влади, муніципалітетам та іншим установам ефективно виконувати свої функції з моніторингу та оцінки. Оцінка та моніторинг - це періодичне відстеження відповідних індикаторів, яке здійснюється з метою забезпечення своєчасної та належної реалізації Плану управління відходами.

Основна мета системи моніторингу та оцінки місцевого плану управління відходами – запропонувати стратегічний інструмент для підвищення ефективності реалізації Плану шляхом підвищення актуальності, ефективності, доцільності, сталості та його впливу.

Система оцінки реалізації місцевого плану управління відходами включає ряд кількісних індикаторів, які показують хід та результативність впровадження передбачених заходів, досягнення очікуваних результатів - встановлених цільових показників тощо. Індикатори визначались на основі аналізу поточного стану управління відходами, виходячи з цільових показників, наведених у підрозділі 3.1, заходів місцевого плану, наведених в підрозділі 3.5, на основі Закону України «Про управління відходами», Національної стратегії управління відходами до 2030 року, Національного плану управління відходами до 2033 року, з урахуванням місцевої специфіки системи управління відходами у Верхньодніпровській ТГ.

Індикатори, які відбираються для здійснення оцінки місцевого плану управління відходами, мають відповідати наступним критеріям: відповідність, вимірюваність, досяжність, чутливість, доступність, надійність, простота, практичність, об'єктивність, ощадливість та обмеженість в часі.

Відносно цільових показників МПУВ встановлено їх значення, які планується досягати поетапно.

Індикатори виконання заходів Місцевого плану управління відходами у Верхньодніпровській ТГ наведені у Таблиці 4.1.

Таблиця 4.1. Індикатори виконання заходів Місцевого плану управління відходами у Верхньодніпровській МТГ

Індикатор виконання місцевого плану	Одиниця виміру	Періодичність*
Розділ І. Створення та розвиток інституційної структури системи управління відходами Верхньодніпровської міської територіальної громади		
Кількість підготовлених та оприлюднених моніторингових звітів з оцінки ефективності реалізації МПУВ	одиниць	щорічно
Участь у тренінгах, семінарах, навчаннях працівників виконкому Верхньодніпровської міської ради, суб’єктів господарювання щодо впровадження системи управління відходами	одиниць	щорічно
Проведення заходів з екологічного інформування населення, у т.ч. розміщення реклами екологічного спрямування	кількість сюжетів та публікацій	щорічно

	в медіа, кількість розміщеної соціальної реклами та інше	
Проведення інформаційно-роз'яснювальної роботи та інших заходів з підвищення обізнаності населення щодо управління відходами, у т.ч. біовідходами	кількість інформаційних кампаній, рейдів тощо	щорічно
Кількість проведених тематичних заходів щодо управління відходами в закладах освіти	одиниць	щорічно
Кількість і площа місць розміщення відходів (полігонів, звалищ), які не відповідають вимогам Закону	одиниць, га	щорічно
Обсяг відходів, на які поширюється розширена відповідальність виробника, введених в обіг	т	щорічно
Розділ ІІ. Управління побутовими відходами		
Охоплення населення послугами з управління побутовими відходами	%	щорічно
Охоплення населення роздільним збиранням побутових відходів	%	щорічно
Обсяг утворених побутових відходів	тис.тонн	щорічно
Обсяги видалених побутових відходів	тис.тонн	щорічно
Обсяг роздільно зібраних побутових відходів	тис.тонн	щорічно
Обсяг зібраних змішаних побутові відходів	тис.тонн	щорічно
Відсоток охоплення населення послугами управління побутовими відходами	%	щорічно
Кількість зібраних побутових відходів	т/рік на 1 жителя	щорічно
Частка роздільно зібраних побутових відходів у загальній масі побутових відходів	%	щорічно
Кількість придбаного обладнання, спецтехніки для збирання транспортування та складування побутових відходів	одиниць	щорічно
Кількість пунктів, контейнерів для роздільного збирання та підготовки до повторного використання побутових відходів, у т.ч. небезпечних у складі побутових	одиниць	щорічно
Обсяг побутових відходів, що відновлені на об'єктах з оброблення та видалення таких відходів	тис.тонн	щорічно
Зменшення загального обсягу відходів, що видаляються на полігони	%	щорічно
Проведення рекультивації сміттєзвалищ і полігонів відходів	га	щорічно
Розроблення плану/програми із проведення моніторингу полігонів	одиниць	щорічно
Ліквідація стихійних сміттєзвалищ	одиниць	щорічно
Кількість складених адміністративних протоколів за порушення у сфері благоустрою, у т.ч. у сфері управління відходами	одиниць	щорічно
Розділ ІІІ. Управління відходами промисловості та відходами видобувної промисловості		

Кількість розроблених планів: - управління відходами підприємств	одиниць	щорічно	
Кількість отриманих дозвільних документів у сфері управління відходами (дозволів, ліцензій, висновків з оцінки впливу на довкілля тощо)	одиниць	щорічно	
Обсяг утворених промислових відходів	тис.тонн	щорічно	
Обсяг відновлених промислових відходів та відходів видобувної промисловості	тис.тонн	щорічно	
Обсяг видалених промислових відходів та відходів видобувної промисловості	тис.тонн	щорічно	
Частка відходів, що захоронюється від загального обсягу утворених відходів	%	щорічно	
Частка оброблених до утворених відходів	%	щорічно	
Збільшення обсягів повторного використання та оброблення відходів	%	щорічно	
Кількість створених/модернізованих об'єктів оброблення відходів промисловості	одиниць	щорічно	
Кількість проведених комплексних досліджень та впроваджених існуючих напрацювань і найкращих доступних технологій управління промисловими відходами	одиниць	щорічно	
Розділ IV. Управління відходами будівництва і знесення та відходами руйнувань			
Обсяг утворених відходів будівництва та знесення і відходів від руйнувань	тонн	щорічно	
Обсяг відновлених відходів будівництва та знесення і відходів від руйнувань	тонн	щорічно	
Обсяг видалених відходів будівництва та знесення і відходів від руйнувань	тонн	щорічно	
Розділ V. Управління медичними відходами			
Кількість облаштованих місць для тимчасового зберігання та оброблення медичних відходів	одиниць	щорічно	
Обсяг утворених медичних відходів за окремими категоріями	тонн	щорічно	
Кількість укладених договорів з суб'єктами господарювання, які мають ліцензію на здійснення господарської діяльності з управління небезпечними відходами, щодо управління медичними відходами	одиниць	щорічно	
Розділ VI. Управління транспортними засобами, знятими з експлуатації			
Кількість транспортних засобів, знятих з експлуатації	одиниць	щорічно	
Розділ VII. Управління відходами мастил (олив) та шин			
Обсяг утворених мастил (олив)	тонн	щорічно	
Обсяг відновлених мастил (олив)	тонн	щорічно	
Обсяг видалених мастил (олив)	тонн	щорічно	
Обсяг утворених шин	тонн	щорічно	
Обсяг відновлених шин	тонн	щорічно	
Обсяг видалених шин	тонн	щорічно	
Розділ VIII. Управління осадом стічних вод			
Кількість утворених осадів стічних вод	тис.тонн	щорічно	
Кількість використаних осадів стічних вод на проведення заходів з рекультивації земель та заходів з пилопридушення	тис.тонн	щорічно	
Розділ IX. Управління біовідходами			
Обсяг утворених біовідходів	тис.тонн	щорічно	
Кількість зібраних біовідходів	т/рік на 1 жителя	щорічно	

Створення об’єкту для компостування біовідходів, у т.ч. відходів зелених насаджень	одиниць	щорічно	
Кількість домогосподарств, які здійснюють домашнє компостування	одиниць	щорічно	

** за окремими індикаторами виконання місцевого плану, щорічне їх визначання здійснюється після упровадження конкретних заходів, наприклад із роздільного збору відходів*

Моніторинг Місцевого плану

Моніторинг є процесом регулярного збору ключових кількісних даних для визначення прогресу в досягненні встановлених цільових показників та попередженні небажаних результатів, відставання тощо.

Моніторинг здійснюється за принципами достовірності, добросовісності, відповідності та актуальності інформації та обов'язкового врахування.

Моніторинг реалізації МПУВ проводиться щорічно за визначеними в Розділі IV індикаторами.

Організація та здійснення моніторингу наслідків виконання документа державного планування Місцевого плану управління відходами у Верхньодніпровській територіальні громаді здійснюватиметься у відповідності до Порядку здійснення моніторингу наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров’я населення, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 16 грудня 2020 № 1272.

На основі узагальнених даних моніторингу щорічно готується Звіт з моніторингу, результати якого використовуються для коригування чи оновлення МПУВ, планування діяльності, прийняття рішень тощо.

РОЗДІЛ V. ІНФОРМАЦІЯ ПРО СТРАТЕГІЧНУ ЕКОЛОГІЧНУ ОЦІНКУ

Місцевий план управління відходами Верхньодніпровської міської територіальної громади до 2034 року є документом державного планування та підлягає стратегічній екологічній оцінці в порядку, встановленому Законом України «Про стратегічну екологічну оцінку». Стратегічна екологічна оцінка здійснюється за етапами (пункт 1 статті 9 Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку»):

1) визначення обсягу стратегічної екологічної оцінки;

2) складання звіту про стратегічну екологічну оцінку:

3) проведення громадського обговорення та консультацій у порядку, передбаченому статтями 12 та 13 цього Закону, транскордонних консультацій у порядку, передбаченому статтею 14 цього Закону;

4) врахування звіту про СЕО, результатів громадського обговорення та консультацій;

5) інформування про затвердження документа державного планування;

6) моніторинг наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення.

Для забезпечення процедури СЕО Управлінням житлово-комунального господарства та капітального будівництва Верхньодніпровської міської ради було відкрито справу в Єдиному реєстрі стратегічної екологічної оцінки стосовно ДДП «Місцевий план управління відходами Верхньодніпровської міської територіальної громади до 2034 року» (реєстраційний номер справи – № 05-05-26084-26) та подано Заяву про визначення обсягу СЕО щодо рівня деталізації інформації, що повинна бути включена в Звіт про СЕО. Дану заяву разом з повідомленням було оприлюднено на офіційному вебсайті. Термін розгляду заяви становив 10 днів з дня оприлюднення повідомлення.

До заяви про визначення обсягу стратегічної екологічної оцінки у строк, що не перевищує 10 днів з дня внесення до Єдиного реєстру стратегічної екологічної оцінки надійшов лист від Департаменту екології та природних ресурсів Дніпропетровської обласної державної адміністрації № 38/0/502-26 від 12.05.2026 р. та лист від Відокремленого структурного підрозділу «Кам’янський районний відділ Державної установи «Дніпропетровський обласний центр контролю та профілактики хвороб Міністерства охорони здоров'я України» № 29.1-1446 від 13.05.2026 р. щодо розгляду заяви про визначення обсягу стратегічної екологічної оцінки до документа державного планування.

На виконання вимог статті 12 Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку» з 30.06.2026 р. до 29.07.2026 р. проєкт Місцевого плану управління відходами та Звіт про СЕО проходив процедуру громадського обговорення та консультацій з уповноваженими органами виконавчої влади, що реалізують політику у сфері охорони навколишнього природного середовища та у сфері охорони здоров'я щодо стратегічної екологічної оцінки.

З цією метою Місцевий план управління відходами та Звіт про СЕО оприлюднено на офіційному вебсайті та внесено в Єдиний реєстр СЕО.

До Проекту Місцевого плану управління відходами та Звіту про СЕО через Єдиний реєстр стратегічної екологічної оцінки надійшли:

- лист Міністерства економіки та довкілля України № 6102-08/68316-06 від 27.07.2026 р.;

- лист Департаменту екології та природних ресурсів Дніпропетровської обласної державної адміністрації № 68/0/502-26 від 28.07.2026 р.;

За результатами громадського обговорення та консультацій сформовано консультативні довідки, які є публічною інформацією та оприлюднені в порядку передбаченому Законом України «Про стратегічну екологічну оцінку». У довідках відображено інформацію, яким чином у документі державного планування та звіті про СЕО враховані подані зауваження та пропозиції або обґрунтоване їх відхилення, а також обґрунтування щодо надання документа державного планування у тому вигляді, в якому він запропонований до затвердження.

ІНФОРМАЦІЙНІ ДЖЕРЕЛА

Директиви ЄС

1. Директива 2008/98/ЄС Європейського Парламенту і Ради від 19 листопада 2008 року «Про відходи та скасування деяких директив»
2. Директива 2006/21/ЄС Європейського Парламенту і Ради від 15 березня 2006 року «Про управління відходами видобувної промисловості та про внесення змін до Директиви 2004/35-ЄС»
3. Директива 1999/31/ЄС Європейського Парламенту і Ради від 26 квітня 1999 року «Про захоронення відходів»
4. Директива 2004/12/*ЄС* Європейського Парламенту і Ради від 11.02.2004 «Про упаковку та відходи упаковки» цією Директивою внесено зміни до Директиви Європейського Парламенту і Ради 94/62/ЄС від 20 грудня 1994 року про пакування та відходи пакування, що чинна і до якої внесено ще 6 змін
5. Директива 2012/19/ЄС *Європейського парламенту і Ради* від 4 липня 2012 року «Про відходи електричного та електронного обладнання (ВЕЕО)»
6. Директива 2006/66/ЄС *Європейського парламенту і Ради* від 6 вересня 2006 року «Про батарейки і акумулятори та відпрацьовані батарейки і акумулятори та про скасування Директиви 91/157/ЄЕС»
7. 5. Директива 94/62/ЄС Європейського парламенту та Ради від 20 грудня 1994 року «Про упаковку та відходи упаковки».

Кодекси і Закони України, постанови Кабінету Міністрів України

8. Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» від 25.06.1991 р. № 1264-XII з подальшими змінами
9. Закон України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року» від 28.02.2019 № 2697-VIII
10. Закон України «Про управління відходами» від 20.06.2022 №2320-IX
11. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21.05.1997 №280/97-ВР з подальшими змінами
12. Закон України «Про житлово-комунальні послуги» від 09.11.2017 № 2189-VIII з подальшими змінами
13. Закон України «Про оцінку впливу на довкілля» від 23.05.2017 № 2059-VIII з подальшими змінами
14. Закон України «Про стратегічну екологічну оцінку» від *20.03.2018* №2354-VIII з подальшими змінами
15. Закон України «Про благоустрій населених пунктів» від 06.09.2005 №2807-IV з подальшими змінами
16. Закон України «Про добровільне об’єднання територіальних громад» від 5 лютого 2015 року № 157-VIII з подальшими змінами
17. Закон України «Про систему громадського здоров'я» від 06.09.2022 №2573-IX
18. Закон України «Про екологічну мережу України» від 24.06.2004 №1864-IV

19. Закон України «Про основи містобудування» від 16.11.1992 № 2780-XII

20. Закон України «Про охорону земель» від 19.06.2003 № 962-IV

21. Закон України «Про природно-заповідний фонд України» від 16.06.1992 № 2456-XII

22. Закон України «Про рослинний світ» від 09.04.1999 № 591-XIV

23. Закон України «Про землеустрій» від 22.05.2003 № 858-IV

24. Водний кодекс України від 06.06.1995 №213/95-ВР з подальшими змінами. Постанова Верховної Ради України від 06.06.1995 №214/95-ВР «Про введення в дію Водного Кодексу України».

25. Земельний кодекс України від 25.10.2001 №2768-III з подальшими змінами.

26. Постанова Кабінету Міністрів України від 11 жовтня 2021 р. №1065 «Про Єдину екологічну платформу «ЕкоСистема»

27. Постанова Кабінету Міністрів України від 7 травня 2022 р. №556 «Деякі питання подання декларації про відходи»

28. Постанова Кабінету Міністрів України від 19 квітня 2022 р. №473 «Про затвердження Порядку виконання невідкладних робіт щодо ліквідації наслідків збройної агресії Російської Федерації, пов'язаних із пошкодженням будівель та споруд»

29. Постанова Кабінету Міністрів України від 7 липня 2023 р. № 733 «Про внесення до деяких постанов Кабінету Міністрів України змін з питань управління побутовими відходами».

30. Постанова Кабінету Міністрів України від 5 вересня 2023 р. № 947 «Про затвердження Порядку розроблення, погодження та затвердження місцевих планів управління відходами»

31. Постанова Кабінету Міністрів України від 19 червня 2023 р. № 625 «Деякі питання поводження з побутовими відходами в особливих умовах»

32. Постанова Кабінету Міністрів України від 27 вересня 2022 р. №1073 (зі змінами) «Про затвердження Порядку поводження з відходами, що утворились у зв’язку з пошкодженням (руйнуванням) будівель та споруд внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій або проведенням робіт з ліквідації їх наслідків»

33. Постанова Кабінету Міністрів України від 7 липня 2023 р. № 695 «Деякі питання виконання інвестиційних програм у сфері управління побутовими відходами»

34. Постанова від 01.08.2006 № 1045 «Про затвердження Порядку видалення дерев, кущів, газонів і квітників у населених пунктах»

35. Постанова від 05.12.2023 № 1278 «Про затвердження Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з управління небезпечними відходами»

36. Постанова Кабінету Міністрів України від 19 грудня 2023 року № 1328 «Про затвердження Порядку видачі, відмови у видачі, анулювання дозволу на здійснення операцій з оброблення відходів».

37. Постанова Кабінету Міністрів України від 26 вересня 2023 року № 1031 «Про затвердження Порядку формування середньозваженого тарифу на

послугу з управління побутовими відходами, а також тарифів на збирання, перевезення, відновлення та видалення побутових відходів».

38. Постанова Кабінету Міністрів України від 02 лютого 2022 року № 86 «Про затвердження Правил розроблення робочих проектів землеустрою».

39. Постанова Кабінету Міністрів України від 08 серпня 2023 року № 835 «Про затвердження Правил надання послуги з управління побутовими відходами та типових договорів про надання послуги з управління побутовими відходами».

40. Постанова Кабінету Міністрів України від 20 жовтня 2023 року № 1102 «Про затвердження Порядку класифікації відходів та Національного переліку відходів».

41. Постанова Кабінету Міністрів України від 03 серпня 1998 року № 1217 «Про затвердження Порядку виявлення та обліку безхазяйних відходів».

42. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2024 року № 1353-р «Про затвердження Національного плану управління відходами до 2033 року та визнання такими, що втратили чинність, деяких актів».

43. Закон України «Про природно-заповідний фонд України» від 16.06.1992 № 2456-XII.

44. Закон України «Про побічні продукти тваринного походження, не призначені для споживання людиною».

45. Постанова Кабінету Міністрів України від 17.06.2026 № 802 «Про реалізацію експериментального проекту щодо видалення дерев та чагарників за межами населених пунктів»

46. Постанова Кабінету Міністрів України від 20 травня 2026 р. № 740 «Про затвердження Порядку визначення меж і режимів використання зон охорони пам’ятки культурної спадщини, історико-культурного заповідника, історико-культурної заповідної території, розроблення та затвердження, складу та змісту науково-проектної (науково-дослідної) документації з визначення меж і режимів використання зон охорони та внесення змін до неї»

Державні будівельні та санітарні норми і правила, стандарти

47. ГБН «Підприємства сортування та перероблення твердих побутових відходів. Вимоги технологічного проектування» (наказ Мінжитлокомунгоспу від 21.02.2011 №14)

48. ДБН Б.2.2-12:2019 «Планування і забудова територій»

49. ДБН Б.2.2-5:2011 «Планування та забудова міст, селищ і функціональних територій. Благоустрій територій». Зі Змінами № 1, № 2 та № 3

50. ДБН В.2.4-2-2005 «Полігони твердих побутових відходів. Основні положення проектування»

51. Державні санітарні правила планування та забудови населених пунктів (Наказ МОЗ України від 19.06.1996 № 173)

52. ДСТУ 8392:2015 «Колісні транспортні засоби. Засоби транспортні спеціально обладнані для перевезення побутових відходів. Загальні технічні умови»

53. ДСТУ 8476:2015 «Контейнери для побутових відходів. Загальні технічні вимоги»

54. ДСТУ-Н Б Б.2.2-7:2013 Настанова з улаштування контейнерних майданчиків

55. Норми часу на роботи із збирання та перевезення побутових відходів (наказ Міністерства з питань житлово-комунального господарства України від 01.06.2010 №170)

56. Перелік небезпечних властивостей та інструкцій щодо контролю за транскордонними перевезеннями небезпечних відходів та їх рециклінгом/видаленням (Наказ Міністерства екології та природних ресурсів України від 16.10.2000 № 165)

57. Правила експлуатації об'єктів поводження з побутовими відходами (наказ Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 04.05.2012 № 196)

58. Правила експлуатації полігонів побутових відходів (наказ Міністерства з питань житлово-комунального господарства України від 01.12.2010 № 435)

59. Правила компостування біовідходів їх утворювачами на присадибних, дачних і садових ділянках (наказ Міністерства розвитку громад, територій та інфраструктури України від 13.06.2023 № 489)

60. Про затвердження методики роздільного збирання побутових відходів (Наказ Міністерства розвитку громад, територій та інфраструктури України від 13.12.2023 № 1130)

61. Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 31.10.2024 № 1827 «Про затвердження Державних санітарних норм та правил «Порядок управління медичними відходами, у тому числі вимоги щодо безпечності для здоров'я людини під час утворення, збирання, зберігання, перевезення, оброблення таких відходів».

Методичні рекомендації

62. Методичні рекомендації з розроблення місцевих планів управління відходами, наказ Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України від 15.03.2024 № 288

63. Методичні рекомендації з підвищення обізнаності громадськості стосовно сучасного управління побутовими відходами, затвердженими наказом Міністерства розвитку громад, територій та інфраструктури України від 20.06.2024 року № 551.

64. Методичні рекомендації з організації збирання та перевезення побутових відходів, затверджених наказом Міністерства розвитку громад та територій України від 23 жовтня 2024 року за № 1172.

65. Методичні рекомендації щодо визначення територій, що містять стійкі органічні забруднювачі, затверджені наказом Міндовкілля України від 12 жовтня 2021 року №668.

66. Методичні рекомендації з визначення морфологічного складу побутових відходів (наказ Міністерства розвитку громад, територій та інфраструктури України від 03.05.2024 №409)

67. Методичні рекомендації з прибирання території об'єктів благоустрою населених пунктів (наказ Міністерства з питань житлово-комунального господарства України 07.07.08 №213)

68. Методичні рекомендації з підвищення обізнаності громадськості стосовно сучасного управління побутовими відходами (наказ Міністерства розвитку громад і територій України від 20.06.2024 №551)

57. Методика роздільного збирання побутових відходів (наказ Міністерства розвитку громад, територій та інфраструктури України від 13.12.2023 № 1130).

69. Рекомендації з удосконалення експлуатації діючих полігонів та звалищ побутових відходів, затверджені наказом Міністерства будівництва, архітектури, та житлово-комунального господарства України від 10 січня 2006 року № 5.

Стратегії, програми, плани

71. Національна стратегія управління відходами в Україні до 2030 року, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 8 листопада 2017 року № 820-р.

72. Національний план управління відходами до 2033 року, затверджений розпорядженням Кабінету Міністрів України від 27.12.2024 № 1353-р Стратегія розвитку Дніпропетровської області на період до 2027 року, затверджена рішенням Дніпропетровської обласної ради від 07 серпня 2020 року № 539-21/VII (зі змінами).

73. Комплексна програма екологічної безпеки та запобігання змінам клімату Дніпропетровської області, що діє на період 2025–2027 років.

74. Регіональний план управління відходами у Дніпропетровській області до 2034 року ухвалений розпорядженням голови Дніпропетровської ОДА № Р-153/0/3-26 від 17 квітня 2026 року.

75. Стратегія розвитку Верхньодніпровської міської територіальної громади (актуальна редакція).

76. Програма комплексного відновлення території Верхньодніпровської міської територіальної громади Кам’янського району Дніпропетровської області.

77. "Про затвердження Операційного плану заходів на 2026 - 2028 роки з реалізації Стратегії сприяння реалізації прав і можливостей осіб, які належать до ромської національної меншини, в українському суспільстві на період до 2030 року у Дніпропетровській області" затверджену розпорядженням голови обласної державної адміністрації від 14.07.2026 № Р-308/0/3-26

Офіційні інформаційні ресурси та установи

78. Міністерство економіки та довкілля України: https://mepr.gov.ua/.

79. Міністерство з відновлення, інфраструктури та транспорту України: https://mininfra.gov.ua/.

80. ЕкоСистема (Єдиний реєстр СЕО): https://eco.gov.ua/.

81. Дніпропетровська обласна державна адміністрація: https://adm.dp.gov.ua/.

82. Департамент екології та природних ресурсів Дніпропетровської ОДА: https://ecoinst.dp.gov.ua/.

83. Головне управління Держпродспоживслужби в Дніпропетровській області: https://www.dp.dpss.gov.ua/.

84. Головне управління статистики у Дніпропетровській області: https://www.dp.ukrstat.gov.ua/.
85. Державна екологічна інспекція Придніпровського округу (Дніпропетровська та Кіровоградська області): https://prydnipro.dei.gov.ua/.
86. Регіональний сервісний центр ГСЦ МВС в Дніпропетровській та Запорізькій областях: https://dnp.hsc.gov.ua/.
87. Офіційний вебсайт Верхньодніпровської міської територіальної громади: https://vdn.otg.dp.gov.ua/.